

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Vol.15 No.2 July-December 2018

ผู้สนใจสามารถส่งงานวิจัยหรือบทความวิชาการ เข้าสู่ระบบวารสารวิชาการแสงอีสานได้ที่

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsi>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

9/37 หมู่ 12 ต.โนเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทรศัพท์/โทรสาร 0 4324 2386 www.mbuisc.ac.th

บรรณาธิการ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย โทรศัพท์ (085)408-2638 e-mail : piakealexander@yahoo.com

วารสารวิชาการแสงอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Academic Excellence Based on Buddhism

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2561

ISSN 1685-5329

Saeng-Isan Academic Journal
Mahamakut Buddhist University Isan Campus

เจ้าของ	21. Prof.Dr.Muriel K. Oak College of Education, Washington state University, U.S.A
ที่ปรึกษา	22. ดร.ณัฐวุฒิ สัมปโน มหาวิทยาลัยพะเยา
	23. ผศ.ดร.จารุณ พริกบุญจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
	24. ผศ.ดร.ดิเรก นุ่นกล้า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	25. ดร.วรเดช เศรษฐภักดี รองผู้อำนวยการสำนักงานการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 จ.ขอนแก่น
	26. ผศ.เชิดชาย บุตรดี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
	27. ดร.ศักดิ์ชัย โพธิ์สาย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
	28. ดร.วินิจ พาเจริญ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
	29. ดร. สมยศ ปัญญามาก กองบังคับการสืบสวน ตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่
	30. ดร.อดิศักดิ์ ย่อมเยาว์, วิทยาลัยเชียงราย
	31. พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์,ผศ.ดร., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	32. Prof.Dr. Ashok Thorat, Institute of Advanced Studies in English, Pune, India.

บรรณาธิการ

ดร.สิทธิพร เกษจ้อย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อ.คัมภีรภาพ คงสำรวย

ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์

ดร.ประชัน ชะชีกุล

ฝ่ายคอมพิวเตอร์และการพิมพ์

อ.คัมภีรภาพ คงสำรวย

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

สมาชิกสัมพันธ์

พระมหาหัชชาวล จารยคุณ

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการแสงอีสานเป็นวารสารสหวิทยวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2 ภาษา คือภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการแสงอีสานจะต้องผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร 2 ท่าน (Double-blind peer review) มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยทางพระพุทธศาสนาปรัชญา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมและการศึกษา
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านสหวิทยาการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
3. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลงานวิชาการสหวิทยาการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

สำนักงานวารสารวิชาการแสงอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

(อาคารศูนย์วิทยบริการสิรินธร ห้อง 413) บ้านโนนชัย ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-241495 โทร.085-4082638, แฟกซ์ 043- 242389

Email: piakealexander@yahoo.com

Online Submission: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsi/>

สารบัญ

หน้า

- การพัฒนาเชาว์อารมณ์ของประชาชนจากการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็น
พระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร
ดร.พินโย พรหมเมือง, พระกิตติสารสุธี และ สานิตย์ สีนาค..... 1
- รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล
พัชรภรณ์ จันทระโคตร, ดร.ดาวรૂรพรรณ ถวิลการ, รศ.ดร.วัลลภา อารีรัตน์..... 12
- รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เฟื่องฟ้า กัญญาบัตร, ดาวรૂรพรรณ ถวิลการ และ วัลลภา อารีรัตน์..... 26
- การพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือ
แบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี
เอกวิทย์ ไทบุรินทร์..... 43
- รูปแบบการสอนรายวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝายประถมศึกษาตามแนวคิดการสร้างวินัยเชิงบวกด้วยพหุวิธี
สุชาติ ทั้งสกริสิมา, ครินทิพย์ รักษาสัตย์ และอริยพร คูโรดะ 60
- ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล
ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
ศุภศักดิ์ บุญญะสุต, รศ. ดร. ปิยากร หวังมหาพร..... 74
- การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
วรยุทธ สถาปนาศุภกุล,ดร. สมยศ ปัญญาமாக..... 92
- วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบพหุภาคี
พระครูสุเมธธรรมธาดา, ดร..... 103

■ การศึกษาความงามการเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพนทอง อำเภอยะยี่น จังหวัดมหาสารคาม พระธีระพงษ์ ธีรปัญญา (ดอนสังเกตุ).....	115
■ อิทธิพลของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การเลือกร้านค้าออนไลน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่มีผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับเสริมสิริมงคล กันต์ รัตนปัญญา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาดา พรสกุลวานิช	125
■ Boosting English Teaching Skills and Techniques for Primary Teachers through Professional Learning Communities (PLC) Training Program Lalana Pathomchaiwat, UdomkritSrinon, NatthaboonPornrattanacharoen.....	144
■ ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ วัดอุบลราชธานี พระวิชาญ วุฑฒโก, พระเดชฯ คุณสมปโน, ก้องพิพัฒน์ กองคำ, เมษชัย ใจสำราญ และ พระจรัญ สุวโจ.....	161
■ ประชาธิปไตย : จิตวิทยาการเมือง รุ่งสุริยา หอมวัน, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, พระสุเทิด ที่ปงกโร, พระวิชาญ อาทโร, สมภาพร มังคลัง, ทิพย์ ชันแก้ว, ธนันต์ชัย พัฒนะสิงห์.....	168
■ บทสังเคราะห์ : การเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทย พระใบฎีกาทวี อกโย, ดร.....	181
■ นโยบายต่างประเทศของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดร.กัญจรา วิจิตรวัชรารักษ์.....	196
■ การจัดการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน ทิพย์ ขำอยู่, สุกฤษฎี วงแว่นน้อย และสมยศ เผือกจันทิก.....	215

การพัฒนาเชาว์อารมณ์ของประชาชนจากการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็น
พระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

The Development of Emotional Quotient by The Means of
Meditation Practice Dedicated to HM King Bhumibol Adulyadej

ดร.พินโย พรหมเมือง, พระกิตติสารสุธี และ ซานิตย์ สีนาค

Dr.Pinayo Prommuang, Prakittisarasuree, and Sanit Sinak

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Author for correspondence: Email: pinayo_pro@vu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาระดับจิตพิสัย ระดับเชาว์อารมณ์ และระดับความพึงพอใจ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตพิสัยและความพึงพอใจกับเชาว์อารมณ์ของประชาชนจากการการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 273 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวัดระดับจิตพิสัย และแบบสอบถามวัดเชาว์อารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.764 และ 0.927 ตามลำดับ ค่าสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบของวิลคอกซัน การทดสอบของคริสต์กาลวัลลิส และสหสัมพันธ์ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีระดับจิตพิสัย เชาว์อารมณ์ และความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยระดับจิตพิสัยกับความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับเชาว์อารมณ์ค่อนข้างต่ำในทิศทางบวก

คำสำคัญ: เชาว์อารมณ์, การปฏิบัติธรรม, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

Received date: 01/10/ 2561, Accepted date: 12/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The objectives of this research paper were to study levels of affective domain (AD), emotional quotient (EQ), and satisfaction (S); and to study the relations between AD and S with EQ from the practice of meditation dedicated to HM King Bhumibol

Adulyadej. There were 273 samples. The research instrument consisted of the questionnaire containing AD and EQ with the total reliability at 0.76 and 0.93 respectively. The statistics consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation, Wilcoxon Signed Rank Test, Kruskal Wallis Test, and Pearson's correlations. The findings of this research were revealed that people had AD, EQ, and S at the high level that the AD and S had significant relations with EQ in the positive way at the low level.

Keywords: Emotional quotient, Meditation practice, His Majesty the King

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน (ศุภกานต์ แดงมะลัง, 2559) แม้ว่าจะพึงประกาศใช้ แต่ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน หากจะย้อนอดีตถึงความสำคัญในการพัฒนาคน ดังเช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 74 ก/หน้า 1 วันที่ 19 สิงหาคม 2542) และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (นุสรา สิงห์พยัคเดช, 2561: 9-10) นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ได้ชี้ชัดให้เห็นถึงความจำเป็นในการมีภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมจากการพัฒนาของนานาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำ อันนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง และประเทศชาติมั่นคง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และหล่อหลอมพฤติกรรมจนเป็นวิถีชีวิต เน้นให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ฝึกการแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมนำไปใช้ในการดำรงชีวิตพื้นฐานได้ (จารุภา สังข์สระน้อย, ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์.

(2560: 10-11) เช่นเดียวกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ว่าด้วยหลักการสำคัญ (2) กล่าวว่า ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) จะเห็นได้ว่าทั้งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะเน้นความสำคัญของการพัฒนาคน โดยเฉพาะในด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาเทคโนโลยี เพราะหากจิตใจของบุคคลได้รับการพัฒนาดีแล้ว ย่อมส่งผลดีต่อการกระทำและคำพูด ส่วนในทางพระพุทธศาสนากำหนดแนวทางในการพัฒนาจิตใจไว้ 2 ประการ คือ สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการบำเพ็ญบุญที่สูงที่สุดกว่าการให้ทานและรักษาศีล (ชนาธิป ศรีโท, 2561: 90-91)

ในปี พ.ศ. 2559 เป็นปีที่ประเทศไทยสูญเสียครั้งที่ยิ่งใหญ่ของชาติไทย คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ประมุขของปวงชนชาวไทย ด้วยเหตุนี้ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จึงร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดกาฬสินธุ์จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในวันที่ 4 ธันวาคม 2558 โดยมีการจัดกิจกรรมบำเพ็ญกุศลครอบคลุมนในเรื่องบุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ คือ ทาน ศีล และภาวนา

ในการออกแบบการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามว่า อะไรคือสิ่งที่มีคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา (อัญชลี สารัตนะ, 2547: 49) ผลจากการอภิปรายสิ่งที่มีคุณค่าที่สำคัญสำหรับระหว่างนักวิจัย คือ ระดับจิตพิสัย เชื้ออารมณ์ และความพึงพอใจ กล่าวคือ ระดับจิตพิสัยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ การรับรู้ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การสร้างคุณค่า (Valuing) การจัดระบบคุณค่า (Organizing) และการเกิดคุณลักษณะ (Characterizing by a value) ซึ่งจิตพิสัยสามารถที่จะพัฒนาได้ด้วยการให้ความสนใจ (attention) การลงมือปฏิบัติ (Engaged) และการเกิดความรู้ประสบการณ์ (Receptive) (Allen, K. N., & Friedman, B. D., 2010) ดังเช่นผลการวิจัยของพระครูสุนทรนัยรสและคณะ (2559: ออนไลน์) ที่วิจัยผลของกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ ซึ่งจัดเป็นการให้ความรู้ และการส่งเสริมให้เยาวชนสนใจศึกษาธรรมะ พบว่า การจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะสามารถที่จะพัฒนาคุณสมบัติของความเป็นชาวพุทธของผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 88.22 คุณลักษณะอย่างหนึ่งของจิตพิสัยนั้น สามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ฉะนั้น ควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

คุณลักษณะทางด้านจิตพิสัยจึงจะคงอยู่อย่างถาวร ส่วนเชาว์อารมณ์และความพึงพอใจ จัดได้ว่าเป็นลักษณะของจิตใจ จัดเป็นจิตพิสัยในระดับการสร้างคุณค่า (Valuing) ขึ้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชาว์อารมณ์ควรที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จ ได้มีผลจากการศึกษาวิจัยมานานหลายปี เป็นข้อสรุปที่ยอมรับโดยทั่วไปทางวิชาการ คือ มนุษย์มีเชาว์อารมณ์ (EQ) ติดตัวมาแต่กำเนิด 50 % และเป็นปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตถึง ร้อยละ 80 และอีก 20% มาจาก IQ (Liff, S. B, 2003) ซึ่งเชาว์อารมณ์นั้นสามารถพัฒนาและฝึกฝนได้ โดยไม่ขึ้นอยู่กับอายุ (Fariselli, L., Ghini, M., & Freedman, J., 2016) ส่วนงานวิจัยในประเทศไทยที่น่าแนวคิดเรื่องสมถิวิปัสสนากรรมฐานมาใช้ในการพัฒนาเชาว์อารมณ์ เช่น งานวิจัยของพินโย พรหมเมืองและคณะ (2555: บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษาครูที่ได้รับการพัฒนาเชาว์อารมณ์ด้วยหลักสมถะและวิปัสสนากรรมฐานมีเชาว์อารมณ์สูงขึ้นร้อยละ 71.80/80.80 ก่อนและหลังอบรม โดยเฉพาะด้านการตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมตนเอง และแรงจูงใจในตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่วิจัยการพัฒนาเชาว์อารมณ์ของประชาชนด้วยการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาระดับจิตพิสัยในการร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา และระดับเชาว์เชาว์อารมณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับจิตพิสัยในการร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา และความพึงพอใจต่อกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา กับเชาว์อารมณ์ ผลการวิจัยนี้ จะเกิดคุณค่าในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพุทธิพิสัย ระดับเชาว์อารมณ์ และระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มาปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตพิสัยในการถวายเป็นพระราชกุศลและความพึงพอใจกับเชาว์อารมณ์ของประชาชนที่มาปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรม ประมาณ 10,000 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970) ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 273 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาระดับจิตพิสัยของ Krathwohl, David, R (Anderson, L. W. et.al., 1992) เพื่อนำไปใช้ในการ สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตพิสัย จำนวน 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 มีความตระหนักในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ถวายเป็นพระราชกุศล

ระดับที่ 2 มีความเต็มใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ภายในงานเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล

ระดับที่ 3 เห็นคุณค่าของการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล

ระดับที่ 4 มีความคิดที่จะนำคุณค่าจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลมีการวางแผนที่จะทำความดีเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลต่อไป

2) ศึกษาเชาว์อารมณ์ ซึ่งพัฒนามาจาก โกลแมน และกรมสุขภาพจิต ซึ่งพัฒนาโดย พินโย พรหมเมืองและคณะ (2555) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-regulation) ความสามารถสร้างแรงจูงใจตนเองได้ (Motivation oneself) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy) และมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human relationships) มีข้อคำถาม จำนวน 9 ข้อ นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จำนวน 34 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.927 หรือ ร้อยละ 92.70 กำหนดเกณฑ์การประเมินสำหรับตีค่าระดับความหมายของแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) คือ ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีจิตพิสัยหรือเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีจิตพิสัยหรือเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีจิตพิสัยหรือเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีจิตพิสัยหรือเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับน้อย และค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00– 1.50 หมายถึง มีจิตพิสัยหรือเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า 0.81 ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มี 0.61 – .80 มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มี 0.41–0.60 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มี 0.20-0.40 มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มี <0.20 มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

3) นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จำนวน 34 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า แบบสอบถามวัดจิตพิสัยในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามวัดเชาว์อารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.764 และ 0.927 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยทั้งหมดไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในวันที่ 4 ธันวาคม 2558 เวลา 18.00-20.00 น.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผล เพื่อดำเนินการหาค่าสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบของวิลคอกซัน การทดสอบของคริสต์กาลวัลลิส และสหสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 273 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.85 มีการศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 31.76 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปริญญาตรี ร้อยละ 20.59 มีอายุอยู่ระหว่าง 13-18 ปี ร้อยละ 35.89 รองลงมา คือ มากกว่า 40 ปี ร้อยละ 23.79 ลักษณะของการเข้าร่วม คือ เป็นเจ้าหน้าที่/องค์กรภาคี ร้อยละ 57.35 และกิจกรรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมมากที่สุด คือ ร่วมพิธีเปิด ร้อยละ 56.70 รองลงมา คือ ร่วมฟังเทศนาตอนเช้า ร้อยละ 15.71

2. ระดับจิตพิสัยในการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจิตพิสัยในระดับสูงที่สุด คือ การวางแผนที่จะทำความดีเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลต่อไป ร้อยละ 81 รองลงมา คือ มีความคิดที่จะนำคุณค่าการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ร้อยละ 80.41

3. ในภาพรวมเชาว์อารมณ์ของผู้แบบสอบถามทั้งภาพรวมและรายด้าน ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจากการวิเคราะห์มีระดับเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระดับเชาว์อารมณ์ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม มีความแตกต่างกันอยู่ 1 ด้าน คือ ทบทวนอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง หลังจากเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่น่าพอใจ

4. โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 79.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ อาหารเหมาะสมและมีความพร้อม ร้อยละ 85.80 การดำเนินการตามกำหนดการของกิจกรรม ร้อยละ 81.80 และการประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วม

กิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา ร้อยละ 81.40 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ เวลาในการจัดกิจกรรม ร้อยละ 65.60

5. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า การปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลมีความสัมพันธ์กับเชาว์อารมณ์ค่อนข้างต่ำในทิศทางบวก และความพึงพอใจต่อโครงการมีความสัมพันธ์กับเชาว์อารมณ์ค่อนข้างต่ำในทิศทางบวก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนี้ มีข้อค้นพบ (Fact Findings) ที่มีคุณค่าทางวิชาการ จึงนำมาอภิปรายผล และสรุปตามหลักตรรกวิทยา ได้ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีจิตพิสัยในการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีจิตพิสัยของในระดับการตอบสนอง (Responding) คือ มีการวางแผนที่จะทำความดีเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลต่อไปอยู่ในระดับมากที่สุด มีร้อยละ 81 และมีจิตพิสัยระดับการเห็นคุณค่า (Valuing) คือ มีความคิดที่จะนำคุณค่าหรือทำประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ร้อยละ 80.41 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายผลได้ว่า จิตพิสัยของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ผ่านจิตพิสัยระดับการรับรู้ (Perceiving) มาแล้ว ซึ่งเป็นจิตพิสัยในระดับต้น เนื่องจากว่า ได้รับรู้การบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทางสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น การเดินทางมีเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาในครั้งนี้ ประชาชนเดินทางมาด้วยจิตใจที่จะปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกัน การที่เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความจงรักภักดี เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลย่อมส่งผลดีต่อผู้ปฏิบัติเอง ดังจะเห็นได้ว่า เชาว์อารมณ์ของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ระดับเชาว์อารมณ์ทั้งก่อนและหลังมีความแตกต่างกันอยู่ 1 ด้าน คือ ทบทวนอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง นั้นหมายความว่า ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถที่จะจัดการอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้นนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Allen, K. N., & Friedman, B. D. (2010) ที่กล่าวถึงการพัฒนาจิตพิสัยต้องประกอบด้วย 3 ประการ คือ การให้ความสนใจในการทำกิจกรรม (Attention) การลงมือปฏิบัติกิจกรรม (Engaged) และการเกิดความรู้ประสบการณ์จากการทำกิจกรรม (Receptive) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Afanasyev, S. (2014) ที่ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อพัฒนาเชาว์อารมณ์ในผู้อพยพที่พม่าชาวยุโรป ประเทศเยอรมัน พบว่า สามารถพัฒนาความตระหนักรู้ในตน (Intrapersonal component) ในกลุ่มคนที่มีเชาว์อารมณ์ต่ำในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (interpersonal component) และ

ถ้าปฏิบัติธรรมจนเป็นนิสัย จะสามารถนำไปใช้กับการทำงานทุกๆ ด้านได้อย่างถูกต้อง ทั้งประโยชน์ในปัจจุบัน คือ ความร่มเย็นแห่งจิต และประโยชน์ในภายภาคหน้า คือ ความพ้นทุกข์ในวิมุตติ (ชนาธิป ศรีโท, 2561: 94)

จากแนวคิด Allen, K. N., & Friedman, B. D. (2010) เรื่องการพัฒนาจิตพิสัยองค์ประกอบแรกนั้น คือ ความสนใจ (Attention) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นั่นคือ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 79.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ อาหารเหมาะสมและมีความพร้อม ร้อยละ 85.80 การดำเนินการตามกำหนดการของกิจกรรม ร้อยละ 81.80 และ การประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 81.40 ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะผลได้ว่า การที่ประชาชนพึงพอใจในอาหารและความพร้อมในการให้บริการอยู่ในระดับต้นๆ เนื่องจากว่าประชาชนได้รับการบริการด้านอาหารเป็นอย่างดีตลอดเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีโรงทานบริการตลอดเวลาเมื่อรู้สึกหิวหรือกระหายน้ำ ทุกโรงทานมีความเต็มใจที่จะบริการอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งจากการทดสอบความสัมพันธ์การให้บริการและระดับของจิตพิสัยพบว่า มีความสัมพันธ์กับเขาวารมณค่อนข้างต่ำในทิศทางบวก นั้นหมายความว่า หากการบริการที่สร้างความประทับใจและระดับจิตพิสัยในการร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เพิ่มมากขึ้น จะทำให้ระดับเขาวารมณค่อนข้างต่ำของประชาชนที่ร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลของการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ประชาชนที่เดินทางมาร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา มีระดับจิตพิสัยที่แสดงออกถึงความจงรักภักดี และการน้อมผลจากการร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาถวายเป็นพระราชกุศล โดยการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาในครั้งนี้ การให้บริการสร้างความประทับใจอยู่ในระดับมาก และผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระดับจิตพิสัยในการร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล และระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประชาชนด้านเขาวารมณค่อนข้างต่ำ ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของภารกิจปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต้องการให้ความรู้และพัฒนาจิตใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา และยังเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ด้วยการปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศล

การนำไปใช้ประโยชน์

งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชาวอีสานของประชาชนได้ทุกระดับ กล่าวคือ การส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรมจะช่วยพัฒนาชาวอีสานได้ ซึ่งเป็นความสุขภายใน การใช้เครื่องมือวัดผลจากการปฏิบัติธรรม จะช่วยให้ทราบถึงระดับของประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ นายกเทศมนตรีจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้บริหารทุกภาคส่วนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ร่วมกันจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ประจำปี พ.ศ. 2558 คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.กิตติ วงษ์ขวลิตกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ขวลิตกุล รองศาสตราจารย์ ดร.รัชณี ศุภจินทรรัตน์ รักษาการรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญัฐยา บุญกองแสน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ขวลิตกุล ที่สนับสนุนการเผยแพร่บทความวิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- จารุภา สังข์สระน้อย, ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. (2560). การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. **ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์**. 4 (1): มกราคม-มิถุนายน, หน้า 10-19.
- ชนาธิป ศรีโท. (2561). การปฏิบัติจิตภาวนาด้วยสติเป็นฐานตามแนวเทศนาของพระโสภณวิสุทธาน (หลวงปู่บุญเพ็ง กปโปโก). **วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน**. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน, หน้า 89-100.
- นุสรา สิงห์พยัคเดช. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. **ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์**. 4 (2) กรกฎาคม-ธันวาคม, หน้า 9-18.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การวิจัยสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- พระครูสุนทรวิชัยสร, พระมหาวิฑูรย์ กตเมธี, พินัย พรหมเมือง, และคณะ. (2560). **การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนด้วยการจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ**. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ NEUNIC 2017 21 July 2017 North Eastern University. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2561, จาก <http://mbukalasin.com/login/C1/document/Full-TH-NEUNIC2017byDrPinayo.pdf>
- พินัย พรหมเมือง, สุดใจ ภูงลิ และพระครูสุนทรวิชัยสร. (2560). **การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมชาวอารมณัณักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัยโดยใช้หลักสมณะวิปัสสนากรรมฐานทางพระพุทธศาสนา**. ทูลอดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวรมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116/ตอนที่ 74 ก/หน้า 1 วันที่ 19 สิงหาคม 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ. ศ. 2560-2564**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ.
- ศุภกานต์ แดงมะลิ่ง. (2559). การศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชนตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. **ลิกษา วารสารศึกษาศาสตร์**. 3 (1): มกราคม – มิถุนายน, หน้า 7-18.
- อัญชลี สารรัตน์. (2547). **การประเมินหลักสูตร**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Afanasyev, S. (2014). Meditation in the Emotional Intelligence Improvement among Russian-Speaking Migrants in Germany. *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Review (IJAMRR)*, 2(3). 225-243.
- Allen, K. N., & Friedman, B. D.. (2010). Affective learning: A taxonomy for teaching social work values. *Journal of Social Work Values and Ethics*, 7(2), 1-12.
- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P., Cruikshank, K., Mayer, R., Pintrich, P., & Wittrock, M. (1992). **A taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's taxonomy**. New York. Longman Publishing.

- Fariselli, L., Ghini, M., & Freedman, J. (2016). Age and emotional intelligence. **Six seconds the Emotional Intelligence Network**, 2008. Retrieved March, 5.
- Liff, S. B. (2003). Social and emotional intelligence: Applications for developmental education. **Journal of Developmental Education**, 26(3), 28.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and psychological measurement**, 30(3), 607-610.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล Cross- Culture Leadership Development For The Principals in World Class Standard School

พัชรภรณ์ จันทรโคตร*, ดร.ดาวรุวรรณ ถวิลการ**, รศ.ดร.วัลลภา อาริรัตน์***

Pacharaporn Jantarakot*, Dawruwan Thawinkarn**, and Wallapha Ariratana***

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Author for Correspondence: Email: pj_yoke@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับของภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล 2. ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล วิธีการและขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกด้วยวิธีการเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 380 คน ระยะที่ 2 ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ที่มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน ผลการวิจัยระดับภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อยรายองค์ประกอบดังนี้ การสื่อสาร ($\bar{X} = 4.24$) การเอาใจใส่ ($\bar{X} = 4.24$) การจัดการความขัดแย้ง ($\bar{X} = 4.22$) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.21$) และ ความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ สำหรับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลภาพรวม ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม,โรงเรียนมาตรฐานสากล

Received date: 13/09/2561, Accepted date: 02/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this research were 1) investigate the level of Cross-Cultural Leadership of World-Class Standard School. 2) evaluate the validity, appropriateness, feasibility and the effectiveness of Cross-Cultural Leadership Model of World-Class Standard School. There were two steps of data collection: The first step was a quantitative data collection. The Sample Size of research is 380 principals of World-Class Standard School in Secondary Educational Service Area 25. The second step was analyzed result with quality data collection with 5 experts.

The development of component is concordance with World-Class Standard School context in Secondary Educational Service Area 25 consist of five components from the most to the less as follow: 1) Communication ($\bar{X} = 4.24$) 2) Empathy ($\bar{X} = 4.24$) 3) Conflict Management ($\bar{X} = 4.22$) 4) Transformational Leadership ($\bar{X} = 4.21$) 5) Trust ($\bar{X} = 4.16$). All the results of the validity, appropriateness, feasibility and the effectiveness of Cross-Cultural Leadership Model of World-Class Standard School were excellent.

Keywords: Indicators, Cross-Cultural Leadership, World-Class Standard School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การอยู่ร่วมกันของคนในโลกปัจจุบันคือมีการรวมกลุ่มประเทศที่มีอาณาเขตเชื่อมโยงติดต่อกันเป็นกลุ่มๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการแข่งขันและการอยู่รอดในลักษณะการเพิ่มอำนาจการต่อรอง ทั้งระบบเศรษฐกิจ การเมืองกับกลุ่มประเทศต่างๆโดยอาศัยฐานจากเงินทุนสำรอง จำนวนประชากร ทรัพยากรทางด้านวัตถุดิบ พลังงาน และรวมด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการรวมตัวกัน ที่เปิดโอกาสให้ประชากรในแต่ละประเทศสามารถเคลื่อนย้ายอพยพและทำงานในองค์กรในประเทศต่างๆได้และสามารถรวมกลุ่มได้อย่างเสรี ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อนโยบายการบริหารประเทศและการวางแผนการบริหารจัดการในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในแต่ละประเทศโดยตรง ซึ่งโดยหลักการแล้ว การรวมตัวหรือร่วมมือของกลุ่มประเทศต่างๆล้วนมี เป้าหมายเพื่อความสำเร็จในเชิงการค้า สังคม และการดำเนินธุรกิจต่อภาครัฐและเอกชน การมีเป้าหมายอาจจะมีทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลวได้ ทั้งนี้อาจเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม แม้กระทั่งพื้นฐานทางด้านครอบครัวและรวมถึง

ด้านการศึกษา เหล่านี้คือรากเหง้าของการเกิดปัญหา กระทำการร่วมกันในองค์กรไม่ว่าในแม้แต่สถานศึกษาที่ต้องปรับตัวรองรับการผลิตประชากรโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ตามเป้าหมายการบริหารประเทศ (มัญชรี โชติรสสุตติ, 2556)

สำนักงานคณะกรรมการกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้สรุปสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ในทุกด้านต่อไป เนื่องจากการศึกษาของประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก และได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชากรต้องมีการเรียนรู้และการปรับตัว เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นในกระแสโลกตลอดเวลา โดยปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้แต่ละประเทศเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถที่หลากหลาย เพื่อรับมือกับความท้าทายที่มาพร้อมการเปลี่ยนแปลงได้ รวมทั้งประเทศไทยที่จำเป็นต้องเร่งปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นแรงงานที่มีศักยภาพได้ การดำเนินงานในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน หรือองค์กรใดก็ตาม สิ่งหนึ่งที่สำคัญและจะมองข้ามไปไม่ได้ ก็คือเรื่องของวัฒนธรรม ปัจจุบันสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรม เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจการต่างๆรวมถึงการใช้ชีวิตในสังคม การทำงานในยุคปัจจุบันเราอาจทำงานทั้งกับเพื่อนร่วมงานที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติซึ่งอาจหมายถึงการเข้าไปทำงานในหน่วยงานข้ามชาติที่มีสาขาอยู่ในประเทศไทยหรือการ ออกไปทำงานที่ต่างประเทศและต้องทำงานร่วมงานกับเพื่อนชาวต่างชาติอีกหลายภาษา (ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ, 2554)

การศึกษาเรื่องของ “การบริหารข้ามวัฒนธรรม” จึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้ามในปัจจุบัน สมาชิกของแต่ละองค์กรประกอบด้วยผู้คนที่มาจากต่างที่ต่างถิ่น มีความเชื่อความคิดและวิถีชีวิตแตกต่างกัน มีความชำนาญ แตกต่างกันไป มีนิสัยนิยมแตกต่างกัน มีนิสัยใจคอแตกต่างกัน รวมถึงมีประสบการณ์แตกต่างกัน ภายใต้สถานการณ์แบบนี้ คำถามจึงมีว่าองค์กร แห่งนั้นจะมีวิธีการบริหารจัดการอย่างไรจึงจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรไปสู่เป้าหมายหลายทางได้สำเร็จ ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญมากสำหรับหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรที่ดั่งขึ้นใหม่ ประเด็นนี้ยิ่งสำคัญมากขึ้นไปอีก (อุทัย ดุลยเกษม, 2551) ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะที่รวดเร็ว ในการรับรู้ด้านวัฒนธรรม

จะทำให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงาน ซึ่งมีพหุวัฒนธรรม (Multicultural worker) ได้ (พรณปพร จันทรฉาย, 2556) นอกจากนี้ การมีความรู้สึกที่รับรู้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารในการบริหารบุคคลที่มาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรมที่มาจากแหล่งเดียวกัน จะช่วยให้การทำความเข้าใจ การเจรจาเกี่ยวกับบุคคลอื่นได้ง่ายขึ้น (สมุทร ชำนาญ, 2555) ประกอบกับหน่วยงานสถานศึกษา ที่จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารให้สามารถปฏิบัติงาน และสร้างความเข้าใจบุคลากรในหน่วยงาน และเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สามารถทำงานและดำรงชีพสากล ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา และพื้นฐานการศึกษาเดิม ซึ่งภาวะผู้นำเป็นปัจจัยหนึ่งสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อคนในองค์กร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่หลากหลายในองค์กรที่เป็นพหุวัฒนธรรม ในการศึกษาทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำนั้นพบว่า มีแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำมากมายหลายทฤษฎี ดังนั้น ในทฤษฎีภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องทางด้านพหุวัฒนธรรม เนื่องจากประเด็นปัญหาด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์กร พบว่าความหลากหลายทางด้านการทำงานมีความสำคัญต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมีปัจจัยองค์ประกอบที่หลากหลายในการบริหารจัดการงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ ด้วยภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Leadership) ที่ประกอบ ด้วยความไว้วางใจหรือความเชื่อใจ การเอาใจใส่ การเปลี่ยนแปลง อำนาจ และการสื่อสาร (ณัฐรัฐ ธนธิตกร, 2555) มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญของ Grisham, T. (2006) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม คือ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการหรือนำคนที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีปฏิบัติให้มีความเข้าใจตรงกันมีแนวคิดสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน อันประกอบด้วย ดังนี้ องค์ประกอบหลักจึงประกอบด้วย การเอาใจใส่ การไว้วางใจ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร และ ด้านการจัดการความขัดแย้งผู้บริหารโรงเรียน จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุน เสริมสร้าง เจตคติ ของผู้บริหารโรงเรียน ให้เข้าใจปัจจัยที่จะต้องทำความเข้าใจหรือตระหนักต่อการพัฒนาของผู้เรียน

จากความสำคัญของภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมดังกล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในการเป็นโรงเรียนที่พัฒนา หลักสูตรและจัดการเรียนการสอน รวมทั้งมีการบริหารจัดการ ด้วยระบบคุณภาพเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ คือเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะ (Learner Profile) เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World class standard)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับของภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล
2. ประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 วิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 380 คน

1.2 วิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาและการบริหารการศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนที่ปัจจุบันดำรงตำแหน่งในสถานศึกษาหรือหน่วยงาน/สำนัก/กอง การศึกษา สังกัดผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามศึกษาสภาพภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย และแบบร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลพร้อมแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแปลผลพร้อมทั้งปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลนำข้อมูลจากการประเมินความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อยรายองค์ประกอบดังนี้ การสื่อสาร ($\bar{X} = 4.24$) การเอาใจใส่ ($\bar{X} = 4.24$) การจัดการความขัดแย้ง ($\bar{X} = 4.22$) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.21$) และความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

ด้าน	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
การเอาใจใส่	มีเมตตา	4.25	0.74	มาก
	สร้างความหวัง	4.31	0.73	มาก
	สร้างแรงบันดาลใจ	4.18	0.74	มาก
	รวม	4.24	0.73	มาก
ความไว้วางใจ	ความน่าเชื่อถือ	4.19	0.79	มาก
	ความซื่อสัตย์	4.13	0.74	มาก
	รวม	4.16	0.75	มาก
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	มีวิสัยทัศน์	4.18	0.72	มาก
	การคิดเชิงระบบ	4.24	0.74	มาก
	การใช้เทคโนโลยี	4.22	0.73	มาก
	รวม	4.21	0.72	มาก
การสื่อสาร	การสื่อสารที่ชัดเจน	4.21	0.70	มาก
	ช่องทางการสื่อสาร	4.23	0.71	มาก
	การมีทักษะการสื่อสาร	4.30	0.73	มาก
	รวม	4.24	0.71	มาก
การจัดการความขัดแย้ง	การร่วมมือ	4.18	0.71	มาก
	การหลีกเลี่ยง	4.24	0.73	มาก
	การประนีประนอม	4.23	0.74	มาก
	รวม	4.22	0.72	มาก

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล เสนอตาม
 รายการองค์ประกอบหลัก และรายการองค์ประกอบย่อย ตลอดจนทั้งวิธีการ เครื่องมือและแนวปฏิบัติ ดังตาราง
 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านการเอาใจใส่

ด้าน	องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
การเอาใจใส่	มีเมตตา	การวางตัวเป็นแบบอย่าง ที่ดี มีความยินดี ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข รับฟังข้อคิดเห็น และ สนับสนุนการทำงาน คิด เชิงบวก สร้างแรงจูงใจใน การทำงานให้มี ประสิทธิภาพ	1.ผู้บริหารแสดงออกถึงความสุภาพ ยินดี ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข 2.ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติ งานที่วัฒนธรรมแตกต่างกัน 3.ผู้บริหารส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นได้อย่าง อิสระในเชิงบวก
	สร้างความหวัง	กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา สร้างความเชื่อมั่นใน อนาคตข้างหน้า สร้าง แรงผลักดัน สร้างแรง บันดาลใจ ความมุ่งมั่น พยายาม เพื่อให้ประสบ ความสำเร็จ	1.ผู้บริหารสร้างแรงกระตุ้นให้สมาชิกเกิด ความมุ่งมั่นในการทำงาน 2.ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นในการ ทำงานของทุกฝ่ายเพื่อนำองค์กรให้ ประสบความสำเร็จ 3.ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจและสนับสนุน การทำงานให้สมาชิก ที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ให้ประสบความสำเร็จ
	สร้างแรงบันดาลใจ	ขับเคลื่อนทางความคิด และการกระทำใดๆที่พึง ประสงค์ เพื่อให้บรรลุผล สำเร็จได้ตามต้องการ โดย กระตุ้นให้เกิดการคิด และการกระทำที่มี ประสิทธิภาพ	1.ผู้บริหารสร้างแรงขับเคลื่อนทางความ คิดและการกระทำใดๆที่พึงประสงค์ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามต้องการ 2.ผู้บริหารสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความ กระตือรือร้นในการทำงาน 3.ผู้บริหารกำกับ ติดตาม ดูแลและ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ให้ ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

ตารางที่ 3 การพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านความไว้วางใจ

ด้าน	องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
ความไว้วางใจ	ความน่าเชื่อถือ	สร้างความเชื่อมั่นของผู้ที่ไว้วางใจในลักษณะความสัมพันธ์ที่จะดำเนินต่อไปในการที่จะให้ผู้ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจได้กระทำทุกวิถีทางในการปกป้องผลประโยชน์	1.ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด 2.ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตัว 3.ผู้บริหารทำงานด้วยความเต็มใจรักษาผลประโยชน์ขององค์กร 4.ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม
	ความซื่อสัตย์	ประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น	1.ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติงานด้วยด้วยความเป็นธรรม 2.ผู้บริหารมีความตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ 3.ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ทั้งในและนอกโรงเรียน 4.ผู้บริหารรักษาความสามัคคีปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยหลักการและเหตุผล

ตารางที่ 4 การพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ด้าน	องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	มีวิสัยทัศน์	ความสามารถในการมองเห็นสิ่งที่อยู่ในสภาพปัจจุบันและภาพการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของโรงเรียนที่ต้องการจะให้เป็นไปได้อย่างชัดเจน	1.ผู้บริหารสังเคราะห์และ วิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ๆ ระหว่างครูกับผู้บริหารที่นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2.ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรมีความรู้สึกร่วมและเต็มใจในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคล ที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 3.วางแผนการทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน และลงมือปฏิบัติตามแผนจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
	การคิดเชิงระบบ	ความสามารถในการวิเคราะห์ระบบแบบองค์รวม สามารถวางแผนงานเป็นลำดับขั้นตอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีการสร้างแบบจำลองระบบทางความคิดที่ผ่านกระบวนการทบทวนและผ่านการแก้ไขก่อนลงมือปฏิบัติ	1.ผู้บริหารคิดวิเคราะห์ระบบแบบองค์รวม เพื่อให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน 2.ผู้บริหารร่วมมือกันทุกฝ่ายในการวางแผนการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนก่อนลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้อง 3.ผู้บริหารสร้างต้นแบบการทำงานจากการทดลองปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริง
	การใช้เทคโนโลยี	ความสามารถในการวางแผน และใช้ ICT และสารสนเทศ เพื่อการติดต่อสื่อสาร เพื่อการเข้าถึงแหล่งบริการสารสนเทศ และเพื่อนำมาใช้บริหารจัดการภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ	1.ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนา ศักยภาพและสมรรถนะด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 2.ผู้บริหารสามารถพัฒนาให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน 3.ผู้บริหารร่วมกันกำหนดแผนการพัฒนา ด้านระบบสารสนเทศ ในอนาคตอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านการสื่อสาร

ด้าน	องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
การสื่อสาร	การสื่อสารที่ชัดเจน	การให้ข้อมูลข่าวสารต่อบุคลากรผู้รับข้อมูลอย่างชัดเจน โดยไม่เกิดการเข้าใจผิดคลาดเคลื่อน แม่นยำ รวดเร็วข้อมูลมีความกระชับได้ใจความ ส่งผลให้เกิดคุณภาพการสื่อสารที่ดี	1.ผู้บริหารแสดงถึงทักษะในการสื่อสาร ที่แสดงออกอย่างถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับสถานการณ์ 2.ผู้บริหารใช้การสื่อสารต่างๆ ที่มีเนื้อหา กระชับ ได้ใจความ 3.ผู้บริหารรอบรู้ในเรื่องราวที่สื่อสารอย่างชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์และแสดงออกถึงความมั่นใจ น่าเชื่อถือ
	ช่องทางการสื่อสาร	การใช้ช่องทางติดต่อรับส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย	1.ผู้บริหารใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารต่างๆ ที่สะดวก รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ 2.ผู้บริหาร สนับสนุนร่วมมือการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสื่อสาร 3. ผู้บริหารสร้างช่องทางการสื่อสารรูปแบบต่างๆในองค์กร เพื่อการประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดการความขัดแย้ง
	การมีทักษะการสื่อสาร	ความสามารถในการสื่อสารทั้งการส่งสาร การรับสาร และข้อมูลย้อนกลับกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จูงใจให้เกิดความคล้อยตาม และหันมาให้ความร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	1.ผู้บริหารใช้วิธีการสื่อสารที่เข้าใจง่าย เป็นกันเองกับบุคลากรในองค์กร 2.ผู้บริหารใช้ทักษะในการสื่อสารหลากหลายภาษา 3.ผู้บริหารสื่อสารโน้มน้าวจิตใจ ให้คล้อยตามได้ อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 6 การพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านการจัดการความขัดแย้ง

ด้าน	องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
การจัดการความขัดแย้ง	การร่วมมือ	การจัดการความขัดแย้งที่เน้นการเผชิญหน้า แก้ปัญหาในทิศทางเดียวกัน โดยต้องการให้เกิดความพอใจ เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย	1.ผู้บริหารจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ 2.ผู้บริหารร่วมกำหนด แผนงาน โครงการ และเป้าหมายของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 3.ผู้บริหารร่วมตรวจสอบความพึงพอใจในการแก้ปัญหาร่วมกันทุกฝ่าย 4.ผู้บริหารสร้างความร่วมมือร่วมใจ มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรเป็นที่ตั้ง
	การหลีกเลี่ยง	การจัดการความขัดแย้งแบบหลีกเลี่ยง เมื่อการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี หรือ การใช้วิธีการอื่นอาจแก้ไขปัญหาได้ผลดีกว่า	1.ผู้บริหารประเมินสถานการณ์ได้รอบด้านและปรับเปลี่ยนแนวคิดได้ตามสถานการณ์ 2.ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นที่เคารพนับถือ วางตัวเป็นกลาง หลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้ง 3.ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาในองค์กร 4.ผู้บริหารพัฒนาทักษะการบริหารอยู่เสมอ และนำมาปรับใช้ในการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง
	การประนีประนอม	กระบวนการจัดการความขัดแย้งโดยการหาวิธีการแก้ปัญหาแบบที่ไม่เป็นอุปสรรคและทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหานั้นที่พอยอมรับกันได้ในเวลาที่ยากที่สุด	1.ผู้บริหารวางแผนการทำการกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน แก้ปัญหาแบบที่ไม่เป็นอุปสรรคและทั้งสองฝ่าย 2.ผู้บริหารแก้ปัญหาย่างรอบคอบตรงประเด็น 3.ผู้บริหารกล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยเน้นผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ 4.ผู้บริหารสร้างจิตสำนึก สร้างความผูกพันและบรรยากาศความเป็นกันเองในองค์กร

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

องค์ประกอบหลัก	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	แปลความ	$\bar{X}$	SD	แปลความ	$\bar{X}$	SD	แปลความ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
ด้านการเอาใจใส่	4.2	0.44	มาก	4	0.44	มาก	4.4	0.44	มาก	4.4	0.44	มาก
ด้านความไว้วางใจ	4.4	0.54	มาก	4.2	0.44	มาก	4.2	0.44	มาก	4.2	0.54	มาก
ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.4	0.44	มาก	4.4	0.44	มาก	4.4	0.54	มาก	4.4	0.54	มาก
ด้านการสื่อสาร	4.4	0.54	มาก	4.4	0.44	มาก	4.4	0.54	มาก	4.4	0.54	มาก
ด้านการจัดการความขัดแย้ง	4.2	0.54	มาก	4.2	0.44	มาก	4.2	0.54	มาก	4.2	0.44	มาก
รวม	4.3	0.42	มาก	4.24	0.44	มาก	4.3	0.42	มาก	4.3	0.42	มาก

พบว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลภาพรวม มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความถูกต้องสูงสุดในการนำไปใช้คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.2$) ด้านที่มีความเหมาะสมสูงสุดในการนำไปใช้ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.2$) ด้านที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้สูงสุดได้แก่ด้าน การเอาใจใส่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.2$) ด้านที่มีความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้สูงสุดได้แก่ด้าน การเอาใจใส่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.4$)

อภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลภาพรวม มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะว่าการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบนั้นได้มาจากการศึกษารวบรวมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ได้รูปแบบที่มีความครอบคลุมสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลทำให้เห็นภาพชัดเจนขององค์ประกอบและกิจกรรมหรือกระบวนการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งแนวคิดในการสร้างรูปแบบนั้นสอดคล้องกับ Keeves (1997) มีลักษณะเป็นเชิงระบบประกอบด้วย 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) ลักษณะของรูปแบบ และ 5) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมตามรูปแบบ โดยมีองค์ประกอบและกิจกรรมการพัฒนาตามรูปแบบนั้นมีความเกี่ยวข้องกับประเด็น

ต่างๆและแนวคิดพื้นฐานในการสร้างรูปแบบในแต่ละองค์ประกอบดังนี้ ชื่อรูปแบบที่กำหนดขึ้นนั้นมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยกำหนดให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับชื่อเรื่องที่วิจัยโดยแสดงให้เห็นตัวแปรที่วิจัยและเป้าหมายในการพัฒนาอย่างชัดเจนในที่นี้คือภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความถูกต้องสูงสุดในการนำไปใช้คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ด้านที่มีความเหมาะสมสูงสุดในการนำไปใช้ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ด้านที่เป็นไปได้ในการนำไปใช้สูงสุดได้แก่ด้านการเอาใจใส่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ด้านที่มีความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้สูงสุดได้แก่ด้าน การเอาใจใส่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสาร ซึ่งผลจากการประเมินรูปแบบนั้นทำให้ยืนยันได้ว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ที่ผู้วิจัยนำเสนอมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

1. โรงเรียนมาตรฐานสากลสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมให้กับบุคลากรภายในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. โรงเรียนมาตรฐานสากลสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสร้างเกณฑ์การประเมินองค์ความรู้ใหม่ๆอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือวิธีการที่จะนำไปใช้พัฒนาบุคลากรโรงเรียนมาตรฐานสากลได้จริง
2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมโรงเรียนมาตรฐานสากลในพื้นที่อื่นๆ หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกันออกไป

บรรณานุกรม

ณัฐรัฐ ธนิตกร. (2555). ภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม:สุดยอดภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีอาชีพ. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ : 23 ฉบับที่ : 2 หน้า 1-10.

- มัชฌิมา ฐิตินันท์. (2556). การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในต่างประเทศ. ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารประยุกต์ คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรรณปพร จันทร์ฉาย. (2556). เอกสารประกอบการ สอนรายวิชา การบริหารวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross-Cultural Management). โรงเรียน การท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2554). การบริหารวัฒนธรรมข้ามชาติขององค์กรธุรกิจระหว่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทยและเวียดนาม. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2551). ความแตกต่างทางวัฒนธรรม: ผลกระทบและข้อคิดในการจัดการข้ามวัฒนธรรม. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้.
- Grisham, T. (2006). **Cross cultural Leadership**. Professional Doctorate, Property, Construction and Project Management, RMIT University.
- Keeves, J.P. (1997). **Models and model building**. In Keeves, J.P. (ed.). Educational research, methodology and measurement : An International Handbook. 2nd ed., Oxford : Pergamon Press.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development of Cultural Competence of Personnel in The Northeast Border School

เฟื่องฟ้า กัญญาบัตร*, ดาวรุวรรณ ถวิลการ** และ วัลลภา อาริรัตน์***

Feaungfa Kanyabat, * Dawruwan Thawinkarn ** and Wallapha Ariratana ***

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Author for Correspondence Email: urydestinyfah@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Method) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนชายแดน จำนวน 320 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระยะที่ 2 ประเมินรูปแบบในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบของสมรรถนะทางวัฒนธรรมมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ความตระหนักทางวัฒนธรรม 2) ความรู้ทางวัฒนธรรม 3) ทักษะทางวัฒนธรรม และ 4) ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ชื่อ หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ลักษณะของรูปแบบ และวิธีการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพตามรูปแบบ

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, สมรรถนะทางวัฒนธรรม, โรงเรียนชายแดน

Received date: 13/09/2561, Accepted date: 02/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this mixed-method research study were to design the components of a cultural competence of the personnel in North East border schools and evaluate its accuracy, possibility of the implementation and advantages. The study was divided into two phases. The first phase was a quantitative study. It was aimed to design the cultural competence model of the personnel in North East border schools. The sample consisted of 320 school administrators and teachers working at North East border schools. The data were collected by using questionnaires. The second phase was allocated to design the cultural competence model of the personnel in North East border schools. Then, the designed model was evaluated to investigate its accuracy, possibility of the implementation, and advantages.

Research findings:

The findings of this study revealed that the cultural competence composed of four main components. Four main components compounded cultural awareness, cultural knowledge, cultural skills, and cultural encounter. The cultural competence model of the personnel in North East border schools was ranked to be accurate, possible to be implemented, and beneficial at the highest level, including the name of the model, the principles and basic concept of the model, the objectives of the model, the characteristics of the model, and the approach to develop the cultural competence model.

Keywords: Development model, Cultural Competence, Border school

บทนำ

สังคมประกอบไปด้วยคนจำนวนมาก หลายเชื้อชาติ หลายภาษาที่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นผลของการคมนาคมที่สะดวกสบาย คนต่างถิ่น ต่างชาติ ต่างภาษา สามารถไปมาหาสู่กันได้อย่างรวดเร็ว และสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้ถิ่นที่อยู่เดิมกลายเป็นถิ่นที่มีคนต่างชาตินับพันๆ ต่างวัฒนธรรมเข้ามาอาศัยอยู่จึงทำให้สังคมแต่ละท้องถิ่นไม่ได้มีวัฒนธรรมเดียวอีกต่อไป สังคมมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น (เพ็ชรวิรุฬห์, 2554) จะเห็นได้ว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะความหลากหลายภายในโรงเรียนชายแดนซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีพื้นที่ติดกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นลาว กัมพูชา และพม่า

(มาเลเซียจัดเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของชายแดนภาคใต้) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีความห่างไกลความเจริญ ขาดแคลนอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการศึกษา ขาดแคลนครู และโรงเรียนตามแนวชายแดนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สภาพสังคมเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กเศรษฐกิจไม่ดี (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2552) นักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ นักเรียนบางส่วนมี 2 สัญชาติ หรือเด็กไม่มีสัญชาติ มีความหลากหลายทางภาษา และความหลากหลายทางวัฒนธรรม และจากการจัดลำดับการศึกษาของประเทศไทย พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีมาตรฐานการศึกษาต่ำกว่ามาตรฐาน รายงานดัชนีการศึกษาไทยรายจังหวัดของ UNDP ซึ่งวัดจากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย IQ ของเด็กอายุ 6-15 ปี อัตราการเข้าเรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และคะแนน O-NET ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดที่ต่ำกว่ามาตรฐานส่วนใหญ่อยู่ในภาคอีสานและกลางตอนบน รวมทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคอีสานร้อยละ 89 ของพื้นที่มีค่าเฉลี่ย IQ ของเด็กอายุ 6-15 ปี ตกเกณฑ์มาตรฐานสากล (ไกรยส ภัทราวาท, 2557)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นการบริหารจัดการความหลากหลายจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนามนุษย์จึงต้องอาศัยเจตคติ ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการบริหารจัดการความแตกต่าง การบริหารจัดการสถานศึกษาต้องให้สอดคล้องกับความหลากหลายของวัฒนธรรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ดังนั้น การบริหารจัดการท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมต้องอาศัยความสามารถหรือสมรรถนะทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง ความสามารถหรือวิธีการปฏิบัติที่แสดงออกถึงการให้เกียรติและยอมรับในความเชื่อ ลักษณะสัมพันธภาพ ทศนคติ และพฤติกรรม ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของบุคคลอื่น (Good, 2004) เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กรหรือมีผลงานที่โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานในองค์กร การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องประสบกับกลุ่มคนที่หลากหลาย เช่น นักเรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ผู้ปกครอง เพื่อนครู ซึ่งในบริบทของโรงเรียนจะต้องมีการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน จัดการความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ McAllister and Irvine (2000) กล่าวว่า ครูที่สอนในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะต้องมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กมลชนก ชำนาญ (2557) ที่กล่าวว่า การที่ครูมีความสามารถทางวัฒนธรรมก็ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ที่มีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วย

นอกจากนี้ ชุตินันท์ จันทรเสนานนท์ (2553) ยังกล่าวว่าควรส่งเสริมให้บุคคล องค์กร หน่วยงาน และโรงเรียนที่ประกอบไปด้วย นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนให้มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม เพื่อลดปัญหาทางวัฒนธรรมที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการศึกษาควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งหากสามารถพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ก็จะสามารถขยายผลและนำรูปแบบไปปรับใช้กับโรงเรียนชายแดนในพื้นที่ภาคอื่นๆ ของประเทศต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 การวิจัยระยะที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 255 คน และครู จำนวน 4,729 คน รวมทั้งสิ้น 4,984 คน กำหนดสัดส่วนจำนวน 320 คน
 - 1.2 การวิจัยระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาและการบริหารการศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert, 1932)

2.2 แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับของลิเคอร์ท

3. การเก็บข้อมูล

3.1 การวิจัยระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 320 ชุด ได้คืนมาครบทั้ง 320 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 การวิจัยระยะที่ 2 นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 4 คน เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้าน	องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.
ความตระหนักทางวัฒนธรรม	ตรวจสอบความรู้สึกของตัวเอง	4.24	0.51
	ตรวจสอบเบื้องหลังของวัฒนธรรมตนเอง	4.15	0.59
	เห็นคุณค่าความหลากหลาย	4.40	0.53
	รวม	4.26	0.45
ความรู้ทางวัฒนธรรม	มีความรู้พื้นฐานในวัฒนธรรมที่แตกต่าง	4.14	0.56
	รู้และเข้าใจพฤติกรรมที่แตกต่าง	4.16	0.52
	มีความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรม	4.26	0.56
	รู้ภาษาที่หลากหลาย	4.15	0.58
	รวม	4.17	0.46
ทักษะทางวัฒนธรรม	ความไวต่อวัฒนธรรม	3.93	0.84
	การประเมินทางวัฒนธรรม	4.04	0.52
	รวม	3.99	0.60
ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	ความสามารถในการสื่อสาร	4.11	0.58
	เคารพให้เกียรติผู้อื่น	4.33	0.61
	มีปฏิสัมพันธ์ที่หลากหลาย	4.24	0.62
	รวม	4.21	0.52

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความตระหนักทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.26$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.99$)

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดที่ว่าด้วยรูปแบบ (Model) ของ Keeves (1997) ซึ่งรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นรูปแบบในลักษณะที่เป็นแบบแผน ซึ่งประกอบด้วย

1) หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ

สมรรถนะทางวัฒนธรรม (Culture Competence) หมายถึง ความสามารถที่มีอยู่ในตัวของบุคคล ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เด่นชัดในการตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมวัฒนธรรมของตนเอง และวัฒนธรรมอื่น สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานหรือนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถสรุปองค์ประกอบของสมรรถนะทางวัฒนธรรมได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ความตระหนักทางวัฒนธรรม (cultural awareness) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารและครูที่แสดงออกถึงการทบทวนความรู้สึกของตนเองเมื่อต้องพบเหตุการณ์หรือบุคคลที่แตกต่าง รู้สาเหตุของอารมณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อวัฒนธรรมอื่น และไม่แสดงความคิดเห็นกับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง และสามารถอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรมได้อย่างปกติสุข

ความรู้ทางวัฒนธรรม (cultural knowledge) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารและครูที่แสดงออกถึงการมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมประจำท้องถิ่นหรือประจำวัฒนธรรมต่างๆ รู้ว่าควรหรือไม่ควรกระทำสิ่งใดเมื่ออยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่าง เข้าใจในการแสดงออกของผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน รวมทั้งปรับความคิดให้เข้ากับวัฒนธรรมอื่นโดยไม่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมของตนเอง

ทักษะทางวัฒนธรรม (cultural skill) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารและครูที่แสดงออกถึงความสามารถในการพูดภาษาอื่นได้นอกเหนือจากภาษาของตนเอง และสามารถสนทนากับผู้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรมโดยไม่เกิดความขัดแย้งหรือไม่สร้างความแตกแยก สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมรอบข้างได้อย่างรวดเร็ว

ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (cultural encounter) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารและครูที่แสดงออกถึงการมีความสามารถในการใช้การสื่อสารเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันกับบุคคลที่แตกต่างทางวัฒนธรรม มีรูปแบบ วิธีการสื่อสารที่หลากหลาย และเหมาะสมตามสถานการณ์ และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างด้วยใจที่เป็นกลาง ให้เกียรติยอมรับในคนที่มีแนวคิดความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่าง

2) ชื่อรูปแบบ

ภาษาไทย: รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาษาอังกฤษ: Model for : Development of Cultural Competence Model of Personnel in The North East Border School

3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

3.1 เพื่อพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติตามแนวทางสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 เพื่อพัฒนาตามองค์ประกอบสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4) ลักษณะของรูปแบบ

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาใน 5 มิติ คือ ความตระหนักทางวัฒนธรรม ความรู้ทางวัฒนธรรม ทักษะทางวัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

5) วิธีการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ

การพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบสามารถสรุปวิธีการพัฒนาเป็นประเด็นสำคัญ ดังตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 5

ตารางที่ 2 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความตระหนักทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
ความตระหนักทางวัฒนธรรม	- ตรวจสอบความรู้สึกของตัวเองเมื่อต้องพบเหตุการณ์หรือบุคคลที่แตกต่างไป และไม่แสดงความมีอคติกับผู้ที่มีความวัฒนธรรมที่แตกต่าง	- สสำรวจและประเมินความรู้สึกของบุคลากรที่มีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยการทำแบบประเมิน - สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมบัดดี้คู่ซี้ โดยให้บุคลากรที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจับคู่ช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
	- การตรวจสอบเบื้องหลังของวัฒนธรรมตนเองมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของวัฒนธรรมตนเองอย่างลึกซึ้งและปฏิบัติตามแนวทางของวัฒนธรรมตนเองได้อย่างเหมาะสม	- ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองจากปราชญ์ท้องถิ่น หรือผู้เชี่ยวชาญ โดยการสอบถามหรือพูดคุย - ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญของวัฒนธรรมตนเอง - ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้โดยการจัดนิทรรศการ
	- เห็นคุณค่าและยอมรับความหลากหลายในการอยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมที่แตกต่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน	- กำหนดค่านิยมร่วม (Share value) ในการทำงานร่วมกัน โดยให้ทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และทำข้อตกลงร่วมกัน - สนับสนุนให้บุคลากรรักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ไปร่วมงานพิธีต่างๆ ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ หรืองานอื่นๆ

ตารางที่ 3 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
ความรู้ทางวัฒนธรรม	- มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมประจำท้องถิ่นหรือประจำวัฒนธรรมต่างๆ โดยสามารถบอกเอกลักษณ์หรือจุดเด่นที่ต่างกัันของแต่ละวัฒนธรรมได้	- ส่งเสริมให้มีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น - กำหนดให้มีการให้ความรู้หน้าเสาธงเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล - จัดตั้งห้องวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน
	- รู้และเข้าใจพฤติกรรมที่แตกต่างในการแสดงออกของผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน	- สนับสนุนให้มีการพบปะสังสรรค์หรือใช้เวลาร่วมกันหลังเลิกงานด้วยการทานอาหารร่วมกัน - ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างบุคลากร - จัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน
	- มีความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรม	- เปิดโอกาสให้บุคลากรได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวัฒนธรรมระหว่างกัน
	- เข้าใจภาษาของผู้คนที่หลากหลายในท้องถิ่นนั้น	- จัดการอบรมการใช้ภาษาถิ่นโดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้เรื่องภาษาของท้องถิ่นนั้นๆ - เรียนรู้ภาษาของท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีการใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารสัปดาห์ละหนึ่งวัน

ตารางที่ 4 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านทักษะทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
ทักษะทางวัฒนธรรม	- ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้โดยไม่รู้สึกลำบากใจ	- กำหนดให้มีการแต่งกายด้วยชุดประจำท้องถิ่นหนึ่งวันต่อสัปดาห์
	- ประเมินความคิด ความเชื่อ การให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆของผู้อื่น และวิเคราะห์ข้อจำกัดของตนเองอย่างตรงไปตรงมา	- จัดทำ SWOT Analysis วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้รู้จักผู้อื่นและตนเองมากขึ้น
	- สามารถสนทนากับผู้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรมโดยไม่เกิดความขัดแย้งหรือไม่สร้างความแตกแยก	- สร้างบรรยากาศในการสื่อสาร เช่น การยิ้ม การทักทาย การพูดด้วยวาจาไพเราะ ใช้น้ำเสียงที่เป็นมิตร - เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นด้วยใจที่เป็นกลาง - ระมัดระวังในการใช้ท่าทางและการแสดงออกทางสีหน้าในการสื่อสาร

ตารางที่ 5 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	รูปแบบ/คุณลักษณะ	วิธีการ/เครื่องมือ/แนวปฏิบัติ
ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	- มีรูปแบบ วิธีการสื่อสารที่หลากหลาย และเหมาะสมตามสถานการณ์ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน	- มีช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย เช่นห้องสนทนาออนไลน์ (Chat Room), เว็บบอร์ด (Web Board) เป็นต้น - จัดการระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูล
	- ให้เกียรติยอมรับในคนที่มีแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่าง	- ยกย่องเชิดชูผู้ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดยการให้รางวัลหรือมอบเกียรติบัตรประกาศเกียรติคุณให้ผู้อื่นรับรู้ - ให้กำลังใจเมื่อผู้อื่นได้รับความผิดหวัง ท้อแท้ โดยการพูดคุยให้ความช่วยเหลือ ปลอดภัย

ว ส ร ส ร ๓ ส ง อี ส า น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3. ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายการประเมิน	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ	4.25	0.50	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด
ชื่อรูปแบบ	4.50	0.58	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด
1. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.50	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด
2. Model for : Development of Cultural Competence Model of Personnel in The North East Border School ”	4.00	0.82	มาก	4.00	0.82	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.25	0.50	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด
1. เพื่อพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติตามแนวทางสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.25	0.50	มาก	4.75	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด
2. เพื่อพัฒนาตามองค์ประกอบสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.75	0.50	มาก	0.50	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75
ลักษณะของรูปแบบ	4.25	0.50	มาก	4.25	0.50	มาก	4.25	0.50	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
ของ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ
การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ	4.25	0.50	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด
1. ด้านความตระหนักทางวัฒนธรรม	3.75	0.50	มาก	4.25	0.50	มาก	4.25	0.96	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด
2. ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม	4.25	0.50	มาก	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด
3. ด้านทักษะทางวัฒนธรรม	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด
4. ด้านปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด	4.50	0.58	มากที่สุด	4.75	0.50	มากที่สุด
ภาพรวม	4.23	0.55	มาก	4.50	0.54	มากที่สุด	4.56	0.54	มากที่สุด	4.65	0.48	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นรูปแบบในลักษณะที่เป็นแบบแผน ประกอบด้วย

1) หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ

สมรรถนะทางวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถที่มีอยู่ในตัวของบุคคล ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เด่นชัดในการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย ความตระหนักทางวัฒนธรรม (cultural awareness) ความรู้ทางวัฒนธรรม (cultural knowledge) ทักษะทางวัฒนธรรม (cultural skill) และปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (cultural encounter)

2) ชื่อรูปแบบ

ภาษาไทย: รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาษาอังกฤษ: Model for : Development of Cultural Competence Model of Personnel in The North East Border School

3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

3.1 เพื่อพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติตามแนวทางสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 เพื่อพัฒนาตามองค์ประกอบสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4) ลักษณะของรูปแบบ

ประกอบด้วยการพัฒนาใน 5 มิติ คือ ความตระหนักทางวัฒนธรรม ความรู้ทางวัฒนธรรม ทักษะทางวัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

5) วิธีการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ

1. ความตระหนักทางวัฒนธรรม มีวิธีการ เครื่องมือ แนวปฏิบัติ ดังนี้

1.1 สำรวจและประเมินความรู้สึกของบุคลากรที่มีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยการทำแบบประเมิน

1.2 สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมบัดดี้คู่ซี้ โดยให้บุคลากรที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจับคู่ช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.3 สำรวจและประเมินความสามารถของตนเองเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่าง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี พิธีกรรมของวัฒนธรรมที่แตกต่าง แล้วสำรวจความรู้สึกตนเองว่ารู้สึกอย่างไร

2. ความรู้ทางวัฒนธรรม มีวิธีการ เครื่องมือ แนวปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้มีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2.2 กำหนดให้มีการให้ความรู้หน้าเสาธงเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล

2.3 จัดตั้งห้องวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน

2.4 สนับสนุนให้มีการพบปะสังสรรค์หรือใช้เวลาว่างร่วมกันหลังเลิกงานด้วยการทานอาหารร่วมกัน

3. ทักษะทางวัฒนธรรม มีวิธีการ เครื่องมือ แนวปฏิบัติ ดังนี้

3.1 กำหนดให้มีการแต่งกายด้วยชุดประจำท้องถิ่นหนึ่งวันต่อสัปดาห์

3.2 ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมร่วมกันและมีบรรยากาศการทำงานอย่างมีความสุขโดยใช้รูปแบบการปกครองแบบครอบครัว สร้างความรู้สึกเป็นพี่น้อง

3.3 จัดทำ SWOT Analysis วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้รู้จักผู้อื่นและตนเองมากขึ้น

3.4 จัดการศึกษาดูงานภายในท้องถิ่นแล้วนำมาวางแผนพัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้

4. ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม มีวิธีการ เครื่องมือ แนวปฏิบัติ ดังนี้

4.1 มีช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย เช่น ห้องสนทนาออนไลน์ (Chat Room), เว็บบอร์ด (Web Board) เป็นต้น

4.2 ใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ให้กับบุคลากร เช่น E-mail, Web conference, Microsoft SharePoint, Wireless System, Lan system ให้มีประสิทธิภาพสูง

4.3 สนับสนุนให้บุคลากรอาสาเข้าไปดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่รังเกียจ

2. การประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาพรวมมีความถูกต้องของรูปแบบอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความถูกต้องสูงสุดในการนำไปใช้ ได้แก่ ชื่อรูปแบบ ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ชื่อรูปแบบ และการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ ด้านที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และด้านความเป็นประโยชน์สูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ชื่อรูปแบบ และการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ

อภิปรายผล

1. การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์มีลักษณะที่ประกอบไปด้วย

1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) ลักษณะของรูปแบบ และ 5) วิธีการพัฒนาสมรรถนะตามรูปแบบ แนวคิดในการสร้างรูปแบบตามองค์ประกอบที่กำหนดนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1997) ที่นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้

1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์และทดสอบได้ 2) โครงสร้างของรูปแบบจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์นั้นได้ 3) รูปแบบสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelation) ช่วยขยายขอบเขตของความรู้ 4) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationship) และสอดคล้องกับ Brown & Moberg (1980) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) และองค์ประกอบตามรูปแบบของ Brown และ Moberg ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision making) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2550) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบด้านการศึกษา ดังนี้ 1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบนั้น 2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของรูปแบบที่สอดคล้องกับหลักการ 3) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบได้ 4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบที่จะช่วยให้การนำรูปแบบนั้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับการศึกษาว่าต้องการทำนายปรากฏการณ์ด้านใด เรื่องอะไร แล้วจึงเลือกใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ต้องการ

2. การประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า โดยภาพรวมพบว่าความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบุคลากรโรงเรียนชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการกำหนดกรอบองค์ประกอบด้านต่างๆ ของรูปแบบด้วยวิธีการที่หลากหลายกว่าที่จะได้มาซึ่งรูปแบบ แล้วทำการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมโดยอาศัยข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวมมาได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครบถ้วนทุกมิติ และรัดกุมดังกล่าวข้างต้นทำให้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมที่ได้มีความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งในการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมนั้นได้สร้างขึ้นโดยอิงแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยรูปแบบ (Model) ของ Keeves (1997) ซึ่งประกอบด้วยชื่อรูปแบบ หลักการและ

แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ลักษณะของรูปแบบ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Good (2005) ได้กล่าวว่ารูปแบบเป็นชุดของปัจจัย ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันซึ่งรวมตัวกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ มาลี สืบกระแสน (2552) ที่กล่าวว่ารูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพยากรณ์หรือเขียนเป็นข้อความ จำนวนภาพ แผนภูมิ หรือรูปสามมิติ และยังสอดคล้องกับ Willer (1967) ที่เสนอแนวคิดว่าการนำเสนอรูปแบบนั้นอาจมีขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างรูปแบบ และการหาความเที่ยงตรงของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดของแต่ละรูปแบบ จากการศึกษาการนำเสนอรูปแบบของหน่วยงานหรือนักวิชาการพบว่า การนำเสนอรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการพัฒนารูปแบบนั้นๆ เช่น วิมล จันทรแก้ว (2555) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการพัฒนา 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3) การทดลองรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 4) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ 5) การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

- กมลชนก ชำนาญ. (2557). **การพัฒนาแบบวัดและการวิเคราะห์ระดับความสามารถทางวัฒนธรรมของครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ไกรยส ภัทราวาท. (2557). **เปิดดัชนีการศึกษาไทยรายจังหวัด โอกาสสู่การปฏิรูปการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐานทำงาน**. ค้นเมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม 2560, จาก <http://apps.qlf.or.th/member/news/detail.aspx?id=274>.
- ชุติพันธ์ จันทรเสนานนท์. (2553). **การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แชนมณี. (2550). **รูปแบบการสอนทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ชรี ฐิตะวิเชตร. (2554). **การเรียนรู้ลักษณะการจัดการ: การจัดการข้ามวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ดวงกมล พับลิชชิ่ง.
- มาลี สืบกระแสน. (2552). **การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). **สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภายใต้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Brown, W. & Moberg, D.J. (1980). **Organization Theory and Management: A Macro Approach**. New York: Wiley & Sons.
- Good, T.D. (2005). **Carter V. Dictionary of Education**. 5th ed. New York: McGraw-Hill.
- _____. (2004). **Definitions of cultural competence**. Natural Center for Cultural Competence, Georgetown University Center for Child and Human Development.
- Keeves, J.P. (1997). **Models and model building Educational research methodology and measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Likert, R.A. (1932). **Technique for the Measurement of Attitude**. Archives Psychological, 3(1), 42-48
- McAllister, G. & Irvine, J.J. (2000). **Cross Cultural Competency and Multicultural Teacher Education**. Review of Education Research, 70(1), 3-24.
- Willer, R.H. (1967). **Leader and Leadership Process**. Boston: Irwin /McGraw-Hill.

การพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วย
โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี
The Development of Mobile Application for Learning on Smartphone
Education Photography for Undergraduate Students

เอกวิทย์ โทปุรินทร์

Ekkawit Thopurin

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Author for Correspondence: E-mail: ekkawitt@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี 2) แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.81/89.25 2) ผู้ใช้บทเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

คำสำคัญ: บทเรียน, โมบายแอปพลิเคชัน, การถ่ายภาพ, โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน

Received date:17/09/2561, Accepted date: 02/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The aim of this study is to develop mobile application for learning on smartphone educational photography of bachelor students to be effective according to criterion 85/85, studying the learning achievement of users of mobile application lessons, and studying the user's opinions on mobile application for learning on smartphone educational photography of bachelor students.

The samples used in this study were the Bachelor students of Faculty of Education Burapha University 60 persons. The instruments of this research were consisted of the mobile application for learning smartphone educational photography for undergraduate student Pre-test and post-test and Questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage and mean.

The research results that: 1) Mobile application for learning had the effectiveness criterion at 86.81/89.25 which was higher than at 85/85 cause criteria, 2) The result of learning achievement from mobile application for learning was concluded that learning achievement at 0.5, 3) User's opinion of mobile application for learning were also at a very reasonable level average.

Keywords: Instruction, Mobile application, Photography, Smartphone

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 9 ที่กำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีทางการสื่อสาร (ICT - Information and Communication Technology) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รองรับการพัฒนาตลอดจนสร้างขีดความสามารถของผู้เรียนสำหรับ แข่งขันในสังคมเศรษฐกิจแห่งความรู้ (Knowledge-Based Economy Society) ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ (ถนอมพร เลาหจรัสแสง. 2545 : 3) จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องสร้างและพัฒนาสื่อที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้สนองตอบทฤษฎีในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว วิคกี (Vicky.1998) ที่พบว่า การเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้ลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอน ทั้งยังเหมาะสมที่จะใช้เพื่อการเรียนการสอนสำหรับ นักเรียนที่อาศัยอยู่ต่างพื้นที่กันได้อีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จากข้อดีเด่นของเทคโนโลยีทางด้านการสื่อสาร ทำให้แนวคิดในการนำเอานวัตกรรมการสอนผ่านเว็บ (Web Based

Instruction) ได้รับการยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา (รุจโรจน์ แก้วอุไร. 2543 : 3) ส่งผลให้ปัจจุบันสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับตัวเข้าไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล (Digital University) เนื่องจากแนวโน้มเทคโนโลยีเกิดใหม่โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นแรงกดดันต่อการเรียนการสอนในโลกยุคใหม่ ก้าวเข้าไปสู่ระบบไซเบอร์กายภาพ (Cyber Physical Model) ในรูปแบบการให้บริการด้านแพลตฟอร์ม (Service platform) เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานมีพัฒนาการไปสู่แนวคิดแบบดิจิทัล (Digital Ideating) จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วย ระบบการเรียนการสอนด้วยดิจิทัล (Digital learning) ต่อไปในอนาคต (เย็น ภู่วรรณ. 2559 และ 2561) สอดคล้องกับ ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล (2560) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ที่เป็นการเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่บนแพลตฟอร์มของสมาร์ตโฟนมาใช้ เทคโนโลยีไร้สาย ไม่มีการเก็บข้อมูลอยู่ในคอมพิวเตอร์แต่อยู่เทคโนโลยีก้อนเมฆผนวกกับเทคโนโลยี 4.0 เพื่อไปสู่มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) ในทุกมิติโดยมีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนเป็นองค์ประกอบในการเข้าถึงเทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลอ้างอิงในชีวิตประจำวัน สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนเพิ่มมากขึ้นจากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 พบว่า ในจำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปประมาณ 62.8 ล้านคน มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน มากถึง 31.7 ล้านคน (ร้อยละ 50.5) โดยมีอัตราการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ ปี 2555 ที่มีเพียง 5 ล้านคน หรือ (ร้อยละ 8.0) ส่วนกิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่ผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน คือ โซเชียลเน็ตเวิร์ค (ร้อยละ 91.5) ดาวน์โหลด หนังสือ เพลง (ร้อยละ 88.0) ใช้แอปโหลดข้อมูล (ร้อยละ 55.9) และติดตามข่าวสาร (ร้อยละ 46.5) ซึ่งจากผลการสำรวจจะเห็นว่าเทคโนโลยีดิจิทัลได้เริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันแล้ว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2560) สอดคล้องกับ ธัญธัช วิภาติภูมิประเทศ (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนในชั้นเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนในชั้นเรียนเพื่อค้นคว้าข้อมูล ในขณะที่กิจกรรมที่อาจารย์มอบหมาย (ร้อยละ 50.5) และในบางครั้งได้นำสมาร์ตโฟนมาใช้ในการค้นหา เนื้อหาที่ไม่เข้าใจเพิ่มเติมในระหว่างเรียน (ร้อยละ 46.8) นอกจากนี้ศึกษานักศึกษานำสมาร์ตโฟนมาใช้ถ่ายรูป PowerPoint ของอาจารย์แทนการจดบันทึกในบางครั้ง (ร้อยละ 47.7) แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้งานสมาร์ตโฟนที่ส่งผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน อีกทั้งประสิทธิภาพของโทรศัพท์มือถือที่สามารถบันทึกภาพได้ในระดับความละเอียดที่สามารถนำภาพดังกล่าวไปใช้งานสร้างสื่อการสอนได้ทำให้ปัจจุบันเป็นอีกเครื่องมือสำหรับบันทึกภาพที่เห็นได้ทั่วไปในปัจจุบัน แต่ยังมีพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันไม่ครบทุกสาขาวิชารวมถึงด้านการถ่ายภาพเพื่อการศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะสร้างพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพ

ตามเกณฑ์ เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป
 - 1.1 พัฒนาคู่มือเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี
2. วัตถุประสงค์เฉพาะ
 - 2.1 พัฒนาคู่มือเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
 - 2.2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน
 - 2.3 ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

สมมติฐานการวิจัย

1. บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 85/85
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่เรียนจากบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

วิธีการศึกษาและดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษาอยู่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1831 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 60 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ

2.1 ประสิทธิภาพ บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อ

การศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้น ตามเกณฑ์ 85/85 จาก 85 ตัวแรก คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากเรียนรู้ด้วยบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้น ตั้งค่าเป้าหมายต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 และ 85 ตัวหลัง คือ ร้อยละของจำนวนผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์ ของ การเรียนจากบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบ สมาร์ทโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้น ตั้งค่าเป้าหมายต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

2.2 ความคิดเห็นของผู้เรียนมีต่อบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

3. การวิจัยในครั้งนี้มี 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ

3.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 โทรศัพท์มือถือกับการถ่ายภาพ

3.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แสง การจัดองค์ประกอบของภาพ และพื้นหลัง

3.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือ

3.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การจัดการ การตกแต่ง และการนำภาพไปใช้งาน

เครื่องมือในการวิจัย

1. บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบ สมาร์ทโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือ แบบสมาร์ทโฟน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยเป็นแบบทดสอบก่อนและ หลังเรียนจำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ข้อคำถามหน่วยละจำนวน 15 ข้อ มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .87

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อ การศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .80

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

การออกแบบและพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบของการออกแบบเว็บแบบผสม (Combination) เป็นการจัดหน้าชนิดผสมระหว่างแบบลำดับขั้นกับแบบผสมเชิงเส้นและ Responsive web design (RWD) มาใช้ในการออกแบบบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน โดยใช้ภาษา HTML และ MIT app inventor ในการสร้างบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนในการออกแบบ การสร้าง และการพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ดังนี้

ขั้นตอนการออกแบบบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน

การออกแบบบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน จากเอกสาร หนังสือและ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนสื่ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดกรอบในการใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชันประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

2.1 คำแนะนำการเรียนรู้

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.3 เนื้อหาบทเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หน่วยย่อยดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 โทรศัพท์มือถือกับการถ่ายภาพ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แสง การจัดองค์ประกอบของภาพ และพื้นหลัง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การจัดการ การตกแต่ง และการนำภาพไปใช้งาน

2.4 แบบฝึกหัด แทรกอยู่ในเนื้อหาของแต่ละหน่วย

3. เขียนผังงานเพื่อแสดงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของเนื้อหาการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ ตลอดจนการเชื่อมโยงและการแสดงปฏิสัมพันธ์

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน

หลังจากวิเคราะห์เนื้อหาและหน่วยย่อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสร้างบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. วางแผนพัฒนาเนื้อหา เพราะเอกสารเนื้อหาที่สร้างจะมีการเพิ่มจำนวนอยู่เสมอและมีจุดเชื่อมโยง (link) จำนวนมาก ดังนั้น ต้องมีการวางแผนไว้ก่อนเพื่อให้การสร้างทำได้สะดวกขึ้น ไม่สับสน โดยวางแผน การออกแบบบนกระดาษ และกำหนดชื่อเอกสารเว็บแต่ละไฟล์ เพื่อว่าผู้วิจัยสามารถมองเห็นภาพของการไหล (Data flow) ของเนื้อหาได้ชัดเจน
3. สร้างไดเรกทอรีโฟลเดอร์ (Directory Folder) และไดเรกทอรีย่อย (Sub – Directory) เพื่อการจัดเก็บที่เป็นระบบ สามารถค้นหาและเรียกใช้ได้สะดวก การสร้างเอกสารเนื้อหาที่มีไฟล์ต่างๆ มากมายที่มีการเชื่อมโยงและใช้งานร่วมกัน ดังนั้นจึงจัดเก็บไฟล์ทั้งหมดไว้ในที่เดียวกัน
4. สร้างภาพหรือจัดหาภาพ ผู้วิจัยใช้โปรแกรม GIMP สำหรับภาพนิ่ง โปรแกรม Pencil2D สำหรับการสร้างภาพเคลื่อนไหว และ Shotcut Video Editor สำหรับ การตัดต่อวิดีโอ แล้วนำภาพมาไว้ในไดเรกทอรีโฟลเดอร์ที่เตรียมไว้
5. สร้างบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ผู้วิจัย ใช้ภาษา HTML และ MIT app inventor
6. การกำหนดชื่อไฟล์นามสกุล HTML ตามข้อกำหนดการจัดเก็บเอกสารเป็นไฟล์สกุล HTML ต้องกำหนดนามสกุลไฟล์ให้ถูกต้อง โดยผู้วิจัยให้หน้าโฮมเพจมีชื่อไฟล์เป็น index.html ตามข้อกำหนดของผู้ดูแลเว็บหรือผู้ดูแลเครื่อง Server
7. ตรวจสอบผลการแสดงผล ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบผลผ่านโปรแกรมแสดงผลทางเบราว์เซอร์ (Browser) เพราะเป็นโปรแกรมพื้นฐานสำหรับอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ในทุกๆ ระบบปฏิบัติการ การส่งข้อมูลขึ้น Server ตรวจสอบผลจาก Server เมื่อสร้างบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพด้วยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาและบทเรียน โดยใช้แบบประเมินบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันสำหรับผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

การสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน

ในการประเมินคุณภาพของบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน โดยแบบประเมินนี้จะเป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา วัตถุประสงค์ การนำเสนอ การวัดผล และอื่นๆ เพื่อจะได้ใช้ในการปรับปรุงบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันให้มีคุณภาพ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและด้านเนื้อหาตรวจสอบเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. พิจารณาโครงสร้างของบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน

3. สร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีโดยใช้แบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยการกำหนดความหมายของคะแนนสำหรับตัวเลือกในแบบสอบถามแต่ละข้อ มีดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

คะแนน 3 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

คะแนน 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง

คะแนน 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

1. แบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน

2. นำผลจากการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลของการประเมิน ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

ค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ต้องปรับปรุง

ค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ใช้ไม่ได้

เกณฑ์ในการยอมรับว่าบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยใช้วัดผู้เรียนในด้านความรู้ โดยแบ่งออกเป็น 4 หน่วย ตามเนื้อหาที่ใช้เป็นบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน มีวิธีการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพนิ่งด้วยโทรศัพท์มือถือ
2. ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
4. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก มี 4 หน่วย หน่วยละ 15 ข้อ จำนวน 60 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่แบ่งออกเป็น 4 หน่วย แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ

5. นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนิสิตระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทดลอง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพ

6. นำผลคะแนนมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อคำนวณหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ คัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.27 - 0.84 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.26 - 0.68 และคัดเลือกไว้ตอนละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ ที่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้

7. คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (40 ข้อ) โดยใช้สูตร KR - 20 ของ Kuder Richardson (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168 - 170) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87

การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้ใช้บทเรียน เพื่อประเมินผลบทเรียนโมบาย แอปพลิเคชันจะประเมินผลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง ด้านกราฟิกและเสียง ด้านตัวอักษรและการใช้สี และด้านความง่ายต่อการใช้งาน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบลิเกิร์ตสเกล (Likert Scale) จำนวน 40 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบและมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5 คะแนน
จริง	ให้	4 คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3 คะแนน
จริงน้อย	ให้	2 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถาม พบว่ามีค่า ความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.33 - 1.00 จึงทำการแก้ไขที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 ก่อนที่จะนำไปทดลองต่อไป

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยการตัด 25% แล้วนำมาเปรียบเทียบ โดยใช้ t - distribution เลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 20 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.083 - 8.340

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (ลัวน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 200 - 202) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบจำนวน 20 ข้อ เท่ากับ 0.80

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการก่อนการทดลอง

1.1 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

1.2 กำหนดระยะเวลาทดลอง

1.3 ประสานงานและนัดหมายกลุ่มตัวอย่าง

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

2.1 ชี้แจงทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทดลอง และอธิบายวิธีการใช้คู่มือการใช้บทเรียน โมบายแอปพลิเคชัน การเรียนเนื้อหาแต่ละหน่วย และการทำแบบทดสอบให้ทราบ

2.2 ทดลองบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันกับกลุ่มตัวอย่าง

2.3 นำผลการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน ไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ประเมินบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้การทดสอบที (t-test) แบบ dependent t-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์หรือเนื้อหา หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบที (t-test) แบบ dependent t-test

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่านิสิตที่เรียนด้วยบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.81/89.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 85/85
2. คะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนด้วยบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.81/89.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 85/85 ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบของการออกแบบเว็บแบบผสม (Combination) เป็นการจัดหน้าชนิดผสมระหว่างแบบลำดับขั้นกับแบบผสมเชิงเส้นและ Responsive web design (RWD) มาใช้ในการออกแบบบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ใช้ภาษา HTML และ MIT app inventor ในการสร้างบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ซึ่งมอร์คสและนิลสัน (1997) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่ารูปแบบเว็บแบบผสมนี้มีค่าเฉลี่ยของการใช้งานสูงกว่ารูปแบบอื่นๆ เพราะเป็นการจัดหน้าเว็บระหว่างแบบลำดับขั้นและแบบเชิงเส้นซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่องและเป็นทิศทางเดียวกัน และยังสามารถเข้าถึงข้อมูลในลำดับขั้นอื่นได้ด้วย นอกจากนี้ เกรแฮมและคณะ (Graham and other. 2001) ได้ทำการศึกษาแล้วพบว่ารูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ได้อย่างกว้างขวางที่สุด โดยต้องจัดเนื้อหาและกิจกรรมในเว็บให้สม่ำเสมอจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และการออกแบบมีระบบเนวิเกชันที่ใช้งานง่าย ไม่สับสน เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าถึงข้อมูลโดยคลิกน้อยครั้งที่สุด (ภัทรสุดา จันทรศรี. 2552) โดยรูปแบบสื่อที่ใช้เป็นสื่อที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนในปัจจุบันจะสะดวกในการศึกษาทำให้มีลักษณะจูงใจและเป็นที่น่าสนใจของผู้เรียน (ภาณุมาศ เมฆประสาธ และคณะ. 2560) รวมถึงการออกแบบจัดเก็บและจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทำให้สามารถปรับตัวเห็นพัฒนาการของตนเองได้ (Martina Holenko Dlab, Natasa Hoic-Bozic, Ivica Boticki. 2017) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงออกแบบให้มีการแสดงผลผ่านเว็บเบราว์เซอร์บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่สามารถแสดงผลได้ในทุกระบบปฏิบัติการ ทุกขนาดและความละเอียดของหน้าจอแสดงผล

สำหรับบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยใช้ลักษณะการนำเสนอข้อมูลผ่านทางเว็บเพจ เพราะการนำเสนอผ่านทางเว็บเพจนั้น มีลักษณะเด่น ดังนี้ (ถนอมพร เลหาจรัสแสง. 2545)

1. ช่วยให้จัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากเทคโนโลยีทางเว็บในปัจจุบัน สามารถนำเสนอข้อมูลในรูปแบบมัลติมีเดียได้ค่อนข้างสมบูรณ์ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า การเรียนจากสื่อข้อความเพียงอย่างเดียว หรือจากการสอนภายในห้องเรียน โดยผู้สอนจะออกแบบและผลิต อย่างเป็นระบบจะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ในเวลาที่เร็วกว่า

2. ช่วยให้ผู้สอนสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าของพฤติกรรมการณ์เรียนของผู้เรียนได้ละเอียดและตลอดเวลา จากการจัดหาเครื่องมือ (Course Mangement Tool) ที่สามารถทำให้ผู้สอนติดตามการ เรียน ของผู้เรียนได้

3. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนด้วยตนเองได้ จากการนำเอาเทคโนโลยี Hypermedia มาประยุกต์ใช้ ซึ่งมีลักษณะการเชื่อมโยงข้อมูลทุกรูปแบบเข้าไว้ด้วยกันในลักษณะไม่เป็นเชิงเส้น (Non – Linear) ทำให้สามารถนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบเี่ยงมมได้ ดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถเข้าถึงข้อมูลใดก่อน หรือหลังก็ได้ โดยไม่ต้องเรียงลำดับและเกิดความสับสนในการเข้าถึงของผู้เรียนอีกด้วย

4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจังหวะของตน (Self-paced Learning) จากการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ Hypermedia ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนในด้านการ ลำดับการเรียน ได้ (Sequence) ตามพื้นฐาน ความถนัด และความสนใจของตน ถือว่าผู้เรียนได้รับอิสระในการควบคุม การเรียนของตนเองไปตามจังหวะของตน

5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนผ่านบทเรียนที่มีเครื่องมือมากมาย อาทิ Chat Room , Web Board , E-Mail ที่เอื้อต่อการโต้ตอบ (Interaction) ที่หลากหลาย

6. ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ รวมทั้งเนื้อหาที่มีความทันสมัยและตอบสนอง เรื่องต่างๆ ในปัจจุบันได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากการปรับปรุงเนื้อหาสารสนเทศให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา

7. ช่วยให้เกิดรูปแบบการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนในวงกว้างสำหรับผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ลดต้นทุนในการจัดการศึกษาได้อีกประการหนึ่ง

บทเรียนโมบายแอปพลิเคชันอาศัยหลักการออกแบบ Responsive web design (RWD) โดย PENG และ ZHOU (2015) และเกียรติศักดิ์ มุขสิริรัตน์ (2559) ได้กล่าวถึงการออกแบบเว็บไซต์ ใน ลักษณะ RWD ว่าเป็นการออกแบบและการพัฒนาเว็บไซต์ให้ดีที่สุดสำหรับผู้ใช้ สามารถรองรับ อุปกรณ์ที่มีความหลากหลาย ทั้งระบบปฏิบัติการ ขนาดหน้าจอ และการวางแนวของหน้าจอ นั่นคือ การพัฒนาโดยคำนึงถึงผู้ใช้งานทั้งจากคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต ให้ สามารถ

เรียกดูหน้าเว็บที่มีการปรับเปลี่ยนและปรับขนาดให้เข้ากับประเภทและหน้าจอของอุปกรณ์ ที่แตกต่างกันโดยอัตโนมัติ โดยใช้เทคนิคการพัฒนาเว็บไซต์ 3 อย่าง คือ (1) การตั้งค่าการแสดงผลให้มีความยืดหยุ่นกับทุกขนาดของหน้าจอ (Fluid grid) (2) การกำหนดขนาดของรูปภาพ (Liquid Image) และ (3) การกำหนดรูปแบบของการแสดงผล (Media Queries)

จากการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยได้นำบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน มาใช้ในการวิจัย ด้วยเหตุผลว่า บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน มีการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอนที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้ได้หลายรูปแบบซึ่งเนล (Neil.2001) ได้กล่าวถึง ข้อดีของการเรียนการสอนผ่านเว็บไว้ว่าผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสาร และสืบค้นหาข้อมูลสารสนเทศได้จากทั่วโลกซึ่งสื่ออื่นไม่มี ความสามารถจะกระทำได้ ทำให้เกิดทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (High-order thinking skills) โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์แบบสืบค้น (Inquiry-based analytical skill) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical thinking) การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหา ตลอดจนการคิดอย่างอิสระ และยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้เรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (วรลลวร พิสิฐกุลธกรกิจ. 2558) ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนิสิตก่อนการใช้บทเรียนและหลังใช้บทเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยหลังการใช้บทเรียนนิสิตมีการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช วงศ์กลางศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี และผดุงชัย ภูพัฒน์ (2557) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนบทเรียนโมบายในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องอาเซียนศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และภาคภูมิ ศิริวานิชกุล (2557) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยบทเรียนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง การออกแบบจัดสวน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และอุมาพร แก้วทา (2558) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนผ่านสมาร์ตโฟน ตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และภาณุมาศ เมฆประสาธ อรรถพรฤทธิ์เกิด และฉันทนา วิริยเวชกุล (2560) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านบทเรียนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ทางเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

3. ความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนโมบายแอปพลิเคชัน เรื่อง การถ่ายภาพเพื่อการศึกษาด้วยโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริธร เจริญรัตน์ ชฎารัตน์ พิพัฒน์นันท์ (2558) ศึกษาความพึงพอใจต่อ

โปรแกรมประยุกต์ลายไทยบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ พบว่าความพึงพอใจในด้านการแสดงผลในระดับปานกลางถึงมาก และพรพิมล ใช้สงวน และมาลีรัตน์ โสตานิล (2558) ศึกษาความพึงพอใจต่อโมบายแอปพลิเคชันการดูแลสุขภาพช่องปากและฟันสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และปฐมพงษ์ ฤกษ์สมุทร ญัณฐปศัลย์ สลับแสง และปณัญญาพ เชื้อมสุข (2560) ศึกษาความพึงพอใจต่อโมบายเกมแอปพลิเคชันสำนวนสุภาพจิต บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก และวงษ์ปัญญา นวนแก้ว ชนตติ์ พิมพ์สวรรค์ และ จรรย์ เจริญแท้ (2560) ศึกษาความพึงพอใจต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยเอ็มเลิร์นนิ่ง วิชากระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ 2 ด้วยโปรแกรมประยุกต์ลักษณะฟอร์ม พบว่าระดับความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เอ็มเลิร์นนิ่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรมีการพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเองทั้งแบบ online และ offline
 - 1.2 ควรมีการพัฒนาบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันในเนื้อหาวิชาอื่น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการติดตามผลของผู้เรียนหลังจากได้เรียนบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันไปแล้ว
 - 2.2 ควรมีการเปรียบเทียบการเรียนด้วยบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันกับการเรียนด้วยวิธีอื่น
 - 2.3 ควรมีการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานของบทเรียนโมบายแอปพลิเคชันทั้งทางด้านระบบปฏิบัติการของโทรศัพท์มือถือที่มีความแตกต่างกัน การส่งผ่านข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายกับระบบเครือข่ายให้บริการโทรศัพท์มือถือ ตลอดจนทักษะการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

เกียรติศักดิ์ มุขสิกรัตน์. 2559. การประยุกต์แนวคิดของการออกแบบเว็บไซต์ที่รองรับการใช้งานบนทุกขนาดของหน้าจออุปกรณ์สำหรับระบบติดตามผลการเรียนของนักเรียน. หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ถนนพร ตันพิพัฒน์. (2539, กรกฎาคม-กันยายน). “อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา,” วารสารครุศาสตร์. 25(1) : 1-11. ถนนพร เลหาจรัสแสง. (2545). หลักการออกแบบและสร้างเว็บไซต์เพื่อการเรียนการสอน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2559). พฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนในชั้นเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. สุธิปริทัศน์ ปีที่ 30 ฉบับที่ 95 กรกฎาคม – กันยายน 2559.
- ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล. (2560). ออกแบบมหาวิทยาลัยให้ Smart. (Online). Available : <https://thematter.co/pulse/tu-smart-city/33520>
- ปฐมพงษ์ ฤกษ์สมุทร ณีภูธรปัทม์ สลับแสง และปณัญญา เข้มสุข. (2560). การพัฒนาโมบายเกมแอปพลิเคชันสำหรับงานสุขภาพจิตบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี(วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2560. กรุงเทพฯ.
- ปิยนุช วงศ์กลาง ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี และผดุงชัย ภูพัฒน์. (2557). บทเรียนนโยบายในรูปแบบการดำเนินงานชั้นสำหรับการเรียนแบบร่วมมือ เรื่อง อาเซียนศึกษา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4. งานประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา ปี พ.ศ. 2557 (Graduate Research Conference 2014). กรุงเทพฯ
- พรพิมล ใช้สงวน และมาลีรัตน์ โสตานิล. (2558). การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันการดูแลสุขภาพช่องปากและฟันสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. The Eleventh National Conference on Computing and Information Technology. NCCIT2015.
- ภาคภูมิ ศิริวานิชกุล. (2557). การพัฒนาบทเรียนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง การออกแบบจัดสวน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการอาชีวและเทคนิคศึกษา. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ.
- ภาณุมาศ เมฆประสาธ อรรถพร ฤทธิ์เกิด และฉันทนา วิริยเวชกุล. (2560). การพัฒนาบทเรียน ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ทางเทคโนโลยีการศึกษา. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2560. กรุงเทพฯ.
- ภัทรสุดา จันทศรี. (2552). การวิเคราะห์และออกแบบโครงสร้างสารสนเทศเว็บไซต์การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวสายพายเป้จากยุโรป. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : 143.
- ปิ่น ภู่วรรณ. (2559). Internet of Things on Cloud and Big Data for Thailand 4.0. (Online). Available : <http://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/internetofthinks.pdf>

ยี่น ภู่วรรณ. (2561). บทบาทบุคลากรสายสนับสนุนต่อการพัฒนา Digital University. งานประชุมวิชาการ ปชมท. ปี พ.ศ. 2561 วันที่ 3 – 4 พฤษภาคม 2561 ห้องประชุมคอนเวนชันฮอลล์ โรงแรมท็อปแลนด์พลาซ่าจังหวัดพิษณุโลก.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. 19 สิงหาคม 2542.กรุงเทพฯ.

รุจโรจน์ แก้วอุไร. (2543). การพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายใยแมงมุม.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วงศ์ปัญญา นวนแก้ว ชเนตติ พิมพ์สวรรค์ และจรัญ เจิมแหล่. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยเอ็มเลิร์นนิ่ง วิชาการะบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ 2 ด้วยโปรแกรมประยุกต์ลักษณะฟอร์ม. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559.

วัลลวร พิสิฐกุลธกรกิจ. (2558). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การเขียนโปรแกรมคำสั่งวนซ้ำเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคโพสต์-อิต โน้ต สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ.

สิริธร เจริญรัตน์ ชฎารัตน์ พิพัฒน์นันท. (2558). การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ลายไทยบนอุปกรณ์เคลื่อนที่. รายงานการวิจัยทุนส่งเสริมงานวิจัยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. กรุงเทพฯ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). แนวโน้มคนไทยใช้สมาร์ตโฟนมากขึ้น. ข่าวประชาสัมพันธ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 24 พฤษภาคม 2560. (Online). Available : <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/ActivityNSO/A24-05-60.aspx>

อุมาพร แก้วทา. (2558). การพัฒนาบทเรียนผ่านสมาร์ตโฟนตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Fan, Chung. (1952). Item Analysis Tab. Princeton, New Jersey : Education Testing Service.

Graham, D., McNeil, J and Pettiford, L. (2001). Untangled Web : Developing Teaching on the Internet. London : Prentice Hall.

- Morks, John & Jacob Nielson. (1997). "Concise, Scanable and Objective : How to Write for the Web." Sun Microsystems.
- Martina Holenko Dlab, Natasa Hoic-Bozic, Ivica Boticki. (2017). World Academy of Science, Engineering and Technology. International Journal of Educational and Pedagogical Sciences Vol:11, No:10, 2017. 2351International.
- Neil, Irwin. (2001). "Online Education's Dual Course," CELCEE, ERIC Clearinghouse on Entrepreneurship Education. (Online). Available : <http://www.celcee.edu/all/c20012075.html>.
- W. PENG and Y. ZHOU. (2015). The Design and Research of Responsive Web Supporting Mobile Learning Devices. IEEE.
- Vicky, Philips. (1998). "Virtual Classroom," Nation's Business. U.S. Chamber of Commerce : Washington, DC 20062-2000. (Online). Available : <http://www..celcee.edu/all/c990708.html>

รูปแบบการสอนรายวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษาตามแนวคิดการสร้างวินัยเชิงบวกด้วยพหุวิธี
Daily Teaching Model for Developing the Demonstration School
Students Discipline Based on Positive Discipline Using Multi-approaches

สุชาติ ทังสธรสิมา*, ศรินทิพย์ รักชาติ** และอริยพร คุโรดะ***

Suchat Thangsathirasima*, Sarintip Raksataya**, Ariyabhorn Kuroda***

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Author for Correspondence: Email: stuv4567@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาและหาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนรายวัน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษาตามแนวคิดการสร้างวินัยเชิงบวก ด้วยพหุวิธี การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและพัฒนารูปแบบการสอน และระยะที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 43 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสอนรายวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา ตามแนวคิดการสร้างวินัยเชิงบวก ด้วยพหุวิธี ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบคือ (1) หลักการ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการสอน (2) วัตถุประสงค์ (3) กิจกรรมการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ขั้นที่ 2 พิจารณาตัวแบบที่ดี ขั้นที่ 3 ร่วมกำหนดวิธีแก้ไขและทดลองปฏิบัติ ขั้นที่ 4 แสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์และเสริมแรงใจ ขั้นที่ 5 สะท้อนผลวินัยและประเมินความสำเร็จ (4) บทบาทผู้สอนและผู้เรียน (5) สิ่งสนับสนุน (6) แนวทางการวัดและประเมินผล, 2) รูปแบบการสอนสามารถพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนได้โดย นักเรียนพฤติกรรมความมีวินัยผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ จำนวนนักเรียนที่ผ่านกระบวนการสอนของรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยร้อยละของนักเรียนที่มีคุณภาพพฤติกรรมความมีวินัยตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป 6 ด้าน คือ ร้อยละ 97.67 100 100 100 100 และ 95.35 ตามลำดับ และจากการสังเกตและวิเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลพบว่า นักเรียนมีทักษะและพฤติกรรมความมีวินัยดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกิจกรรมการสอนในแต่ละวัน

คำสำคัญ: รูปแบบการสอนรายวัน, วินัย, พฤติกรรมความมีวินัย, วินัยเชิงบวก, ประถมศึกษา

Received date:17/08/2561, Accepted date:01/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop the daily teaching model for developing the demonstration school students discipline based on positive discipline using multi-approaches and 2) to study the teaching model effectiveness. The research procedure comprised two phases as 1) studied fundamental data and developed the teaching model and 2) 2) studied the teaching model effectiveness by using Participatory Action Research. The target group consisted of 43 grade 5 class 1 students who were studying in academic year 2017 at the demonstration school of Khon Kaen University. The research instruments employed at the second phrase were 7 lesson plans, the reflection form, the discipline diary and the Rubrics scores in discipline behavior form. The data were then analyzed and presented in percentages, means and standard deviation. The quality data were obtained by content analysis. The findings as following:

1) the teaching model composing of 6 components: (1) the teaching model background (2) objectives (3) five teaching stages with scanning and discipline problem discussion, considering good models, planning the solutions together and practicing, behaving from solutions, reflection and evaluation (4) students and teachers' roles (5) support system (6) evaluation 2) the students discipline behavior in the good level were 97.67 100 100 100 100 and 95.35 percent of students passed the criteria which was higher than the expected student criterion of 80 percentage .

Keywords: Daily Teaching Model, Discipline, Positive Discipline, Primary School.

บทนำ

คุณภาพของคนนั้น นอกจากเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงแล้ว คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การเป็นผู้มีระเบียบวินัย คนที่มีวินัยจะสามารถดำรงตนอยู่ในกฎระเบียบ สามารถอดทนต่อความยากลำบากและควบคุมตนเองได้ดี นอกจากนี้ยังจะพัฒนาตนเอง และใช้ศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่จนประสบความสำเร็จ สามารถสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นในชีวิต

ของตนเอง ครอบครัวรวมทั้งสังคมและประเทศชาติได้ นับได้ว่าวินัยเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลและสังคมพึงมี แต่ในปัจจุบันสังคมไทยได้ประสบกับปัญหาความมีวินัย โดยคนในสังคมนั้นขาดวินัยและความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อที่มีต่อส่วนรวม (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2548 และ ลิขิต ธีรเวคิน, 2548) และจากการศึกษาเอกสารประกอบการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) พบว่ามีการกล่าวถึงสถานะ ของประเทศในด้านสังคมว่า คนไทยละเลยเรื่องวินัย และขาดความรับผิดชอบต่อ จากปัญหาดังกล่าวได้นำมาซึ่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ข้อ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2559) เห็น ได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยนั้นเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ นักการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญของปัญหานี้และจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) เป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียนโดยเฉลี่ย 900 คน แม้จะมีจุดเด่นในหลายด้าน เช่น การจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันในทั้งในทางวิชาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากมาย แต่ก็ประสบกับปัญหาความมีวินัยของนักเรียนด้วยเช่นกันเห็นได้จากสรุปผลประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษา 2559 พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อผลผลิตของหลักสูตรด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ น้อยที่สุด 3 อันดับคือ ด้านวินัย 3.70 ด้าน จิตสาธารณะ 3.67 และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน 3.58 ตามลำดับ (โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง), 2559) ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวล้วนมีความเกี่ยวข้องกับคามมีวินัยทั้งสิ้น โดยในด้านจิตสาธารณะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับคามมีวินัยต่อส่วนรวมและด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นคุณลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับคามมีวินัยต่อตนเอง และเมื่อศึกษาสภาพคามมีวินัยจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคามมีวินัยของโรงเรียนและการสัมภาษณ์บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง ผู้วิจัยพบปัญหาความมีวินัยของนักเรียนทั้งในด้านคามมีวินัยต่อตนเองและคามมีวินัยต่อส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วยปัญหาเกี่ยวกับคามรับผิดชอบต่อในการเรียน การดูแลรักษาสิ่งของส่วนตัวไม่เป็นระเบียบ การดูแลรักษาสุขอนามัยและเครื่องแต่งกายของตนเองไม่เรียบร้อย การไม่เคารพปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน การไม่อยู่ในความสงบเรียบร้อย การไม่เคารพสิทธิและการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น และการไม่ดูแลรักษาสมบัติของผู้อื่นและส่วนรวม ปัญหาที่กล่าวมานั้นส่งผลเสียต่อนักเรียนเองและสังคมส่วนรวม จากการศึกษาแนวคิดในการแก้ไขปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมคามมีวินัยพบว่า ผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้โดยสอดแทรกเข้าไปในการจัดกระบวนการเรียนรู้ หรือ

พัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนด้วยการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติบ่อย ครั้งอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย และการฝึกนั้นต้องทำให้เหมือนกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกวินัย การฝึกวินัยจะต้องทำอยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล มีความ มีการชี้แจงกฎระเบียบให้ชัดเจน อธิบายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเมื่อทำไมได้ เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จริงจังและสม่ำเสมอให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คอยจับถูกและให้แรงเสริมเมื่อนักเรียนทำดี และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดี (กลุ่มพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ , 2553 ; อุมพร ตรังคสมบัติ, 2548 และ สุรางค์ ไคว์ตระกูล , 2548) แนวทางในการฝึกวินัยที่กล่าวมาข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกวินัย เชิงบวก (Self Discipline) ซึ่งเห็นว่าการฝึกวินัยเชิงบวกเป็นการพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยที่เหมาะสม ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางตามพัฒนาการและระดับความรู้ความสามารถในแต่ละวัย ความมีวินัยนั้นต้องเกิดขึ้นจากการริเริ่มของเด็กเองจากความเข้าใจ ในเหตุผลของการมีวินัย ถือเป็นการปลูกฝังกระบวนการคิดและพฤติกรรมเชิงบวกที่จะมีผลติดตัว ไปตลอดชีวิต และในการฝึกวินัยให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพต่อตัวผู้เรียนได้นั้น ต้องทำอย่างรอบด้าน นอกจากนักเรียนที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากตัวเองแล้ว ผู้ใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อตัวนักเรียนได้แก่ ครู ผู้ปกครอง จะต้องคอยส่งเสริม ประดับประดาแนะนำให้ถูกทางเพราะนักเรียน ยังอยู่ในวัยเริ่มต้นของชีวิตที่ยังขาดประสบการณ์และความอดทน ต่อเนื่อง ควรฝึกโดยบูรณาการ ให้สอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันเพราะวินัยเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นได้ ทุกที่ทุกเวลา จากการที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานด้านความมีวินัยและแนวทางการฝึกวินัยจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรประกอบไปด้วย 1) การเห็นพร้อมและวางแผนแก้ไขปัญหาด้วยกันของผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครู ผู้สอน 2) การดำเนินการส่งเสริมความมีวินัยอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องของผู้เกี่ยวข้อง 3) การมุ่งใจและการสร้างความเข้าใจ ให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญและความของวินัยเพื่อให้ตัดสินใจปฏิบัติตนได้เองโดยไม่มีกำบัง 4) การส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนควรจัดให้มีความต่อเนื่องจนเป็นนิสัย 5) การทำให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองให้สามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะแม้จะขัดกับความต้องการของตน 6) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติ และได้ชื่นชมความสำเร็จของตนเอง 7) การจัดกิจกรรมการสอนที่มีความชัดเจนและสม่ำเสมอ 8) การสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบที่ดีของครูผู้สอน และ 9) การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เพื่อช่วยกันดูแลส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา มีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน การพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในโรงเรียนจึงไม่สามารถใช้วิธีการใดการหนึ่งได้ และ

ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามใช้วิธีการพัฒนานักเรียนในเชิงบวกให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความมีวินัยและตัดสินใจแสดงพฤติกรรมความมีวินัยออกมาด้วยตนเองเพื่อให้พฤติกรรมความมีวินัยนั้นมีความยั่งยืน ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยที่เหมาะสม โดยที่ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและร่วมมือกันพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวัน โดยใช้การสอนที่มีลักษณะตามที่กล่าวมาข้างต้นจะสามารถทำให้การพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยให้แก่นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการเกี่ยวข้องและมีความเหมาะสมกับพัฒนาการในช่วงวัยของนักเรียน บริบทและสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ได้แก่ การสร้างวินัยเชิงบวก การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนและนักเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้ตัวแบบ และการเสริมแรง มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนประจำวันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัย นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนรายวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา ตามแนวคิดการสร้างวินัยเชิงบวกด้วยพหุวิธี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและพัฒนารูปแบบการสอนรายวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา ตามแนวคิดการสร้างวินัยเชิงบวกด้วยพหุวิธี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และพัฒนารูปแบบการสอน โดยการศึกษารายงานการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา รายงานการประชุมของโรงเรียน และการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง จากนั้นนำข้อค้นพบจากแหล่งข้อมูลข้างต้นไปเป็นแนวทางในการสร้างเนื้อหาเรื่องความมีวินัยและนำไปผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านจิตวิทยาการศึกษาและด้านประสบการณ์ทำงานด้านความมีระเบียบวินัยไม่น้อยกว่า 12 ปี จำนวน 5 คน โดยผลการประเมิน ทั้งเนื้อหาและตัวบ่งชี้มีคุณภาพในระดับดีมากและผู้วิจัยได้นำข้อสรุปจากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความมีวินัยจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียนรวมถึงการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัย มาเป็นแนวทางในการสังเคราะห์รูปแบบการสอนรายวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา แล้วนำร่างรูปแบบการสอนไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในกลุ่ม ที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นผู้พิจารณาโดยใช้การสนทนากลุ่ม

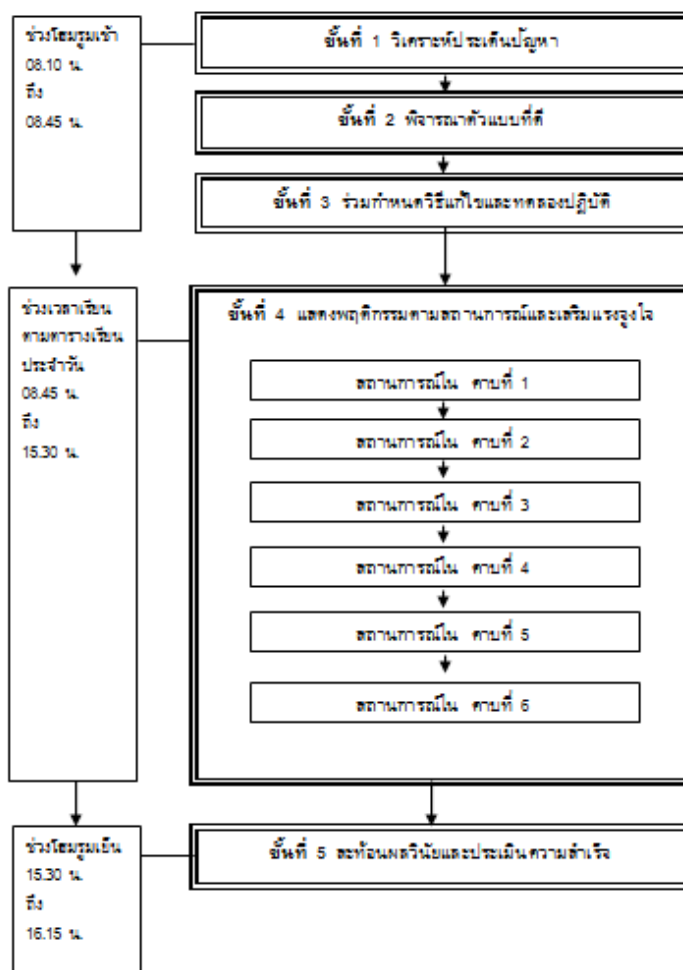
ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนรายวันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เนื้อหาที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้น คือ เนื้อหาเรื่องความมีวินัยด้านความรับผิดชอบมาใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนตามรูปแบบ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีทั้งสิ้น 6 วงจร โดยแต่ละวงจรมีการดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจำนวน 9 คน มีเครื่องมือปฏิบัติการคือ แผนการสอนที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีคุณภาพในระดับดีมาก จำนวน 8 แผน และนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นฝ่ายประถมศึกษา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 43 คน และมีการประเมินพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนด้วยแบบประเมินพฤติกรรมความมีวินัยเมื่อเสร็จสิ้นการตามรูปแบบในแต่ละวงจร โดยครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลของการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับความมีวินัย 2 ประเภท คือ 1) ปัญหาความมีวินัยต่อตนเอง มี 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบในการเรียน ด้านการดูแลรักษาสิ่งของส่วนตัวให้เป็นระเบียบ และ ด้านการดูแลรักษาสุขอนามัยและเครื่องแต่งกายของตนเอง และ 2) ปัญหาความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มี 3 ด้าน คือ ด้านการเคารพปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ด้านการอยู่ในความสงบเรียบร้อย การเคารพสิทธิและไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น และ ด้านการดูแลรักษาสมบัติของผู้อื่นและส่วนรวม และเมื่อนำรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกระบวนการสร้างรูปแบบการสอนไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาพบว่า รูปแบบการสอน มีคุณภาพในระดับดีมาก รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาได้พัฒนาขึ้นนี้มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กิจกรรมการสอนของรูปแบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ขั้นพิจารณา ตัวแบบที่ดี ขั้นร่วมกำหนดวิธีและทดลองปฏิบัติ ขั้นแสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์และเสริมแรงจิตใจ และขั้นสะท้อนวินัยและประเมินความสำเร็จ 4) บทบาทผู้สอนและผู้เรียน 5) สิ่งสนับสนุน และ 6) แนวทางการวัดและประเมินผล

รูปแบบการสอนที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้สำหรับ การสอนรายคาบหรือรายชั่วโมง แต่รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนามาขึ้นนั้นเป็นรูปแบบการสอนรายวันโดยจะครอบคลุมระยะเวลาเรียนตลอดทั้งวัน ตั้งแต่คาบโฮมรูมเช้า คาบเรียนตามตารางเรียนในแต่ละวัน และคาบโฮมรูมเย็น มีขั้นตอนการสอนตามรูปแบบ 5 ขั้นตอน กิจกรรมการสอนขั้นที่ 1 ถึง 3 ถูกจัดอยู่ในช่วงของคาบโฮมรูมเช้า ใช้ระยะเวลา 35 นาที ดำเนินการสอนโดยครูประจำชั้น ในขั้น ที่ 1 นักเรียนจะได้ทำกิจกรรมวิเคราะห์ปัญหาความมีวินัยที่สำคัญหรือปัญหา ความมีวินัยใกล้ตัว ต่อมาในขั้นที่ 2 นักเรียนพิจารณารายละเอียดตัวแบบที่ดีเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ได้พบจากกิจกรรมขั้นตอนที่ 1 ขั้น ขั้นที่ 3 นักเรียนร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาวินัยโดยอาศัยตัวแบบ ที่ตนเอง

ได้สังเกตและพิจารณาแล้วในขั้นที่ 2 และทดลองปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ขั้นที่ 4 เมื่อนักเรียนได้เข้าไปเรียนในวิชาต่างๆ ตามตารางเรียน นักเรียนก็จะได้พบเจอสถานการณ์เพื่อให้ นักเรียนได้แสดงความมีวินัยออกมาในทุกวิชาที่ได้เรียนซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว คณะครูได้ร่วมกัน วางแผนการสอนการสอนให้มีความสอดคล้องกันตั้งแต่คาบโฮมรูมเช้าจนถึงเย็นเอาไว้ก่อนล่วงหน้า แล้ว และในขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของวันนักเรียนจะได้ร่วมกันสะท้อนผลเกี่ยวกับวินัย ที่ตนเอง ได้ฝึกในวันนั้นและประเมินว่าตนเองและเพื่อนมีพัฒนาการด้านวินัยเป็นที่น่าสนใจหรือไม่ ถ้าคิดว่ายังไม่พอนักเรียนสามารถฝึกวินัยเรื่องเดิมซ้ำในวันต่อไปได้ กิจกรรมการสอนของรูปแบบการสอน ที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถนำเสนอเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กิจกรรมการสอนของรูปแบบการสอนรายวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัย
นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษาด้วยพหุวิธี

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอนได้มากขึ้นผู้วิจัยขอนำเสนอตัวอย่างกิจกรรมการสอนรายวันที่มีการนำมาใช้พัฒนาพฤติกรรมการเข้าแถวของนักเรียน พร้อมกับแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียน ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการสอนของรูปแบบกับพฤติกรรมตามบทบาทของครูและนักเรียน

ขั้นตอนการสอน	กิจกรรม	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ประเด็น ปัญหา	นักเรียนดูคลิปปัญหา การเข้าแถว เช่น คลิปผู้โดยสาร คนแย่งกันขึ้นรถ คลิปเด็กแย่งกัน เก็บหรือรับสิ่งของ จากนั้นให้ นักเรียนบอกรายละเอียดของสิ่งที่ เห็นและบอกผลเสียของปัญหาดัง กล่าว	- จัดเตรียมสื่อการสอนเพื่อนำมา กระตุ้นให้นักเรียนเห็นสภาพปัญหา ใกล้ตัวเกี่ยวกับความมีวินัย - จัดเตรียมประเด็นคำถามเกี่ยวกับ ปัญหาความมีวินัย ให้นักเรียน อภิปราย ถึง ผลกระทบ และ ความไม่พึงประสงค์ของปัญหานั้น	- ระบุและอธิบายถึงปัญหา เกี่ยวกับระเบียบวินัยตาม สื่อหรือประเด็นที่ได้รับ - คิดวิเคราะห์ แล้วอภิปราย ผลกระทบของปัญหาความ มีวินัยที่มีต่อตนเองและ สังคม - อภิปรายความสำคัญของ ปัญหาความมีวินัยที่กำลัง เป็นอยู่
ขั้นที่ 2 พิจารณา ตัวแบบที่ดี	นักเรียนดูคลิปตัวแบบเกี่ยวกับการ เข้าแถว เช่น ผู้โดยสารจำนวนมาก ออกจากขบวนรถไฟฟ้ายานที่สถานี สยามแล้วเดินไปเข้าแถวรอขึ้น รถไฟฟ้าอีกฝั่งอย่างเป็นระเบียบ จากนั้นให้นักเรียนบอกความรู้สึก และรายละเอียดการกระทำของตัว แบบ และอธิบายเหตุผลที่ควรนำ ตัวแบบไปใช้ในการแก้ไขปัญห เกี่ยวกับการเข้าแถว	- วิเคราะห์นักเรียนและเลือกตัว แบบที่เหมาะสม - จัดกิจกรรมที่น่าสนใจและหลากหลายเพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อม สังเกต ตลอดจนกระตุ้นให้ นักเรียนสนใจตัวแบบ - นำเสนอตัวแบบที่เตรียมไว้ พร้อม กับสังเกตและอำนวยความสะดวกให้ นักเรียนทุกคนเห็นตัวแบบได้ ชัดเจน	- สังเกตและอธิบายลักษณะ ที่ดีเกี่ยวกับความมีวินัยตาม ตัวแบบที่ครูนำเสนอ

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการสอนของรูปแบบกับพฤติกรรมตามบทบาทของครูและนักเรียน (ต่อ)

ขั้นตอนการสอน	กิจกรรม	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นที่ 3 ร่วมกำหนดวิธี แก้ไขและทดลอง ปฏิบัติ	นักเรียนร่วมกันเสนอแนวทางการเข้าแถวรับสิ่งของ จากนั้นครูเรียกบอกให้นักเรียนทุกคนออกมาหยิบของรางวัลจากการตอบคำถามพร้อมกับสังเกตพฤติกรรม การต่อแถวของนักเรียน ครูชมพฤติกรรมนักเรียนและคอยแนะนำแก้ไขพฤติกรรมบางคนที่มี อาจมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ จากนั้นนักเรียนร่วมกันอภิปราย พร้อมทั้งวางแผนดำเนินการและทดลองปฏิบัติ เกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าแถว	- จัดเตรียมประเด็นการอภิปราย เกี่ยวกับการหาแนวทางและ กำหนดวิธีดำเนินการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับวินัยให้นักเรียน - คอยกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการวางแผน - คอยสังเกตการทดลองปฏิบัติของ นักเรียน	- ร่วมแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางการ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับวินัย - ลงมือปฏิบัติตามแผนและ สะท้อนผลการฝึกปฏิบัติ พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรม ของตนเองและเพื่อน - ตัดสินใจยอมรับแนวทาง ปฏิบัติเพื่อแก้ไขหรือพัฒนา ความมีวินัยตามที่ส่วนรวม เห็นชอบ
ขั้นที่ 4 แสดง พฤติกรรมตาม สถานการณ์และ เสริมแรงจิตใจ	ครูประจำวิชาเตรียมสถานการณ์ การเข้าแถวรับสิ่งของเพื่อฝึก นักเรียนอย่างเป็นธรรมชาติโดย เพื่อให้ให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตัว เอง ครูคอยสังเกตพร้อมกับ ให้การเสริมแรงนักเรียนที่เข้าแถว ได้ดี	- เตรียมกิจกรรมหรือสถานการณ์ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติซ้ำๆ เกี่ยวกับความมีวินัยในประเด็นที่ ต้องการแก้ไข ในช่วงโมงเรียนวิชา ต่างๆ ตลอดทั้งวัน - คอยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม นักเรียน อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับ สรุปพฤติกรรมวินัยและสะท้อนผล - คอยปรับพฤติกรรมและเสริมแรง ให้นักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้องและมี แรงใจในการแสดงพฤติกรรม ความมีวินัย	- ตัดสินใจปฏิบัติพฤติกรรม ความมีวินัยด้วยตนเอง - สังเกตและปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมความมีวินัยของ ตนเองและเพื่อนให้ดีขึ้น
ขั้นที่ 5 สะท้อน ผลวินัยและ ประเมินความ สำเร็จ	นักเรียนแต่ละคนสะท้อนผล เกี่ยวกับการเข้าแถวรับสิ่งของใน วันนี้พร้อมกับประเมินว่าตนเอง และเพื่อนประสบความสำเร็จใน กิจกรรมการฝึกนี้หรือไม่ และ ปฏิบัติซ้ำในวันต่อไปหากผลความ สำเร็จยังไม่น่าพอใจ	- เตรียมและเสนอคำถามเพื่อ กระตุ้นให้นักเรียนบอกถึง พฤติกรรมของตนเอง บอกความ รู้สึก ตลอดจนประโยชน์และ ความสำคัญในสิ่งที่ได้ปฏิบัติ	- คิดทบทวนเกี่ยวกับ พฤติกรรมของตนเอง สะท้อนความรู้สึกและ ประสิทธิภาพของตนเอง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ ปฏิบัติ - คิดและบอกประโยชน์และ ความสำคัญของสิ่งที่ได้ ปฏิบัติ

ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนรายวันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม ความมีวินัย จากการวิเคราะห์แบบประเมินพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนที่ผ่านการสอนตามรูปแบบการสอน โดยครูผู้สอนในวิชาต่างๆ พบว่า นักเรียนพฤติกรรมความมีวินัยผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ร้อยละ 80 โดยร้อยละของนักเรียนที่มีคุณภาพพฤติกรรมความมีวินัยตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป 6 ด้าน คือ ร้อยละ 97.67 100 100 100 95.35 และ 100 ตามลำดับ และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า นักเรียนมีทักษะและพฤติกรรมความมีวินัยดีขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกิจกรรมการสอนในแต่ละวัน ทั้งในด้านการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา การระบุลักษณะและรายละเอียดของตัวแบบที่ดี การมีความกระตือรือร้นในการร่วมกำหนดวิธีแก้ไขและทดลองปฏิบัติการแสดงพฤติกรรมความมีวินัยตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ชับซ้อนมากขึ้นเมื่อได้ปฏิบัติตามสถานการณ์ในรายวิชาที่อยู่ช่วงท้ายของวัน นักเรียนได้พยายามควบคุมตนเองและแนะนำตักเตือนเพื่อนเกี่ยวกับความมีวินัย นักเรียนมีการสะท้อนผลได้คล่องแคล่วและตรงประเด็นดีขึ้นหลังจากการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผลของการใช้รูปแบบการสอนสามารถพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนได้ผลตามเกณฑ์ที่ระบุไว้เนื่องจากการเป็นการพัฒนาความมีวินัยโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล นักเรียนมีส่วนร่วมและตัดสินใจเกี่ยวกับความมีวินัย มีการสร้างบรรยากาศที่ดีและเอื้อต่อการฝึกวินัย มีการเสริมแรงที่เหมาะสม และผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ ครู ผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยแก่นักเรียน โดยกิจกรรมที่ทำในโรงเรียนนั้นมีการวางแผนการสอนระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เป็นการร่วมมือที่ได้มาจากการศึกษาทำความเข้าใจรูปแบบการสอน ตลอดจนการนำผลสะท้อนที่ได้จากการสอนในแต่ละวันหรือแต่ละวงจร ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการสอนในวงจรต่อไป ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการสอนได้อย่างตรงประเด็น นำเสนอประเด็นปัญหา เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของปัญหา จากสื่อภาพ เรื่องเล่าหรือสื่ออื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่ใกล้ตัวนักเรียน สอดคล้องกับ สายันต์ โพธิ์เกตุ (2555) ที่กล่าวถึงการนำเสนอสื่อในขั้นตอนการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า การนำเสนอปัญหาจะเป็นสิ่งแรกที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาปัญหา วิเคราะห์ทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่กำหนด แล้วร่วมกันระบุประเด็นปัญหาที่พบ คิดวิเคราะห์และร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบต่อบุคคลและส่วนรวม ตลอดจนถึงความสำคัญและความจำเป็นของวินัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้น การทำให้นักเรียนได้เข้าใจประเด็นปัญหาความมีวินัย ในส่วนของการนำเสนอตัวแบบนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแบบทั้ง ตัวแบบจริง ภาพยนตร์ หรือภาพถ่าย โดยเน้นตัวแบบที่ใกล้ตัว

มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ วัย เชื้อชาติ ความสามารถ การนำเสนอตัวแบบนั้น มีความหลากหลายและนำเสนอเรียงลำดับจากพฤติกรรมที่ง่ายไปสู่พฤติกรรมที่มีความซับซ้อน สอดคล้องกับ Bandura (1977 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล) ที่กล่าวว่าตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกตนั้นจะทำให้ผู้สังเกตมั่นใจได้ว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้นมีความเหมาะสม สามารถนำมาปฏิบัติได้เพราะตัวแบบนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับตนและทำให้รู้สึกว่าการกระทำนั้นน่าจะทำได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกับผู้สังเกตจะทำให้ผู้สังเกตคิดว่าตนเองน่าจะทำได้เช่นเดียวกัน มากกว่าตัวแบบที่มีความซับซ้อนของพฤติกรรมสูงเกินไป นักเรียนมีการร่วมกำหนดวิธีแก้ไข และทดลองปฏิบัติ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนได้มีส่วนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งร่วมกัน วางแผนดำเนินการและทดลองวิธีแก้ไขปัญหาระเบียบวินัย กิจกรรมนี้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ความมีวินัย และการทดลองปฏิบัติ สอดคล้องกับวิชย มั่นพลศรี (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียน ระดับประถมศึกษา พบว่า นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มขึ้นแล้ว การมีส่วนร่วมยังช่วยให้นักเรียนมีคุณลักษณะด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความคิดรอบคอบและความมีวินัย นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เป็นผู้คิดและตัดสินใจปฏิบัติวินัยด้วยตนเองนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ เฮซ, เดนิส (2545) ที่กล่าวว่า เด็กๆ จำเป็นจะต้องฝึกวินัยโดยเริ่มจากตนเองก่อน แทนที่จะมีวินัยเพราะถูกบังคับเพราะเด็กมักจะกลับไปกระทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ทันทีที่ตนเองเป็นอิสระ สิ่งที่ครูต้องทำคือพยายามเปลี่ยนเด็กจากที่รู้สึกที่ต้องทำเพราะผู้ใหญ่สั่ง มาเป็นทำเพราะตัวเองเลือกที่จะทำด้วยตัวเอง นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมความมีวินัยตามสถานการณ์ที่มีการวางแผนเตรียมการไว้ล่วงหน้านั้น ครูผู้สอนจะคอยสังเกตและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมความมีวินัยออกมาด้วยตนเอง และจากการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนในแต่ละวันพบว่าพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนจะเริ่มมีความคล่องแคล่วและถูกต้องมากขึ้นเมื่อได้เจอสถานการณ์ฝึกความมีวินัยในคาบเรียนต่อไป สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2547) วิณา ประชากุล (2549) และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2550) ที่กล่าวถึงแนวทางการปลูกฝังวินัยว่า การฝึกวินัยอย่างสม่ำเสมอจนนักเรียนเกิดความเคยชิน เมื่อเจอสถานการณ์เช่นเดิมอีกก็มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำและสามารถควบคุมพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมความมีวินัยอีกปัจจัยหนึ่งคือการให้การเสริมแรง ในการวิจัยครั้งนี้มีการเสริมแรงทางตรง (Direct Reinforcement) ได้แก่ การกล่าวคำชมเชย การให้เพื่อนปรบมือชมเชย การยิ้ม การประทับตรา การมอบเกียรติบัตร นอกจากนี้ยังมีการเสริมแรงทางอ้อมด้วยได้แก่ การชมเชยนักเรียนที่ตั้งใจทำงาน หรือนักเรียนที่เก็บเครื่องเขียนประจำตัวอย่างเรียบร้อย ให้ได้ยื่นทั้งห้อง เพื่อให้นักเรียนคนอื่นพยายามมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์นั้นตามไปด้วยเพราะคาดหวังว่าจะได้รับการยอมรับจากครูด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การชมเชยต่างๆ ยังเป็นการ

ช่วยเตือนนักเรียนในทางอ้อมให้นึกถึงพฤติกรรมความมีวินัยที่พึงประสงค์อีกด้วย จากการศึกษาการเขียนสะท้อนผลการเรียนรู้ความมีวินัยของนักเรียน พบว่า การให้แรงเสริมสามารถจูงใจให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมความมีวินัยได้ โดยนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับวินัยได้ระบุถึงแรงจูงใจในการแสดงความมีวินัย เช่น อาจารย์ชมก็รู้สึกว่ามีกำลังใจ ได้รับคำชมจากพ่อแม่ตอนมาโรงเรียน อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งหวังที่จะใช้การเสริมแรงแบบเสริมแรงทุกครั้งในระยะแรกและปรับเปลี่ยนมาเป็นการเสริมแรงแบบเป็นครั้งคราวตามช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน (Variable Interval) และ การให้แรงเสริมตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน (Variable Ratio) ตามทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ (Operant Conditioning) แต่เนื่องจากพฤติกรรมความมีวินัยที่นักเรียนแสดงออกมานั้นเกิดขึ้นอย่างกระจายตัวให้ห้องเรียน ซึ่งนักเรียน แต่ละคนได้รับการเสริมแรงเฉลี่ย เป็นจำนวนน้อยครั้งอยู่แล้ว การลดการเสริมแรงในการวิจัยในครั้งนี้จึงยังไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้นักเรียนยังได้ได้ทบทวนตัวเองและมีความกระตือรือร้นในการสะท้อนผลการปฏิบัติเกี่ยวกับความมีวินัยในช่วงโฮมรูมเช้าและรายวิชาต่างๆ ที่ผ่านมา โดยการบอกเล่าและการเขียนสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้เห็นพัฒนาการด้านเรียนรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับวินัยซึ่งเป็นทั้งเรื่องส่วนบุคคล และเป็นการสะท้อนภาพรวมของห้องเรียน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในแผนการสอนรายวันในครั้งถัดไปหรือนำไปปรับปรุงการสอนในระยะที่ 2 ในระยะแรกนักเรียนมีปัญหาในการสะท้อนผล ได้แก่ สะท้อนผลได้ช้า ให้รายละเอียดไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมประเด็นคำตอบ ผู้วิจัยจึงแก้ไขแยกประเด็นคำถามให้มีความละเอียดชัดเจนมากขึ้น และนักเรียนมีการสะท้อนผลได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการสะท้อนผลในครั้งถัดมา สอดคล้องกับการศึกษาของฐิติพร กรัยวิเชียร (2555) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนผลทำให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการสะท้อนผลเพิ่มขึ้น ทั้งปริมาณการมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลและคุณภาพของการสะท้อนผล นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีความรู้ในเรื่องที่เรียนสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่กล่าวมา กล่าวได้ว่ารูปแบบการสอนรายวันสามารถพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการสอนรายวันสามารถพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยกับนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยนำรูปแบบการสอนดังกล่าวไปใช้พัฒนาพฤติกรรมนักเรียนระดับอนุบาลหรือระดับมัธยมศึกษา หรือนำรูปแบบการสอนรายวันไปใช้แก้ไขหรือส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนในด้านอื่นๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกล้าแสดงออก เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

(1) หนังสือ :

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). **วินัย : เรื่องใหญ่กว่าที่คิด**. กรุงเทพฯ : [ม.ป.พ.]

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง). (2559). **สรุปผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2559**. ขอนแก่น : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง). (เอกสารอัดสำเนา).

ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). **คนไทยในอุดมคติ**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส เอ็ม เอ ธุรกิจและการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564**. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2548). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2548). **สร้างวินัยให้ลูกคุณ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ชันดำการพิมพ์. เฮชเดนิส. (2545). **หลักการพื้นฐานการสอนระดับประถม**. กรุงเทพฯ : สถาบันการแปลหนังสือกรมวิชาการ.

(2) วิทยานิพนธ์ /รายงานการวิจัย :

จิตติพร กรัยวิเชียร. (2555). **การพัฒนาโมทัศน์ของครูด้านการใช้โปรไฟล์นักเรียนเพื่อการ ทำวิจัยโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนผล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย มั่นพลศรี. (2558). **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านท่าวัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วีณา ประชากุล. (2549). **การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา**. รายงานการวิจัยเสนอต่อศูนย์วิจัยและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

สายันต์ โพธิ์เกต. (2555).การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือบนเว็บวิชาฟิสิกส์ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

Management Factors Affecting the Achievement of Operation in accordance with Good Governance Principles of the Department of Special Investigation

ศุภศักดิ์ บุญญะสุต, รศ. ดร. ปิยากร หวังมหาพร

Supasak Bunyasut, Associate Professor Piyakorn Whangmahaporn, Ph.D.

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Author for correspondence: Email:hallphd@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์การเพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล และแนวทางสำหรับการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 288 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเบื้องต้น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอยู่ในระดับสูง 2) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ พบว่า สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์การ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้ประชาชนมีการตรวจสอบในการดำเนินงาน แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เป็นการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษ

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, กรมสอบสวนคดีพิเศษ

Received date:15/08/2561, Accepted date: 15/10/2561 , Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this study were to study the achievement of operation in accordance with good governance principles, the management factors affecting the achievement of operation in accordance with good governance principles, the problems and obstacles in operation in accordance with good governance principles and the way for development in operation in accordance with good governance principles of the department of special investigation. This research consists of quantitative and qualitative research. The sample used in quantitative research was a totally 288 officers of the department of special investigation of Bangkok metropolitan and tool used in data collection was questionnaire. The sample used in qualitative research was 20 executives and officials of the Department of Special Investigation in Bangkok metropolitan and tool used in data collection was in-depth interview. The data analysis used basic statistics, pearson product moment correlation and multiple regression analysis.

The results of the research show that the achievement of operation in accordance with the good governance of the department of special investigation, both all and each item, is high. Analysis of multiple regressions showed that competency of officers, leadership of supervisors, organization culture, policy and strategy and the working environment was statistically significant Influence to the achievement of operation in accordance with good governance of the department of special investigation at 0.05 level. Problems and obstacles in the operation with the good governance principles of the department of special investigation was the public participation, the public should be check the operation, opinion or suggestions to create the operation transparency of the Department of Special Investigation.

Keywords: Management, Good Governance, The Department of Special Investigation.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาจากวิกฤติเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง โดยปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมโดยรวม ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งเกิดขึ้นจากความบกพร่อง ความอ่อนแอ และความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการในระดับชาติและระดับองค์การทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการทุจริตและการกระทำผิดจริยธรรมในวิชาชีพ ในประเด็นสำคัญดังนี้ (1) การขาดกลไกและกฎเกณฑ์ที่ดีพอ ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม รวมถึงไม่สามารถปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารจัดการต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนให้ทันต่อสถานการณ์ได้ (2) ระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการทั้งของภาครัฐและเอกชนมีลักษณะที่ขาดความโปร่งใส บริสุทธิ์และยุติธรรม ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ และเปิดช่องทางให้เกิดการทุจริต ผิดจริยธรรมในวิชาชีพขึ้นได้ (3) ประชาชนขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองอย่างชัดเจน อันเกิดจากไม่มีโอกาสในการร่วมตัดสินใจและร่วมแก้ไขปัญหา และ (4) ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและเอกชนที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมีการร่วมกันกระทำทุจริตอย่างเป็นกระบวนการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552 : 4) ซึ่งปัญหาที่กล่าวถึงเป็นเพียงบางส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ จึงทำให้การอธิบายความหมายของธรรมาภิบาลมีความหลากหลายโดยขึ้นอยู่กับมุมมอง และเป้าหมายที่แตกต่างในการอธิบาย ซึ่งธรรมาภิบาลจะเป็นกรอบคิดที่อธิบายครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนที่ช่วยให้เห็นถึงการใช้อำนาจ (Authority) ที่เชื่อมโยงไปถึงระบบตรวจสอบความรับผิดชอบและการควบคุม (Accountability and Control) ในโครงสร้าง บรรทัดฐาน และการปฏิบัติที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการขององค์การ (โกวิทย์ กังสนันท์, 2552: 629-648) นอกจากนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้จัดกลุ่มเพื่อจำแนกถึงปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในแต่ละระดับดังนี้ (1) ธรรมาภิบาลในระดับสากล (Knack and Anderson, 1999: 57) (2) ธรรมาภิบาลในระดับสถาบัน (Sable, 1993; Mashaw, 1997) และ (3) ธรรมาภิบาลในระดับองค์การ (Lynn, Heinrich, and Hill, 2001: 59) ดังนั้นธรรมาภิบาลทุกระดับจึงเป็นการอธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างธรรมาภิบาล ผลลัพธ์ ผลกระทบ และผลงานของรัฐบาล

กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมมีภารกิจหลักในการป้องกันปราบปราม และควบคุมอาชญากรรมพิเศษ รวมถึงประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อต่อสู้กับอาชญากร และองค์การอาชญากรรมที่กระทำความผิดทางอาญาเป็นการเฉพาะ โดยมีลักษณะคดีพิเศษ เช่น คดีความผิดทางอาญาที่มีความสลับซับซ้อน คดีความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้ทรงอิทธิพล เป็นต้น ซึ่งลักษณะของคดีความผิดทาง

อาญาดังกล่าวทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษต้องเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสูงในทุกๆ ด้าน เพื่อดำเนินการให้เป็นที่น่าพอใจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในเบื้องต้น รวมถึงเกิดประสิทธิผลในระยะยาว การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุภารกิจการป้องกันปราบปราม สืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเป็นธรรมตามประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) การเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศในมิติของการสืบสวนคดีพิเศษ (2) การสร้างความเชื่อถือในระดับสากลในมิติของการสืบสวนคดีพิเศษ (3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเพิ่มศักยภาพการบูรณาการการสืบสวนคดีพิเศษ และ (4) การสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับสาธารณะชนและพัฒนาองค์การอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล (กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2556: 1) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของกรมสอบสวนคดีพิเศษพบว่าเน้นเรื่องการสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศและในระดับสากลในการดำเนินการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความร่วมมือในอนาคต ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการมุ่งไปสู่การยกระดับความมีธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้สูงขึ้นเอง ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษจำเป็นต้องมีศักยภาพในการบริหารงานภายในหน่วยงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเป็นองค์การธรรมาภิบาลเพื่อช่วยให้การบริหารจัดการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสารรายงานประจำปี การบรรยายสรุปภารกิจ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง และผู้ปฏิบัติงานเบื้องต้นของกรมสอบสวนคดีพิเศษพบว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานให้มีศักยภาพในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) วิธีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่มีขอบเขตกว้างขวางเป็นนามธรรมในเชิงภารกิจ เช่น การเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ เช่น ร้อยละของเรื่องสืบสวนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณที่กำหนดไว้สูงถึงร้อยละ 70 ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายตัวชี้วัด เนื่องจากบางคดีต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นเวลานานมากกว่า 1 ปีงบประมาณ (2) แนวทางการดำเนินงานที่ผ่านมามีการใช้หลักธรรมาภิบาลใช้ในการพัฒนา และบริหารจัดการองค์การ โดยมีการกล่าวถึงการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการองค์การให้เป็นที่น่าพอใจตามหลักธรรมาภิบาล แต่ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น หลักความรับผิดชอบเมื่อการดำเนินงานมีความผิดพลาด หลักความโปร่งใสในการทำงานที่ไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ และ (3) วิธีการพัฒนาเครือข่ายและพันธมิตรในการทำงาน โดยที่ผ่านมามีเพียงการจัดอบรม และให้ความรู้ตามหน่วยงานต่างๆ ทั่วประเทศ แต่ยังไม่มีการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจากประเด็นปัญหาที่ค้นพบในเบื้องต้นดังกล่าวมีความเกี่ยวพันและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลอย่างเด่นชัด เช่น การขาดการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และกำหนดเป้าหมายในการกำหนดตัวชี้วัด จึงส่งผลให้การดำเนินการไม่บรรลุเป้าหมาย

ที่กำหนด การทำงานโดยมุ่งเน้นผลสำเร็จตามกิจกรรมโดยไม่คำนึงถึงความคุ้มค่า และประสิทธิผลในระยะยาว จึงทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษไม่มีการบริหารจัดการและตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีผลต่อการดำเนินการกิจในอนาคต

ดังนั้น เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถบรรลุภารกิจการป้องกันปราบปราม สืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีพิเศษ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามหลักธรรมาภิบาล จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลระดับองค์กรของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยมีการนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์การมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของ Thompson (2010:159-163) ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อมในการทำงาน (2) การใช้เทคโนโลยีที่เป็นรูปแบบการเชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ ในการทำงานเข้าด้วยกัน (3) การกำหนดโครงสร้างที่เหมาะสมกับภารกิจ (4) การมีกฎระเบียบในการทำงานที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (5) การประเมินประสิทธิภาพการทำงานเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น (6) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (7) การตัดสินใจที่สมเหตุสมผลในการทำงาน และ (8) การกระจายอำนาจในการทำงาน นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาแนวคิดของ Wendell and Bell (1984: 57) ที่เห็นว่าภายในองค์กรที่มีประสิทธิผลควรประกอบไปด้วย (1) ปัจจัยด้านเป้าหมาย (2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (3) ปัจจัยด้านภาระงาน (4) ปัจจัยด้านโครงสร้าง (5) ปัจจัยด้านคน และ (6) ปัจจัยด้านการประสานกับสิ่งแวดล้อมภายนอก สำหรับ Kast and Rosenzweig (1985: 612-635) ได้กล่าวถึงองค์การจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมขององค์การ และปัจจัยที่เหมาะสมควรประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านโครงสร้าง (2) ปัจจัยด้านมนุษย์และวัฒนธรรม (3) ปัจจัยด้านยุทธวิธี และ (4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้ Owens (1995: 54) ได้ให้ความเห็นว่าองค์การที่สามารถดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ดีควรมีองค์ประกอบคือ (1) ภาระงานที่ชัดเจน (2) โครงสร้างขององค์การที่เป็นระบบ (3) ทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยี หรือเครื่องมือที่จะต้องใช้ในองค์การ และ (4) ผู้ปฏิบัติงานที่มีศักยภาพ เป็นต้น และงานวิจัยของไทย ได้แก่ อุบล ยะไวยัณเฑวิชัย (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยสำคัญคือ (1) ปัจจัยระดับบุคคลที่ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติต้องมีสมรรถนะสูง (2) ปัจจัยระดับองค์การที่มีการมอบอำนาจ การสร้างพลัง การทำงานเป็นทีม การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ (3) ปัจจัยภายนอกองค์การคือชุมชนในฐานะผู้รับบริการที่ต้องมีความเข้มแข็ง และมีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย และชาญญา ลีศัตรุพ่าย (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจสังกัดกรุงเทพมหานครภายใต้ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล โดยศึกษาในปัจจัยที่สำคัญ 2 ด้านคือ (1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมการทำงานภายใต้ระบบบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล ความ

พึงพอใจในการทำงาน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม และ (2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีแบบอย่างในการทำงาน ความขัดแย้งในบทบาท การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร และการรับรู้ความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอยู่ในระดับใด และปัจจัยการบริหาร ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน โครงสร้างองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์กร การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์และสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษมากน้อยเพียงใด อันเป็นผลทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมากำหนดเป็นปัจจัยการบริหารที่สำคัญเพื่อช่วยให้ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาและยกระดับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภายในองค์กร เพื่อช่วยให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นองค์กรมีธรรมาภิบาลในระดับสูง รวมถึงช่วยให้การดำเนินตามภารกิจที่กำหนดไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์บรรลุผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีคุณภาพอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
4. เพื่อศึกษาแนวทางสำหรับการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในเชิงปริมาณ คือ เจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น จำนวน 1,039 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2558, ฝ่ายการเจ้าหน้าที่) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้หลักการคำนวณของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 288 คน ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random

Sampling) โดยวิธีการจับฉลากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

2. ประชากรที่ใช้ในเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถามปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประกอบด้วย 5 ตอน ตอนที่ 1 ปัจจัยภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามคำถามปลายปิดในลักษณะเลือกตอบ ตอนที่ 2 ปัจจัยการบริหาร มี 6 ตัวแปร ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน โครงสร้างองค์การ ภาวะผู้นำของบังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์การ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ และสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 10 ตัวแปร ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการระดมความคิด หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และ หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ โดยให้เลือกตอบในลักษณะประเมินค่า 5 ระดับ ตามวิธีการวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ดังนี้ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และตอนที่ 5 แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยได้เลือกข้อคำถามที่ค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ 0.6-1.0 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach พบว่าด้านปัจจัยบริหารมีค่าระหว่าง 0.85-0.98 และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าระหว่าง 0.76-0.97 ค่าที่ได้อยู่ในระดับสูง

2. แบบสัมภาษณ์ ลักษณะเป็นคำถามแบบมีโครงสร้าง (In-Depth Interview) แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน โครงสร้างองค์การ ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์การ และการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ และส่วนที่ 2 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการระดมความคิด หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการสัมภาษณ์ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการหาค่าสถิติในการวิจัยครั้งนี้

1. สถิติพื้นฐาน (Basic Statistic) โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติอ้างอิง (Inference Statistic) ในการทดสอบสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการทดสอบจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression)
3. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเพื่อแยกเป็นประเด็น และตีความเพื่อแปลผลข้อมูลที่ได้โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดหลักที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1.หลักประสิทธิภาพ	3.59	.95	สูง	8
2.หลักประสิทธิภาพ	3.60	1.01	สูง	7
3.หลักการตอบสนอง	3.63	1.10	สูง	5
4.หลักการความรับผิดชอบ	3.73	.89	สูง	2
5.หลักความโปร่งใส	3.67	.91	สูง	3
6.หลักการมีส่วนร่วม	3.49	.80	สูง	10
7.หลักการกระจายอำนาจ	3.57	.83	สูง	9
8.หลักนิติธรรม	3.93	.92	สูง	1
9.หลักความเสมอภาค	3.64	1.11	สูง	4
10. หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ	3.62	.91	สูง	6
รวม	3.76	.83	สูง	

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ทุกด้าน โดยเรียงลำดับตาม ดังนี้ หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.93 รองลงมา คือหลักภาระความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ย 3.73 หลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ย 3.67 หลักความเสมอภาคมีค่าเฉลี่ย 3.64 หลักการตอบสนองมีค่าเฉลี่ย 3.63 หลักการมุ่งเน้นฉันทามติมีค่าเฉลี่ย 3.62 หลักประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ย 3.60 หลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ย 3.59 หลักการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ย 3.57 และค่าคะแนนน้อยที่สุด คือหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ย 3.49

2. ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีดังนี้

2.1 ปัจจัยการบริหาร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารภาพรวม และรายด้านได้ผลดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัจจัยการบริหาร

ปัจจัยการบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1. สภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.78	.84	มาก	1
2. โครงสร้างองค์การ	3.48	1.06	มาก	6
3. ภาวะผู้นำของบังคับบัญชา	3.69	.96	มาก	4
4. วัฒนธรรมองค์การ	3.58	.89	มาก	5
5. การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์	3.76	.78	มาก	2
6. สมรรถนะของเจ้าหน้าที่	3.74	.91	มาก	3
รวม	3.82	.79	มาก	

จากตารางที่ 2 ปัจจัยการบริหารในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.82 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยซึ่งอยู่ในระดับมาก ดังนี้ สภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมา คือ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 3.76 สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.74 ภาวะผู้นำของบังคับบัญชามีค่าเฉลี่ย 3.69 วัฒนธรรมองค์การมีค่าเฉลี่ย 3.58 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โครงสร้างองค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.48

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.753, \text{Sig.} = 0.000$) โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก

2.3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายระหว่างปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วยวิธี enter ได้ผลตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ปัจจัยการบริหาร	Beta	P
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	.365	.000*
โครงสร้างองค์การ	.108	.068
ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา	.703	.000*
วัฒนธรรมองค์การ	.689	.000*
การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์	.562	.000*
สมรรถนะของเจ้าหน้าที่	.773	.000*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาจากค่า Beta แล้ว ปัจจัยสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษมากที่สุด รองลงมาภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์การ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่วนโครงสร้างองค์การไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ข้อที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน และพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนาจความสะอาดและให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักการระมัดระวัง (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการก

กระจายอำนาจ (Decentralization) หลัก นิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) และหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus oriented) ดังที่ปรากฏอยู่ในแผนยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2555-2559 จึงส่งผลให้การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีผลสัมฤทธิ์ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้ององค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) และแผนยุทธศาสตร์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ รวมทั้งเป็นไปตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ สุเทพ เชาวลิติ (2537) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ (2554) พบว่าการดำเนินการในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก อลงกต แผนสนธิ (2557) ที่พบว่าข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมาผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในนโยบายไปปฏิบัติทุกด้าน ได้แก่ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักความพร้อมรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการตอบสนอง หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักการกระจายอำนาจ หลักคุณธรรม/จริยธรรม หลักความเสมอภาค อยู่ในระดับสูงมาก และธนกุลต โพธิ์เงิน (2557) พบว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี โดยรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่มีระดับสูงสุด คือ หลักนิติธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติหน้าที่ได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและมีการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเป็นธรรม แต่เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษมีการปฏิบัติหน้าที่ยังไม่ได้ยึดกฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัด ผลที่ได้นี้สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษไม่สามารถที่จะรับทำคดีทุกเรื่อง ต้องทำแต่เฉพาะคดีที่ลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ยึดกฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัดและยังยึดการปฏิบัติหน้าที่ประจำตามระบบราชการ ไม่คำนึงการให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่อ และเห็นว่ากฎหมายยังไม่สามารถสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้ว่าลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษพิเศษ พ.ศ.2547 กำหนดนั้น เป็นลักษณะที่ประชาชนจะเข้าถึงหน่วยงานเพื่อขอรับบริการในเรื่องใดๆ ได้บ้างที่ถือว่าเป็นอุปสรรคประการหนึ่ง ขณะที่หลักการมีส่วนร่วมมีผลสัมฤทธิ์น้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานอื่นในระดับน้อย รวมทั้งเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษขาดการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหา

และอุปสรรคจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียในการทำงานกรมสอบสวนคดีพิเศษน้อยมาก ไม่ได้ให้ประชาชนมาร่วมปรึกษาหารือ และอำนาจในการตัดสินใจ ในการสืบสวน สอบสวนคดีพิเศษ ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจในการสืบสวน สอบสวนคดีพิเศษที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ มีแต่การนำเสนอข่าวให้รับรู้เท่านั้น และมีอุปสรรค โดยเห็นว่าการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ ยังไม่มีการพัฒนาให้เท่าเทียมกับมาตรฐานสากล ประชาชนไม่สามารถทำประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษมิได้บัญญัติไว้

2. ปัจจัยการบริหารมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ปัจจัยการบริหารมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษมากที่สุด รองลงมาภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์การ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่วนโครงสร้างองค์การไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยที่สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์การ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีทิศทางในทางบวก แสดงว่าถ้าเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีสมรรถนะ และในหน่วยงานมีวัฒนธรรมองค์การที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน และผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญมากขึ้น มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการสืบสวน สอบสวนคดีพิเศษสูง ย่อมส่งผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษสูงขึ้นไปด้วย ส่วนโครงสร้างองค์การไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ อาจจะเนื่องมาจากโครงสร้างองค์การเป็นการแบ่งส่วนภาระหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน และเป็นการกำหนดความรับผิดชอบไว้โดยเฉพาะจึงทำให้ไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษมีความรู้และเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ และยังมีความมุ่งมั่นในการให้บริการแก่ประชาชนที่มาขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับคดี และเจ้าหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสมรรถนะของ McClelland (1973) และองค์ประกอบของสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) และประมา ศาสตระรุจิ (2550) และเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ข้อ 4 สร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน และพัฒนาองค์กรอย่าง

ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ที่ระบุว่าการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสอดคล้องกับการปฏิบัติงานและมีศักยภาพเทียบเคียงกับระดับสากล ควบคู่กับการบริหารจัดการองค์ความรู้ให้มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความหลากหลายของการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ที่พบว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็น “องค์กรสหวิชาชีพ” ในการเสริมสร้างสมรรถนะหรือทักษะหลายด้านมาหลอมรวมกันเพื่อเป้าหมายในการปราบปรามอาชญากรรมพิเศษด้วยกัน เมื่อเจ้าหน้าที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญ ย่อมทำให้องค์การสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ทำให้การสืบสวน สอบสวนสำเร็จตามเป้าหมาย อันมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษสูงขึ้นได้

ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจาก ผู้บัญชาการของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้ความสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน และเป็นผู้มีคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความสามารถในการจูงใจให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจนทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยที่ภาวะผู้นำเป็นการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ (สมชาย สุเทศ, 2554; Burns, 2003; Evers and Lakomski, 2000) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kouzes and Posner (2002) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ที่พบว่า พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ชำนาญการพิเศษ มีภาวะผู้นำในการเป็น “หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ” ในคดีสำคัญและคดีที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย สามารถตัดสินใจและจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ชี้แนะและให้คำแนะนำต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีศักยภาพในการสื่อสารเพื่อกระตุ้นจูงใจพนักงาน ผู้ใต้บังคับบัญชามีความมั่นใจและเชื่อมั่นต่อผู้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมและการพัฒนาศักยภาพของทีมงาน ย่อมทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษสูงขึ้นได้

วัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษมีระบบกฎเกณฑ์ มุ่งปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวัฒนธรรมองค์การเป็นแบบการสั่งงานระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบวัฒนธรรมองค์การของ Handy (1993) ที่เป็นแบบระบบราชการ (Apollo) โดยในระบบราชการ เป็นการแบ่งงานกันทำ มีสายการบังคับบัญชา มีระบบกฎเกณฑ์ การใช้เหตุผล ไม่คำนึงตัวบุคคล และมุ่งปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ที่ได้กล่าวว่าการนำค่านิยมร่วม “เกียรติศักดิ์ เชี่ยวชาญ ซื่อสัตย์” เป็นหลักนำเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์การในระยะยาว และระบบการทำงานเป็นรูปคณะกรรมการ เมื่ออยู่วัฒนธรรม

องค์การที่ดีมีการสั่งงานระหว่างหัวหน้ากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นตามลำดับขั้นตอน ไม่มีการสั่งการแบบใช้อำนาจ ผู้ใต้บังคับบัญชากับหัวหน้าให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี มีการหล่อหลอมเจ้าหน้าที่ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการทำงานร่วมกัน มีอุดมการณ์ร่วมกัน และมุ่งปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ย่อมทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษสูงขึ้นได้

การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ปฏิบัติตามนโยบายตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุผลสำเร็จ และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตามนโยบาย โดยเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ปฏิบัติหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ตามแผนยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2555-2559 ได้เป็นอย่างดี แต่มีการนำยุทธศาสตร์ไปสู่ภาคปฏิบัติน้อย จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2555-2559 ที่เป็นการกำหนดในแผนอยู่แล้ว นอกจากนี้ผลที่ได้จากความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่าการกำหนดยุทธศาสตร์มุ่งเน้นไปที่การสืบสวนสอบสวนและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ และไม่ทำงานซ้ำซ้อนกับอาชญากรรมทั่วไป ทำให้เป้าหมายในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษในปัจจุบันมีทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินคดีพิเศษ

สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษไม่เห็นความสำคัญในการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคลากรในแต่ละหน่วยงาน และกลุ่มภายนอกองค์กร และให้ความร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดีพิเศษเท่าที่ควร รวมทั้งเจ้าหน้าที่อาจไม่ได้รับข่าวสารแผนงานที่กำลังทำอยู่ จึงทำให้สภาพแวดล้อมในการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีการเอื้ออำนวยต่อการทำงานเพียงบางส่วนเท่านั้น ที่ส่งผลทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยกลุ่มบุคคลที่อยู่ภายในและภายนอกองค์กรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของ Kinicki and Williams (2009) นอกจากนี้ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษมีวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานค่อนข้างพร้อมและเหมาะสม ลักษณะของงานที่หลากหลายมากขึ้น เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐและกรมสอบสวนคดีพิเศษควรให้ความสำคัญกับปัจจัยการบริหาร ได้แก่ สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ควรมีคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมทั้งการฝึกอบรม ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา ควรให้ผู้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมและการพัฒนาศักยภาพของทีมงานให้มีประสิทธิภาพ วัฒนธรรมองค์การ ควรมีการสร้างวัฒนธรรมองค์การของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเฉพาะเป็นแบบมออบหมายงานระหว่างกัน ไม่ใช่การสั่งงานและมีระเบียบกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ควรมีการกำหนดในแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ไว้โดยเฉพาะ รวมทั้งมีรายละเอียดและตัวชี้วัดที่วัดได้เป็นรูปธรรม และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคลากรในแต่ละหน่วยงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และกลุ่มภายนอกองค์การ เช่น ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

2. ภาครัฐและกรมสอบสวนคดีพิเศษควรให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมเพื่อให้บริการแก่ประชาชน มีการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เป็นการสร้างความโปร่งใสให้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1. กรมสอบสวนคดีควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การตรวจสอบในการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้มีความโปร่งใสและมีความเป็นธรรม

2. กรมสอบสวนคดีควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยการชี้แจงถึงแผนงานแต่ละคดีให้ทราบเป็นระยะๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำงานเป็นแนวทางเดียวกัน

3. กรมสอบสวนคดีควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ โดยลดกฎระเบียบและขั้นตอนในการดำเนินงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากขั้นตอนในการดำเนินงานและกฎระเบียบมีมากเกินไป ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า ซึ่งส่งผลต่อประชาชนที่มาใช้บริการทำให้การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติจึงไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานอื่นๆ เช่น ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ เช่น ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ด้านการตรวจสอบและการประเมินผล ปัจจัยภายนอกองค์การ เป็นต้น ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาของท่านรองศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. ไชยา ยิ้มวิไล ศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ ไกรศิริ และ ดร.ชาตชาย นรเศรษฐาภรณ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำแก้ไขเพิ่มเติม และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พันตำรวจเอก ไพลี วังศ์เมือง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บัญชาการผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่ที่ตอบแบบสอบถามของกรมสอบสวนคดีพิเศษทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ที่เสียสละเวลาทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

บรรณานุกรม

- กรมสอบสวนคดีพิเศษ. (2556).แผนยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2555-2559. กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม.
- โกวิท กังสนันท์. (2552). ธรรมนูญศาลปกครอง : รากฐานและความท้าทายต่อรัฐบาลไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า 7,1: 629-648.
- ธนภุต โพธิ์เงิน. (2557). ปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี 6, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม): 320-328.
- ประมา ศาสตระรุจิ. (2550). การพัฒนาเกณฑ์สมรรถนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. คุรุภัณฑ์ สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาย สุเทศ. (2554). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ. (2554). การนำนโยบายธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:วิเคราะห์กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุเทพ เชาวลิท. (2537).การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.(2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตาม หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)**. กรุงเทพฯ:ฟรีเมียร์โปร.

อลงกต แผนสนธิ. (2557). **การนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้าน การจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อุบล ยะไวยุทธวิชัย. (2553). **การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลใน จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Burns, MacGregor J. (2003). **Transforming Leadership: A New Pursuit of Happiness**. New York: Atlantic Monthly Press.

Daft, Richard L. 1992. **Management**. 2nd ed. New York: Dryden.

Eliza , Wakasangula et al (2015). **The Influence of Leadership on Good Governance: The Case of Selected Villages in Rungwe and Babati District Councils in Tanzania**. A Research Report of the School of Public Administration and Management (SOPAM), TheMzumbe University.

Evers, Colin. W., and Lakomski, Paul G. (2000). **Doing Educational Administration: A Theory of Administrative Practice**. Oxford: Pergamon Press.

Handy, C. (1993). **Understanding Organizations**. 4 th. ed. London-UK: Penguin Books Ltd.

Kamagi, Yohanis Baptista Kristo. (2012). **Factors Affecting the Performance of Local Government Employees in Implementing the Good Governance in the District of Talaud Islands**. Sekolah Pascasarjana, Institute Pertanian Bogor,Bogor.

Kinicki, Angelo and Williams, Brian. (2009). **Management: A Practical Introduction**. 6th Edition. Boston : McGraw-Hill.

Knack, Stephen, and Anderson, Gary. (1999). "Is 'Good Governance' Progressive?" **World Bank**, Working Paper.

Kouzes, James M. and Posner, Barry Z. (2002). **The Leadership Challenge**. San Francisco : Jossey Bass Publishers.

Lynn, Laurence E. Jr. (1987). **Managing Public Policy**. Boston, MA: Little Brown.

- Lynn, Laurence E. Jr., Heinrich, Carolyn J., and Hill, Carolyn J. (2001). **Improving Governance: A New Logic for Empirical Research**. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Mashaw. J.L. (1997). **Greed, Chaos, and Governance: Using Public Choice to Improve Public Law**. Haven, Connecticut: Yale University Press.
- McClelland, David C. (1973). “Testing for Competence Rather than Intelligence”. **American Psychologist** (28): 1-14.
- Okechukwu, Bartholomew Okagbue. (2012). **Ethical Leadership and Good Governance in Nigerian Local Governments**. Degree of Doctor of Philosophy Public Policy and Administration, Walden University.
- Owens, Robert G. (1995). **Organizational Behavior in Education**. Boston : Allyn and Bacon.
- Sabel, C.F. (1993). Constitutional Ordering in Historical Context. in F.W. Scharpf. **Games in Hierarchies and Networks: Analytical and Empirical Approaches to the Study of Governance Institutions**. Boulder Colo: Westview Press.
- Seesaghur, Hans Nibshan. (2015). **Good Governance with Chinese Characteristics: A Perspective of China’s Socialist Model**. Doctoral in Public Administration School of Political Science and Public Administration, Wuhan University, China.
- Thompson, James. D. (2010). **Organization in Action : Social Science Bases of Administrative Theory**. New York: McGraw-Hill.
- Wendell, French, L., and Bell, Cecil H.(1984). **Organization Development ; Behavioral Science Interventions for Organization Improvement**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall. Yamane, Taro.(1973). **Statistics an Introductory Analysis**. 3 rd. ed. New York: Harper & Row.

**การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่**
**Administration Based on Good Governance of Local Administrators of
The Department of Local Administration in Mae Rim District, Chiang
Mai Province.**

วรยุทธ สถาปนาศุภกุล,ดร. สมยศ ปัญญามาก
Worayuth Sathapanasuphakul, Dr.Somyot Panyamak
กองบังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่
Author for Correspondence: Email: Somyot_pan@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพการทำงาน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 394 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้บริหารควรมีกลไกควบคุมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำตามข้อบังคับที่กำหนดอย่างเคร่งครัด จัดระเบียบการบริการอย่างเป็นธรรม ผู้บริหารต้องทำงานโดยไม่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจครอบครัวหรือเครือญาติและพวกพ้องของตนเอง ต้องมีกลไกตรวจสอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้ และให้บริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ให้มีประโยชน์มากที่สุด

คำสำคัญ: องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล

Received date:04/09/2561, Accepted date: 20/10/2561, Published date:30/12/2561

Abstract

The objectives of this thematic paper were 1) to study an achievement of administration according to good governance principle of the administrator of local administrative organization. 2) To compare the achievement of good governance practices of local administrators. 3) To suggest the way to promoting the administration according to good governance principle of the administrator of local administrative organization. The research is a mixture of both qualitative and quantitative research. And quantitative Qualitative research using interviews. The data was collected from 10 key informants. Use questionnaire as a tool to collect data. The population was 394 persons.

Results of the research were as follows: 1) The people's opinions on an achievement of administration according to good governance principle of the administrator of local administrative organization in six aspects were rated at a high level. 2) The hypothesis test showed that the people, who differed in sex and age did not differ in opinion on the achievement of administration according to good governance principle of the administrator of local administrative organization, with statistical significance at 0.05, which was not consistent with the hypothesis. 3) with regard to the suggestions on administration according to good governance principle of the administrator of local administrative organization, it was found that the administrator should have control mechanism for the officers to strictly follow the rules and regulations; the service rendering should be carried out with justice; the administrator had to work wholeheartedly with no favor of the business of their own family or kinsmen and friends. Additionally there should be internal monitor mechanism and more training activity be held; the people should be allowed to inspect the performance of the administrator; and local resources should effectively be utilized.

Keywords: Administration, Good Governance, Local Administrators

บทนำ

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบประกอบด้วย เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีฐานเป็นนิติบุคคล กล่าวคือ มีกฎหมายแสดงให้เห็นถึงการก่อตั้งและการยอมรับฐานะขององค์กรนั้น ทั้งนี้เพื่อองค์กรนั้นจะได้มีสิทธิตามกฎหมายอันได้แก่สิทธิที่จะออกกฎ ระเบียบ ข้อบัญญัติต่างๆ เพื่อการปฏิบัติงานและใช้บังคับแก่ประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งสิทธิที่จะทำนิติกรรมสัญญาต่างๆ และยังสามารถกำหนดงบประมาณรายได้และรายจ่ายของตนเองในการบริหารงานได้อีกด้วย นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐบาล สามารถกำหนดนโยบายวินิจัยสั่งการใดๆ ตามที่ตนเห็นสมควรและที่สำคัญประชาชนในแต่ละท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2541 : 5-12) ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก คือ มีความเป็นอิสระ ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น เช่น มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริม องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความเข้มแข็งและการมีการบริหารจัดการที่ดี โดยยึดกรอบแนวทางตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นหลักประกันว่าการดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ วางอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่า เสียงของชาวชนบท จะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเองก็เป็นสิ่งที่รัฐบาล ได้พยายามปรับตัวเข้าสู่ระบบธรรมาภิบาล เพราะเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคสิ่งที่ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารงานขององค์การบริหารตำบล เช่น ปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น ปัญหาความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่และแนวทางปฏิบัติของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และความรู้ความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งไม่สามารถเข้าใจถึงการนำหลักธรรมาภิบาลที่องค์การบริหารส่วนตำบลนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรแต่ละองค์กรหรือไม่อย่างไร ในปีงบประมาณ 2551 กระทรวงมหาดไทย จึงได้จัดโครงการให้รางวัลสำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีทั่วประเทศ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ตามข้อกำหนดของกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น โดยสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการตรวจประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่รับผิดชอบ ประจำปี 2551 คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีความพร้อมที่จะรับการประเมินให้เสนอเข้ารับการประเมินได้ และเมื่อได้รับการตรวจประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหาร

จัดการจัดการที่ดี โดยใช้หลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประจำปี 2551 ด้านการบริหารจัดการ ซึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ มาแล้วหลายครั้ง ของหลักเกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการที่ดี จากปีงบประมาณ 2551 จนถึงปีปัจจุบัน ปี 2559 ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ มีงบประมาณรวมทั้งเงินอุดหนุน จำนวน 91,000,000.00 บาท (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว, งานนโยบายแผน) มีบุคลากร ข้าราชการส่วนท้องถิ่น 39 อัตรา ลูกจ้างประจำ 2 อัตรา พนักงานจ้างตามภารกิจ 25 อัตรา พนักงานจ้างทั่วไป 32 อัตรา มีประชากรรวม 15,177 คน (ทะเบียนราษฎร, สำนักงาน อำเภอแมริม, 2559) มีแนวทางในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมาใช้ ในการบริหารสาธารณะ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า แต่กระบวนการบริหารจัดการดังกล่าว เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะทำให้การบริหารงานให้เกิดประโยชน์กับประชาชนให้มากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจในการศึกษาการบริหารจัดการที่ดี โดยใช้หลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งประชาชนที่อยู่ในพื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้เห็นผลงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเป็นรูปธรรม แต่ผลงานที่เป็นรูปธรรม นั้นมีการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการอย่างครบถ้วน และถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างครบถ้วนแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการสาธารณะที่ดีได้อย่างไร ประชาชนจะได้ประโยชน์อะไร ในการบริหารจัดการนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาในการ นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามเพศและประสบการณ์
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในพื้นที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 19 หมู่บ้าน ประชากร 26,950 คน และได้ใช้วิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) แล้วนำไปคิดสัดส่วนต่อประชากรในเขตพื้นที่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพการทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนงานที่สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับโดยใช้หลักของ Likert Scale (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2550 : 198) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา

3) สถิติที่ใช้สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t – test และ ค่า F – test

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ใช้วิธีการเลือกประชากรผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) ลักษณะของประชากรผู้ให้ข้อมูลที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกประชากรผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกประชากรผู้ให้ข้อมูลโดยพิจารณาจากการตัดสินใจ

ของผู้วิจัยเอง ลักษณะของประชากรผู้ให้ข้อมูลที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ดังนี้คือ

1) กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบล ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน รองนายกเทศมนตรี จำนวน 2 คน ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน และเลขานายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน

2) กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

ผลการวิจัย

1) ผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านนิติธรรม รองลงมาด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งทุกด้านมีความแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกออกเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

1.1)ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่ข้อ 4 มีการจัดเก็บภาษีเป็นไปตามระเบียบ และกฎหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.13) รองลงมาคือข้อ 1 มีการกำหนดภาระหน้าที่หรือขั้นตอนการเนิงานของหน่วยงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.07) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อ 3 มีการเผยแพร่ข้อบัญญัติตำบลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนให้ทราบของทั่วถึง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (3.74)

1.2)ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่ข้อที่ 4 การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการยอมรับจากประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.16) รองลงมาคือข้อ 1 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก(4.11) ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อ 3 มีการให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค (ตามลำดับก่อน-หลัง) และข้อ 5 การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเน้นในหลักการบริหาร ประชาชนต้องมาก่อน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (3.98) เท่ากัน

1.3)ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่ข้อ 4 กระบวนการในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

เปิดเผยตรงไปตรงมา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.09) รองลงมาคือข้อ 3 มีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของข้อมูลต่างๆ ได้ตรงตามความเป็นจริงของข้อมูลนั้น มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.05) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อ 2 ประชาชนได้มีโอกาสติดตามตรวจสอบแผนงาน และการใช้งบประมาณในโครงการต่างๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด (3.93)

1.4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่ข้อ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้างมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.14) รองลงมาคือข้อ 2 มีการเปิดโอกาสให้ประชาชน เสนอความคิดเห็นด้านการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนา สามปีมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.11) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อ 5 เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าไปมีส่วนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล (เช่นงานกีฬาตำบล, งานประเพณีต่างๆ) มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (3.97)

1.5) ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่ข้อ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลมีความเอาใจใส่ต่อปัญหาของประชาชน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.09) รองลงมาคือข้อ 4 องค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรมทั่วถึงทุกชุมชนและ ข้อ 5 การให้บริการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (3.99) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อ 3 องค์การบริหารส่วนตำบลกล้าที่จะยอมรับ ผิดชอบจากการกระทำของตนมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด (3.96)

1.6) ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่ข้อ 4 มีการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก (4.07) รองลงมาคือข้อ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย (4.05) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อ 3 มีการใช้ทรัพยากรเพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงต่อความต้องการของประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด (3.99)

2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี ระดับการศึกษา และสถานภาพการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้บริหารควรมีกลไกควบคุมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำตามข้อบังคับ

ที่กำหนดอย่างเคร่งครัด จัดระเบียบการบริการอย่างเป็นธรรม ผู้บริหารต้องทำงานโดยไม่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจครอบครัวหรือเครือญาติพวกพ้องของตนเองและต้องมีกลไกตรวจสอบ จัดกิจกรรมอบรมให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้ ควรบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ให้มีประโยชน์มากที่สุด

การอภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ได้เห็นผลงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ที่เป็นรูปธรรมและผลงานที่เป็นรูปธรรมนั้นมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการอย่างครบถ้วนเมื่อนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อประชาชนจะได้ประโยชน์ในการบริหารจัดการตามนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม ซึ่งในด้านหลักนิติธรรม มีการจัดเก็บภาษีเป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยที่บุคลากรอยู่ในกรอบข้อบังคับปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ด้านหลักคุณธรรมเน้นการบริหารจัดการเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่วนในด้านหลักความโปร่งใส กระบวนการในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีเปิดเผยตรงไปตรงมา เพื่อที่จะให้ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการองค์กรในทุกด้าน ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้าง เพื่อที่จะทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น ด้านหลักความรับผิดชอบมีการเอาใจใส่ต่อปัญหาของประชาชน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะบริหารงานด้วยความเที่ยงธรรม ทำผลประโยชน์ให้หมู่บ้านยึดความถูกต้องเป็นหลัก และเสียสละ จริงใจต่อการแก้ไขปัญหา และด้านหลักความคุ้มค่ามีการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชน เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานทำให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศสุรางค์ สุขสัน (2558) ที่กล่าวว่า การสร้างธรรมาภิบาล คือ การสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วม เป็นต้น นอกจากนั้นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญคือระบบการควบคุมภายในที่ดี มีการวางระบบไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องพิจารณาดำเนินการเสริมสร้างระบบที่ดีสร้างสภาพแวดล้อมภายในที่ดี และพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรมอย่างแท้จริงเสริมสร้างและพัฒนาทักษะอย่างเพียงพอในการปฏิบัติงานให้แก่พนักงาน เช่น การสนับสนุนในการฝึกอบรม ให้มีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในงานที่จะต้องปฏิบัติอย่างถูกต้อง การกำหนดวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้แบบผสมผสาน คือ เน้นทั้ง

การบริหาร ที่มีความโปร่งใส การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้รับบริการมากที่สุด

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามเพศและประสบการณ์ซึ่งประชาชนที่มี เพศ อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มี ระดับการศึกษา และสถานภาพการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพล พงศธรวิสุทธิ (2548) ได้ทำการศึกษา เรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับสูง มีการบริหารราชการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล คณะผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการและการบริหาร ขององค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ส่วนงานที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ที่แตกต่างกันนั่นเอง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนงค์ดี ปัดสินธุ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำท้องถิ่น อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีความต้องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากในทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลนั้น ผู้บริหารควรมีกลไกควบคุมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำตามข้อบังคับที่กำหนดอย่างเคร่งครัด จัดระเบียบการบริการอย่างเป็นธรรม ผู้บริหารต้องทำงานโดยไม่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจครอบครัวหรือเครือญาติพวกพ้องของตนเองและต้องมีกลไกตรวจสอบจัดกิจกรรมอบรมให้มากขึ้นเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้ และควรบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ให้มีประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประสาน มฤคพิทักษ์ (2541) ที่เห็นว่า ธรรมรัฐ คือ การบริหารกิจการที่ดีในทุกๆ ด้าน และทุกๆ ระดับการ

บริหารกิจการที่ดีนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีหลักคิดว่า ประชาชน และข้าราชการผู้บริหารประเทศเป็นหุ้นส่วนกันในการกำหนดชะตากรรมของประเทศโดยต้องมีเกณฑ์ที่ทำให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารควรมีนโยบายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำตามข้อบังคับที่กำหนดอย่างเคร่งครัดหัวหน้าส่วนควรได้รับความรู้หลักการบริหารเพิ่มเติมจัดระเบียบการบริการอย่างเป็นธรรมสร้างกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ในหมู่คณะโดยไม่มุ่งหวังจะส่งเสริมธุรกิจครอบครัว เครือญาติหรือพวกพ้อง เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามสิทธิ์ของประชาชนจัดกิจกรรมอบรมให้มากขึ้นจัดกิจกรรมโครงการที่ประชาชนได้ประโยชน์บริหารงานสามารถตรวจสอบได้มีความเที่ยงธรรมในการจัดผลประโยชน์ในพื้นที่รับผิดชอบควรบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ให้มีประโยชน์มากที่สุดบริหารงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อมูลของผลงานวิจัย เป็นข้อมูลที่ได้มาจากความคิดเห็นของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอแม่อรม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ขัดแย้งกับการประเมินของคณะกรรมการประเมินการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจเป็นเพราะการวิจัยเป็นเชิงความคิดเห็นของประชาชนที่มองในภาพรวมของการบริหารจัดการ แต่คณะกรรมการมีหลักเกณฑ์ตามหลักวิชาการมาประกอบการประเมินของแต่ละท้องถิ่นจึงทำให้มีผลขัดแย้ง และหากจะทำการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยเห็นว่าควรวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการชี้แนะแนวทางให้แต่ละท้องถิ่นได้เห็นแนวทางการบริหารจัดการที่ดีของแต่ละท้องถิ่นเอง

บรรณานุกรม

- ชนะศักดิ์ ยุกบุญณ. (2543). “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี” การปกครองที่ดี (Good Governance). กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- ทองศักดิ์ ปัดสินธุ์. (2559). บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี. วารสารแสงอีสาน. ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน 2559
- ทะเบียนราษฎร, สำนักงาน. “ฝ่ายทะเบียนราษฎรอำเภอแม่อรม” เชียงใหม่ : อำเภอแม่อรม, 2559. (อัดสำเนา).

- นันทพล พงศธรวิสุทธิ. (2548). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล** : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัย : แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- ประสาน มฤคพิทักษ์. (2541). **แท้ที่จริงธรรมรัฐ คือ การสร้างความดีงามร่วมกัน**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- พิศสุภางค์ สุขสัน. (2558). **การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน**. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว, **งานนโยบายแผน ปี 2560** 6 มิถุนายน 2559 (อัดสำเนา)
- อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย (2553) **การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเชียงใหม่**. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์ สำนักบริการและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบพหุภาคี Analytical Study Of Relating Factors to Multilateral World Heritage Site Management.

พระครูสุมนต์ธรรมธาดา, ดร.

Phrakrusumoltammatada, PhD.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Author for correspondence: Email: buabkhom_11@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยพบว่านโยบาย หลักการ และกระบวนการที่จัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี คือ โครงการที่ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรอนุรักษ์ท้องถิ่น โครงการปรับปรุงสภาพอาคารบ้านเรือนในพื้นที่อุทยาน โครงการศึกษาจัดทำผังเมืองเฉพาะ โครงการอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม โครงการสำรวจและโยกย้ายอาคารบ้านเรือนที่มีผลกระทบต่อโบราณสถานหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน โครงการพัฒนาจุดจอดรถ ร้านค้าและบริการ บริเวณศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว โครงการจัดหาพื้นที่สำหรับจัดการขยะตามหลักวิชาการ โครงการฝึกอบรมเพื่อจัดจ้างประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมปฏิบัติงานสำรวจ ขุดค้น ขุดแต่ง และบูรณะโบราณสถาน โครงการฝึกอบรมแกนนำหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การบริหารจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และโครงการพัฒนาจุดจอดรถ ร้านค้าและบริการ บริเวณศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี ได้แก่ ปัจจัยด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล ด้านความตระหนัก ด้านความศรัทธา ด้านความเสียสละ ด้านลักษณะของผู้นำภาคี ด้านความเข้มแข็งภายในของภาคี ด้านการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคี ด้านนโยบายของภาคี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย แนวทางการพัฒนาการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี จึงควรมีการระดมข้อมูลติดต่อของผู้ประสานงานในแต่ละโครงการให้ชัดเจน ควรวางแผนในการดำเนินการที่สามารถปฏิบัติได้จริง หรือระบุขั้นตอนที่มีความยืดหยุ่นที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ในสถานการณ์จริง ควรมีการจัดประชุมระหว่างภาคีอย่างต่อเนื่อง และผู้นำภาคีต้องมีความเข้มแข็งสามารถผลักดันภาคีของตนให้ประสานและร่วมมือ เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ให้แก่บุคคลภายนอกได้รับทราบเท่าที่ควร

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, การจัดการ, มรดกโลก, พหุภาคี

Received date:15/08/2561 , Accepted date: 6/11/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The research found that the policies, principles and processes which managed multilateral World Heritage Site, KamphaengPhet Historical Parkwereto promotethe establishment of local conservation organizations project, home improvement in the Park Areaproject, study program for specific city planning project, a local volunteer program for the preservation of cultural and artistic heritage project, surveying and evacuation of dwellings project that affected the archaeological sites or interrupted the development of infrastructure, development of parking lot shop and service visitor information project, centerwaste as academic management project, training programs for people in the area to participate in exploration, excavation, excavation and restoration of historic sites project, training programs for government agencies and local authorities to prepare for the management of the historic park project, parking development and shop and service visitor information centerprojects. Factors which related to the management of multilateral World Heritage Site of KamphaengPhet Historical Park are the factors in term of personal benefits, awareness, faith, sacrifice, the nature of the leader, strength of the associate, promotion of cooperation between the associate, and policy of the associate. As a whole, all the factors were at very level. The guidelines for the development of multilateral World Heritage Site of Kamphaeng-Phet Historical Park should be identified the coordinator's contact information for each project clearly.It should be planned in a practical way or specify flexible steps that could be adjusted in real situation.There should be ongoing meetings between the associates, and leaders must be strong enough to push their partners to coordinate and cooperate as well as add a promotional channel for informationto the outsider as far as possible.

Keywords: Relating Factors, Management, World Heritage, Multilateral.

บทนำ

เมื่อได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกและด้วยความโดดเด่นของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ทำให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีนโยบายในการจัดการพื้นที่ในหลายด้าน เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดการผังเมือง ตลอดจนมีการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะกรรมการในการแก้ไขข้อพิพาทต่างๆ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าการจะทำให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร คงความเป็นมรดกโลกได้อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชนท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ โดย ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล และคณะ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร อธิบายว่าจะต้องมีจิตสำนึกในการรักษา ห่วงแหนสมบัติของชาติของแผ่นดิน มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก และ ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล และคณะ (2554) ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งมรดกโลก และเห็นถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก

ยิ่งไปกว่านั้นในศตวรรษที่ 21 การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจะไม่เป็นแค่เพียงการซ่อมแซม และปกป้องลักษณะทางกายภาพต่างๆ หรือการรักษาคุณค่าความเป็นของแท้ของสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่จะเน้นกระบวนการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมในภาพรวม เนื่องจากมรดกนี้เปรียบเสมือนหลักฐานของการพัฒนาและความสำเร็จของมนุษย์จากประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน และยังคงอยู่และเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งหลักการสำคัญคือการรักษามรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ ไว้ให้ได้ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกำหนดแนวทางการจัดสถานที่ทางวัฒนธรรมของตนเองด้วย ดังนั้น ปรัชมาศ ลัญยานนท์ (2554) ศึกษาเรื่อง การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาชุมชนในเมืองเชียงใหม่ ได้อธิบายต่อว่าจำเป็นที่จะต้องมีการกระบวนการและเกณฑ์ในการจัดการ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกสามารถบรรลุข้อตกลงว่าอะไรคือการกระทำที่เหมาะสมที่สุดในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย รวมไปถึงสามารถนำมาใช้สนองวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อให้เกิดผลตอบแทนตามวัตถุประสงค์นั้นๆ ได้

การจัดการพื้นที่มรดกโลกจึงจำเป็นต้องให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกในด้านการจัดการพื้นที่ การจัดการทรัพยากร การปกป้อง การใช้ การตลาด การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย และการเงิน ซึ่งจะต้องมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อให้เกิดชุมชนปฏิบัติ การเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นเจ้าบ้านที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษา ส่วนภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นตัวแทนในรูปคณะกรรมการเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ภายใต้การบริหารจัดการที่เป็นการบูรณาการร่วมกันในพื้นที่แหล่งมรดกโลก และสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนในทุกเพศทุกวัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น การมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีจึงมีความสอดคล้องเป็นอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการจัดการพื้นที่มรดกโลก เพราะเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม อีกทั้งยังเป็นรากฐานที่สำคัญในกระบวนการตัดสินใจด้านการพัฒนา และเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีโดยผ่านการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคม ชุมชน หรือองค์กร ได้มีระดับการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมหาวิธีการแก้ปัญหา โดยต้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และวางแผน มีการปฏิบัติตามกิจกรรมการพัฒนาหรือโครงการพัฒนาต่างๆ อภิชาติ ใจอารีย์ (2556) จะต้องมีการติดตามและประเมินผล การบำรุงรักษาในการพัฒนาสังคม ชุมชน หรือองค์กร ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้นการจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบพหุภาคีจึงหมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนการดำเนินงาน การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ งบประมาณ และการประเมินผล ในการจัดพื้นที่ การจัดทรัพยากร การปกป้อง การดูแลรักษา การใช้ประโยชน์ การศึกษาวิจัย การให้ความรู้ และการวางแผนทางการตลาด ในพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร โดยการร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่แหล่งมรดกโลก อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือแบบพหุภาคีจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องมีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะปัจจัยเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความราบรื่นหรือความขัดแย้งในการร่วมมือระหว่างภาคี อันจะส่งผลต่อความก้าวหน้า ความสำเร็จ และความล้มเหลวในกระบวนการจัดการพื้นที่มรดกโลก

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบพหุภาคี ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ นโยบาย หลักการ และกระบวนการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี รวมถึงวิเคราะห์สภาพการ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ตลอดจนเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบพหุภาคี และนำไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบาย หลักการ และกระบวนการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี

2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบพหุภาคี
3. นโยบาย หลักการ และกระบวนการในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรพหุภาคี
4. ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบพหุภาคี

ขอบเขตด้านวิธีการศึกษา การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา ได้แก่

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัย และนโยบาย กลไกต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพื้นที่มรดกโลกจากหนังสือ งานวิจัย และเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมกลุ่มย่อย และจัดทำการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่มรดกโลก

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน ตัวแทนพระสงฆ์ และตัวแทนประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่มรดกโลก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 30 คน ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน 10 คน ตัวแทนพระสงฆ์ 5 รูป ตัวแทนประชาชน 15 คน รวม 60 รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรและชุมชนโดยรอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภทดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับนโยบาย หลักการ และกระบวนการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี จำนวน 1 ฉบับ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี จำนวน 1 ฉบับ

3. แบบบันทึกประเด็นการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี จำนวน 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ ตัวแทนตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน ตัวแทนพระสงฆ์ และตัวแทนประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่มรดกโลก พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ และนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูล พร้อมบันทึกเทป หลังจากสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลบางประเด็นเพิ่มเติม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน ตัวแทนพระสงฆ์ และตัวแทนประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่มรดกโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้แบบบันทึกประเด็นการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มย่อย พร้อมชี้แจงประเด็น แจกวัน เวลา และสถานที่ในการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการนำ การสนทนา และมีผู้ช่วยวิจัยในการบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกการสนทนา บันทึกภาพและเสียงการสนทนา รวมทั้งมีผู้ช่วยวิจัยในการให้การอำนวยความสะดวกตลอดการสนทนา โดยใช้เวลาในการสนทนา 2 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ปรากฏผลการวิจัยและสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และกระบวนการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับนโยบาย หลักการ และกระบวนการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี โดยพบว่า มีโครงการจำนวน 9 โครงการที่เป็นนโยบาย หลักการ และกระบวนการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี ซึ่งเมื่อแบ่งตามกระบวนการในการจัดการพื้นที่มรดกโลก พบว่า ด้านการจัดพื้นที่ การจัดทรัพยากร การปกป้อง และการดูแลรักษา มีจำนวน 6 โครงการ ได้แก่ โครงการส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรอนุรักษ์ท้องถิ่น โครงการปรับปรุงสภาพอาคารบ้านเรือนในพื้นที่อุทยาน โครงการศึกษาและจัดทำผังเมืองเฉพาะ โครงการอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม โครงการสำรวจและโยกย้ายอาคารบ้านเรือนที่มีผลกระทบต่อนิเวศสถานหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน โครงการพัฒนาจุดจอดรถ ร้านค้าและบริการ บริเวณศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว โครงการจัดหาพื้นที่สำหรับจัดการขยะตามหลักวิชาการ และด้านการใช้ประโยชน์การศึกษาวิจัย และการให้ความรู้ จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการฝึกอบรมเพื่อจัดจ้างประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมปฏิบัติงานสำรวจ ขุดค้น ขุดแต่ง และบูรณะโบราณสถาน โครงการฝึกอบรมแก่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การบริหารจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และโครงการพัฒนาจุดจอดรถ ร้านค้าและบริการ บริเวณศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล และคณะ (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและแสวงหาแนวทางเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการจัดการพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางด้านการจัดการพื้นที่ การมีส่วนร่วม

ในการปกป้องรักษาและสวดส่องดูแลในการปรับปรุง สภาพแวดล้อมอุทยานประวัติศาสตร์ให้ดีขึ้น และการร่วมวางแผนในการจัดการพื้นที่ และการมีส่วนร่วมเกิด จากความร่วมมือของหลายๆ ฝ่าย 2) ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทางด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ ประชาชนมีส่วนร่วมมาก ในการร่วมปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และการวางแผนเกี่ยวกับการ กำหนดรูปแบบกิจกรรมในอุทยานประวัติศาสตร์ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด 3) ด้านการศึกษาวิจัย ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ โดยรอบอุทยานมีส่วนร่วม ร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก ด้านการศึกษาวิจัย ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ของอุทยานประวัติศาสตร์ และการร่วมให้คาปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ และพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกด้านการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ ใน รูปแบบต่างๆ เช่น การพูดคุย การแจกเอกสารกับนักท่องเที่ยว มีการสังเกตรูปแบบ หรือวิธีการให้ความรู้ ที่สามารถเข้าถึงบุคคลต่างๆ ได้ดี และการเป็นคณะกรรมการในการจัดทำเอกสารเผยแพร่และการจัดการอบรม ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2. สภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี 2 ด้านดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี พบว่า โครงการทุกโครงการบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับดี แต่บางโครงการไม่ได้รับการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง และขาดกระบวนการในการทำงานที่ชัดเจน อีกทั้งยังขาดการประสานงานที่ต่อเนื่อง และไม่มีการจัดจ้างประชาชนในการปฏิบัติงานสำรวจ ขุดค้น ขุดแต่ง และบูรณะโบราณสถาน แต่มีการว่าจ้างเข้ามาดูแลและรักษาความสะอาด ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับ กับ ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล และคณะ ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และแสวงหาแนวทาง เพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าโครงการในด้านการปกป้องรักษา ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมใน ระดับน้อย จะเป็นเพียงการให้ ข้อมูลเกี่ยวกับการเสื่อมสภาพของโบราณ สถานที่เห็นมองเห็นเด่นชัด เช่น การหักโค่น หรือการพังทลายของโบราณสถาน กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เท่านั้น ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์ ดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดวัชพืช สิ่งกีดขวาง และความปลอดภัยในอุทยานประวัติศาสตร์ ประชาชนจะมีส่วนร่วมอยู่ในลักษณะของการเป็นแรงงานจากการเข้าไปเป็นลูกจ้างของกรม ศิลปากรในการกำจัดวัชพืช ตัดกิ่งไม้ ตัดหญ้า หรือเข้าร่วมในการจัดกิจกรรม

ของนักเรียน ประชาชนในโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้นภายในอุทยาน เช่น การรณรงค์เก็บขยะในอุทยาน ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับ อาคารบ้านเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ให้มีรูปแบบเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลดีในการอนุรักษ์ และรักษามรดกทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังพบว่า ทุกหน่วยงานมีความพร้อมในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยาน ประวัติศาสตร์ ตลอดจนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น แต่การดำเนินงานยังขาดการประสานงานที่จะส่งเสริมความร่วมมือของแต่ละภาคี ตลอดจนขาดการประสานขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะสถานศึกษาเพื่อขออาสาสมัครที่เป็นเยาวชนในท้องถิ่น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ นพคุณ ชูพันธ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนเมืองนำอยู่ตามอัตลักษณ์เมืองมรดกโลกจังหวัดกำแพงเพชร การวางแผนการพัฒนาพื้นที่เมืองโบราณยังไม่สะท้อนรูปแบบการ ผลการวิจัยด้านการดำเนินงานแบบองค์รวมที่เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน พบว่า อุทยานประวัติ ชุมชน เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ยังขาดแผนการพัฒนาพื้นที่เมืองโบราณในทิศทางที่บูรณาการร่วมกันแบบมีส่วนร่วม ทำให้ขาดแนวปฏิบัติการใช้ประโยชน์พื้นที่ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของชุมชนป็นดริที่ตั้งอยู่ในเขตโบราณสถาน ขาดการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณค่า และสร้างความผูกพันให้กับชุมชนกับเมืองโบราณได้ ตลอดจนวิธีสงวนรักษาเพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพอย่างต่อเนื่องและการบูรณาการการทำงานกับชุมชน อุทยาน ประวัติศาสตร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรอื่นๆ ค่อนข้างน้อย และบางส่วนมี ความขัดแย้งกันร่วมทั้งบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเมืองโบราณที่เป็น เมืองมรดกโลกที่จะก่อประโยชน์กับชุมชน ทำให้กระแสดความชื่นชมต่อเมืองโบราณของชุมชนไม่ มากเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ

2.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี พบว่า ปัจจัยด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล ด้านความตระหนัก ด้านความศรัทธา ด้านความเสียสละ ด้านลักษณะของผู้นำภาคี ด้านความเข้มแข็งภายในของภาคี ด้านการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคี ด้านนโยบายของภาคี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ปรัชมาศ ลัญยานนท์ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ด้านความศรัทธาในทางศาสนา ปัจจัยทางสังคมด้านความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติและการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน ปัจจัยการได้รับผลประโยชน์ทั้งด้านการอนุรักษ์อาคาร การรักษาสภาพแวดล้อมและการได้รับข้อมูลข่าวสาร ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปเป็นแบบจำลองการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ อีกทั้งยังทำนองเดียวกับ ภริติ ลีภากรณ์ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาศึกษา

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมและจำแนกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยด้านการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ความไว้วางใจต่อหน่วยงานหรือบุคลากรที่จัดการมีส่วนร่วม ความไว้วางใจระหว่างประชาชนที่มีส่วนร่วม การตระหนักต่อปัญหา กับตัวแปรตามคือการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับกับการมีส่วนร่วม รองลงมาเป็นการได้รับข้อมูลข่าวสารกับการมีส่วนร่วม และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามต่ำที่สุดคือ การตระหนักต่อปัญหากับความไว้วางใจระหว่างประชาชนที่มีส่วนร่วม

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร แบบพหุภาคี ปรากฏผล คือ ควรมีการตั้งจุดมุ่งหมายของโครงการควรให้มีความเป็นไปได้จริงที่จะสามารถทำให้บรรลุได้ และจุดมุ่งหมายต้องกำหนดทิศทางให้มีความชัดเจน ควรมีการระบุข้อมูลติดต่อของผู้ประสานงานในแต่ละโครงการให้ชัดเจน ควรวางแผนในการดำเนินการที่สามารถปฏิบัติได้จริง หรือระบุขั้นตอนที่มีความยืดหยุ่นที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะขั้นตอนในการประสานงานระหว่างหน่วยงานควรมีการติดตามและประสานงานจริง ควรมีการจัดประชุมระหว่างภาคีให้เป็นวาระอย่างต่อเนื่อง เพื่อความก้าวหน้าของโครงการและเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคีอย่างแท้จริง และผู้นำภาคีต้องมีความเข้มแข็งสามารถผลักดันภาคีของตนให้ประสานและร่วมมือกับภาคีอื่นได้ ควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ให้แก่บุคคลภายนอกได้รับทราบ ควรมีช่องทางที่ง่ายต่อการแบ่งปันข้อมูลระหว่างภาคี ควรจะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาคเอกชนเข้ามาดำเนินโครงการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐซึ่งกรมศิลปากรมีบทบาทหลักโดยอาจทำเป็นข้อตกลงร่วมกันเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวตลอดจนการบูรณะโบราณสถานต่างๆ ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างแท้จริงทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการ ตลอดจนศึกษาถึงผลกระทบหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงหลังโครงการเสร็จสิ้น และควรมีการประเมินการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อใช้ในการปรับปรุงระหว่างที่มีการดำเนินการโครงการ ตลอดจนเพื่อใช้ในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีในโครงการต่อไป ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นทำนองเดียวกับ นันทนา แหวนนาค และคณะ (2551) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ในด้านการวางแผนควรส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการรวบรวมสาเหตุของปัญหาและวิเคราะห์แนวทางแก้ไข ด้านการดำเนินงานควรส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาพื้นที่ การจัดงานประจำปี ด้านการประเมินผลควรส่งเสริมให้

ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาด้านผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการใช้พื้นที่ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เช่น การสร้างเกสต์เฮาส์ การเปิดร้านค้า การเก็บเงินรายได้ และการใช้เส้นทางในอุทยานประวัติศาสตร์ด้านการนำไปใช้ในหน่วยงาน ควรนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์โบราณสถาน พร้อมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน โดยอาจจะเริ่มจากชุมชนที่อยู่ใกล้แหล่งโบราณสถานก่อนแล้วค่อยขยายพื้นที่ออกไป ด้านการศึกษาควรนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของโบราณสถานและให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถานให้เกิดขึ้นสืบต่อไป และข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ควรกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมายและทิศทางการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา การจัดหาสื่ออุปกรณ์ให้ศูนย์ข้อมูลอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล เพราะคนในชุมชนจะทราบข้อมูลของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาดีกว่าคนภายนอก การประเมินผลการประชาสัมพันธ์ ให้แก่นักท่องเที่ยว ชุมชน นักเรียนควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารข้อมูล ข่าวสารสนเทศแก่นักท่องเที่ยว ชุมชน นักเรียน และนักศึกษา ควรนำผลการประเมินศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาใช้ทักษะการท่องเที่ยวไปใช้ในการพัฒนางานอยู่เสมอ และทำนองเดียวกับ รุจิวรรณ ยศมัญญกิจ (2553) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้เสนอแนวทางให้มีการจัดทำผังแม่บทประกาศใช้เป็นกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องนำแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทไปเป็นแผนงานและโครงการของหน่วยงานด้วยเพื่อให้การดำเนินงานไปในทางเดียวกัน และควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนอันจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่เหมาะสม บรรลุเป้าหมายในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นำแนวทาง นโยบาย หลักการ และโครงการในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมแหล่งอื่น

1.2 นำผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาคีในการจัดการพื้นที่มรดกโลก

1.3 นำแนวทางการพัฒนาการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแบบพหุภาคี ไปใช้แก้ไขปัญหาในการจัดการพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมแหล่งอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นต่อไปเพื่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพื้นที่มรดกโลกที่งานวิจัยนี้ยังไม่ได้ทำการวิเคราะห์

2.2 ควรมีการนำผลการศึกษาปัจจัยในการจัดการพื้นที่มรดกโลกในแต่ละภาคี มาเปรียบเทียบถึงความแตกต่างและระดับทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ว่าแต่ละภาคีมีความสัมพันธ์กับปัจจัยใดมากกว่ากันหรือน้อยกว่ากัน

2.3 ควรนำทฤษฎีอื่นๆ เข้ามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา จะทำให้การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการจัดการพื้นที่ครอบคลุมตัวแปรมากขึ้น

บรรณานุกรม

- นันทนา แหวนนาค. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. พิษณุโลก: คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปรัชมาศ ลัญยานนท์. (2554). การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาชุมชนในเมืองเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิวรรณ ยศมัญญิก. (2553). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. พิษณุโลก: คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล และคณะ. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ภริณี ลิ้มภรณ์. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ:กรณีศึกษาชุมชนมาบชลุด อ.เมือง จ.ระยอง. กรุงเทพมหานคร: คณะบริหาร การพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อภิชาติ ใจอารีย์. (2555). การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรีกรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การศึกษาความงามการเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวด
ของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม
A Study of The Beauty of Sermon in Bun Phawet of Wat Putthapradit,
Phon Thong Sub-district, Chiang Yuen District, Maha Sarakham Province

พระธีระพงษ์ ธีรปญโญ (ดอนสังเกต)
Phra Teeraphong Teerapanyo (Donsungkate)
คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาปรัชญา
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Author for Correspondence: E-mail : tambonphaeng2@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาทฤษฎีความงามตามทัศนะจิตนิยม และ 3) เพื่อศึกษาความงามของการเทศน์ในงานประเพณีบุญผะเหวดตามทัศนะจิตนิยมของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระนักเทศน์ จำนวน 5 รูป คณะกรรมการจัดงานจำนวน 10 คน และผู้ฟังเทศน์ผะเหวด จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาตามหลักอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

การเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวด ของวัดพุทธประดิษฐ์ เป็นประเพณี ที่จัดขึ้นตามอิตลิบสองของชาวอีสาน ประเพณีนี้จะจัดทำในเดือนสี่ (มีนาคม) ของทุกๆ ปี ประเพณีบุญเดือนสี่ จะนำเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้าในสมัยที่เกิดเป็นพระเวสสันดรมาเทศน์ จึงได้เรียกประเพณีนี้ว่า ประเพณีบุญผะเหวด ซึ่งเป็นชาติที่เกิดมาทำทานบารมีให้สมบูรณ์ก่อนที่จะมา เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ทฤษฎีความงามตามทัศนะจิตนิยม คือ ทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับจิตใจ นักปรัชญากลุ่มจิตนิยมมีความเห็นว่าความงาม คือ สิ่งที่เกิดจากจิตใจและเป็นการงามที่มีอยู่ในจิตใจหรือรับรู้ด้วยใจ ดังนั้น ความงาม จึงหมายถึง ความเปล่งปลั่ง ความทั้ง ความทราบซึ่ง ความศรัทธา การกล่อมเกลากิเลสให้ลดน้อยลง ความงามของการเทศน์ในงานประเพณีบุญผะเหวดตามทัศนะจิตนิยม

ของวัดพุทธประดิษฐ์ คือ ความงามที่เกิดจากการฟังเทศน์พะเหวด ในประเด็น ดังนี้ 1) เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระและปรีชาธรรม ที่แฝงอยู่ในเรื่องราวของพระเวสสันดร จนสามารถนำไปใช้ดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถกล่อมเกลากิเลสให้ลดน้อยลง เกิดศรัทธาในการทำบุญ ทำให้มองเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิต 2) เกิดความเพลิดเพลินไปกับจังหวะท่วงทำนองการเทศน์ 3) เกิดความไพเราะจากการใช้ภาษาที่มีการสัมผัสส่นอกสัมผัสใน และมีการเล่นคำได้อย่างเหมาะสม และกลมกลืนอย่างลงตัว

คำสำคัญ: การเทศน์, ความงาม, บุญพะเหวด

Received date: 15/09/2561, Accepted date: 13/11/2561 , Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this study were aimed at 1) studying the sermon in Bun Phawet of Wat Putthapradit, Phon Thong Sub-district, Chiang Yuen District, Maha Sarakham, 2) studying the theories of beauty according to the viewpoint of Idealism, and 3) studying the Beauty of Sermon in Bun Phawet of Wat Putthapradit, Phon Thong Sub-district, Chiang Yuen District, Maha Sarakham. The study was a qualitative research. The research tool used was an In-depth Interview and the key informants were totally twenty five people: five monks, ten management committees, and ten sermon listeners. Data analysis was by Inductive Descriptive Analysis.

The study result was found that:

The sermon in Bun Phawet of Wat Putthapradit was Isan retrospective called Intimacy and Sharing. This happened annually in the fourth month (March) as Isan belief. The event would always bring the past lives of the Lord Buddha in Vessantara, who gave away everything he owns, including his children, thereby displaying the virtue of perfect generosity, before being born as Prince Siddhattha and he would become self-enlightened as the Lord Buddha.

The theory of Idealism was the theory that paid attention importantly on mind. Idealism philosophers realized that the beauty was in mind and could be touchable with hearts; therefore, the beauty referred to as pleasure, understanding, and faith to reduce bad desires. The Beauty of Sermon in Bun Phawet according to Idealism of Wat Putthapradit was the beauty happen through the sermon in Bun

Phawet as follows; 1) understanding the context and Dhamma puzzle connoted in Vessantara Jataka that had been improving people's lives ever since in line with Dhamma and merit making, 2) showing the beauty of language usage through internal and external rhyme, and rhetoric appropriately and properly, and 3) being pleased with the rhythm and melody of the sermon.

Keywords: Beauty, Bun Phawet, Sermon.

บทนำ

พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ต่างๆ ซึ่งมุ่งสอนสัตว์โลกให้ดำเนินตนอยู่ในวิถีของการไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม และการชำระจิตใจของตนให้ผ่องใส เมื่อพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในสังคมมากเท่าไร ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น นั่นเป็นการเพิ่มจริยธรรมทางสังคมที่ทรงคุณค่า เพราะจริยธรรมนั้นคือธรรมที่เป็นข้อ ประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม เป็นข้อวัตรปฏิบัติในการดำเนินชีวิตโดยวิถีทางที่จะทำให้ความเป็นไปตามธรรมตาแห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติ บังเกิดเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ให้มากที่สุดหรือการดำเนินชีวิตด้วยความรู้เท่าทัน ธรรมตาของธรรมชาติโดยประพฤติดุปฏิบัติในทางที่จะผลักดันและสร้างสรรค์สร้างเหตุปัจจัยต่างๆ ให้เป็นไปอย่างก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่มนุษย์อันเป็นหลักแห่งความประพฤดิหรือแนวทางการประพฤดิที่ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม และนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ไปสู่ความเจริญก้าวหน้าความสุขและความสำเร็จสูงสุดในชีวิต เมื่อพระพุทธศาสนาโดยการนำของพระสงฆ์ได้เกี่ยวข้องกับสังคมมากเท่าไร ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น โดยที่พระสงฆ์แต่ละรูปต่างมีรูปแบบในการเผยแผ่หลักการทางพระพุทธศาสนาที่ยึดหลักของพระพุทธเจ้าทั้งในรูปของหลักการในการเผยแผ่ จุดประสงค์ในการเผยแผ่ รวมถึงกลวิธีในการอธิบายหลักธรรม และนั่นเองที่ก่อให้เกิดธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาขึ้นมา เป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้บุคคลในสังคมเข้าหาธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องกล่อมเกลาคิดใจ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานของประเทศไทยนั้น ได้มีจารีตประเพณีที่พึงปฏิบัติอันเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของสังคม เรียกว่า ฮีต 12 และยังมีข้อกรณีกิจที่สนับสนุนหรือเสริมฮีต 12 เรียกว่า คอง 14 บุญพะเหวด หรือบุญประเพณีเทศน์มหาชาติ เป็นงานบุญประเพณีอีกงานหนึ่งประจำเดือน 4 ของชาวอีสาน เป็นการทำบุญเพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงพระชาติๆ หนึ่งขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการบำเพ็ญบารมีครั้งยิ่งใหญ่ของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ครั่งอุบัติเป็นพระเวสสันดรหากจะว่าไปแล้วบุญพะเหวดนี้

ในการเทศน์ผะเหวดนั้นสิ่งที่ยังไม่รู้อย่างชัดเจน คือ 1) ความงามด้านเนื้อหาและปริศนาธรรม ที่ต้องการถ่ายทอดออกมาในการแต่งที่ถูกสื่อออกมาในการเทศน์ 2) ความงามด้านภาษา และอักขระ ที่นำมาแต่งเป็นบทร้อยกลองที่ไพเราะเสนาะหูผู้ที่ได้รับฟัง 3) ความงามด้านท่วงทำนองที่ทำให้ผู้รับ ฟังเกิดความพึงพอใจ เกิดความงดงามขึ้นในจิตใจที่แฝงอยู่ในการเทศน์ผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ จึงทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานจะถึงทุกวันนี้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องการศึกษาความงามการเทศน์ในประเพณีบุญ ผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ เพื่อการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีความงามของการเทศน์ ศึกษาความงาม ในประเพณีบุญผะเหวด ของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอยางยี่น จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้สอนพุทธธรรมแก่ประชาชน และเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามให้ถูกต้องเหมาะสม และเกิดคุณค่าสูงสุดต่อการดำเนินชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอยางยี่น จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาทฤษฎีความงามตามทัศนะจิตนิยม
3. เพื่อศึกษาความงามการเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดตามทัศนะจิตนิยม ของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอยางยี่น จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานประเพณี บุญผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง โดย การจำแนกออกดังนี้

2.1 พระนักเทศน์	จำนวน 5 รูป
2.2 คณะกรรมการจัดงาน	จำนวน 10 คน
2.3 ผู้ฟังเทศน์ผะเหวด	จำนวน 10 คน
รวมทั้งหมด	จำนวน 25 รูป/คน

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามชื่อ วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านโนน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม

3.2 ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอข้อเสนอแนะ

3.3 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาโครงการวิจัยก่อนนำไปเก็บข้อมูล

3.4 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์

3.5 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกต แบบมีส่วนร่วมที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอข้อเสนอแนะ

3.6 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากมหาลัษมมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในการสัมภาษณ์

2. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก พบปะพูดคุย แฉงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลและบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และสนทนา กับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มาแปลความ การตีความ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive Analysis) ตามหลัก

อุปนัยวิธี (Induction method) เพื่ออธิบายความงามของการเทศน์ผะเหวด ตามทัศนะจิตนิยม ใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ความงามด้านเนื้อหาและปริศนาธรรม
2. ความงามด้านภาษา
3. ความงามด้านจังหวะท่วงทำนอง

ผลการวิจัย

1. การเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ว่า ประเพณีบุญผะเหวด หรือบุญเดือนสี่ ของชาวอีสาน เป็นหนึ่งให้ยึดถือสืบสอง เป็นมรดกของบรรพบุรุษที่ชาวอีสานได้สืบทอดต่อกันมา เป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม แฝงคติความเชื่อ เรื่อง บุญ บาป ความดี ความชั่ว สิ่งที่ควรทำ สิ่งไม่ควรทำ ศีลธรรม พุทธศาสนา ซึ่งเหล่านี้ได้ทำให้นิสัยใจคอของชาวอีสาน เป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กตัญญูรู้คุณ เคารพผู้อาวุโส พระสงฆ์เป็นคนดี มีศีลธรรมส่งผลให้เกิดสังคมที่สงบสุข เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของประเพณี ในขณะเดียวกันชาวอีสานได้นำคติบุญผะเหวด ไปใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิ หากบุคคลใดใจบุญสุนทาน มักได้รับการกล่าวเปรียบเปรย เหมือน พระเวสสันดร หากบุคคลใดเที่ยวขอ ก็ได้รับการเปรียบเปรยเป็น ชูชก ซึ่งหากเมื่อได้รับการเปรียบเทียบกับแบบนั้น ชาวบ้านมีทั้งดีใจ และเสียใจ และพยายามปฏิบัติตนเองให้ได้ รับการยกย่องให้เป็นตัวละครที่ดี ดังนั้นในปัจจุบัน วัดพุทธประดิษฐ์ได้เห็นความสำคัญของบุญเดือนสี่มาตลอด ได้นำมาจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี จนมีความโดดเด่นของการเทศน์ผะเหวดซึ่งการเทศน์นั้นจะเน้นการเทศน์ เนื้อหาของการเทศน์ สติการเทศน์นั้นยังคงไว้ซึ่งความงามในการเทศน์บุญผะเหวด ทำให้ผู้มารับฟังการเทศน์ คือ อุบาสก อุบาสิกา ประชาชนทั่วไป ได้ฟังการเทศน์ ผะเหวด ฟังแล้วเกิดความผาสุกร่มเย็น จิตใจ เบิกบาน เมื่อได้รับฟังเพราะการเทศน์แบบ ร้อยแก้ว ทำให้การเทศน์ผะเหวดเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งการเทศน์ผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ โดยภาพรวมมี 2 แบบ คือ การเทศน์แบบลำผะเหวด และการเทศน์แหล่ ส่วนการเทศน์ผะเหวดอันเป็นงานประจำวัดพุทธประดิษฐ์นั้น ใช้การเทศน์แบบลำผะเหวด จุดมุ่งหมายโดยตรงของการจัดงานบุญผะเหวดก็คือ การต้องการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ ที่ดีงามของคนให้มีความเสียสละโดยเริ่มตั้งแต่การเสียสละกำลังกายช่วยเหลือเตรียมงานจนกระทั่งงานเสร็จสิ้น แม้จะมองดูว่าการเทศน์หรือการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์นั้น ขรวาสได้มีบทบาทนำหน้าไปมากกว่า และดูเหมือนว่าจะมีส่วนได้จากกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าที่พระสงฆ์ดำเนินการเองเสียอีก เพราะพระสงฆ์นั้นมุ่งเน้นที่ ความงามเนื้อหาปริศนาธรรมของการเทศน์ความงามของภาษา ความงามของทำนองของการเทศน์ผะเหวด เมื่อผู้ฟังฟังตามแล้วนำไปคิดพิจารณาด้วยตนเองแล้ว จึงจะสามารถกลั่นกรองออกมาเป็นพฤติกรรมของตนเองที่อยู่ข้างในจิตใจที่ดีงามในแต่ละบุคคลได้ สร้างภาพจินตนาการนั้นเป็นภาพ

ลักษณะที่ดีต่อชุมชน มองโดยภาพรวมแล้วผู้วิจัยเห็นว่างานบุญผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์ พิธีการเทศน์ผะเหวดทำให้คนได้รับรู้ความเป็นมาของตำนานบุญผะเหวด บทบาทของตัวละครแต่ละตัว รวมถึงการทราบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านโนนที่สื่อออกมาจากการเทศน์ต่างๆ ซึ่งควรอนุรักษ์และหวงแหนไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

2. ทฤษฎีความงามในทัศนะจิตนิยมความงาม คือ การที่เราใช้จิตแสดงปฏิกิริยาต่อสภาพการณ์ในสิ่งแวดล้อม หรือการที่จิตประเมินค่าความงามที่มีคุณค่าตามทัศนะจิตนิยม จากทัศนะของนักปรัชญาที่ยกมาข้างต้นนั้น เริ่มจากพลาโตถึงอินมานูเอลคานท์ ในมุมมองของผู้ศึกษา อริสโตเติลได้ให้เหตุผลไว้ชัดเจนมากที่สุด เพราะพูดถึงเรื่อง จิตวิญญาณ หรือการให้เหตุผลและรู้จักคิดหาเหตุผลบนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต จึงทำให้เราสามารถรู้ได้ด้วยเหตุผลทางทฤษฎี เหตุอ้างอิง สิ่งที่ไม่ปรากฏหรืออปรากฏการณ์ หรือสิ่งในตัวเอง เราไม่สามารถรู้ธรรมชาติของมันได้ กล่าวคือ จิตหรือวิญญาณ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของสิ่งทั้งหลาย แม้ว่ามนุษย์เราจะประกอบด้วยร่างกายและจิตวิญญาณ แต่ส่วนที่สำคัญเป็นตัวบ่งการร่างกาย หรือเป็นการบังคับให้ร่างกายแสดงพฤติกรรมต่างๆ เราารู้เพียงว่ามันเป็นสิ่งที่มียู่ของจิตนั่นเอง

3. ความงามการเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดตามทัศนะจิตนิยมของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม การเทศน์แหล่อีสานมีการพัฒนาจากสมัยเก่าก่อนใน 3 ด้าน คือ 1) ความงามด้านเนื้อหาและปรีชาธรรม ซึ่งควรอนุรักษ์และหวงแหนไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมต่อไปสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่เราจะเห็นได้จากงานบุญผะเหวด เป็นศิลปะสูงใจคนเข้าสู่ศาสนา ศีลธรรม โดยอาศัยลีลา น้ำเสียง ท่วงทำนองและเนื้อหาของผู้เทศน์ที่เป็นตัวดำเนินเรื่องให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลทั้งในด้านดีและเลว และเป็นการจรรโลงจิตใจสาธุชนให้สัมผัสถึงอรรถรสของธรรมะและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยการได้ยินได้ฟังเนื้อหาจากการเทศน์ 2) ความงามด้านภาษา มาจากบทประพันธ์ที่ประพันธ์ขึ้นโดยนักปราชญ์ แล้วนำมาเทศน์แหล่ และพัฒนามาจากบทประพันธ์ที่ประพันธ์ขึ้นเองและเทศน์เอง โดยอาศัยเค้าโครงเรื่องจาก 4 แหล่ง คือ อาศัยเรื่องราวจากธรรมเนียม เช่น พระเวสสันดรชาดก บุพกรรม โมคคัลลาน์ อาศัยเรื่องราวจากนิทานพื้นบ้าน เช่น กลองข้าวน้อยฆ่าแม่ ชีวิตจริงความงาม 3) ความงามด้านจังหวะท่วงทำนอง มีการทั้งด้านลีลาการใช้ภาษาในการเทศน์ พัฒนาการด้านกิริยาท่าทางในขณะเทศน์ พัฒนาการด้านการใช้โวหารประกอบการเทศน์ และพัฒนาการด้านการใช้น้ำเสียง ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวพระนักเทศน์และผู้รู้ให้ทัศนะว่า มีความแตกต่างไปจากสมัยเก่ามากถือว่ามีหลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากหลักและข้อปฏิบัติเดิม

การเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดตามทัศนะจิตนิยมของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม นั้นจึงมีเนื้อหาสาระ และทำให้เกิดความเคารพศรัทธาความตั้งใจของผู้ฟัง ซึ่งการเทศน์ผะเหวดของทางวัดพุทธประดิษฐ์เองก็มีความไพเราะ งดงามทั้งทางด้านภาษา และได้เนื้อหาสาระ ทำให้ผู้ฟังมีความปลื้มปิติอิ่มอกอิ่มใจ และมีความเคารพศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา

ยิ่งขึ้นไปอีก และผู้วิจัยเห็นว่า ตามทัศนะผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมที่ปรากฏในเรื่องบุญพระเวท หลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในกลอนลำพระเวท มีหลากหลาย ซึ่งมีคุณค่าแก่ผู้ฟังเป็นอย่างมาก บางส่วนพระภิกษุผู้เทศน์ให้สติแก่ผู้ฟัง ประกอบด้วย 1) หลักความเสียสละ 2) หลักธรรมสำหรับสามเณร 3) หลักธรรมสำหรับภรรยา 4) หลักธรรมสำหรับบุตรธิดา 5) หลักธรรมสำหรับนักปกครอง 6) หลักธรรมเพื่อประกอบชีวิตให้อยู่อย่างมีความสุข และ หลักธรรมที่ปรากฏในพระคาถาพัน เพราะมีความเชื่อถ้าได้ฟังเทศนาจบ 13 กัณฑ์ 1,000 พระคาถา จะทำให้ได้เกิดในพระศาสนาพระศรีอริยเมตไตรย จะทำให้ผิวพรรณ วรรณะ สวยงามสมส่วนทุกประการ ดังนั้นแล้ว จึงทำให้จิตใจของผู้ฟังเทศน์เกิดความเบิกบานซาบซึ้งเมื่อได้ฟังการเทศน์ และน้อมจิตน้อมใจเพื่อฟังอย่างตั้งใจ ทำให้ผู้ฟังพระคาถาพัน แล้วทำให้จิตใจสดชื่นแจ่มใสและความพร้อมและวางแผนในการใช้ชีวิตที่ดีให้แก่ตนเองและครอบครัว ต่อไป

ทัศนะความงามนั้นหลักๆ แล้วมีอยู่ 3 ทัศนะ และมีเกณฑ์การตัดสินที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง 3 ทัศนะนั้นคือ ทัศนะจิตนิยม เป็นทัศนะที่มีเกณฑ์ตัดสินความงามโดยเน้นความสำคัญที่ความรู้สึกของบุคคลหรือใช้ความรู้สึกของบุคคลเป็นเครื่องตัดสินความงาม มีเกณฑ์ตัดสินความงามที่ไม่ตายตัวดังนั้นการ เทศน์พระเวท หรือ บุญพระเวทหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญมหาชาติ มีการทำกันเดือนใดเดือนหนึ่ง ในระหว่างออกพรรษาจะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ แล้วแต่สะดวก แต่ส่วนมากนิยมทำกันในเดือน 4 สี่ บางแห่งทำในเดือน 6 หรือเดือน 7 ก็มี มีการนิมนต์พระจากวัดต่างๆ มาเทศน์ โดยจะมีฎีกาไปนิมนต์พร้อมบอกชื่อกัณฑ์ และบอกเชิญชวนชาวบ้านที่วัดนั้นตั้งอยู่มาร่วมทำบุญด้วย ซึ่งตามปกติเมื่อพระภิกษุสามเณรมาร่วมงาน ก็จะมีญาติโยมในหมู่บ้านนั้นๆ ตามมาฟังเทศน์และร่วมงานด้วยหมู่บ้านและหลายๆ หัวหน้าหรือผู้จัดงานในหมู่บ้านที่เป็นเจ้าของงาน จะบอกบุญชาวบ้านในหมู่บ้านของตน ให้รับเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์กัณฑ์ใด กัณฑ์หนึ่งจนทั่วถึงกันและบอกจำนวนคาถาของแต่ละกัณฑ์ให้ทราบด้วย เพื่อเตรียมความเทียบมาตามจำนวนคาถาของกัณฑ์ที่ตนซึ่งจำนวนคาถาของกัณฑ์ต่างๆ มี 13 กัณฑ์ 1,000 คาถาพอดี โดยมีความเชื่อว่า โบราณกล่าวไว้ว่า บุคคลใดฟังเทศน์พระเวทหรือมหาเวสสันดรชาดก หรือที่เรียกว่า เทศน์มหาชาติด้วยจิตใจที่เลื่อมใสและเป็นกุศล จะได้ถือกำเนิดเป็นมนุษย์ในศาสนาของพระศรีอริยเมตไตรย ในภายภาคหน้าต่อไป

เมื่อทำการศึกษาความงามการเทศน์พระเวทตามทัศนะจิตนิยม ของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอยะยี่น จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การเทศน์พระเวทเป็นความงามที่เกิดจากการที่จิตเข้าไปรับรู้จากการฟังเทศน์ แล้วพิจารณาหาความงามของการเทศน์นั้นด้วยประสบการณ์ความงามของจิตที่ได้สัมผัสไว้ เช่น การคิดมองความงามศิลปะของเรื่องราวมหาเวสสันดรชาดกที่ผูกเข้ากับความเคารพศรัทธาของผู้ที่ฟังเทศน์ มีจิตใจนอบน้อมตลอดการฟัง ทำให้เพลิดเพลินสนุกสนานไปตามเรื่องราวที่พระผู้เทศน์ขยายเนื้อความแต่ละตอนออกไป และเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดออกมาจากจินตนาการ จิตวิญญาณที่มีความศรัทธาต่อพุทธศาสนา

ส่วนการศึกษาความงามการเทศน์ผะเหวดตามทัศนะจิตนิยม ของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอยะยี่น จังหวัดมหาสารคาม ตามทัศนะจิตนิยม สรุปได้ว่า ความงามเป็นเนื้อหาสาระของเรื่องราวพระเวสสันดรชาดกหรือพระสงฆ์ที่ชำนาญในการเทศน์ผะเหวดเอง เพราะความงามความไพเราะ คือ เรื่องราว เทคนิค ศิลปะ รายละเอียดบ้าง สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นคุณค่า แห่งความงาม เมื่อนำทัศนะของกลุ่มจิตนิยม มองว่าความงามการเทศน์ผะเหวดตามทัศนะจิตนิยม ของวัดพุทธประดิษฐ์ ตำบลโพหนอง อำเภอยะยี่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่าเนื้อหาสาระ ความงามการเทศน์ผะเหวดตามทัศนะจิตนิยมจึงกลายเป็นความงามที่เกิดขึ้นจากขบวนการทางจิตใจถ่ายทอดผ่านการใช้นิเทศและปริศนาธรรม ภาษาท่วงทำนองเสียงของแต่ละรูปที่เทศน์ มาเป็นผสมผสานได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืนดูแล้วเกิดความศรัทธา และปลื้มปิติในจิตใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาความงามของการเทศน์ผะเหวดในทัศนะอื่น เช่น ทัศนะวัตถุนิยมหรือสัมพัทธนิยม เพื่อเป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ทัศนะในการมองความงามของการเทศน์ผะเหวดในทัศนะที่ต่างออกไป
2. ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด โดยศึกษาถึงเจตนาวัตถุประสงค์ในการจัดประเพณีบุญผะเหวด ทั้งทางด้านหลักธรรม ความเชื่อ สังคม เพื่อให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของประเพณีบุญผะเหวด
3. ทำการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของการเทศน์ผะเหวดกับการพัฒนาสังคมอีสาน ในกรณีนี้เน้นการศึกษาเพื่อให้เห็นความสำคัญของประเพณีบุญผะเหวดที่มีผลต่อพัฒนาสังคมว่า มีผลต่อระบบความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของคนอีสานอย่างไร เพื่อเป็นการอนุรักษ์และต่อยอดกิจกรรมการเทศน์บุญผะเหวดให้มีคุณค่าต่อสังคมอีสานให้มากที่สุด

บรรณานุกรม

- ปรีชา พิณทอง. (2534). **ประเพณีโบราณไทยอีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2531). **มหาชาติสำนวนอีสาน**. จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในมหามงคลสมัยรัชสมัยมั่งคั่งเกษม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- พระมหาวัช งามธโช (พุทธโส). (2537). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเทศน์มหาชาติที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย**. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

ว ร ส ร ๓ ส ง อ ส ๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

สีเลา เกษพรม. (2544). **ประเพณีชีวิตคนเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ลพบุรี.

ชุกกลิ่น อุณวิจิตร. (2546). **รูปแบบและการตอบงานบุญผะเหวด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของ
จังหวัด**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พระมหาธวัช เขมธโช (พุทธโส). (2537). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเทศน์มหาชาติที่มีอิทธิพล
ต่อสังคมไทย. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

อิทธิพลของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การเลือกร้านค้าออนไลน์ และการสื่อสาร
ระหว่างบุคคล ที่มีผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับเสริมสิริมงคล
The Influence of Social Media Factors, Online Shop Selection Factors,
and Interpersonal Communication on Behavioral Intention to
Purchase Fortune Stone Bracelets

กัณฑ์ รัตนบุญชู และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิกานดา พรสกุลวานิช
Kant Rattanabhunchorn and Vikanda Pornsakulvanich, Ph.D.
หลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Author for Correspondence: E-mail: KANTCHANNEL@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ การสื่อสารระหว่างบุคคล และพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล เปรียบเทียบพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ สถานภาพสมรส และศึกษาปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่สามารถทำนาย พฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และไลน์ อย่างน้อย 1 แอปพลิเคชัน และด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้า กลุ่มตัวอย่างยังไม่เคยซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านร้านค้าออนไลน์ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ และสถานภาพสมรส แตกต่างกัน ทำให้พฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลไม่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ และการสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถทำนายพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลของผู้บริโภค

คำสำคัญ: เครือข่ายสังคมออนไลน์, เครื่องประดับเสริมสิริมงคล

Received date: 16/10/2561 , Accepted date:23/11/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this study are to understand the social media factors, Online shop selection factors, Interpersonal communication and Behavioral intention of fortune stone bracelets. The study has studied Behavioral intention to purchase according to demographic characteristics such as sex, age, career, income and marital status. The social media factors, Online shop selection factors and Interpersonal communication that can predict behavioral intention to purchase fortune stone bracelets were also studied. This study used Quantitative research model with Survey research. The samples of this study were people whose ages were more than 20 years old. For social media factors, the sample group had experience using at least 1 social media application comprising of Facebook, Instagram and Line. Regarding purchasing behavior, the sample group must never purchase fortune stone bracelet from Online store. There were 400 samples participating in this study. Non-probability sampling is a sampling technique. The study was done by online questionnaire to collect the data. The results showed as follows;

1. The differences in demographic characteristics which were sex, age, career, income and marital status had no effect on Behavioral intention to purchase fortune stone bracelet.

2. The online shop selection factor which were perceived usefulness and Interpersonal communication could predict the customer's behavioral intention of fortune stone bracelet.

Keywords: Social Media, Fortune Stone Bracelets.

บทนำ

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Sites) Boyd and Ellison (2013) ได้ให้นิยามคำว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ รูปแบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมที่มีผู้ใช้งานเข้าร่วมในระบบ โดยผู้ใช้งานจะมีประวัติส่วนตัวข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อระบุเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล และมีการเชื่อมโยงร่วมกันเป็นทอดๆในพื้นที่สาธารณะ ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเทศไทย มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และไลน์ มีจำนวนผู้ใช้ที่เพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี เพราะฉะนั้นช่องทางการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงมีความน่าสนใจที่จะนำมาศึกษาวิจัย ในด้านปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ ปัจจุบันพบพฤติกรรมผู้บริโภคเลือกดูสินค้าที่ร้านค้าปลีกที่มีหน้าร้าน แต่การตัดสินใจซื้อผู้บริโภคเลือกซื้อผ่านร้านค้าออนไลน์ (กนกกาญจน์ ประจงแสงศรี, 2556) เนื่องจากการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน โดยผู้บริโภคได้รับข้อเสนอด้านราคาที่ดีกว่า สามารถเปรียบเทียบราคาได้ มีโอกาสในการเลือกสินค้าเพิ่มขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง อีกทั้งการเลือกซื้อสินค้าสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (ปรเมศ บูรณะพงศ์, 2551) ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การติดต่อพูดคุยระหว่างบุคคลใกล้ชิด เช่น บุคคลในครอบครัว พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน สามีภรรยา รวมถึงศิลปินดารา บุคคลมีชื่อเสียงในสื่อกระแสหลักและสื่อดิจิทัล เป็นผู้นำทางความคิด (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ด้านผลิตภัณฑ์ซึ่งมีความสำคัญ เนื่องจากในตลาดค้าเครื่องประดับทั้งหมดเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล เป็นเครื่องประดับที่ได้รับความนิยม และราคาเครื่องประดับกำไลหิน มีความสมดุลกับกำลังซื้อของผู้บริโภค ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ร้านค้าเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ หลายร้านประสบความสำเร็จอย่างมาก โดยในขณะที่บางร้านกลับไม่ประสบความสำเร็จขาดทุนจนต้องปิดกิจการไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา อิทธิพลของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การเลือกร้านค้าออนไลน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่มีผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับเสริมสิริมงคล เพื่อที่จะทราบปัจจัยใดบ้างที่จะทำให้กลุ่มคนที่ยังไม่เคยซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อีกทั้งในช่วงเวลาที่ผ่านมา การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในสังคมไทยได้รับความนิยมอย่างมาก ทั้งใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อผ่อนคลายความเครียดหรือใช้เพื่อการพาณิชย์ทำธุรกิจค้าขายสินค้า แม้การใช้ประโยชน์จากเครือข่ายสังคมออนไลน์มีปริมาณมากและผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ผลงานทางวิชาการ ปริมาณงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมออนไลน์กลับมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สนใจศึกษา อีกมุมหนึ่ง ผลงานวิจัยประเทศไทยที่ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าของคนในประเทศ โดยสินค้าที่มีลักษณะเป็นเครื่องประดับ

อัญมณี ที่มีการระบุเจาะจงประเภทของเครื่องประดับอย่างเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลนั้น ยังไม่เคยมีผู้ศึกษาในเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง

ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจ (Uses and Gratifications Theory) (Rubin, 2009) นำมาเฉพาะด้านการใช้งาน เพื่อใช้ในการอธิบาย ปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) (Davis, 1986) นำมาเฉพาะด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ และด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน เพื่อใช้ในการอธิบาย ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ และทฤษฎีการสื่อสารสองขั้นตอน (Two Step Flow Theory) (Lazarsfeld, 1944) เพื่อใช้ในการอธิบาย การสื่อสารระหว่างบุคคล รวมถึงการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการกำหนดกรอบในการวิเคราะห์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ การสื่อสารระหว่างบุคคล และพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ และสถานภาพสมรส
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่สามารถทำนาย พฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป หรือผู้ที่บรรลุนิติภาวะมีอำนาจในการตัดสินใจซื้อสินค้าได้ด้วยตนเอง ด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และไลน์อย่างน้อย 1 แอปพลิเคชัน และด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้า กลุ่มตัวอย่างยังไม่เคยซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านร้านค้าออนไลน์ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิจัยนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป IBM SPSS Statistics เวอร์ชัน 20 สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ การศึกษาลักษณะทาง

ประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) การศึกษาในระดับ ปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ การสื่อสารระหว่างบุคคล และพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม (Independence t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance : ANOVA) การศึกษาปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่สามารถทำนาย พฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลของผู้บริโภคในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะทางประชากรศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 242 คน ร้อยละ 60.50 มีอายุระหว่าง 20 – 27 ปี จำนวน 253 คน ร้อยละ 63.20 มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน จำนวน 194 คน ร้อยละ 48.50 มีฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ที่ 15,001- 25,000 บาท จำนวน 147 ร้อยละ 36.80 มีสถานภาพโสด จำนวน 371 ร้อยละ 92.80 และมีการใช้งานเฟซบุ๊ก มากที่สุด ร้อยละ 97.30 รองลงมา มีการใช้ไลน์ ร้อยละ 92.50 ยูทูบ ร้อยละ 83.30 และอินสตาแกรม ร้อยละ 69.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เกี่ยวกับประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์

เครือข่ายสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	SD	การแปลความหมาย
1. เฟซบุ๊ก	4.78	0.689	ใช้ทุกวัน
2. อินสตาแกรม	3.44	1.540	ใช้ 4-5 วันต่อสัปดาห์
3. ไลน์	4.89	0.493	ใช้ทุกวัน
รวม	4.37	.660	ใช้ทุกวัน

ปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เกี่ยวกับประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในภาพรวมมีการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ทุกวัน มีค่าเฉลี่ย 4.37 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไลน์ ทุกวัน มีค่าเฉลี่ย 4.89 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างมีการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ทุกวัน มีค่าเฉลี่ย 4.78 และกลุ่มตัวอย่างมีการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ อินสตาแกรม 4-5 วันต่อสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ย 3.44 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
($\alpha = .890$)

พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	SD	การแปลความหมาย
1. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและโน้ตบุ๊ก	3.03	0.915	บ่อยครั้ง
2. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆเช่นสมาร์ทโฟน	3.89	0.426	ประจำ
3. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่บ้าน	3.57	0.722	ประจำ
4. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ระหว่างเดินทาง รถยนต์ รถบริการสาธารณะ	3.39	0.821	ประจำ
5. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่สถานศึกษา	2.96	1.060	บ่อยครั้ง
6. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่สถานที่ทำงาน	3.32	0.876	ประจำ
7. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ร้านค้าร้านอาหารห้างสรรพสินค้า หรือที่สาธารณะ	3.24	0.836	บ่อยครั้ง
8. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อพูดคุยกับผู้คน	3.74	0.506	ประจำ
9. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเลือกซื้อสินค้า	2.50	0.901	บางครั้ง
10. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อรับข่าวสาร	3.59	0.586	ประจำ
11. ท่านใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อติดตามดารา	2.66	1.008	บ่อยครั้ง
12. ท่านมีการอัปเดตสถานะของตนเอง	2.64	0.951	บ่อยครั้ง
13. ท่านมีการอัปเดตรูปภาพ ในพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ของตนเอง	2.93	0.863	บ่อยครั้ง
14. ท่านมีการแสดงความคิดเห็นบนกระดานข้อความ ของบุคคลอื่น เช่น เพื่อน	2.88	0.819	บ่อยครั้ง
15. ท่านมีการเข้าไปดูรูปภาพในพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ของบุคคลอื่น	3.12	0.740	บ่อยครั้ง
16. ท่านมีการกดถูกใจ ทั้งข้อความ รูปภาพ และภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนสินค้าและบริการต่างๆที่ท่านติดตามหรือเป็นสมาชิก	3.19	0.861	บ่อยครั้ง
17. ท่านมีพฤติกรรมการกด Like แฟนเพจเฟซบุ๊ก Follow ในอินสตาแกรม ศิลปินดารา	2.73	0.976	บ่อยครั้ง
18. ท่านมีพฤติกรรมการกด Like แฟนเพจเฟซบุ๊ก Follow ในอินสตาแกรม ร้านค้า	2.51	0.955	บ่อยครั้ง
19. ท่านสั่งซื้อสินค้าจากร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านกด Like หรือ Follow ไว้แล้ว	2.19	0.989	บางครั้ง
20. ท่านมีการสนทนากับสมาชิกในกลุ่มสนทนา	2.80	1.017	บ่อยครั้ง
21. ท่านมีการกดแบ่งปัน (Share) และภาพเคลื่อนไหวข้อความ รูปภาพ	2.70	0.933	บ่อยครั้ง
รวม	3.03	.482	

ปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในภาพรวม มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับบ่อยครั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.03 กลุ่มตัวอย่าง มีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น สมาร์ทโฟน เป็นประจำ มีค่าเฉลี่ย 3.89 สูงที่สุด นอกจากนั้นประเด็นอื่นๆเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่น่าสนใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกด Like แพนเพจในเฟซบุ๊ก หรือ Follow ในอินสตาแกรม ร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการต่างๆ ในระดับบ่อยครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.51 กลุ่มตัวอย่างมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเลือกซื้อสินค้า ในระดับบางครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.50 และกลุ่มตัวอย่างมีการสั่งซื้อสินค้าจากร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ทำการกด Like หรือ Follow ไว้แล้ว ในระดับบางครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.19 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ เกี่ยวกับการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ($\alpha = .827$)

การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ	$\bar{X}$	SD	การแปลความหมาย
1. การซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้การซื้อสินค้าของท่านง่ายขึ้น	3.74	0.917	เห็นด้วยมาก
2. การซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่วยประหยัดเวลาในการทำงานเพิ่มมากขึ้น	3.79	0.951	เห็นด้วยมาก
3. การซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย	3.29	1.052	เห็นด้วยปานกลาง
รวม	3.60	.841	เห็นด้วยมาก

ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ เกี่ยวกับการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.60 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า การซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่วยประหยัดเวลาในการทำงานเพิ่มมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 รองลงมา การซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้การซื้อสินค้าของท่านง่ายขึ้น กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 และการซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ เกี่ยวกับการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ($\alpha = .867$)

การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน	$\bar{X}$	SD	การแปลความหมาย
1. ท่านสามารถใช้งานซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างชำนาญหรือไม่ต้องอ่านคำแนะนำก่อนใช้บริการ	3.34	1.121	เห็นด้วยปานกลาง
2. การใช้บริการซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเรื่องที่ง่าย ใครก็สามารถใช้งานได้	3.69	0.920	เห็นด้วยมาก
3. ท่านสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้การใช้งานซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ด้วยตัวเอง	3.97	0.822	เห็นด้วยมาก
4. ท่านสามารถเชื่อมโยงเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ และระบบขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้า มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากใช้งานง่ายและร้านค้าสามารถเปิดเข้าชมได้อย่างรวดเร็ว	3.81	0.876	เห็นด้วยมาก
5. ร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่ให้บริการเป็นมิตรกับผู้ใช้	3.51	0.816	เห็นด้วยมาก
รวม	3.66	.741	เห็นด้วยมาก

ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ เกี่ยวกับการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้การใช้งานซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ด้วยตัวเอง ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างสามารถเชื่อมโยงเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ และระบบขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้ามีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก ใช้งานง่ายและร้านค้าสามารถเข้าชมได้อย่างรวดเร็ว ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 และการใช้บริการซื้อสินค้าผ่านร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเรื่องที่ง่าย ใครก็สามารถใช้งานได้ ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.69 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ($\alpha = .839$)

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า	$\bar{X}$	SD	การแปลความหมาย
1. พ่อแม่ 2.72	1.176	เห็นด้วยปานกลาง	
2. ญาติพี่น้อง 2.43	1.115	เห็นด้วยน้อย	
3. เพื่อน 3.44	1.051	เห็นด้วยมาก	
4. แฟน คนรัก หรือสามีภรรยา	3.41	1.183	เห็นด้วยมาก
5. ศิลปินดาราสื่อมีชื่อเสียงในสื่อหลัก	2.70	1.159	เห็นด้วยปานกลาง
6. ผู้มีชื่อเสียงในดิจิทัลมีเดีย เช่น เน็ตไอดอล	2.44	1.174	เห็นด้วยน้อย
รวม	2.86	.851	เห็นด้วยปานกลาง

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.86 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมา แฟนคนรักหรือสามีภรรยา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.41 และพ่อแม่ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ในระดับเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.72 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 6 ความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ($\alpha = .974$)

ความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล	$\bar{x}$	SD	การแปลความหมาย
1. ท่านคาดว่าจะซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในอนาคต	2.27	1.096	ไม่เห็นด้วย
2. ท่านต้องการจะซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในอนาคต	2.24	1.092	ไม่เห็นด้วย
3. ท่านตั้งใจจะซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เมื่อมีโอกาสในอนาคต	2.23	1.079	ไม่เห็นด้วย
รวม	2.25	1.061	ไม่เห็นด้วย

ความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 2.25 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างคาดว่าจะซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในอนาคต ในระดับไม่เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 2.27 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างต้องการจะซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในอนาคต ในระดับไม่เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 2.24 และกลุ่มตัวอย่างตั้งใจจะซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เมื่อมีโอกาสในอนาคต ในระดับไม่เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 2.23 ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

ลักษณะประชากรศาสตร์	t-value	2-tailed Sig.
เพศ	-.909	.364
ลักษณะประชากรศาสตร์	F	Sig.
อายุ	1.713	.146
อาชีพ	.634	.703
ระดับรายได้	1.783	.131
สถานภาพสมรส	2.090	.125

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละชั้น ในการทำนายพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ เครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลของผู้บริโภค

ตัวแปรตาม	ตัวแปร พยากรณ์	β
พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ		$R^2 = 0.21^{***}$
เครื่องประดับกำไลหิน	การสื่อสารระหว่างบุคคล	0.45 ^{***}
เสริมสิริมงคล	การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ	0.24 ^{***}

*** $p < 0.001$, β = Standardized Coefficients

อภิปรายผลและสรุปผลของการวิจัย

ผู้วิจัยจะอภิปรายผลจากข้อค้นพบของการวิจัยตามสมมติฐาน มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ และสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ทำให้พฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลแตกต่างกัน

การวิเคราะห์และการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ทุกตัว ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ และสถานภาพสมรส ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ 1 ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ เพราะฉะนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สาเหตุที่พบผลการศึกษาดังนี้ อาจเนื่องมาจาก ประชากรทุกระดับสามารถเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และไลน์ ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม อีกทั้งผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ยังมีความคุ้นเคยและเข้าใจการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอย่างดี ปัจจุบัน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กถึง 49,000,000 ราย อินสตาแกรม 13,600,000 ราย และไลน์ 42,000,000 ราย (Wisesight, 2561) เมื่อดูผลการศึกษาจากการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างไลน์ เฟซบุ๊ก ทุกวัน และใช้งานอินสตาแกรม มากถึง 4-5 วันต่อสัปดาห์ โดยพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในภาพรวม มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับบ่อยครั้ง นอกจากนั้นจากผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นประจำ ซึ่งผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ ณ ปัจจุบันผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเครื่องโทรศัพท์มือถือ ต่างก็พัฒนาผลิตภัณฑ์จนทำให้ระดับราคาของสมาร์ทโฟนไม่เป็นภาระกับผู้บริโภค ส่งผลให้มีจำนวนผู้ใช้สมาร์ทโฟนสูงขึ้นถึงร้อยละ 61.2 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ETDA, 2558) เทคโนโลยีจึงเข้าถึงทุกกลุ่มของประชากร การเข้าถึงเพื่อใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นเรื่องที่สามารถอธิบายได้ เอกสารงานวิจัยอื่นๆที่มีผู้ทำการศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และไลน์ (ทัศนีย์ เดชสุระ, 2556 ;

ธมลอรรถณ กาญจนวิจิตร, 2556 ; ศตพล เกิดอยู่, 2558 ; ศรีศา บุญประเสริฐ, 2559 ; ศศิมา ชัยวรจินดา, 2555) ก็พบผลการศึกษาที่ชี้ไปในทิศทางเดียวกัน ว่าลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่าง กัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากร้านค้าในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน นอกเหนือจาก นั้น จากการศึกษางานวิจัยของ Pornsakulvanich และ Dumrongsiri ผลการศึกษาก็พบเช่นเดียวกัน ว่า ไม่ยอมรับ เรื่องเพศหญิงใช้เวลาหมดไปกับเครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่าเพศชาย หรือกล่าวได้ ว่า เพศไม่มีนัยสำคัญ (Pornsakulvanich and Dumrongsiri, 2013) กล่าวได้ว่า บทบาทหน้าที่ของ เพศชายและเพศหญิงในสังคมปัจจุบัน ได้แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย มีการใช้ชีวิตที่ใกล้เคียงกัน สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเท่าเทียมกัน พฤติกรรมการใช้งานบนเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นการอัปเดตสถานะของตนเอง การแสดงความคิดเห็น การกดถูกใจบนโพสต์ต่างๆ รวมถึง พฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเลือกซื้อสินค้าจึงไม่แตกต่างกัน ตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ และสถานภาพสมรส

การซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนไทยในยุค Thailand 4.0 ถูกผสมเข้ากับ พฤติกรรม วิถีชีวิต (Lifestyle) อย่างกลมกลืน ปัจจุบันมีประชากรไทยมากถึง 11,920,000 ราย ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคบนโลกออนไลน์ (E – Commerce) (We are social & Hootsuite, 2561) อีกทั้งร้านค้าออนไลน์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อาทิ ร้านค้าบนอินสตาแกรม 855,129 ร้านค้า (Thoth Zocial OBVOC, 2560) ร้านค้าออนไลน์จึงสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างหลากหลายไม่มีการแบ่งแยก และเมื่อสำรวจร้านค้าบนเครือข่ายสังคม ออนไลน์ที่ขายสินค้าประเภทกำไลหินเสริมสิริมงคล พบว่า ณ ปัจจุบันมีจำหน่ายทุกระดับราคา ตั้งแต่ ราคาหลัก 100 บาท ไปจนถึง 30,000 บาท ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อกำไลหินเสริมสิริมงคล ที่ตรง กับความต้องการในด้านราคาที่สามารถจ่ายได้ ลักษณะประชากรศาสตร์ ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง จึงไม่มีผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ ซึ่งมีงานวิจัยสนับสนุนข้อค้นพบนี้ โดยมีการศึกษาปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากร้านค้าในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เพชบุ๊ก อินสตาแกรม ฯลฯ ผลการศึกษาก็ไปในทิศทางเดียวกัน พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ทุกตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ และสถานภาพครอบครัว ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจ ซื้อสินค้าจากร้านค้าในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน (ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู, 2559 ; ภัทรานิษฐ์ ฉายสุวรรณศิริ, 2559) และอีกหนึ่งสาเหตุที่สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลไม่แตก ต่างกัน อาจเป็นเพราะตัวผลิตภัณฑ์กำไลหินเสริมสิริมงคลนั้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่รองรับทุกเพศสภาพ สามารถสวมใส่ได้ทั้งชายและหญิง ตัวแปรเพศ จึงไม่มีผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ ประกอบกับ กระแสความนิยมของกำไลหินเสริมสิริมงคลนั้นเป็นสินค้าแฟชั่น จึงเป็นตัวกระตุ้นความต้องการซื้อ ให้แก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ผลิตภัณฑ์จึงกลายเป็นสินค้าที่ต้องการของคนทุกกลุ่มทุกชนชั้น งานวิจัย

อื่นๆที่ศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยเหล่านั้นได้สนับสนุนผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผลการศึกษาที่ผ่านมา ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับ เช่น อัญมณี เครื่องประดับแท้ เพชร ไม่แตกต่างกัน (กัลยา จังจุติกุล, 2553 ; จุติมา ศรีบรรณสาร, 2549 ; ดนัย บุญญานุเคราะห์, 2549 ; นภาพร สีนํ้าเงิน, 2548)

นอกเหนือจากนั้น เมื่อพิจารณาในแง่ลักษณะของผลิตภัณฑ์ พบว่า ด้านเครื่องประดับ เมื่อนำกำไลหินมาใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกายเพื่อความสวยงาม ก็มักขึ้นอยู่กับรสนิยมของแต่ละบุคคล เช่น การเลือกสี ขนาด พื้นผิวสัมผัส และลวดลายของหิน เป็นต้น ด้านความเชื่อ เมื่อนำกำไลหินมาใช้เป็นเครื่องรางของขลังเพื่อเสริมสิริมงคล ก็เป็นความเชื่อส่วนบุคคล ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ชีวิต กรอบประเพณี วิถีความเชื่อ วัฒนธรรมสังคมรอบข้าง และการปลูกฝังเลี้ยงดู เป็นต้น และด้านการบำบัดรักษาโรค เมื่อนำกำไลหินมาใช้เพื่อบำบัดเยียวยารักษาโรค ทั้งทางสุขภาพร่างกายและจิตใจ ก็ล้วนขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลเช่นเดียวกัน สิ่งเหล่านี้จึงทำให้ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับรายได้ และสถานภาพสมรส ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลของผู้บริโภค

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น พบว่า ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ และการสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถทำนายพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลของผู้บริโภค โดยการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ เพราะฉะนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลสูงที่สุดในการทำนายพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่พบผลเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารสองขั้นตอน (Two Step Flow Theory) ของ Lazarsfeld ที่ได้นำเสนอว่า ข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่ได้ไปถึงผู้รับสารโดยตรงทันที แต่จะผ่านผู้นำทางความคิด โดยจะมีการโน้มน้าว ข้อมูลเหล่านั้นจึงมักมีความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้โน้มน้าวสอดแทรกเข้าไปด้วย (Lazarsfeld, 1944) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์ ที่พบว่า เพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างพูดคุย ชักชวนไปซื้อสินค้าบ่อยครั้งมากที่สุด กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้นำความคิดเห็นในการซื้อสินค้ามากที่สุดได้แก่ กลุ่มลูกหลาน และผู้บริโภคมีกลุ่มญาติพี่น้องของตนเองเป็นผู้นำทางความคิดในการซื้อสินค้า โดยทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลที่ทำการติดต่อสื่อสารและ

โน้มน้าวใจให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติทางบวกและทางลบ (พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์, 2538) อีกทั้งผลการศึกษาวิจัยของ Pornsakulvanich และ Dumrongsiri ก็พบว่า การเปิดเผยสื่อ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความรัก ในลักษณะคนรักและสมาชิกในครอบครัว เป็นส่วนจูงใจให้เกิดการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Pornsakulvanich and Dumrongsiri, 2013) เมื่อสื่อดั้งเดิม เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ได้ทำการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ผู้บริโภคประทับใจแต่ยังไม่เกิดพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ แต่ข้อมูลเหล่านั้นก็ถูกส่งผ่านมาถึงตัวผู้นำทางความคิด เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน แฟนคนรักสามีภรรยา ศิลปินดารา ผู้มีชื่อเสียงในสื่อหลัก และผู้มีชื่อเสียงในดิจิทัลมีเดีย ก็จะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้รับและผู้ส่ง กระจายข้อมูลไปยังผู้บริโภค โดยมีการใช้หรือแนะนำให้ใช้ ผู้บริโภคจึงเกิดพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ จนก่อเกิดเป็นพฤติกรรมการซื้อในขั้นสุด อีกทั้งผลิตภัณฑ์เครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล หนึ่งในลักษณะของสินค้าที่เป็นเครื่องรางนำโชค เสริมเสน่ห์ทางด้านความรัก นำโชคลาภทางการเงิน ฯลฯ ฉะนั้นผู้บริโภคมักมีการปรึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ถึงคุณสมบัติต่างๆของกำไลหินเสริมสิริมงคล การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นจึงมีอิทธิพลอย่างมาก ที่ทำให้เกิดความตั้งใจในการเลือกซื้อสินค้า เพราะฉะนั้น ผู้นำทางความคิด จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ในผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นการยืนยันแนวคิดที่ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถทำนายว่าบุคคลจะมีแนวโน้มพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล

การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ เป็นตัวทำนายพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล ที่มีอิทธิพลสูงเป็นลำดับที่ 2 ที่พบผลเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) โดน Davis ได้นำเสนอว่า การยอมรับของผู้ใช้มีอิทธิพลมาจากปัจจัยสองปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ของระบบเทคโนโลยี จะทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกว่ามีประโยชน์และส่งผลให้เกิดความต้องการใช้งานจริง (Davis, 1986) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัย ที่มีผู้วิจัยหลายท่านทำการศึกษาในเรื่องการยอมรับเทคโนโลยี มีการศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการซื้อสินค้าออนไลน์ ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ ไม่ว่าจะเป็น ทัศนคติที่มีต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ ความพึงพอใจต่อการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมถึงการเกิดพฤติกรรมการใช้งานในหลากหลายรูปแบบ เป็นต้น (ธนพร รัตนวิบูลย์, 2556 ; ศศิมา ชัยวรจินดา, 2555 ; อรวิสางามสรรพ, 2553) การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ปัจจัยด้านการเลือกร้านค้าออนไลน์ ทำให้ค้นพบว่าเมื่อมนุษย์เราเริ่มซื้อของผ่านช่องทางออนไลน์ อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคนในสังคมยุคปัจจุบัน จากแต่ก่อนที่ต้องเดินออกจากบ้านที่พักอาศัย เพื่อไปหาซื้อสินค้าก็ถูกปรับเปลี่ยนไปเป็นการคลิกคอมพิวเตอร์เพียงไม่กี่ครั้ง หรือ ใช้สไลด์มือถือสมาร์ทโฟนเพียงไม่กี่ที ก็ได้สินค้าที่ต้องการ

เรียบร้อยแล้ว เมื่อความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น การซื้อของก็ง่ายขึ้น และเหตุผลหลักๆที่คนเลือกซื้อของออนไลน์ มีดังต่อไปนี้ ประเด็นที่ 1 คนต้องการประหยัดเวลา ด้วยเวลาสังคมไทยที่เร่งรีบขึ้นเรื่อยๆ ผู้คนต่างจัดการเวลาที่เคร่งเครียดเหล่านั้น เพราะทุกๆคนล้วนต้องการประหยัดเวลาของตัวเอง ประเด็นที่ 2 คนต้องการสินค้าในราคาถูก (ยกเว้นบางกรณี) เพราะสินค้าบางอย่าง กลุ่มตัวอย่างต้องการมาก แต่การสำรวจตรวจสอบราคาสินค้าในพื้นที่ตลาดนั้นๆ เพื่อให้ได้ราคาที่ถูกต้องที่สุดก็เป็นความยากลำบาก ซึ่งร้านค้าบนโลกออนไลน์ตอบโจทย์นี้แก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากนั้น ปัจจุบันยังมีผู้พัฒนาเว็บไซต์ อาทิ priceza.com หรือ lazada.co.th ที่เป็นตัวช่วยในการเปรียบเทียบสินค้าชนิดเดียวกัน จากร้านค้าออนไลน์ทุกร้านบนเว็บไซต์ เป็นต้น แต่บางกรณีผู้บริโภคก็ไม่ได้ต้องการสินค้าราคาถูกเสมอไป เพราะในบางครั้งเมื่อเราต้องการสินค้านั้นๆ ผู้บริโภคก็ยินดีจ่ายเพื่อให้ได้สิ่งเหล่านั้นมาเช่นกัน ประเด็นที่ 3 คนซื้อสินค้าเลือก เพราะตัวเลือกบนร้านค้าออนไลน์มีจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น การต่อรองราคา ร้านที่หนึ่งไม่ให้ ก็ไปร้านที่สอง ร้านที่สองไม่ให้ก็ไปร้านที่สาม เพียงแค่ส่งข้อความไปสอบถาม ทำข้อตกลงสำเร็จก็ดำเนินการซื้อขาย ถ้าไม่สำเร็จก็เพียงค้นหาร้านค้าออนไลน์ร้านใหม่ ซึ่งผู้บริโภคไม่ต้องเผชิญเหตุการณ์การทะเลาะกับผู้ขายเหมือนแต่ก่อน ประเด็นที่ 4 สินค้าออนไลน์มาส่งถึงที่ เมื่อผู้บริโภคค้นหาสินค้าที่ต้องการสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ทำการชำระเงินผ่านระบบธุรกรรมธนาคารออนไลน์ และรอรับสินค้าที่บ้านพักอาศัยได้เลย เห็นได้ว่าตั้งแต่ขั้นตอนแรก จนถึงขั้นตอนสุดท้าย ผู้บริโภคเพียงอยู่กับที่โดยไม่ต้องขยับตัวไปไหนก็สามารถได้รับสินค้าที่ต้องการเรียบร้อยแล้ว ซึ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก การค้นพบ 4 ประเด็น ที่ผู้ศึกษาวิจัยพบนั้น ล้วนเป็นปัจจัยการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ที่มาจากการเลือกร้านค้าออนไลน์ทั้งสิ้น ผลการวิจัยส่วนนี้จึงเป็นการยืนยันแนวคิดที่ว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับก็จะสามารถทำนายว่าบุคคลมีแนวโน้มพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงอันดับหนึ่ง แม้ผู้บริโภคอาจสามารถตัดสินใจซื้อสินค้าได้ด้วยตัวเอง แต่ผู้นำทางความคิด เช่น กลุ่มเพื่อนและคนรอบข้างของผู้บริโภค ก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการ เจ้าของธุรกิจร้านค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ต้องมีการวางกลยุทธ์ทางการตลาด สำหรับตลาดดิจิทัลตามสถานการณ์ปัจจุบัน ตัวอย่างที่ 1 การเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลบนโลกออนไลน์ (Influencer) ที่ถูกต้อง อาจมีความคุ้มค่าและสามารถเข้าถึงฐานลูกค้าที่ธุรกิจต้องการได้มากกว่า การโฆษณาแบบเดิม ตัวอย่างที่ 2 การตลาดแบบล่องหน คือการให้บุคคลที่เป็นตัวแทนของสินค้าและเป็นภาพลักษณ์ขององค์กรธุรกิจ (Presenter) ทำหน้าที่ว่าตนเองนั้นใช้สินค้านั้นๆในชีวิตประจำวัน รวากับว่าไม่มีการจ้างเพื่อการ

โฆษณาขายผลิตภัณฑ์แต่อย่างใด ตัวอย่างที่ 3 การตลาดแบบปากต่อปาก (Word of mouth Marketing) คือการให้ผู้บริโภคด้วยกันเอง ช่วยเป็นกระบอกเสียงในการโฆษณา เช่น การให้ผู้บริโภคที่ได้ซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลไปแล้ว มาเขียนคอมเมนต์ โพสต์ และแชร์เรื่องราวถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัว ความมหัศจรรย์ของกำไลหินเสริมสิริมงคล เป็นต้น

2. การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการ เจ้าของร้านค้าออนไลน์ ต้องสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค อาทิ ร้านค้าออนไลน์ช่วยประหยัดเวลา ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย มีขั้นตอนที่ง่ายสะดวกรวดเร็ว สามารถสั่งซื้อสินค้าได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และมีความปลอดภัยตลอดการใช้งาน ผู้บริโภคจะสามารถตัดสินใจเลือกใช้อินเทอร์เน็ตได้ง่ายยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ร้านค้าออนไลน์บนเฟซบุ๊ก มีคุณสมบัติเด่นลูกเล่นใหม่ (Feature) ที่สามารถกดปุ่มสั่งซื้อสินค้า ได้รูปภาพในหน้าเพจเฟซบุ๊ก พร้อมโอนเงินซื้อสินค้าได้ทันที อีกทั้งยังมีระบบจดจำประเภทสินค้าที่เคยซื้อไปก่อนหน้านี้ และเมื่อมีสินค้าประเภทเดียวกันออกวางจำหน่าย ก็จะส่งโปรโมชั่นมานำเสนอ ตอบสนองความต้องการให้ผู้บริโภคอย่างครบวงจร นอกเหนือจากนั้นยังมีกระแส (Trend) การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในการขายสินค้าผ่านวิดีโอถ่ายทอดสด (Live) เป็นมีจำนวนมาก

ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษาสมมติฐานพบว่า ประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลไม่แตกต่างกัน หรือกล่าวได้ว่าลักษณะทางประชากร ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะฉะนั้นการศึกษาวิจัยในอนาคต ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆที่สามารถเจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง ได้มากกว่าการศึกษาในครั้งนี้ เช่น ความเชื่อ ประเพณี งานอดิเรก ความชื่นชอบส่วนบุคคล วิถีชีวิต (Lifestyle) รวมถึงรสนิยมส่วนบุคคล ข้อมูลต่างๆที่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ลึกซึ้งมากกว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ที่เป็นข้อมูลเพียงผิวเผิน และเพื่อให้งานวิจัยมีความละเอียดเพิ่มมากยิ่งขึ้น การศึกษาอายุของกลุ่มตัวอย่าง ควรแบ่งช่วงอายุ ตามเจนเนอเรชัน เพื่อที่จะสามารถนำผลการศึกษามาอธิบายประชากรในแต่ละช่วงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ตัวผลิตภัณฑ์กำไลหินเสริมมงคลที่เลือกศึกษานั้น มีลักษณะพิเศษที่เฉพาะตัว แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ยังขาดชุดคำถามคัดกรองความสนใจ ในตัวผลิตภัณฑ์กำไลหินเสริมสิริมงคล เพราะฉะนั้นในการศึกษารั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมชุดคำถามคัดกรองด้านความสนใจกำไลหินเสริมสิริมงคลของกลุ่มตัวอย่าง

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเฉพาะ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านร้านค้าออนไลน์เท่านั้น โดยการศึกษาในอนาคตครั้งต่อไป การศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อเครื่องประดับกำไลหินเสริมสิริมงคลผ่านร้านค้าออนไลน์ ก็มีความ

น่าสนใจ เพราะจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับการรักษากฎเกณฑ์ จะทราบถึงพฤติกรรมในการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค

4. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีทิศทางมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยด้านการใช้งาน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค แต่จากการศึกษารายละเอียดภายในทฤษฎีต่างๆ พบว่า มีปัจจัยอื่นๆที่น่าสนใจ เช่น ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ มีตัวแปรที่น่าสนใจ คือ แรงจูงใจ (Media Motives) หรือ ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี ตัวแปรที่น่าสนใจอีกหนึ่งตัว คือ ทักษะคติที่มีต่อการใช้งาน (Attitude toward using)

5. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาในภาพรวมของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งได้แก่ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และไลน์ โดยผู้ที่มีความสนใจศึกษาต่อในอนาคต อาจมุ่งศึกษาเครือข่ายสังคมออนไลน์ตัวใดตัวหนึ่ง เพียงตัวเดียว แต่เจาะลึกในพฤติกรรมทุกด้านของการใช้งาน หรือจะเลือกศึกษาแอปพลิเคชันตัวใหม่อื่นๆ เช่น พินเทอร์เรส (Pinterest) ทัมเบอร์ (Tumblr) ฯลฯ

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ. (2552). สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ETDA กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 Thailand Internet user profile 2017. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ETDA.

Thoth Zocial Obvoc. (2561). เอกสารประกอบการสัมมนา งาน Thailand Zocial Awards 2018. กรุงเทพมหานคร: Thoth Zocial Obvoc.

We are social & Hootsuite. (2560). Digital in 2017 Global Overview A Collection of Internet, Social media, and Mobile data from around the world. Southeast Asia: We are social & Hootsuite.

วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์

กัลยา จังจุติกุล. (2553). การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องประดับแท้สำหรับ ผู้ชายของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (งานนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ฐิติมา ศรีบรรณสาร. (2549). พฤติกรรมในการซื้อเครื่องประดับอัญมณีแท้ของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).

- ดนัย บุญญานุเคราะห์. (2549). พฤติกรรมการซื้อเครื่องประดับเพชรและอัญมณีของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ทิพาพร ฉันทชัยพัฒนา. (2556). ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ในรูปแบบของ การสื่อสารผ่านบัญชีอย่างเป็นทางการ (Official Line). (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ทัศนีย์ เดชสุระ. (2556). การสื่อสารผ่านเว็บไซต์สังคมออนไลน์บน www.facebook.com. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ธนพร รัตนวิบูลย์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านโทรศัพท์มือถือ ของผู้บริโภค. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ธมลวรรณ กาญจนวิจิตร. (2556). รูปแบบการดำเนินชีวิต ทศนคติ และแนวโน้มพฤติกรรมในการใช้สินค้าที่ ปรากฏบนสื่ออินสตาแกรมของบุคคลที่มีชื่อเสียง. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นภาพร สีน้าเงิน. (2548). พฤติกรรมการซื้อเครื่องประดับอัญมณีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสังคมออนไลน์. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ปรเมศ บุรณะพงศ์. (2551). เว็บไซต์ร้านค้าเรือจำลองออนไลน์. (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พนมสิริ สอนประจักษ์. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการสื่อสารกับพฤติกรรมการซื้อสินค้า จาก ร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะร้านเซเว่นอีเลฟเว่น. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ภัทรานิษฐ์ ฉายสุวรรณศิริ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าในเครือข่ายเฟซบุ๊ก และอินสตาแกรม. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศตพล เกิดอยู่. (2558). ทศนคติ พฤติกรรม และการรับรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศรिता บุญประเสริฐ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook). (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศศิมา ชัยวรจินดา. (2555). พฤติกรรมการสื่อสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อเว็บไซต์เครือข่าย สังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

อริสา งามสรรพ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการซื้อขายสินค้าออนไลน์ (E-Shopping) ของ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กนกกาญจน์ ประจงแสงศรี. (2556, พฤศจิกายน 4). เจาะพฤติกรรมผู้บริโภคบนสื่อออนไลน์. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก http://www.thanonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=182330:2013-05-10-08-29-04&catid=106:-marketing&Itemid=456

Books and Book Articles

Katz, E. & Lazarsfeld, P. F. (1955). The Opinion Leader Idea and the Two-Step Flow of Communication. In Personal Influence: The Part Played by people in the Flow of Mass Communications, 32-34. New York: Free Press.

Lazarsfeld, P. F., Berelson, B., & Gaudet, H. (1944). The Two-Step Flow of Communication. In The People's Choice: How the Voter Makes up His Mind in a Presidential Campaign, 151-152. New York: Columbia University Press.

Rubin, Alan M. (2009). Uses and gratifications: An evolving perspective of media effects. In The Sage handbook of media processes and effects. Edited by Robin L. Nabi and Mary Beth Oliver, 147-159. Los Angeles: SAGE.

Rubin, Alan M. (2009). Uses and gratification perspective on media effects. In Media effects: Advances in theory and research. Edited by Jennings Bryant and Mary Beth Oliver, 165-184. New York: Routledge.

Articles

Boyd, d. & Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication, 13(1), 210-230.

Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User Acceptance of computer technology: A Comparison of Two Theoretical Models. Management Science, 35(8), 982-1003.

Ellison, N. B. & Boyd, d. (2013). Sociality through Social Network Sites. The Oxford Handbook of Internet Studies, 151-172.

- Pornsakulvanich, V. & Dumrongsiri, N. (2013). Internal and External influences on Social networking site usage in Thailand. *Computers in Human Behavior*, 23, 2788-2795.
- Pornsakulvanich, V., Haridakis, P., & Rubin, Alan M. (2008). The influence of dispositions and Internet motivation on online communication satisfaction and relationship closeness. *Computers in Human Behavior*, 24, 2292-2310.

Boosting English Teaching Skills and Techniques for Primary Teachers through Professional Learning Communities (PLC) Training Program

Lalana Pathomchaiwat*, UdomkritSrinon**, NatthaboonPornrattanacharoen***

Department of English Education, NakhonPathom Rajabhat University*

Department of English, Kasetsart University, KamphaengSaen Campus**

International College, Mahidol University***

Author for Correspondence: Email: linchie1977@yahoo.com

Abstract

The purpose of this research was to study the satisfaction level of the administrators as well as the teachers with the professional learning communities training on English teaching practice for element teachers in Nakhonpathom, Thailand. This pilot study is considered as a quantitative research using the questionnaire. The sample of the study was the administrators and non-English major teachers in the primary schools of Nakhonpathom province, Thailand, who participated in the Professional Learning Communities training. Statistical methods included a percentage, mean, and standard deviation. The reliability of the questionnaire is .85.

The research findings indicated that the overall satisfaction on the training program management as well as other concerns were at the high and highest levels. The results of the study were ordered ranging from the highest to the least level: 1) the participants' personal details, 2) the knowledge and information about the Professional Learning Communities (PLC), 3) the problem and solution on English teaching in primary schools, 4) the knowledge of English teaching techniques, 5) the overall management of the program. The study suggests that there should be continuous training programs for the administrators and teachers through different English teaching methods and approaches for both English major teachers and non-English major teachers.

Keywords: Professional Training Program, Professional Learning Communities (PLC), English Teaching Training Program, Professional Development for Teachers.

Received dated: 8/10/2561, Accepted date: 29/10/2561, Published date:30/12/2561.

Introduction

Over the past decades the issues of English learning and teaching development have been discussed for the most efficient pedagogy for all teachers (Ardichivili, Page and Wentling 2003)(Zhao 2013). However, not many of the learning and teaching methods are considerably precise and suitable for every class as a result of several components like student diversity, class condition, and teacher's style that count for the diversity. Actually in the 21st century learning, the most interesting question doesn't aim to the only one greatest teaching way, but it focuses on the most effective learning condition for particular classes. This will help students overcome their learning difficulty and increase their positive learning outcomes. Therefore, it is necessary for teachers to get ready to improve their own class effectually.

According to the above mention, to promote the sustainable learning and teaching knowledge for English teachers in this era, it is supposed to direct to the teaching professional development. The concepts of Professional Learning Communities (PLC) have therefore been introduced to teaching and learning contexts recently and variously in different contexts around the world including Thailand. Especially for non-English major teachers who rather have limited English teaching skills, they should be assisted about English learning and teaching skills and techniques (Noom-ura 2013:pp.139-147). This is the same line as Methitham and Chamcharatsri (2011:pp.57-67) who argued that the suitable teachers' training should be promoted and be tied up with the social aspects of language learning. The communities learning communities signifies the teacher sharing, collaborating, and practicing to improve learners outcomes (Toole and Karen Louis 2002). Hence, a desirable training course should gain trainees more ideas of language learning and teaching as well as sharing practices about how to solve instruction problems in various situations.

There is a significant shift regarding to the professional development for teachers and it has been contributed and strongly drives teachers to the acquisition knowledge and skills for teaching (Vescio et al 2007). The outstanding characteristic of professional learning communities (PLC) is based on the capacity of organization to learn (Vescio et al 2007). This can be explained by Newmann et al. (1996) who suggested that the Professional Learning Communities (PLC) development should

firstly concern on the participants' sharing value and norm concededly on the issues of students' learning ability and school priorities. And this also included the consideration of appropriate roles of parents, instructors and administrators involved to the PLC (Newmann et al. 1996)(Timperley 2011). Furthermore, Vescio et al. (2007) discussed that the collective data of processional learning communities (PLC) process should reflect the teaching cultures on collaboration that genuinely aim to learner outcomes and continuous development. It also pointed out the teacher authority and responsible on students' benefits that could be seen on the improved scores consequently (Vescio et al, 2007). This is also discussed by Puyutto (2012: pp. 59-61) that the truth knowledge was to understand the nature of all things and this erudition effectively conducted through ones' listening, thinking and practicing. And this knowledge will be fostered on the process of processional learning communities (PLC); critical thinking, lesson plan designing, problem solving and teaching material innovating.

The overview of the relevant studies that expresses interesting factors of professional development about Thai teacher's professional development revealed that English teachers in Thailand was facing to the teaching problems. Examples of this phenomenon are lacking of teaching English skills, no enough skills of using effective teaching materials and teaching qualification (Noom-ura, 2013). In addition, the promotion of English professional development considerably becomes very meaningful for graduates especially for non-English major teachers who take responsible on English teaching in the primary level. As a result that a number of Professional Learning Communities (PLC) are broaden, Prombuasri et al (2017:p.62) suggested that PLC which included the techniques of coaching, power questions, and reflection were very effective means of working improvement conditions. Additionally, PLC tightly served to sustainable development and integrated education society that also suitable for school different conditions for instance; culture, environment, and social identity (UNESCO 2014-2021 and Cynthia, 2015).

Objective of the study

The genuine purpose of the research was to specify the participants' satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) program based on English teaching for non-English major teachers in primary schools, Nakhonpathom province.

Methods

This research was mainly conducted by a survey method. The population of the study was divided into the administrators and the non-English major teachers; about 98 participants. The convenient sampling design was conducted for this research and the frame was specific on both groups of administrators and non-English major teachers. The sample was divided into 9 administrators and 89 primary teachers enrolled in the program.

The data collection was presented from a five-point Likert-type scales questionnaire. The questions included the participants' attitudes toward different characteristics to study the trainees' satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers which was conducted by the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office (PEASO) in 2017. The first section was the personal information of the participants both the administrators as well as primary teachers in this professional program. The second sector was the overall satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers on five characteristics as the following details: 1) the participants' personal details, 2) the knowledge and information about the Professional Learning Communities (PLC), 3) the problem and solution on English teaching in primary schools, 4) the knowledge of English teaching techniques, 5) the overall management of the program. The third section was the suggestions from the participants in this program. The instruments validity and reliability was conducted and examined by experts of the research to determine the questionnaire information. In addition, the survey was tried out with the focus group so that it could be analyzed for the reliability. Then it was reviewed by the researchers before using with the subject of the study. The participants were

asked to take part in the process of the study. The researcher introduced the administrators as well as the non-English teachers the questionnaire and asked them to complete them with the necessary information. All participants were emphasized to finish the survey by themselves without talking to others. And they were free to return them to the research at any time during the program. And the research subject was told that their questionnaire results would be kept unanimous and confidential.

After all data collection was produced, the researchers employed the statistic of percentage, mean and standard deviation to analyze the data. The results were presented in the nature of the questionnaire on the research consequently. The data analysis was produced by SPSS Version 10.0 to address the research questions. The following was the statistic description which was illustrated by form of percentages, mean and standard deviations.

Results and discussion

In this study, the researchers presented the overall results of the analysis as follows;

1. The administrators' background information about the Professional Learning Communities (PLC) training program

The result of administrators' background information about the Professional Learning Communities (PLC) training program is presented in the Table 1.

Table 1

The administrators' background information about the professional learning communities (PLC) training program

1. Genders	Male (55.6%)		Female (44.4%)
2. Age	31-40 years old 11/1%	41-50 years old 44.4%	51-60 years old 44.4%
3. Education Background	Bachelor Degree 33.3%		Master Degree 66.7%
4. Working years	1-5 years 11.1%		More than 10 years 88.9%
5. Place of work	PEASO no.1 55.6%	PEASO no.2 33.3%	PEASO no.3 11.1%

The administrators' overall information of background information about the Professional Learning Communities (PLC) training program is firstly about the gender; male administrators are 5 persons and female administrators are 4 persons. The second topic is age; there is one administrator who is the age between 31-40 years old, 4 persons are the age between 41-50 years old, and 4 persons who are the age between 51-60 years old. The third topic is the educational background; there are 3 administrators who gained bachelor and 6 persons who gained master. The forth topic is the working years; there is 1 administrator who has been on the position 1 year and there are 8 persons who become administrators for 8 years. And the last topic is the working area; there are 5 administrators from the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office (PEASO) no.1, there are 3 persons from the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office (PEASO) no.2, and there is 1 person from the Office of the Private Education Commission (OPEC).

2. The primary teachers' background information about the professional learning communities (PLC) training program

The result of primary teachers' background information about the professional learning communities (PLC) training program is presented in the Table 2.

Table 2

The primary teachers' background information about the professional learning communities (PLC) training program

1. Genders	Male (12.4%)		Female (87.6%)	
2. Age	21-30 years old 31/5%	31-40 years old 32.6%	41-50 years old 15.7%	51-60 years old 20.2%
3. Education Background	Bachelor Degree 77.5%	Master Degree 21.3%	not identify 1.2%	
4. Working years	1-5 years 38.2%	5-10 years 22.5%	More than 10 years 39.3%	
5. Place of work	PEASO no.1 31.5%	PEASO no.2 40.4%	PEASO no.3 19.1%	Municipal schools 9%

The primary teachers' overall information of background information about the Professional Learning Communities (PLC) training program is firstly about the gender; male teachers are 11 persons and female teachers are 78 persons. The second topic is age; there are 28 teachers who are the age between 21-30 years old, 29 persons are the age between 31-40 years old, 14 persons are the age between 41-50 years old, and 18 persons are the age between 51-60 years old. The third topic is the educational background; there are 69 administrators who gained the bachelor degree, 19 persons who had the master degree, not 1 person who did not identify the educational information. The fourth topic is the working years; there are 34 administrator who has been teachers for 1-5 years, there are 20 persons who have worked for 5-10 years, and there are 35 persons who have worked for more than 10 years. And the last topic is the working area; there are 28 administrators from the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office (PEASO) no.1, there are 36 persons from the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office (PEASO) no.2, there are 17 persons from the Office of the Private Education Commission (OPEC), and the last, there are 8 persons from the municipal schools.

3. The administrators' overall information of the satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers.

The result of administrators' overall information of the participants' satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers is presented in the Table 3.

Table 3

The administrators' overall information of the satisfaction with the professional learning communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers

Topics	$\bar{x}$	S.D.
1.The knowledge and information about the Professional Learning Communities (PLC)	4.19	0.43
2.The problem and solution on English teaching in primary schools	4.18	0.30
3.The knowledge of English teaching techniques	4.53	0.53
4. The management of the program	4.70	0.57
Overall	3.65	0.47

The administrators' overall information of the satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers on the average is 3.65 (S.D. is 0.47). The highest satisfaction is on the topic of management of the program, the average is 4.70(S.D. is 0.57). The second topic is the knowledge of English teaching techniques, the average is 4.53 (S.D. is 0.53). The third topic is the knowledge and information about the Professional Learning Communities (PLC), the average is 4.19 (S.D. is 0.43). And the least satisfaction is on the topic of the problem and solution on English teaching in primary schools, the average is 4.18 (S.D. is 0.30).

4. The primary teachers' overall information of the satisfaction with the professional learning communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers.

The result of primary teachers' overall information of the participants' satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers is presented in the Table 4.

Table 4

The primary teachers' overall information of the satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers.

Topics	$\bar{x}$	S.D.
1. The knowledge and information about the professional learning communities (PLC)	3.90	0.74
2. The problem and solution on English teaching in primary schools	4.18	0.85
3.The knowledge of English teaching techniques	4.36	0.77
4.The management of the program	4.57	0.54
Overall	4.25	0.72

The primary teachers' overall information of the satisfaction with the Professional Learning Communities (PLC) training program based on English teaching for primary teachers on the average is 4.25 (S.D. is 0.72). The highest satisfaction is on the topic of management of the program, the average is 4.57 (S.D. is 0.54). The second topic is the knowledge of English teaching techniques, the average is 4.36 (S.D. is 0.77).

The third topic is the problem and solution on English teaching in primary schools, the average is 4.18 (S.D. is 0.85). And the least satisfaction is on the topic of the knowledge and information about the professional learning communities (PLC), the average is 3.90 (S.D. is 0.74).

Conclusions and recommendations

The participants' satisfaction investigating for both administrators and primary teachers had enrolled in this program is discussed in the following details.

From the above collective data, the management of the program could be considered as the highest average topic of the overall satisfactions for both administrators and teachers. They pointed at the same level of satisfaction as a result of the well-organization of the Professional Learning Communities (PLC) process. They explicitly exchanged experiences and opinions for the problem solutions. This valuable sharing showed brightly direction for both teachers and administrators to work together effectively. And the administrators expected teachers to increase teaching collaboration that all teachers in the same area could meet and share which was in the same view of Toole and Louis (2002) who discussed that teacher time was the key of school architecture interaction for success.

The second highest point of view was that both administrators and teachers aimed to brush up their knowledge of English teaching techniques. Since the participants were non-English major teachers, they lacked of teaching methodology in English language learning. From this training, they gained a lot of techniques in English teaching such as English activities and lesson plans. Moreover, this professional development wasn't emphasized only for sharing English teaching problems, but also for enriching primary teachers various English teaching skills. This meant they were allowed to share their class experience to others' candidly through the process of professional learning community. It also established positive environment in English teaching at school which became school-wide culture of practice to improve students' outcome (Toole and Louis: 2002:pp.1-12).

As the result showed, the third point, the PLC training program helped the administrators reflect the knowledge of PLC activity. It served to the purpose of the

program while the teachers' focus was the knowledge and information about the Professional Learning Communities (PLC) after the training program. It is discussed that both strongly realized the process of the professional learning communities and its productiveness. And this was because of their trust and honestly of working and sharing in this particular group. According to their well-prepared of the process of PLC which took several days, all participants gained more comprehension about how it worked.

Similarly, the third highest point of satisfaction view was pointed to the overall PLC reflection activity for English teaching problems as well as the appropriateness of the participant roles for the PLC reflection for the English teaching problems. For both administrators and teachers, they were treated equally during the program. And this consideration affected on their feeling and participation consequence. Additionally, the teachers contemplated more effect of the appropriateness of features for the PLC reflection activity that was important. As the administrations and the teachers were separated, they felt more comfortable to take part in the sharing activity. As a result the teachers could express their ideas as well as school problems to others independently.

The result also showed that, the highest satisfaction of the English skills promoted through the Professional Learning Communities (PLC) training program were the appropriateness of professional coaches and advisors for the Professional Learning Communities (PLC) training program. According to the training preparation, the advisors had the main roles of the course design. They were accepted as the professional development of English teaching methods and techniques for writing, reading, listening, reading, vocabulary and grammar. Besides the above, the Professional Learning Communities (PLC) on this program was conducted productively by the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office (PEASO) of Nakhonpathom province. And they also had the collaboration of the universities in Nakhonpathom province area, which included Mahidol University, Kasetsart University and Nakhonpathom Rajabhat University, for the professional advisors of the program. They were responsible of the duration, feature of the PLC activities, English teaching methodology and teaching techniques emphasized on the course program.

In the same way of the advisors, the professional teaching coaches were also selected from the schools in Nakhonpathom province area. They were considered on English teaching major and experiences in foreign language teaching as the professional trainer qualifications. Furthermore, both professional advisors and coaches were with the trainees all the whole period of the program so they were alongside to one another. There were four main groups of the trainers and each pair of them would be a leader of about 20 primary teachers. They set a connection on the social media and kept in touch to one another freely. This also became very effective motivation for the primary teachers to participate and learn from others. They were not afraid to ask about English teaching preparation like how to do lesson plans and to make teaching aids. Above all of these, another training purpose was also focused on the PLC best practice award by the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office (PEASO). And all participants were able to receive the award if they had been improved and approved for the English teaching development through this PLC training program. By the end of the program, there were 17 schools and teachers were awarded as the best practice and the rest were certificated for the completion of the English teaching training program.

On the other hand, there also were several topics of the satisfaction gained the lowest. For the administrators and teachers, the first consideration was about the reflection activity on the PLC training program. This point of view was slightly lower than the gained knowledge of English learning and teaching through the program the reflection activity on the PLC training program. This was because all administrators taking part in the program still required more information how to use the PLC process at school. Some of the administrators, who weren't ready to support the teachers to the process of school best practice during the PLC program, realized that they lacked of samples on how to develop the learning communities at their school. Moreover many administrators considered that even though their teachers knew their teaching styles could be improved, they still needed more information and help for the development especially in the particular situations. Regarding this issue, Vescio et al, (2007) stated that the PLC training should provide teachers the skills and the knowledge of practice. And teachers also needed to tread the others' knowledge

and theory to improve something through their own schools and classrooms production (Vescio et al, 2007).

Consequently, the next lowest satisfaction of both groups of participants was diverse. While the administrators agreed that the appropriateness of features and questions for the PLC reflection activity was lowest, the teachers considered that the appropriateness of period of time for the PLC reflection for the English teaching problems was. However, the satisfactions of all the topics mentioned above were in high level of satisfaction. This point of the satisfaction could be discussed that all teachers were very willing to be a part of the PLC program. And they realized that there were still some other topics of the problems in English teaching situations that they wanted to share and cover with. As the result, they inquired more time and questions to allow them to express themselves to other teachers from the same area of teaching. Turn to the administrators, the least appreciation was on the PLC style operating on the program and they also paid attention on the questions used during the problems discussion and reflection hours. This made the researchers felt more confident that both groups of the participants agreed that the PLC process could be done as the professional development. They became fully aware that English teaching situation needed to be improved. And they were not isolated since other schools and other teachers were facing the similar circumstance. The best thing was they were working together with groups to cover with it hopefully and productively. This was the assured collaborative environment. As Vescio et al (2007) discussed that through the PLC process teachers would be respected as experts who explored new ideas and current practice to increase students' learning. And the supreme goal of the PLC program was to enhance students' achievement in English learning and capacity as Hudson et al (2013:pp.1291-1300) Joseph et al (2015) Phuangsomjit (2017:p.36) discussed that PLC program paid potential role on both teachers and students' development.

Although the satisfaction of the English skills promoted through the Professional Learning Communities (PLC) training program for the administrators and the teachers were high, there were some topics of them required special attention focuses. For the administrators, the overall of English learning and teaching activities promoted

on the program needed to be more concerned whereas the teachers aimed to the appropriateness of teaching vocabulary, reading and writing activities promoted on the program. Seeing that there were two main points of this PLC program; 1) to solve English teaching problems to increase students' achievement, 2) to enrich non-English major teachers' ability of foreign language instruction, both groups of the participants stood in need of English teaching and techniques training later on. They were confident that this knowledge would become particularly benefit for them to improve their teaching and to assist their students' learning actually. Since collaborate working essentially extends professional practice or professional knowledge effectively (Williams: 2010:p.1). Again thanking for the well-organized preparation that served on this PLC program that helped all participants learn plenty of teaching pedagogy during the sections of English teaching. The first day of the teaching training, the advisors promoted them about English teaching games and activities for primary students so that they adapt these samples to their actual classes later. The next day, the teaching coaches were introduced and demonstrated more activities and tasks for English teaching. On the same day, they also learned to write a lesson plan for English classes effectively and to use active activities during teaching. The last day of the English training was emphasized on how to produce English teaching materials and use them appropriately in the classroom. Most of the participants realized on the reflection survey that they really appreciated with the program, and would like to participate in this particular training repeatedly. And all the best practice teachers awarded after the program, said the same thing that they didn't only learn how to teach English for primary students, they were also able to adapt the knowledge of the PLC training to enhance their teaching styles. This was very powerful equipment that enables them to improve and develop their students' achievement successfully.

On top of all, the researchers embraced that reasons for this view point were counted on teachers' trust and willingness. They were independent to participate to the program. They also spent their time in groups on reflecting their teaching situations as well as on engaging themselves to discover the solutions together. This was called "professional community", which was seen as communities of practice. All of them shared a concern and passion of career development to do things better as they interact regularly (Wenger 2015).

Nevertheless, for the future studies on promoting English teaching skills and techniques through the Professional Learning Community program, the researchers coincided for some concerns. The contemplation can be divided into two points; the training course rising and the research information gathering.

Initially, for the course itself, the time management of the program should be regarded. As the participants of the training course pointed that time management of the project was very vital, it is necessary to set very attentive schedule for the program. Although the course had been conducted for several days, the participants emphasized that the program should have been extended. Due to the fact that there were two main concerns during this PLC project; to encourage the English teaching skills and techniques and to discover the English teaching solutions for primary classes, the process of dealing with both topics at the same time seemed complicated. Some of the participants especially teachers would rather gain more English learning and teaching methodology than engage themselves to the teaching problems sharing, while the administrators paid attentions on the process of English teaching solution nonetheless. Therefore, the balancing of English Language Teaching (ELT) and Professional Learning Communities (PLC) in the program is very significant.

Moreover, for the training, each participant should also be equally concerned. As the result of a number of the trainees of the course, there might be some of them trended to be neglected during the discussion. They were unable to express their viewpoints or experiences to others. This might because of the time limitation during the training course.

Additionally, for the data collection, the researchers were agreed that the organizers' opinions and feedbacks on the overall course training should also be appraised. In this case, it referred to the Educational Office of Nakhonpathom Province and its staffs providing all supports for this training program. Seeing that the staffs' viewpoints would be interesting and necessary for the further training production, they shouldn't be included as the main population of the research. The staffs' perspective is not only indispensable for the program evaluation, but it also pays very massive role on the next training program production.

In conclusion, the researchers assertively drew the attention to the effective collaboration of the professional learning communities (PLC) training program. It is considered as the course's potential accomplishment that engages the teachers and educators to the identical goal; students' learning achievement. Therefore the cooperation during the PLC program is very meaningful for both teaching practice improvement as well as students' development.

Acknowledgements

The researchers would like to thank all mentors, administrators and teachers who participated in the project for the training period of six months. The appreciation is also extended to the Educational Office of Nakhonpathom Province and its staffs providing all supports for this training program.

References

- Alexander, A. et al.;(2003). Motivation and barrier to participation in virtual knowledge sharing teams. Available from <https://warwick.ac.uk/fac/soc/wbs/conf/olkc/archive/oklc3/id78.pdf> .Internet access September, 2, 2018.
- Alexandra Ardichvili. (2008). Learning and Knowledge Sharing in Virtual Communities of Practice:Motivators, Barriers, and Enablers. *Advances in Developing Human Resources* Vol.10 No, pp.541-554.
- BhikkuPuyutto PA. (2012). *Buddha-Dharma*.Extended Edition. Bangkok: Phali-Dharma, pp.59-61.
- ChoochatPhuangsomjit. (2017). *Professional Learning Community and Guidelines for Application in Educational Institutions*.Department of Basic Education, Republic of South Africa.
- Cynthia Luna Scott. (2015). The future of learning 3: what kind of pedagogies for the 21st century?.*UNESCO Education Research and Foresight*. Paris. p.3.
- Etienne Wenger. (2011). *Communities of practice: a brief introduction*. *Communities of practice 1 Abrief introduction-V*, pp.1-8.

- Etienne and Beverly Wenger-Trayner. (2015). Communities of practice: a brief introduction. Available from <http://wenger-trayner.com/wp-content/uploads/2015/04/07-Brief-introduction-to-communities-of-practice.pdf>. Internet access September,2, 2018.
- Helen Timperley. (2011). A background paper to inform the development of a national professional development framework for teachers and school leaders. 1st Edition. Melbourne: The Australian Institute for Teaching and School Leadership (AITSL).p.8.
- James C. Toole and Karen Seashore Louis. (2002). Second International Handbook of Education Leadership and Administration. 1st Edition. Dordrecht: Academic Publishers.pp.1-12.
- James C.Toole and Karen Seashore Louis. (2002). The Role of Professional Learning Communities in International Education. Available from https://www.researchgate.net/profile/Karen_Louis/publication/226317988_The_Role_of_Professional_Learning_Communities_In_International_Education/links/5474c3a80cf2778985ac0c06/The-Role-of-Professional-Learning-Communities-In-International-Education.pdf. Internet access September,5, 2018.
- Joseph, A. et al;.(2015). Professional Learning Communities Facilitators' guide for the What Works ClearingTM Practice Guide: Teaching Academic Content and Literacy to English Learners in Elementary and Middle School. Available from http://www.academy_publication.com/issues/past/jltr/vol04/06/29.pdf. Internet access September,2, 2018.
- Marlie L. Williams. (2010). Teacher Collaboration as Professional Development in a Large, Suburban High School.Doctor of Philosophy, University of Nebraska-Lincoln.
- Newmann Fred. M. and associates. (1996). Authentic achievement: Restructuring schools for intellectual Quality. 1st Edition.San Francisco: Joess-Bass.
- Peter, H. et al;. (2013). Learning about being effective mentors: Professional learning communities and mentoring. Procedia-Social and Behavioral Sciences 93, pp.1291-1300.

- Plernta, P. et al;. (2017). The Integrated Education Model of Professional Learning Community, Coaching, Reflection and Power Question of the Nursing Colleges, Praboramarajchanok Institute. Journal of Nursing journal of the Ministry of Public Health, Vol.27.no.1.p.62.
- Phongsakorn, M. et al;.(2011). Critiquing ELT in Thailand: A reflection from history to practice. Journal of Humanities,8(2).pp.57-67.
- SripathumNoom-ura. (2013). English-Teaching Problems in Thailand and Thai Teachers’Professional Development Needs.English Language Teaching; Vol.6, no.1.pp.139-147.
- UNESCO.(2014). UNESCO education strategy 2014-2021.1st Edition. Paris: the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.p.16.
- Vicki, V. et al;.(2007). A review of research on the impact of professional learning communities onteaching practice and student learning. Teaching and Teacher Education 24(1).pp.80-91.
- Ying Zhao. (2013). Professional Learning Communities and College English Teachers’ Professional Development.Journal of Language Teaching and Research. Vol.4.no.6.pp.1365-1370.

ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
The Efficiency of Government of Sangha Administrators in Sangha
Affairs Administration in Khueang Nai District Ubonratchathani Province

พระวิชาญ วุฑฒิโก, พระเดชา คุณสมปนโน, ก้องพิพัฒน์ กองคำ,
เมษชัย ใจสำราญ และ พระจรัญ สุวโจ
คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
จ.ขอนแก่น Phravichan Wuttigo, Phradecha Kunasampanno, Kongphipat Kongkam,
Meschai Jaisamran and Phracharan Suvajo
Author for Correspondence : Email: aishinihewo6969@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขของพระสังฆาธิการต่อประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูล จำนวน 107 ชุด นำมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 107 รูป เจ้าอาวาส จำนวน 63 รูป ร้อยละ 58.90 รองเจ้าอาวาส 18 รูป ร้อยละ 16.80 ผู้ช่วยเจ้าอาวาส 26 รูป 24.30

ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า 1) ด้านการเผยแผ่ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการศึกษา อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการปกครอง อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การปกครอง, พระสังฆาธิการ

Received date:22/11/2561, Accepted date:1/12/2561 , Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the efficiency of government of Sangha administrators in Sangha affairs administration in Khueang Nai district Ubon ratchathani province and, 2) to study the problems and the solutions of the efficiency of government of Sangha administrators in Sangha affairs administration in Khueang Nai district Ubonratchathani province. The researchers collected data from 107 respondents, and analyzed the data by percentage, mean, standard deviation statistics. The result were as follows:

Most of the respondents (58.90 percent) were abbots, and 16.80 percent of the respondents were deputy –abbots. The respondents(24.30 percent) were assistant abbots.

The overall efficiency of Sangha government of the administrators in Sangha affairs administration in Khueang Nai district, Ubonratchathani province was at a high mean level. While considering each dimension, it was found that governing dimension was at a high mean level, the dimension of Buddhist study and Buddhist propagation were at high mean level.

Keywords: Efficiency, Government, Sangha Administrators.

บทนำ

การปกครองคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัตินอกจากนั้นการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระภิกษุตามพระธรรมวินัยสามารถสร้างความศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะชาวพุทธ

ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบปกครองดีศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และวิธีการจัดการหรือมีแนวคิด

ซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

การปกครองคณะสงฆ์ถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมียุทธวิธีแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิด ซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน (พระครูสันติธรรมมณี (บุญชัย สนติกโร), 2557 : 2) เช่น ด้านการเผยแผ่ การศึกษา และการปกครอง ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมากคณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชนและกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย

ทั้งนี้แม้ว่าประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเขื่องในจังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบันเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมากคณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2541: 45) อีกทั้งในปัจจุบันงานกิจการคณะสงฆ์มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้พระสังฆาธิการจำต้องเร่งปรับตัวเพื่อทำงานเชิงรุก เพื่อให้เกิดการกระตุ้นงานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม โดยเฉพาะพระสังฆาธิการผู้มีประสิทธิภาพในการปกครอง อาจจะมีเวลาในการดูแลการบริหารได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์รวมทั้งอาจทำให้ขาดการวางแผนพัฒนาศาสนวัตถุและศาสนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้แม้แต่การจัดระบบหนังสือโต้ตอบหรือการประสานงานกับเจ้าคณะปกครองสงฆ์ก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและราบรื่น เพราะพระสังฆาธิการบางรูปไม่สามารถเขียนหนังสือราชการได้หรืออาจไม่เข้าใจเรื่องงานเอกสารส่งผลให้การรายงานตามระเบียบของคณะสงฆ์บางอย่างล่าช้าออกไป จึงเป็นภาระของเจ้าคณะปกครองชั้นสูงขึ้นไปที่จะต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ว่าได้ปฏิบัติ

หน้าที่ตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และระเบียบ ข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคมอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนากิจการปกครองของพระสงฆ์ในอำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป ทั้งยังเป็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปวางแผนพัฒนากิจการ คณะสงฆ์ในอำเภออื่น และจังหวัดอื่นๆ ด้วย ผู้วิจัยในฐานะ เป็นพระภิกษุในเขตพื้นที่การปกครอง อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพในการปกครองของพระ สังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อ เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาในระบบการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาประสิทธิภาพในการปกครองของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการ ศึกษาและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการใน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และ แนวทางแก้ไขปัญหาประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ทำการ ศึกษาครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการที่มีอำนาจในการปกครอง ในอำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 107 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามผสมผสานระหว่างแบบตรวจสอบรายการ (Check List) กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งการสร้างเครื่องมือได้ประยุกต์ใช้ หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือของไลเคอร์ท (Likert) โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

1. ด้านการเผยแผ่
2. ด้านการศึกษา
3. ด้านการปกครอง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended Questions) ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

นำเครื่องมือคือ แบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (validity) ความเหมาะสมทั่วไปรวมทั้งตรวจสอบภาษาที่ใช้ เนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขโดยเลือกข้อมีค่า ioc ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่า ioc เท่ากับ 1 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทำการทดลอง (Try- Out) กับประชากรที่ไม่ได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 107 ชุด โดยใช้กับพระสังฆาธิการ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 107 ชุด โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.71 นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ พระสังฆาธิการ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 107 รูป ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 107 รูป เป็นพระสังฆาธิการที่ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 58.90 รองลงมาดำรงตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 16.80 และดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 24.30 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.40 รองลงมาได้แก่อายุ 61 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.00, อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.80, อายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.90 และมีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.90 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.60 รองลงมาได้แก่ 16-20 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 25.30, พรรษา 11-15 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 24.30, ต่ำกว่า 5 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 9.30 และมีพรรษาระหว่าง 6-10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 7.50 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีวุฒิมัธยมศึกษา จำนวน 40 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.40 รองลงมาได้แก่ วุฒิปริญญาตรี จำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.20, วุฒิประถมศึกษา จำนวน 23 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.50, วุฒินุปรินญา จำนวน 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.20 และจำนวนน้อยที่สุดมีวุฒิปริญญาโทหรืออื่นๆ จำนวน 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.70 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีวุฒินักธรรมชั้นเอก จำนวน 94 รูป คิดเป็นร้อยละ 87.80 รองลงมาได้แก่ นักธรรมชั้นตรี จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.70, นักธรรมชั้นโท จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.70 และไม่มีวุฒินักธรรม จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.80

ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา และด้านการปกครอง โดยแบ่งตามด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ด้านการเผยแพร่ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83
- 2) ด้านการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88
- 3) ด้านการปกครอง ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62

อภิปรายผลการวิจัย

ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี

ด้านการเผยแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.05 ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2558 : 188) กล่าวว่า หน้าที่ในการเผยแพร่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดต่างๆ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะสงฆ์ อำเภอและเจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแพร่พระศาสนา

ด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.05 จากการศึกษา กล่าวคือ ในเรื่องการดูแล เร่งรัดให้มีการเรียนการสอนนักธรรมอย่างทั่วถึง รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ครูสอนพระปริยัติธรรมได้ทำหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ตามโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสมทรง สิรินโร และคณะ (2525: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต กล่าวว่าบทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้คือ การศึกษา การเผยแพร่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริการด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างอุบาสก อุบาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของศาสนา อีกประการหนึ่งก็คือการสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่างๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติดังกล่าวนี้นี้จะทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์ และได้สอดคล้องกับ พระไพศาล วิสาโล (2546: 275-277) กล่าวว่า การเล่าเรียนทางวิชาการพุทธศาสนาที่เรียกว่าปริยัติและปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในชุมชนสงฆ์และกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยทำให้ประชาชนมีหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตนับว่ามีความสำคัญมาก

ด้านการปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.18 กล่าวคือ ในด้านการปกครองมากที่สุดในเรื่องการทำวัตรสวดมนต์ เข้า - เียน รองลงมาคือ การเข้าร่วมประชุมพระสังฆาธิการตามวาระโอกาสต่างๆ ที่ผู้บัญชาเหนือตนจัดให้มีการประชุมซึ่งสอดคล้องกับ

พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน) (2548:52-53) กล่าวว่างานปกครองเป็นงานของผู้ที่เป็นงานเล็กซึ่งกว้างขวางยิ่งใหญ่และละเอียดอ่อนยิ่งกว่างานทั้งหลายและเป็นงานที่ทำไม่สำเร็จต้องคอยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลาถ้างานปกครองดำเนินไปอย่างใดงานอื่นๆก็จะดำเนินไปอย่างนั้นถ้างานปกครองดำเนินไปไม่ได้งานบริหารลักษณะอื่นๆก็จะดำเนินไปไม่ได้เช่นกัน ผู้ปกครองวัดก็คือเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ 9 เป็นผู้มีควมรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการเผยแผ่ พระสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ขาดงบประมาณในการเผยแผ่เชิงรุก
2. ด้านการศึกษา ภิกษุสามเณรในเขตชนบทขาดงบประมาณสนับสนุนในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
3. ด้านการปกครอง เจ้าอาวาสขาดความเข้าใจเรื่อง กฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบคำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.(2540). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระครูสันติธรรมภาณี (บุญชัย สอนติกโร). (2557). การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15. **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน). (2548). ธรรมญาณนิพนธ์ : 100ปี พระพุทธวรญาณ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). **พระพุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). **นิติศาสตร์แนวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาสมทรง สิรินธโร. นายแพทย์ประเวส วะสี. นายสมบุรณ์ สุขสำราญ และ ส. ศิวรักษ์. (2525). **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเกล็ดไทยจำกัด

ประชาธิปไตย : จิตวิทยาการเมือง Democracy: The Political Psychology

รุ่งสุริยา หอมวัน, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, พระสุเทิด ที่ปงก์โร,
พระวิชาญ อาทโร, สมภาพร มังคลัง, ทิพย์ ชันแก้ว, ธนันต์ชัย พัฒนะสิงห์

Rungsuriya Homwan, Prakrupariyatpanyasohpon, Phrasuthoed Teepangkaro,
Phrawichan Ar-tharo, Samaporn Mangklang, Thip khankeaw, Thananchai Pattanasing
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Author for Correspondence: Email:Rus_s11@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตยโดยใช้หลักการและแนวคิดทางด้านจิตวิทยาเข้ามามีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า หลักการประชาธิปไตยประกอบด้วย เสรีภาพ ความเสมอภาค อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และหลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย โดยใช้กลุ่ลอบายในการชักชวนนักการเมืองและประชาชนให้เห็นด้วยและยอมรับในข้อเสนอแนะๆ ผ่านการรับรู้และเรียนรู้จากหลายๆ เจื้อนไข ทั้งระยะสั้นและระยะยาว คือทั้งในแง่ของบุคลิภาพ คุณค่า ค่านิยมของผู้นำพรรค ซึ่งอาจจะก่อตัวมาอย่างยาวนาน และเจื้อนไขเฉพาะหน้าที่ทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกไปในทางใดทางหนึ่งที่อาจไม่ได้ใช้การตัดสินใจในแง่ของเหตุผลความคุ้มทุนเสมอไป

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย, การเมือง, จิตวิทยา

Received date: 12/08/2561 , Accepted date: 16/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

This article aims to study The development of democratic principles and concepts in psychology, took part. The study indicated that The principles include freedom, democracy, equality, sovereignty belongs to the people. And the majority of the minority protection. The stratagem to persuade politicians and the public to agree on the proposal itself. Through awareness and learn from several conditions for both short and long term. Both in terms of personality, values, values of the party leadership. Which may be formed in a long time. And only serves to make the

decision in any way that could not take a decision in the light of reason is always going to cost.

Keywords: Democracy, Political, Psychology

บทนำ

ประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองตามอุดมการณ์สากล ที่ผู้นำประเทศได้รับอำนาจและความชอบธรรมในการบริหารประเทศจากประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยตรง บนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศอย่างชัดเจน ผ่านการกระจายอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจระหว่าง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของผู้ปกครองประเทศ (รณชัย โตสมภาค. 2555 : ออนไลน์)

รูปแบบการเมืองแบบประชาธิปไตยเน้นไปที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของภาคประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชนยิ่งประชาชนเป็นศูนย์กลางของการ ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การเมืองจึงเป็นเรื่องของคนทุกคน เพราะทุกคนไม่สามารถ ปฏิเสธผลกระทบที่เกิดจากการเมืองต่อการดำเนินชีวิตของตนได้ ซึ่งสะท้อนออกมา ในรูปของ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)” ในหลายลักษณะ เช่น การสนับสนุนเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล (Support and demand) ความพยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการในการใช้อิทธิพลต่อการปฏิบัติงานรัฐบาล (Influence) การกระทำ ที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง (Legitimate) การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง (Representation) การไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Alienation) ความกระตือรือร้น ในการเข้าร่วมทางการเมือง (Active) หรือ ความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ (Activists) การกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (Persistence continuum) การเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการ (Bureaucratic actions) และนโยบายสาธารณะ (Public policy) การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติ (National politics) และ การเมืองในระดับท้องถิ่น การกระทำทางการเมือง (Political action) (Myron Wiener, 1971 : 161-163) อย่างไรก็ตาม ทิศทางของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีเป้าหมาย ในการพัฒนาทางการเมืองการปกครองของตน ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี หรือประชาธิปไตยแบบรัฐสภา นอกจากนี้ ยังมีประชาธิปไตยอีกรูปแบบหนึ่งคือ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นรูปแบบ มีตัวแทนที่เน้นการให้โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง และกระบวนการ ตัดสินใจ ในการบริหารจัดการในระดับต่างๆ มากขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบ การทำงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วย มิใช่เพียงมีอำนาจเพียงเป็นที่มา

แห่งอำนาจปกครองหรือมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้นซึ่งลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล, 2541 : 57-81) โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทของประชาชนมากขึ้นในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเน้นการเปิด ช่องทางการมีส่วนร่วมในการบริหารของรัฐบาลมากขึ้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโน, 2550 : 66)

จิตวิทยาการเมืองนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมในทางการเมืองของมนุษย์ เช่น ศึกษาว่าทำไมบางคนถึงมีความคิดที่เป็นอนุรักษ์นิยม บางคนก็มีหัวก้าวหน้าหรือรุนแรง ทำไมบางคนมีความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองมากกว่าคนอื่น ทำไมบางคนต้องการเข้าร่วมในขบวนการทางการเมือง เช่น ช่วยเขาหาเสียงเลือกตั้งหรือลงสมัครรับเลือกตั้งเอง ทำไมบางคนจึงไม่อยากรุ่งเรืองทางการเมืองเลย ทั้งนี้รวมถึงศึกษาพฤติกรรมผู้นำทางการเมืองด้วย หรืออาจจะศึกษาเปรียบเทียบว่าทำไมในบางสังคม เช่น สังคมไทย สังคมพม่า ไม่สามารถใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างเรียบร้อยเท่ากับในสังคมอังกฤษหรืออเมริกา ทั้งหมดนี้คือการนำความรู้จากจิตวิทยาหรือเอาวิชาศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในวิชาจิตวิทยามาศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง

พฤติกรรมของมนุษย์ที่เราสังเกตเห็นได้โดยทั่วไปนั้นเป็นผลของการแสดงออกจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลซึ่งความรู้สึกนึกคิดนั้นจัดเป็นพฤติกรรมภายในบุคคลจะแสดงพฤติกรรมทั้งหลายออกมาจากความรู้สึกนึกคิดของตนเองมาเป็นพฤติกรรมที่ทำให้คนอื่นสังเกตได้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์นั้นเป็นการศึกษาถึงสาเหตุและผลของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งสามารถศึกษาได้ 2 ประการ คือสาเหตุภายนอกตัวมนุษย์ ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์และสภาพทางสังคมวัฒนธรรม เป็นต้น ส่วนสาเหตุภายในได้แก่ลักษณะทางจิตใจของมนุษย์ที่มีผลต่อพฤติกรรมโดยเฉพาะพฤติกรรมที่มีแนวทางในการสร้างสรรค์สังคมและประเทศ ในทิศทางที่เหมาะสมในการที่จะศึกษา พฤติกรรมของบุคคลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต้องเข้าใจหลักจิตวิทยาหรือวิทยาศาสตร์แห่งการศึกษาพฤติกรรมให้ถ่องแท้ ทั้งลักษณะพฤติกรรมภายในและภายนอก ตลอดจนแนวคิดและวิธีการศึกษาจิตพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามลักษณะของจิตวิทยากลุ่มต่างๆ

ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายประชาธิปไตยว่า เป็นแบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ส่วนคำว่าระบอบหมายถึงแบบอย่าง ธรรมเนียม ระเบียบ การปกครอง ดังนั้น คำว่าระบอบประชาธิปไตย จึงหมายความว่าแบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

“ประชาธิปไตย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า Demos หมายถึงประชาชน กับ Kratieon หมายถึง การปกครอง ดังนั้นประชาธิปไตยหรือ democracy

จึงหมายถึงการปกครองโดยประชาชน โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน และรัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้เมื่อวาระสิ้นสุดลง ก็ต่อเมื่อประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่ารัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น (ยุวดี เทพยสุวรรณ. 2557 : ออนไลน์)

หลักการของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในคุณค่าและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี ประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยหลักการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เสรีภาพ (Liberty) คืออิสรภาพของบุคคลที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตนโดยไม่อยู่ภายใต้การกดขี่ของรัฐ เว้นแต่อยู่ภายใต้กรอบกติกาที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ในหลักประชาธิปไตย เสรีภาพคือกฎเกณฑ์สำคัญที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคม

2. ความเสมอภาค (Equality) คือความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นความเท่าเทียมกันในการเป็นมนุษย์ และเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีศักดิ์ศรี เกียรติยศ และมีคุณค่าในความเป็นคนอย่างเดียวกัน ความเสมอภาคประกอบไปด้วย

- 2.1 ความเสมอภาคในการเป็นมนุษย์
- 2.2 ความเสมอภาคตามกฎหมาย
- 2.3 ความเสมอภาคในด้านโอกาส
- 2.4 ความเสมอภาคในทางการเมือง
- 2.5 ความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 2.6 ความเสมอภาคในการสมัครรับเลือกตั้ง
- 2.7 ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ

3. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) คือ ปัจจัยที่เชื่อว่าสังคมก่อตั้งขึ้นโดยความยินยอมของประชาชน ในการที่จะให้อำนาจอธิปไตยของสังคมส่วนรวมเข้ามาแทนที่เสรีภาพธรรมชาติ โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในอธิปไตยนั้นๆ เท่าเทียมกัน ตามหลักการนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากผู้ปกครองมาจากการเลือกตั้งโดยยึดหลักการเสียงข้างมาก จึงมีสิทธิอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองประเทศเพราะได้รับสิทธิจากผู้ถูกปกครองโดยตรง

4. หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (The Rule of Majority) เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่าน

ผู้แทนราษฎร ซึ่งในความเป็นจริงประชาชนทุกคนย่อมมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดสินใจปัญหาจึงต้องยึดเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

ถึงอย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของเสียงข้างน้อย หลักประชาธิปไตยจึงต้องประกอบด้วยหลักการคุ้มครองเสียงข้างน้อย (minority right) ด้วย ทั้งนี้ การตัดสินใจโดยล่งละเมิดสิทธิพื้นฐานของเสียงข้างน้อย ถือว่าเป็นการปกครองโดยระบอบเผด็จการเสียงข้างมาก (Dictatorship of the Majority)

ประเภทของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการประชุมร่วมกัน เพื่อพิจารณาตัดสินใจปัญหา และเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐบาลราษฎรมีบทบาทในการตัดสินใจในกิจการของบ้านเมืองโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน

2. ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม (Indirect Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (Representative Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้อำนาจประชาชนเลือกตั้งตัวแทนเข้าสู่ที่ประชุม เพื่อพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหาของรัฐ และบริหารกิจการบ้านเมืองตามกรอบนโยบายของรัฐ

รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. หลักประมุขของประเทศ (Head of State)

1.1 การปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของประเทศ เป็นศูนย์รวมของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชนทั้งหมด โดยจะใช้อำนาจอธิปไตยผ่านอำนาจสามฝ่าย คือ นิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา บริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และตุลาการผ่านทางศาล ทั้งนี้ พระมหากษัตริย์จะเป็นกลาง และไม่ยุ่งเกี่ยวกับการบริหารราชการประเทศ ประเทศที่ปกครองโดยระบอบนี้ได้แก่ สหราชอาณาจักร ประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

1.2 การปกครองโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข (Presidency) ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ และในบางประเทศจะทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา และ ประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

2. หลักการรวมและแยกอำนาจ (Separation of Powers)

2.1 การปกครองระบบรัฐสภา (Parliamentary System) ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ จะทำหน้าที่ผ่านรัฐสภา ระบบรัฐสภาสามารถแบ่งออกได้เป็นรูปแบบสภาเดียว (Unicameral System) และรูปแบบสองสภา (Bicameral System) ในประเทศส่วนใหญ่ที่ปกครองโดยระบบ ประชาธิปไตย สมาชิกรัฐสภาจะมาจากการเลือกตั้งทั่วไป แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศที่ใช้รูปแบบ สองสภา อาจมีสภาใดสภาหนึ่งที่มาจากการเลือกตั้ง ในขณะที่อีกสภามาจากการแต่งตั้งหรือสรรหา ทั้งนี้ในระบบรัฐสภา รัฐบาลจะถูกควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภา ผ่าน กระบวนการและอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2.2 การปกครองระบบประธานาธิบดี (Congressional System) มีลักษณะคล้ายคลึง กับระบบรัฐสภา แต่กระบวนการในการจัดตั้งรัฐบาล และแบ่งแยกอำนาจจะแตกต่างกัน ในระบบ นี้ ประธานาธิบดีซึ่งเป็นประมุขของรัฐและฝ่ายบริหาร จะมาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อได้รับเลือกตั้ง จะมีสิทธิและอำนาจในการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศ โดยผ่านความเห็นชอบของ วุฒิสภา ในขณะที่สมาชิกรัฐสภาทั้งสองสภา จะมาจากการเลือกตั้งทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือก ตั้งประธานาธิบดี ดังนั้น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ จึงเป็นอิสระและแยก ขาดจากกัน อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการถ่วงดุลอำนาจ ในระบบประธานาธิบดีจะมีกลไกทาง รัฐธรรมนูญที่ให้รัฐสภามีอำนาจในการถ่วงดุลฝ่ายบริหาร ผ่านการควบคุมและตรวจสอบการบริหาร ราชการแผ่นดิน และการลงมติเพื่อกล่าวโทษ (Impeachment) และปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) ประธานาธิบดี ประเทศที่เป็นต้นแบบของการปกครองลักษณะนี้ คือสหรัฐอเมริกา

2.3 การปกครองระบบผสม (Mixed System) ประธานาธิบดีเป็นประมุขและบริหาร ราชการแผ่นดินร่วมกับนายกรัฐมนตรี ในด้านการบริหาร นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร และรับผิดชอบต่อรัฐสภา ประธานาธิบดีจะเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศและการเมืองทั่วไป ทั้งนี้ ประธานาธิบดีในระบบการปกครองแบบนี้ จะแตกต่างจากประธานาธิบดีในระบบประธานาธิบดีตาม ข้อ 2.2 congress ตรงที่ จะมีอำนาจอนุญาตตุลาการ ระหว่างรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจ ในการประกาศยุบสภา ประเทศที่มีการปกครองลักษณะนี้ อาทิ ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

จิตวิทยาการเมือง

การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์

พฤติกรรม (behavior) ในความหมายทางจิตวิทยาสังคม ย่อมหมายรวมทั้งพฤติกรรมภายใน (covert behavior) และพฤติกรรมภายนอก (overt behavior) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สิ่งที่เป็นตัว กระตุ้นให้มนุษย์กระทำพฤติกรรมต่างๆ หรือแม้แต่ตัวมนุษย์เอง ก็เป็นตัวกระตุ้นทางสังคมได้ทั้งสิ้น

การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ นักจิตวิทยาสังคม มองสังคมมนุษย์ทั่วไปประกอบขึ้นด้วยตัวบุคคลจึงใช้ตัวบุคคลเป็นหน่วยวิเคราะห์หลักในการศึกษาถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลในรูปของกลุ่ม ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า หัวใจสำคัญของการศึกษาทางจิตวิทยาสังคม มี 2 ประการ คือ

1. ตัวบุคคลและภาวะจิตของเขาที่นำเข้ามาในสถานการณ์ที่จะเกิดมีพฤติกรรมขึ้น
2. “กระบวนการอิทธิพลทางสังคม” ซึ่งมาจากสิ่งแวดล้อมที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสังคมของบุคคล

พฤติกรรมของบุคคล

พฤติกรรมของคนเราแสดงออกมามากมายหลายลักษณะ ในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลจะต้องนำพฤติกรรมมาจัดหมวดหมู่ เพื่อให้เป็นการง่ายต่อการแยกแยะ และสะดวกต่อการศึกษาหมวดหมู่ของพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมแรงจูงใจ ฯลฯ ในการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มคน ก็จำเป็นต้องจัดหมวดหมู่ของพฤติกรรมกลุ่มคนเช่นเดียวกัน

พฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม อิทธิพลของสังคมอาจจัดอยู่ในรูปต่อไปนี้

1. santino หรือการบังคับเพื่อให้คนทำหน้าที่ หรือแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมกำหนด การ santino มีทั้งการลงโทษ การให้รางวัล
2. norms หรือบรรทัดฐาน เช่น ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และกฎหมาย
3. value orientation แนวอบรมทางคุณค่า ซึ่งจะกำหนดมาจากรฐานของการแสดงออกได้แก่สาระข้อเท็จจริง ความพอใจต่างๆ พฤติกรรมของบุคคลเป็นระบบการกระทำของมนุษย์ (action system) ถ้าจะวิเคราะห์ action system อาจจำแนกตัวแปร ออกเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) วัฒนธรรม
- 2) สังคม
- 3) บุคลิกภาพ
- 4) ชีวภาพ
- 5) กายภาพ

การเกิดพฤติกรรมของมนุษย์มีแนวคิดดังนี้

1. พฤติกรรมเกิดจากการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย ซึ่งแรงขับต่างๆ จะไปกระตุ้นให้ร่างกายแสดงออกพฤติกรรม
2. พฤติกรรมเกิดจากความคิดความเข้าใจ การคิดเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต้องเปลี่ยนแปลงการคิดของบุคคล
3. พฤติกรรมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลของการกระทำถ้าได้สิ่งที่พอใจจะทำให้มีพฤติกรรมนั้นสูงขึ้น
4. พฤติกรรมเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรม

สาเหตุของพฤติกรรม

การศึกษาเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของพฤติกรรมนั้น มีรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบจิตลักษณะ (traits model) เป็นการศึกษาที่อยู่ในตัวบุคคลที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรม ได้แก่ การศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล โดยมีหลักการว่าบุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันทำให้เกิดบุคลิกภาพที่แตกต่างกันด้วย ในแต่ละลักษณะของบุคลิกภาพจะประกอบไปด้วยลักษณะจิตใจง่าย ๆ หลายจิตลักษณะและลักษณะจิตใจนี้จะคงสภาพอยู่ในตัวบุคคล ทำให้บุคคลมีลักษณะพฤติกรรมและการกระทำแตกต่างไปจากบุคคลอื่น เช่น ลักษณะบุคลิกภาพแบบเก็บตัว จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะย่อยๆ ได้แก่ ความวิตกกังวล ความตระหนักรู้ในตนเองต่ำ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกันก็คือ การเป็นคนเงียบเฉย ไม่ชอบสมาคมกับคนอื่น ชอบทำงานอยู่คนเดียว เป็นต้น

2. รูปแบบพลวัตทางจิต (psychodynamic model) เป็นการศึกษาเชิงโครงสร้าง หรือกระบวนการต่างๆ ทางจิตที่เป็นต้นเหตุของพฤติกรรม หลักการในการศึกษาคือ พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากความขัดแย้งของโครงสร้างทางจิต 3 ด้าน ได้แก่ อิด (id) อีโก้ (ego) ซุปเปอร์อีโก้ (super ego) โครงสร้างทางจิต 3 ด้านนี้จะมี ความขัดแย้งกันตลอดเวลา โดยที่อิดจะเป็นแรงขับในการกระทำตามความต้องการของตน อีโก้เป็นส่วนที่พัฒนาขึ้นตามวัยที่เป็นตัวควบคุมให้มีพฤติกรรมอยู่ในขอบเขตของสังคม และซุปเปอร์อีโก้เป็นตัวที่ควบคุมอิดกับอีโก้ให้มีความขัดแย้งกันในสภาพสมดุลหรือไม่สมดุลซึ่งแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม

3. รูปแบบสถานการณ์นิยม รูปแบบนี้มีหลักการว่าพฤติกรรมย่อมเป็นไปตามสถานการณ์หนึ่งๆ มากกว่าหนึ่งๆ มากกว่าจะเป็นลักษณะที่คงที่ถาวรดังกล่าวไว้ในสองแบบแรก รูปแบบที่สามนี้กล่าวว่า สถานการณ์ภายนอกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถแก้ไข ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ได้ สถานการณ์แวดล้อมภายนอก เงื่อนไขทางสังคม และสิ่งเร้าต่างๆ จะมีอิทธิพลอย่างเดียวกันโดยไม่สนใจถึงสาเหตุภายในนั้น ไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่ครบถ้วนได้

4. รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (interactionism models) เป็นการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมโดยนำรูปแบบที่หนึ่งและที่สองมารวมกัน แล้วเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ การเกิดพฤติกรรมนั้นจะขึ้นอยู่กับระหว่างจิตลักษณะของบุคคลกับสถานการณ์ที่เขา กำลังประสบอยู่ หลักสำคัญของแบบปฏิสัมพันธ์ ก็คือ มีการกำหนดตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรม 3 ประเภท คือ ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ เช่น มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เช่น ตำแหน่งหน้าที่การงาน การศึกษาต่อ เป็นต้น และสุดท้ายคือสาเหตุร่วมระหว่างลักษณะทางจิตใจกับลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งอาจวัดและศึกษาได้ในรูปของการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะบางประการของสถานการณ์ การตีความหรือการเห็นความสำคัญของสถานการณ์นั้นของบุคคลผู้กระทำวิธีการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในการศึกษาพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน คือ (กันยา สุวรรณแสง, 2540 : 118)

จิตวิทยาการเมืองนั้นเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองกับรากฐานทางจิตวิทยาของผู้คน แม้ว่าจิตวิทยาการเมืองในวันนี้จะไม่ค่อยได้รับความนิยม แต่คุณูปการสำคัญในเรื่องจิตวิทยาการเมืองนั้นช่วยให้เราเติมเต็มความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองได้ด้วยเงื่อนไขสองประการ

หนึ่ง จิตวิทยาการเมืองนั้นเป็นความรู้ที่อาศัยการตีความ (interpretive) แต่ก็เป็นการตีความที่รองรับด้วยการวิจัยทางวิทยาศาสตร์อย่างเข้มข้น ทั้งในแง่ของการทดลองในแบบคลินิก หรือการศึกษาด้วยบทต่างๆ ของพฤติกรรมทางการเมือง ของตัวแสดงทางการเมืองในทุกระดับ ตั้งแต่มวลชนไปจนถึงผู้นำ หรือกลุ่มทางการเมืองสังคมต่างๆ

สอง จิตวิทยาการเมืองช่วยเติมเต็มความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมทางการเมือง ที่มักจะเชื่อว่ามนุษย์นั้นมีพฤติกรรมทางการเมืองจากการใช้เหตุผลหรือการตัดสินใจด้วยฐานทางการคิดคำนวณฐานในแง่เศรษฐกิจ (ความคุ้มทุนและการแลกเปลี่ยน) ฐานทางวัฒนธรรม หรือเชื่อว่ามนุษย์นั้นมีพฤติกรรมต่างๆ ด้วยเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์แบบมหภาค ได้แก่ ความเชื่อที่ว่าถ้าเหตุปัจจัยทางประวัติศาสตร์ การกระทำของมนุษย์ก็จะเกิดขึ้น (เช่นการปฏิวัติจะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้)

จิตวิทยาการเมืองทำให้เราเข้าใจว่ากว่าที่พฤติกรรมทางการเมืองนั้นจะเกิดขึ้นมา มนุษย์อาจจะผ่านการรับรู้และเรียนรู้จากหลายๆ เงื่อนไข ทั้งระยะสั้นและยาว คือ ทั้งในแง่ของบุคลิกภาพของพวกเขาเอง คุณค่า ค่านิยมของพวกเขาเอง ซึ่งอาจจะก่อตัวมาอย่างยาวนาน และเงื่อนไขเฉพาะหน้าที่ทำให้เขาเกิดการตัดสินใจเลือกไปในทางใดทางหนึ่งที่เขาไม่ได้ใช้การตัดสินใจในแง่ของเหตุผลความคุ้มทุนเสมอไป

จิตวิทยาการเมืองในปัจจุบัน

ในที่นี้จะกล่าวถึงการย้ายพรรคการเมืองของนักการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องจิตวิทยาการเมืองโดยตรง อาจเกิดจากแรงจูงใจหลายประการ เช่น มีความคิดเห็นที่ไปในแนวทางเดียวกัน มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือมีข้อตกลงร่วมกัน แต่มักจะพูดต่อสาธารณชนว่าทำเพื่อบ้านเมือง เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวต่อไปอย่างมั่นคง เป็นต้น การพูดเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สาธารณชนมองว่าตัวเองคนดี มีความตั้งใจดี เป็น สส. ที่ดี แม้กระทั่งกรณีที่น่าายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) เดินทางไปประชุม ครม.สัญจร ตามจังหวัดต่างๆ ในช่วงประมาณเดือนมีนาคม-กรกฎาคม ๒๕๖๑ ก็ถือว่าใช้จิตวิทยาในการหาเสียง หรือหาสมาชิกเพื่อให้เข้ามาอยู่ในพรรคของตน และในกรณีของพรรคเพื่อไทยได้มีแหล่งข่าวเปิดเผยถึงกรณีอดีต ส.ส.พรรคเพื่อไทย 3 คน ออกมาแถลงยอมรับข้อเสนอของพรรคพลังประชารัฐว่า การตัดสินใจย้ายพรรคของอดีต ส.ส.ในพื้นที่ต่างๆ ในขณะนี้ เป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคลที่มีข้อจำกัดแตกต่างกัน ต้องยอมรับว่าเวลานี้การเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่หนุนรัฐบาล คสช. รุนแรงมาก เนื่องจากมีทั้งเงินและอำนาจต่อรอง

นักการเมืองมากกว่ากลุ่มการเมืองอื่นๆ โดยคนที่มาประสานงานจะใช้วิธีการจูงใจหรือโน้มน้าวอดีต ส.ส.แต่ละคนด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น หากอดีต ส.ส.คนไหนมีความติดตัว ก็อ้างว่ามีผู้ใหญ่ที่จะรับเคลียร์คดีให้ หรือ ให้คำยืนยันเรื่องไม่โดนใบเหลือง ใบแดง หลังการเลือกตั้ง แม้กระทั่งเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง ที่ในอดีต ส.ส.มีส่วนในการตัดสินใจหยิบยกขึ้นมาพูดคุยกัน

ส่วนที่ทำให้อดีต ส.ส.กล้าตัดสินใจในขณะนี้คือจำนวนเงินที่สูงมาก เช่น มีข่าววงในว่า อดีต ส.ส.เลยทั้ง 3 คน ตัดสินใจย้ายพรรคในครั้งนี้มีการยื่นเงื่อนไขเป็นตัวเลขสูงถึง 200 ล้านบาทและจ่ายเงินเดือนให้อีกเดือนละ 5 แสนบาทจนกว่าจะมีเลือกตั้ง ทำให้ทั้งสามคนกล้าตัดสินใจที่จะเปิดตัวต่อสาธารณะ ทั้งที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน อย่างไรก็ตามการดู อดีต ส.ส.จากพรรคเพื่อไทยมาร่วมกลุ่มสามมิตรในครั้งนี้ ทราบว่ายังมีอีกหลายคนได้รับการทาบทามติดต่อ เชื่อว่าน่าจะมีการแบ่งสายกันของแกนนำกลุ่มระหว่างนายสมศักดิ์ และนายสุริยะ รวมถึงแกนนำคนอื่นๆ สถานการณ์ของพรรคเพื่อไทยในขณะนี้ยังคงมีความเป็นเอกภาพอยู่ ส่วนรายชื่อมีการเผยแพร่ว่าจะย้ายพรรคหรือออกไปสังกัดพรรคอื่นนั้น ส่วนใหญ่เป็นอดีต ส.ส. และผู้สมัครที่เคยลงสมัครในสมัยพรรคไทยรักไทย และปัจจุบันไม่ได้อยู่ในพรรคเพื่อไทยแล้ว และอีกหลายๆ คนที่ย้ายไปสังกัดพรรคภูมิใจไทยก่อนหน้านี้

กระแสข่าวการดู ส.ส. บางส่วนของพรรคฯ เป็นปรากฏการณ์ปกติที่สะท้อนให้เห็นจุดมุ่งหมายของกลุ่มผู้มีอำนาจในปัจจุบัน ที่ยังไม่ได้ก้าวข้ามไปจากวิธีการเมืองน้ำเน่าแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความชัดเจนเรื่องความต้องการสืบทอดอำนาจ เราจึงได้เห็นการดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ๆ อีกหลายพรรค จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการดู ส.ส. ของพรรคต่างๆ โดยเฉพาะพรรคเพื่อไทยให้เข้ามาสู่พรรคที่จัดตั้งขึ้น ใช้ตัวละครเดิมๆ ซึ่งมีภาพลักษณ์การใช้ทั้งเงิน อำนาจ การให้ทุนให้โทษ การกดดันทางธุรกิจ และการให้ผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดใดๆ ที่ทุกครั้งที่มีเสียงปี่กลองการเลือกตั้งดังขึ้น “กระบวนการดู ส.ส.” จะเป็นกระแสที่นักการเมืองแบบดั้งเดิมจะมีความเคลื่อนไหวตลอด โดยเฉพาะตั้งแต่การรัฐประหารปี 2549 เป็นต้นมา ฝ่ายผู้มีอำนาจได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งพรรคเพื่อแผ่นดินขึ้น ซึ่งเป็นอดีตหัวขบวนของนักการเมืองที่อยู่เบื้องหลังการดูคนของพรรคไทยรักไทยไปพรรคใหม่ของตน (กรุงเทพธุรกิจ 2561: ออนไลน์)

ผลการเลือกตั้งระยะหลังๆ ได้สะท้อนการตัดสินใจของประชาชนคือ ส.ส.คนเดิมที่ถูกดู ล้วนสอบตกเกือบหมดทุกคน ทั้งนี้เพราะประชาชนผู้ลงคะแนนเขารู้ดีว่าจุดยืนของคนเหล่านี้คือเงินและผลประโยชน์ของตน ที่สำคัญได้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนย้ายจากอุดมการณ์ประชาธิปไตยเพื่อประชาชน ไปสู่อุดมการณ์แบบเผด็จการของกลุ่มทหารและผู้มีอำนาจซึ่งเป็นชนชั้นนำ ผลการเลือกตั้งหลายครั้งได้สะท้อนให้เห็นว่า คะแนนพรรคเพื่อไทยชนะคะแนนนิยมของ ส.ส.รายบุคคลในเกือบทุกเขตเลือกตั้ง

อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคไทยรักไทย (นายอุทัย พิมพ์ใจชน) เคยพูดไว้ว่า ผู้แทนฯ เปรียบเสมือนไก่ชน ถ้าชนแพ้จะถูกชั่งขายเป็นกิโล ตัวหนึ่งไม่กี่ร้อยบาท ถ้าไก่ตัวไหนชนชนะ เขาขายได้ตัวละหลายแสน เพราะฉะนั้น ห้ามแพ้ หลายคนคิดว่าเงินเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง แต่อย่าดูถูกประชาชน เพราะประชาชนรู้ว่าควรจะตัดสินใจเลือกผู้แทนอย่างไร จึงจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศและชุมชนของตนที่สุด “ดังนั้น ขอให้อดีตผู้แทนของพรรคทุกคนอย่าหวั่นไหว ถ้าคิดว่าเงินสำคัญ และมองข้ามหัวประชาชน เงินที่ได้จากการถูกดูมีมากเท่าไร ก็ไม่พอให้ชนะ ผมในฐานะเลขาธิการพรรคเพื่อไทย ขอให้สมาชิกและนักการเมืองของพรรคทุกคนมั่นใจในอุดมการณ์ และผลงานของพรรค ตลอดจนศรัทธาที่พี่น้องประชาชนมี และมอบให้แก่พรรคของเรา จงภูมิใจ มั่นใจ อย่าให้ผลประโยชน์และสิ่งเร้าใดๆ มาทำลายศรัทธา และสิ่งที่พี่น้องประชาชนมอบให้แก่เรา ประชาชนจะเป็นคนตัดสินใจ และให้บทเรียนครั้งสำคัญแก่นักการเมืองที่รู้อุดมการณ์”

กรณีกลุ่มสามมิตร เดินสายคุกอดีต ส.ส.ภาคอีสาน โดยเฉพาะอดีต ส.ส.พรรคเพื่อไทย รวมถึงพรรคภูมิใจไทย เช่น นายภิรมย์ พลวิเศษ อดีต ส.ส.นครราชสีมา เข้าร่วมพรรคพลังประชารัฐว่า พรรคภูมิใจไทยไม่ได้รู้สึกวิตกกังวล เสียใจ หรือเสียตายนายภิรมย์นั้นเป็นสมาชิกพรรคภูมิใจไทยครั้งล่าสุดตั้งแต่ปี 2554 และสอบตกในปีนั้น ซึ่งหมายความว่าความสัมพันธ์ระหว่างนายภิรมย์กับพรรคก็หยุดอยู่เพียงแค่นั้น ห่างเหิน และไม่ได้มีการติดต่อกัน รวมถึงคนอื่นที่ปรากฏรายชื่ออ้างว่าเป็นคนของภูมิใจไทย เช่น นายปัญญา ศรีปัญญา อดีต ส.ส.ขอนแก่น ก็เช่นเดียวกัน ครึ่งสุดท้ายเขาก็ไม่ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เพราะฉะนั้น การที่ใครจะตัดสินใจทำงานการเมืองกับพรรคพลังประชารัฐ หรือกลุ่มสามมิตรถือเป็นเสรีภาพ และไม่มีอะไรที่ควรตำหนิว่าคนเหล่านี้จะได้เป็น ส.ส. เพราะเขาต้องไปแข่งขันอีกมาก ในส่วนพรรคภูมิใจไทยขณะนี้ก็มีผู้เสนอตัวจำนวนมากโดยเฉพาะใน จ.นครราชสีมา ดังนั้น เรื่องคุก ส.ส. จึงไม่ได้มีผลกระทบอะไรกับพรรค (กรุงเทพธุรกิจ 2561: ออนไลน์)

เมื่อถามว่า การเคลื่อนไหวในนามพรรคพลังประชารัฐซึ่งเป็นพรรคของรัฐบาล ทำให้มีความได้เปรียบกว่าพรรคอื่นที่ยังไม่สามารถทำกิจกรรมทางการเมืองหรือไม่ นายศุภชัยกล่าวว่า “พรรคพลังประชารัฐก็อาจเป็นความเสียเปรียบก็ได้ สุดท้ายอยู่ที่ว่าประชาชนเข้าหาแล้วเลือกใคร ถึงตรงนั้นไม่ว่าตำรวจทหารก็บังคับประชาชนไม่ได้ ปัจจัยเรื่องความได้เปรียบหรือข้าราชการสนับสนุนนั้น ไม่มีความหมายในยุคนี้แล้ว ถึงวันนั้นบุคคลทั้งหลายที่ปรากฏชื่ออาจเปลี่ยนไปสมัครพรรคอื่น วันนี้นักกลุ่มสามมิตรอาจเข้มแข็งคึกคัก แต่ถึงการเลือกตั้งจริงอาจอ่อนล้าลงไป อย่าไปซีเรียส สถานการณ์ทางการเมืองไม่มีอะไรแน่นอน”

จึงอาจกล่าวได้ว่า การสรรหานักการเมืองที่มีชื่อเสียงเพื่อให้เข้ามาอยู่ร่วมในพรรคของตนนั้น ต้องใช้หลักการและเหตุผลต่างๆ นานา ในการเจรจาจากพอสมควรรวมทั้งการแบ่งปันประโยชน์ด้วย หรือเรียกว่าใช้หลักจิตวิทยาในการเข้าเจรจาพูดคุยเพื่อโน้มน้าวจิตใจ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นนักการเมืองมักจะอ้างกับประชาชนทั่วไปว่า “เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศ” ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาวชิรุ จีระโน

และชนาธิป ศรีโท (2560: 45) กล่าวว่า เนื่องจากต่างฝ่ายต่างมีความเกือกลดต่อกัน ประชาชนเป็นเสียงสะท้อนปัญหา ภาครัฐเป็นผู้นำปัญหาไปวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหา โดยที่ภาครัฐมีอำนาจกฎหมาย งบประมาณ บุคลากรภาครัฐเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหา ส่วนประชาชนผู้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบนั้นเป็นผู้ประเมินผลงานของภาครัฐว่าคุ้มค่ากับทรัพยากรของประเทศที่เสียไปกับการทำงานของภาครัฐหรือไม่ ผลงานการแก้ไขปัญหาประเทศของภาครัฐเท่านั้น จะเป็นเครื่องพิสูจน์ต่อสายตาประชาชน

บทสรุป

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือได้ว่าเป็นการใช้จิตวิทยาในการปกครอง เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่เป็นการปกครองที่ดีที่สุด เพียงแต่เป็นรูปแบบการปกครองที่ถูกกับจริตหรือพฤติกรรมของประชาชน เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประชาชนส่วนมากจึงเรียกร้องหาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นความต้องการของมนุษย์ที่จะแสวงหาความถูกต้องชอบธรรม มีความเสมอภาคในการปกครอง การปกครองระบอบประชาธิปไตยมี 2 ประเภท คือ ประชาธิปไตยโดยตรง หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และ ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) หลักประมุขของประเทศประกอบด้วย การปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ และการปกครองโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข 2) หลักการรวมและแยกอำนาจ ประกอบด้วย การปกครองระบบรัฐสภา การปกครองระบบประธานาธิบดี และการปกครองระบบผสม

จิตวิทยาการเมืองเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองกับรากฐานทางจิตวิทยาของคน แม้ว่าจิตวิทยาการเมืองในวันนี้จะไม่ค่อยได้รับความนิยม แต่คุณูปการสำคัญในเรื่องจิตวิทยาการเมืองนั้นช่วยให้เราเติมเต็มความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองได้ด้วยเงื่อนไข 2 ประการคือ 1) จิตวิทยาการเมืองนั้นเป็นความรู้ที่อาศัยการตีความ และ 2) จิตวิทยาการเมืองช่วยเติมเต็มความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมทางการเมือง ที่มักจะเชื่อว่ามนุษย์นั้นมีพฤติกรรมทางการเมืองจากการใช้เหตุผลหรือการตัดสินใจด้วยฐานทางการคิดคำนวณ ฐานในแง่เศรษฐกิจ ฐานทางวัฒนธรรม จิตวิทยาการเมืองทำให้เราเข้าใจว่ากว่าที่พฤติกรรมทางการเมืองนั้นจะเกิดขึ้นมา มนุษย์อาจจะผ่านการรับรู้และเรียนรู้จากหลายๆ เงื่อนไข ทั้งระยะสั้นและยาว คือ ทั้งในแง่ของบุคลิกภาพของพวกเขาเอง คุณค่า ค่านิยมของพวกเขาเอง ซึ่งอาจจะก่อตัวมาอย่างยาวนาน และเงื่อนไขเฉพาะหน้าที่ทำให้เขาเกิดการตัดสินใจเลือกไปในทางใดทางหนึ่งที่เขาไม่ได้ใช้การตัดสินใจในแง่ของเหตุผลความคุ้มค่าเสมอไป

การปกครองนั้นทำเพื่อสนองความต้องการของสังคมหรือประเทศ แต่กระบวนการอาจไม่ชอบธรรม สรุปลง่ายๆ คือ ประชาชนนิยม

บรรณานุกรม

- กระทรวงยุติธรรม. (2557). **คู่มือประชาชน**. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.phayao.go.th/au/sadmin/citizenmanual.PDF>
- กันยา สุวรรณแสง. (2540). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). **เพื่อไทยปั่นป่วนที่สุด 40 อดีต ส.ส.อีสานทิ้งทักษิณ จ่อขับหลังประชารัฐ**, การเมือง. 20 มิถุนายน 2561, สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/805282>
- บรรศักดิ์ อูวรรณโน. (2550). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. บทที่ 2 การปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับแนวคิดการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) และการปลดออกจากตำแหน่ง (Recall). (2557), สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2561, จาก http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0989/10CHAPTER_2.pdf
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2541). **การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง**. วารสารกฎหมายปกครอง (สิงหาคม 2541).
- พระมหาวิรุฑ วิโรจน์, ชนาธิป ศรีโท, การพัฒนาประชาธิปไตยโดยใช้แนวคิดและกระบวนการประชาคมโดยบูรณาการกับแนวคิดระบอบประชาธิปไตยแบบปรีชาหารือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน, **วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน**, ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2560 หน้า 45
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2557). **บทที่ 8 การปกครองประชาธิปไตย**. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2561, จาก <http://e-book.ram.edu/e-book/p/PS103/chapter8.pdf>
- รณชัย โตสมภาค. (2556). **ประชาธิปไตย**. สถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2561, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชาธิปไตย>
- ยุวดี เทพยสุวรรณ. (2557). **ดัชนีชี้วัดประชาธิปไตย**. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2561, จาก <http://kpi.ac.th/kpith/pdf/%E0%25%A2/content.pdf>
- Myron Wiener. (1971). "Political Participation : Crisis of Political Process", Binder and others, eds. Crisis on Sequences in Political Development. Princeton : Princeton University Press.

บทสังเคราะห์ : การเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทย

Synthesis: Politics of Thai Elections

พระใบฎีกาทวี อภโย, ดร.

Phra Baidika Thawee Abhayo, Dr.

สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for correspondence: Email: socio.2555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงการเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทย โดยมีการแยกออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งในเชิงประวัติศาสตร์ 2) กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น 3) กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งสื่อ ซึ่งจากการศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏว่าช่องว่างหรือความขาดแคลนองค์ความรู้ต่อการเมืองเรื่องการเลือกตั้งนั้น ยังมุ่งศึกษาเฉพาะการเลือกตั้งในสังคมไทยอยู่ จึงไม่เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างที่เกิดจากระบบการเลือกตั้งในต่างประเทศที่ส่งผลต่อระบบการเลือกตั้งในสังคมไทย และยังไม่มีการศึกษาใดที่มีการศึกษาถึงกระบวนการเลือกตั้งในสังคมไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: การเมือง, การเลือกตั้ง, บทสังเคราะห์

Received date: 12/08/2561, Accepted date: 11/10/2561, Published date: 30/12/2561

Abstract

The purposes of this article are to identify the politics of elections in the Thai society. The study is divided into 3 groups: 1) Historical elections study groups; 2) National and local elections study groups; 3) Media elections study groups. From the study of the 3 groups, it has been found that the gap or the lack of knowledge on the politics of the election only focused on the election of Thai society. There were no findings on the changes or differences in the election systems in foreign countries that affected the electoral systems in Thai society and there has not any study on the processes of the election in Thai society from the past to present.

Keywords: Politics, Elections

บทนำ

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา โดยคณะราษฎร ต่อมาประเทศไทยก็ได้เริ่มมีการเลือกทั่วไปวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม เพราะประชาชนต้องเลือกผู้แทนในระดับท้องถิ่นโดยมีการเลือกตั้งถึง 25 ครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา โดยครั้งล่าสุดมีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554สำหรับประเทศไทย การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมืองชาวไทย และตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา อำนาวยการโดย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่เป็นอิสระ

จากการกล่าวมาข้างต้นถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งรูปแบบทางการเมือง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการเมืองนั้นมีบทบาทและความสำคัญมากต่อประชาชนคนไทยโดยเฉพาะการเลือกตั้งถือว่าเป็นกระบวนการทางการเมือง ที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกว่ารณรงค์สนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน (กระมล ทองธรรมชาติและคณะ, 2531 : 1)

เดวิท ปัทเลอร์และคณะ (1981) กล่าวถึง การเลือกตั้ง (Election) มีนัยความจำแนกออกได้เป็นสองแง่กล่าวคือ การเลือกตั้งในแง่กฎหมายและการเลือกตั้งในแง่มูมปรัชญา โดยส่วนแรก การเลือกตั้งในแง่กฎหมายนั้น เป็นการพิจารณาจากกฎหมายการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยทั่วไปอยู่ 3 ประการ คือ การเลือกตั้งที่เป็นสิทธิ (rights) ในแง่นี้ การเลือกตั้งถือเป็นสิทธิที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครอง การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นอภิสิทธิ์ (privilege) เป็นการที่ผู้ลงคะแนนเสียงมีความเป็นอิสระที่จะเลือกกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ที่ได้รับการยอมรับจากกฎหมาย ปราศจากการแทรกแซงหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นเป็นต้น และการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นหน้าที่ (duty) อันหมายถึง การที่บุคคลจำเป็นต้องกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีสภาพเป็นหน้าที่จึงเป็นไปโดยที่กฎหมายได้ระบุหรือให้ผู้ลงคะแนนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนการเลือกตั้งในแง่มูมปรัชญานั้น มี 3 ประการ คือ ประการแรก การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีสภาพเป็นสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) กล่าวคือ เป็นสิทธิที่เกิดมากับบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของรัฐ ทั้งนี้เพราะบุคคลย่อมเสมอภาคกัน อันเป็นลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งหากบุคคลผู้ใดเป็นผู้บรรลุนิติภาวะมีความเป็นผู้ใหญ่และไม่มีลักษณะต้องห้ามแล้ว จะมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประการที่สอง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีสภาพเป็นภารกิจสาธารณะ (Public Affairs) กล่าวคือ ความก้าวหน้าของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับปฏิบัติงานของบุคคลให้เป็นไปตามหน้าที่อย่างชาญฉลาด เมื่อเป็นดังนี้ การให้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงจำกัดเฉพาะแก่บุคคลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยดีเท่านั้น การดำเนินการตามแนวนี้นี้ บุคคล

จึงอาจถูกกำหนดสิทธิในการลงคะแนนได้เสมอ หากเมื่อปรากฏว่าบุคคลนั้นเข้าลักษณะที่ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง ประการที่สาม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิศักดิ์ค่าน การกระทำ กล่าวคือ ผู้ออกเสียงลงคะแนนที่คัดค้านการกระทำหรือนโยบายของรัฐ จะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองที่ตรงกันข้ามกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนรัฐบาลหรือร่วมรัฐบาล พรรครัฐบาลหรือพรรคร่วมรัฐบาล ในวันที่มีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือวันเลือกตั้งเป็นสำคัญ (แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง, ม.ป.ป.)

กล่าวโดยสรุปก็คือ การเลือกตั้งเป็นอาจะมองในลักษณะที่ เป็นสิทธิ เป็นอภิสิทธิ์ หรือเป็นหน้าที่โดยตรง ที่ทุกคนต้องใช้สิทธิในความเป็นประชาธิปไตยของตนเอง และถือว่าเป็นเจตจำนงทางการเมืองที่ทุกคนต้องรักษาในระบอบประชาธิปไตย

ลิขิต ธีรเวคิน (2541) ได้กล่าวถึง การเลือกตั้งและปัญหา การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่สำคัญในระบบประชาธิปไตย แต่ปัญหาใหญ่ของการเลือกตั้งของเราในขณะนี้คือ การใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้ง จนมีการกล่าวว่าถ้าไม่มีเงิน โอกาสของการเป็น ส.ส. จะยากยิ่ง เพราะมีความเชื่อว่า ใครๆ ก็ใช้เงินกันทั้งนั้น ประเด็นเรื่องการใช้เงินซื้อเสียงจึงเป็นประเด็นสำคัญในแง่การพัฒนาระบบประชาธิปไตย เพราะความชอบธรรมของระบบการเมืองแบบเปิดโดยการเลือกตั้ง มีเงื่อนไขสำคัญคือ ต้องดำเนินไปตามครรลองพอสมควร ถ้าการซื้อเสียงมีดาษดื่นก็ทำให้การอ้างว่ามีความชอบธรรม เพราะมาจากการเลือกตั้งหมดลงจนทุกวันนี้ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2541) ซึ่งต่อมา ประจักษ์ ก้องกีรติ (2555) ก็ได้กล่าวถึงการเมืองว่าด้วยการตั้ง: วาทกรรม อำนาจ และพลวัตสังคมไทย ซึ่งเขามองว่า การซื้อเสียงถูกมองว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อประชาธิปไตยไทยมาช้านาน ตามที่เน้นย้ำกันในการอธิบายการรัฐประหารของกองทัพในปี 2549 ที่มักกล่าวกันว่าการซื้อเสียงในการเลือกตั้งของไทยเป็นผลมาจากวัฒนธรรมชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิมและความไม่รู้เรื่องราวของชาวบ้าน แต่จากการพิจารณาการเลือกตั้งกำหนดหนึ่งการเลือกตั้งกำหนดหนึ่งในภาคเหนือในปี 2538 ในบริบททางประวัติศาสตร์ บทความนี้เสนอว่าการซื้อเสียงไม่ได้เป็นแบบฉบับของการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งในหมู่บ้าน แต่กลับเป็นการเบี่ยงเบนออกไปจากแบบแผนซึ่งขึ้นถึงจุดสูงสุดในช่วงกลางทศวรรษ 1990 ความคลุมเครือทางกฎหมายต่างหาก (ไม่ใช่ความเฉื่อยเฉื่อยหรือความโง่เขลาของชาวบ้าน) ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางไม่ให้ชาวบ้านสามารถประท้วงต่อต้านการกระทำอันทุจริตและปกป้องประชาธิปไตยภายในชุมชนของพวกเขาได้ ความคลุมเครือดังกล่าวปรากฏขึ้นเมื่อกฎหมายเกี่ยวกับประชาธิปไตยใหม่บางฉบับที่มีผลบังคับใช้ในปี 2535 และ 2538 ที่มุ่งกระจายอำนาจ ไปขัดกับกฎหมายเก่าๆ ที่มีมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์การปฏิรูปกฎหมายต่างๆ ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องต่อมาดูเหมือนว่าจะช่วยลดความสำคัญของการซื้อเสียงในการเมืองระดับหมู่บ้านลง ทว่ามันจะส่งผลอย่างไรต่อการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งระดับชาตินั้นยังคงต้องรอดูกันต่อไป (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2555 : 125)

ดังนั้น การซื้อเสียงจึงมองว่าเป็นการทำลายการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมที่สะท้อนถึงบริบทสังคมไทยที่ยังไม่หลุดพ้นจากระบบอุปถัมภ์ ที่มีมาทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประจักษ์ก้องเกียรติ (2555 : 43) ยังกล่าวถึงว่า การซื้อเสียงเป็นปัญหาสำคัญของการเมืองไทย การทำให้การซื้อเสียงหมดสิ้นไปนั้นเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของขบวนการปฏิรูปที่จัดทำ “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”

จึงเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทยในครั้งนี้ โดยได้มุ่งศึกษาเนื้อหาในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกในระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่น เพื่อหาช่องว่างของการศึกษาในครั้งนี้ โดยจะวิเคราะห์ตามช่วงเวลาที่มีการศึกษาในแต่ปีโดยแยกออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งในเชิงประวัติศาสตร์
2. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น
3. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งสื่อ

1. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งในเชิงประวัติศาสตร์

การศึกษาการเลือกตั้งทางเชิงประวัติศาสตร์ จะมองถึงการศึกษาวิจัยที่กล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือก เช่น กลุ่มนิสิตนักศึกษาเคยร่วมกันสังเกตการณ์เลือกตั้งตั้งแต่เมื่อปี 2512 ในสมัยจอมพลถนอมกิตติขจร ซึ่งอาศัยพรรคสหประชาไทยขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีซึ่ง อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ได้ศึกษา “บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. 206-2516 กล่าวถึงผลการเลือกตั้งที่พรรคสหประชาไทยได้จำนวน ส.ส. เพียงประมาณ 1 ใน 3 ของ ส.ส.ทั้งหมด กล่าวได้ว่าเป็นการผิดความคาดหมายทั้งของฝ่ายจอมพลถนอมเองและของสาธารณชน เพราะเมื่อพิจารณาว่าพรรคสหประชาไทยมีกลไกในระบบราชการทุกประการ และยังอ้างว่าเป็นพรรครัฐบาลอีกด้วย ทว่าผลดีของผลการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ก็ทำให้จอมพลถนอม กิตติขจร ในฐานะนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าพรรคสหประชาไทย รอดพ้นจากการถูกโจมตีในลักษณะทุจริตหรือไม่เป็นกลางต่อการเลือกตั้ง แต่ผลเสียคือ จอมพลถนอมจะต้องหาเสียงสนับสนุนจาก ส.ส. ที่ไม่สังกัดพรรค และหรือ ส.ส. ในสังกัดพรรคต่ำลิบ ให้ย้ายมาสังกัดพรรคสหประชาไทย หรือเป็นเพียงฝ่ายสนับสนุนในสภา เพื่อให้ตนได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบไปตามวิถีรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2511 ตลอดทั้งการลงมติผ่านกฎหมายต่างๆ ซึ่งหมายความว่า จอมพลถนอมจะต้อง “จ่ายค่าสนับสนุน” เพื่อให้ตนได้เป็นนายกรัฐมนตรีในทางหนึ่งทางใดด้วยเช่นเดียวกัน (อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550 : 450) ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้ชี้ชัดถึงการใช้จ่ายเงินในการซื้อเสียงทางการเมือง เพื่อที่จะให้ตนเองนั้นขึ้นสู่ตำแหน่งทางการเมืองได้ง่ายขึ้น

ต่อมาทีมงานศึกษาทางประวัติศาสตร์ ของ เพียน อันชุกฤทธิ์ ศึกษา “รัฐบาลไทย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในช่วง พ.ศ. 2498-2514” พบว่า ความ

มั่นคงของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2498-2514 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลกลายเป็นเรื่องธรรมดา พรรคเสรีนิยมคสิลาและพรรคสหประชาไทยมีเสียงข้างมากในระยะสั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ขาดความรับผิดชอบต่อนักที่ พรรคการเมืองเป็นเพียงที่รวมกลุ่มของนักการเมือง ซึ่งส่วนมากเข้ามาเล่นการเมืองโดยหวังประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 2498-2514 มีการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ปรากฏว่าประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยมากในสังคมไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่พรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่เท่าใดนัก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการหาเสียงเพื่อสมัครเข้ารับเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีการสร้างความนิยมส่วนตัวของผู้สมัคร มิใช่ความนิยมของพรรคการเมืองแต่อย่างใด ซึ่งก็เป็นสาเหตุให้พรรคการเมืองในยุคนี้ประสบความล้มเหลว รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นไม่มีความมั่นคง ขาดความรับผิดชอบและไม่มีอุดมการณ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย เพราะทำให้ระบอบรัฐสภาล้มเหลวและเปิดโอกาสให้ทหารทำการปฏิวัติยึดอำนาจได้ ซึ่งช่วงเวลา 2498-2514 ก็เป็นช่วงของ 3 รัฐบาลคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร พบว่า ความมั่นคงของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2498-2514 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลกลายเป็นเรื่องธรรมดา พรรคเสรีนิยมคสิลาและพรรคสหประชาไทยมีเสียงข้างมากในระยะสั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ขาดความรับผิดชอบต่อนักที่ พรรคการเมืองเป็นเพียงที่รวมกลุ่มของนักการเมือง ซึ่งส่วนมากเข้ามาเล่นการเมืองโดยหวังประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 2498-2514 มีการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ปรากฏว่าประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยมากในสังคมไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่พรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่เท่าใดนัก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการหาเสียงเพื่อสมัครเข้ารับเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีการสร้างความนิยมส่วนตัวของผู้สมัคร มิใช่ความนิยมของพรรคการเมืองแต่อย่างใด ซึ่งก็เป็นสาเหตุให้พรรคการเมืองในยุคนี้ประสบความล้มเหลว รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นไม่มีความมั่นคง ขาดความรับผิดชอบและไม่มีอุดมการณ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย เพราะทำให้ระบอบรัฐสภาล้มเหลวและเปิดโอกาสให้ทหารทำการปฏิวัติยึดอำนาจได้ (เพียน อันชูฤทธิ์, 2523) ซึ่งช่วงเวลา 2498-2514 ก็เป็นช่วงของ 3 รัฐบาลทหารที่มีบทบาททางการเมือง คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งการเลือกตั้งในสมัยนี้บ่งชี้ถึงการสร้างความนิยมในตนเองมาก

สอดคล้องกับงานของ วรสิทธิ์ โรจนพานิช ที่ศึกษา “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการที่มีผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงน้อย แสดงให้เห็นว่าประชาชนชาวไทยมีความสนใจต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยน้อยกว่าที่ควร และที่เป็นเช่นนี้เพราะประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองน้อย ทำให้การหาเสียงเลือกตั้งมุ่งไปในลักษณะสร้างความนิยมส่วนตัวมากกว่าสร้างความนิยมให้แก่พรรคการเมือง (วรสิทธิ์ โรจนพานิช, 2516)

ดังนั้น การเมืองในส่วนของการเลือกตั้งในยุคนั้นจึงเป็นการหาเสียงเลือกตั้งให้ตัวเอง แต่ไม่ได้เป็นการหาเสียงสร้างความนิยมให้พรรค แต่ใช้พรรคการเมืองเป็นบันไดก้าวขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง จึงเป็นเหตุทำให้เกิดความนิยมในพรรคนั้นลดลง ซึ่งจะสอดคล้องกับงานของ ชัยวัฒน์ สารสมบัติ “ทหารกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง (2500-2506)” พบว่า บางยุคบางสมัยทหารก็ได้วางหลักเกณฑ์ในรัฐธรรมนูญไว้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้นำทางทหารได้มีโอกาสก้าวเข้ามามีตำแหน่งเป็นผู้นำในทางการเมืองด้วย ได้แก่ สมัยที่มีการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2500, 2501, 2512 ซึ่งรูปแบบการเลือกตั้งดังกล่าวจะมีความเป็นประชาธิปไตยพอสมควรก็ตาม แต่การเลือกตั้งนั้น ผู้นำทางทหารอันมี จอมพล ป.พิบูลสงคราม จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพล ถนอม กิตติขจร ซึ่งยังคงมีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้บัญชาการทหารก็สามารถเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ ทั้งนี้โดยที่ผู้นำเหล่านี้ได้จัดตั้งพรรคการเมืองของทหารและเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองเข้าแข่งขันในการเลือกตั้ง ได้แก่ พรรคเสรีมนังคศิลาในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2500 พรรคชาติสังคมในปี พ.ศ. 2501 และ พรรคสหประชาไทยในปี พ.ศ. 2512

ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2526 ทหารไม่สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเป็นทางการ และยังไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ในภายหลัง เนื่องจากเงื่อนไขต่างๆ ทหารจึงพยายามผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 พร้อมๆ กับเร่งพัฒนาบทบาทใหม่ คือ บทบาทตามคำสั่งที่ 66/23 ซึ่งเป็นบทบาทการรักษาความมั่นคงภายในที่จะทำให้ทหารมีความชอบธรรมในกิจกรรมต่างๆ นอกหน้าที่ของกองทัพ และเมื่อมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ได้ผลก็ผลักดันให้ยุบสภา เพื่อให้ระบบการเลือกตั้งนี้ใช้ระบบเดิม ซึ่งทหารยังพอมีอิทธิพลอยู่บ้างในการจัดตั้งรัฐบาล และผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อไป (ชัยวัฒน์ สารสมบัติ, 2528)

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนมากงานวิจัยที่ศึกษาจะมองไปที่ บทบาทของทหารที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งมากกว่าพรรคการเมือง โดยพยายามสร้างความนิยมให้กับตนเองหรือพยายามทำลายเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง ซึ่งช่องว่างของงานวิจัยที่กล่าวยังมีช่องว่างอยู่มากพอสมควร เพราะส่วนมากจะมุ่งประเด็นศึกษาไปที่ตัวบุคคลมากกว่า อาจจะเป็นเพราะว่าในยุคนั้นอำนาจอยู่กับผู้นำ ไม่ได้อยู่กับประชาชนก็เป็นได้ จึงยังแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนไม่ได้ ซึ่งปัจจุบันนี้สังคมไทยยังติดอยู่กับการปกครองแบบทหารที่ยังไม่ได้มีการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนนั้นขาดความหวังกับการที่จะมีการเลือกตั้งใหม่ในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนั้นองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของทหารที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง จึงเป็นบทสะท้อนถึงเหตุผลบางอย่างประการต่อการเลือกตั้งในบริบทรัฐบาลทหาร

2. กลุ่มศึกษาการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ในการศึกษาการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น มีงานศึกษาไว้มากพอสมควร ซึ่งผู้ทำการศึกษา ก็จะขอยกประเด็นงานวิจัยบางชิ้นที่มีความสำคัญหรือเป็นงานวิจัยที่สามารถตอบ โจทย์การเลือกตั้งในสังคมไทยในปัจจุบันนี้ได้โดยตรง ดังนี้

ธารินี ภาวะสุทธิการ ได้ศึกษา “ระบบเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองในประเทศไทย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หลังจากการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้นำเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้ปกครองประเทศ และได้จัดให้มีการเลือกตั้งถึง 11 ครั้ง ได้เคยใช้ระบบเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขตมาแล้ว แต่ก็เกิดปัญหาว่าการเลือกตั้งโดยวิธีใดจะดีที่สุด และส่งเสริมระบบพรรคการเมืองมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขตที่แล้วมา มีอิทธิพลต่อพรรคการเมืองน้อยมาก เนื่องจากประชาชนมักจะเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่าที่จะเลือกพรรคการเมืองนั่นเอง (ธารินี ภาวะสุทธิการ, 2515) และจากการวิเคราะห์นี้ยังชี้ให้เห็นว่ากฎหมายเลือกตั้งและกฎหมายพรรคการเมืองรวมทั้งลักษณะของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทย ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการทางการเมืองของระบบพรรคการเมืองไทยอย่างยิ่ง ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีส่วนสำคัญในการที่จะพิจารณาถึงระบบเลือกตั้งของประเทศในอนาคต รวมทั้งการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ให้มีส่วนเสริมสร้างระบบพรรคการเมืองของประเทศต่อไป

ในส่วนของงาน สาธิต ขวโนทัยได้ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับ “การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย” ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ระบบการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทยนั้นจะมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลักการ แต่จะมีความแตกต่างกันอย่างน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในพรรคเป็นตัวกำหนดอยู่เบื้องหลัง พรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคมจะมีหลักการเลือกสรรที่ตรงกัน คือ คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก ติดตามด้วยประสบการณ์ทางการเมือง สำหรับพรรคประชาธิปัตย์จะมุ่งเน้นในฐานะทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมือง ส่วนพรรคประชากรไทยจะคำนึงถึงคนที่มีผลงานด้านการพัฒนาเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ต้องการตรงกัน คือ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และการมีประสบการณ์ทางการเมือง โดยให้ความสำคัญเป็นอย่างน้อยต่ออุดมการณ์ทางการเมือง และในประเด็นการเสนอชื่อต่อรองแลกเปลี่ยนในการสรรหานั้น ส่วนใหญ่จะต้องเป็นบุคคลที่เคยได้รับตำแหน่งทางการเมืองมาก่อนในอดีตและอยู่ในเขตพื้นที่ที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งใส (สาธิต ขวโนทัย, 2531)

สรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ ประสบการณ์ทางการเมือง ฐานะทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยที่พรรคการเมืองคำนึงถึงในการเลือกสรร

ถ้ามองจากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องที่ได้กล่าวมาอาจจะเห็นมุมมองที่ต่างกัน ทั้งเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ส่งผลต่อพรรคการเมือง หรือ ว่าฐานะทางสังคมและประสบการณ์ในทางการเมือง อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยอีกมากที่พยายามสะท้อนถึงปัญหาของการเลือกตั้ง มีงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า ของ สายฝน น้อยทิด และวราภรณ์ เผือกเล็ก ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 มกราคม 2544 จากผลการศึกษาสรุปได้ การซื้อเสียง การทุจริตการเลือกตั้งยังมีปรากฏในกระบวนการเลือกตั้งครั้งนี้ และพบอีกว่า จากหนังสือพิมพ์ที่มีการรายงานข่าวการเลือกตั้ง ยังพบพฤติกรรมเลือกตั้งที่เป็นการทุจริตการเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียง ในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานครจำนวนมาก แต่สิ่งที่เป็นที่น่าสนใจของวิจัยนี้ก็คือ การทำงานของคณะกรรมการเลือกตั้ง สังคมคาดหวังว่าองค์กรรูปแบบใหม่นี้จะสามารถดำเนินการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตยุติธรรม แต่ผลการศึกษาพบว่า มีคณะกรรมการการเลือกตั้งบางเขตมีความลำเอียงเข้าข้างผู้สมัครบางคน ที่เป็นเครือญาติกัน หรือไม่กล้าตัดสินการกระทำผิดของผู้สมัครบางพรรค (สายฝน น้อยทิด และวราภรณ์ เผือกเล็ก, 2544) นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงความไม่ชัดเจนในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งงานวิจัยหลายเรื่องพยายามค้นหาคำตอบของปัญหาการเลือกตั้งที่จะนำไปสู่การสร้างประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์แบบ ในปี 2556 มีบทความวิจัยเรื่อง การประมวลในกระบวนการเลือกตั้งกับการสร้างสถาบันรัฐสภาไทยให้เข้มแข็ง ของ ชาญชัย จิตรเหล่ออาพร ที่ได้นำเสนอบทความผ่านงาน ประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 14 (2556) ซึ่งในบทความนี้ได้วิเคราะห์ถึงมูลเหตุที่นำไปสู่ระบบการประมวลในกระบวนการเลือกตั้งประกอบไปด้วย 1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมภายใต้ระบบอุปถัมภ์ที่อิงอาศัยนโยบายประชานิยม 2) การปรับเปลี่ยนบทบาททางการเมืองของกลุ่มนายทุน และ 3) ความอ่อนแอของกลไกในกระบวนการตรวจสอบ ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้ข้างต้นส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประมวลนี้มีลักษณะที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) การขาดและลดทอนคุณค่าความเป็นตัวแทนที่เข้าสู่ระบบการเมือง 2) พรรคการเมืองขาดความเข้มแข็ง และ 3) เกิดระบอบคหบดีสภาที่ขัดต่อปรัชญาการปกครองในระบอบรัฐสภา (บทคัดย่อ, 2556) บทความพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงความอ่อนแอของระบบการเมืองไทยที่ถูกกระแสวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมภายใต้ระบบอุปถัมภ์

สิ่งที่จะกล่าวต่อไปในกระบวนการเลือกตั้ง จะมองไปที่การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เพราะผลกระทบหรืออิทธิพลของการเลือกตั้งระดับชาตินั้นจะมีผลต่อการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นอย่างไร ซึ่งมีงานของ สมบัติ จันทรวงศ์ (2540) ที่กล่าวถึง การสำรวจบริบทในการเลือกตั้ง และการสำรวจจุดแข็ง-จุดอ่อนของผู้สมัครและคู่ต่อสู้ ก็คือ “การวางยุทธศาสตร์” ของการณรงค์หาเสียง คำว่า “ยุทธศาสตร์” ในที่นี้หมายถึง “แนวทางการดำเนินงานที่กระทำไปอย่างรู้ตัว เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่เป็นที่เข้าใจกันแล้วเป็นอย่างดี ฉะนั้นคำว่า “ยุทธศาสตร์ในการณรงค์หาเสียง” ก็คือแนวทางการดำเนินงานที่กระทำไปให้บรรลุถึงเป้าหมายของการเลือกตั้งหรือชนะการเลือกตั้งเอง สิ่ง

ที่ สมบัติ จันทรวงศ์ ศึกษาเน้นเป็นการมองยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียง ว่าแต่ละพรรคการเมืองมีวิธีการอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานของ บุญอริ ยีหมะ ที่ศึกษา “นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ: การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย” พบว่า ความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยมาจากปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างในขณะนั้นกับการดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองของพรรค กล่าวคือ การเลือกตั้งในครั้งนี้นี้เกิดขึ้นภายใต้บริบทเชิงโครงสร้างที่สังคมไทยยังคงตกอยู่ในสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 บริบทเชิงโครงสร้างเช่นนี้ทำให้พรรคไทยรักไทยเลือกดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยม (populism) (บุญอริ ยีหมะ, 2547) ทั้งสองงานที่กล่าวมาอาจจะนำไปสู่การอธิบายงานวิจัยในระดับท้องถิ่นใน ของ เพ็ญกมล มานะรัตน์ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัย “การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547” จากการศึกษาพบว่า 1)การจัดตั้งองค์กรหาเสียง วิธีการ-ยุทธวิธี และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครเลือกตั้ง หัวคะแนน และประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ 2) กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกส่งผลให้กระบวนการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการรณรงค์หาเสียงเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ แ่งลบ คือ เกิดการปรับตัวด้านกลยุทธ์/วิธีการหาเสียงที่ไม่สุจริตต่างๆ ให้แยบยลซับซ้อนมากขึ้นจนกฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ ส่วนในแง่บวก คือ เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกของเทศบาลที่นโยบายได้เข้ามามีบทบาทในการรณรงค์หาเสียงในฐานะส่วนประกอบสำคัญที่มีผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้งควบคู่ไปกับการใช้กลยุทธ์การหาเสียงด้วยวิธีการเดิมๆ ต่างๆ

ต่อมาจึงมีงานศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของ ขอรังษิณี คล้ายนาค (2546) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง: ศึกษากรณีเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษา พบว่า การสนทนาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น แต่การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เพิ่มสูงขึ้นกลับพบว่ายังมีปัญหาเรื่องของการซื้อเสียงมากโดยเฉพาะในกลุ่มของประชาชนที่มีรายได้น้อย และยังมีมองถึง ผู้สมัครรณรงค์หาเสียงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มหัวคะแนนผู้สมัคร กลุ่มเครือข่ายและเพื่อนที่ใกล้ชิดของผู้สมัครและเป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่มีเงินเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนตอบแทน ส่วนงานศึกษาอื่นส่วนที่ศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาตัวแปรด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ที่มุ่งประเด็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง ซึ่งไม่สามารถมองเห็นสิ่งที่ปัญหาได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตามยังมีการศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นอีกมาก ปี พ.ศ. 2546 มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตดินแดง ของ ศุชัยวุธ ชาวสวนกล้วย (ศุชัยวุธ ชาวสวนกล้วย, 2546) ที่ทำให้ทราบว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ของผู้สมัครยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจ ในการลงคะแนนเสียงของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเน้นเลือกผู้สมัครที่

รู้จักและเข้าใจปัญหาคนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นเหตุที่พรรคการเมืองต้องนำไปประกอบการพิจารณาในการคัดเลือกตัวผู้สมัครของพรรคด้วยในปีเดียวกันไอพาร์ ถิ่นบางเตียว (2546) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ “การเมืองท้องถิ่นกับการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง” งานของเขาแสดงให้เห็นถึงการเลือกตั้งในลักษณะโครงสร้างอำนาจชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างอำนาจเชิงซ้อนในชุมชน ทำให้เกิดอำนาจรัฐราชการและระบบเครือข่ายขึ้น จากลักษณะการเลือกตั้งกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านในอดีตชาวบ้านยังใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้ที่อาวุโส เป็นคนดี มีคุณธรรมเป็นผู้นำ มาสู่การเลือกตั้งแบบมีผลประโยชน์โดยใช้เงินเงินทุนในการหาเสียงแทน จึงทำให้เกิดกลุ่มอำนาจใหม่ภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและได้ทำลายกฎเกณฑ์ดั้งเดิมลง แล้วได้สถาปนาระบบธุรกิจการเมืองขึ้นเป็นเงื่อนไขหลักในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งอำนาจทางการเมือง โดยมีการแบ่งเป็นฝ่ายของกลุ่มการเมืองและการอุปถัมภ์ภายในกลุ่มของตน ส่วนการศึกษาการเมืองของรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงพบว่าการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองมาบตาพุดอยู่ภายใต้ระบบผูกขาดอำนาจปกครองไว้ในกลุ่มอำนาจเดียวโดยอาศัยระบบการฮั้วทางการเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ระบบฮั้วทางการเมืองเกิดขึ้นเพราะกลุ่มอำนาจขาดแคลนทรัพยากรทางการเมือง เพื่อการสร้างอำนาจต่อรองเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง และการฮั้วทางการเมืองเพื่อการจัดสรรอำนาจทางการเมือง จะเห็นได้ว่า งานของศุชัยวุธ ชาวสวนกล้วย พยายามชี้ให้เห็นเห็นว่า การเลือกตั้งยังให้ความนิยมในบุคคลมากกว่าพรรคการเมืองส่วนงาน ไอพาร์ ถิ่นบางเตียว ชี้ให้เห็นถึง การเลือกตั้งท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอำนาจในชุมชนสู่โครงสร้างเชิงซ้อนในชุมชน รวมไปถึงการฮั้วในทางการเมืองด้วย

หลังจากนั้น ปี พ.ศ. 2551 ได้มีงานวิจัยเกี่ยวกับ “การเลือกตั้งท้องถิ่นแบบถ่วงดุลการเมืองระดับชาติ : ศึกษากรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547 ของ วรินทร์พร ปณิธานธรรม จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองการเลือกตั้งของประชาชนกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะของการถ่วงดุลอำนาจการเมืองระดับชาตินั้น มีปัจจัยหลัก 2 ประการเป็นสำคัญ ได้แก่ ประการแรก ปัจจัยของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะของความเป็น “เมือง” ซึ่งเป็นพื้นที่ของชนชั้นกลางและความเป็นปัจเจกของพลเมืองนำมาซึ่งความเป็นอิสระในการตัดสินใจ ประการที่สอง ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติในแต่ละช่วงเวลาซึ่งจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของคนกรุงเทพฯ ในฐานะที่เป็นคนเมืองชนชั้นกลาง โดยพบว่า ปัจจัยทางสถานการณ์การเมืองระดับชาติจะมีการเลือกตั้งท้องถิ่นกรุงเทพมหานครมากที่สุด สังเกตได้จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาทั้งหมด ผู้ว่ากรุงเทพมหานครที่มาจากพรรคการเมืองนั้นสลับสับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ไม่มีความสม่ำเสมอในการเลือกพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นเวลานาน (วรินทร์พร ปณิธานธรรม, 2551) และยังมีงานของ กิติภูมิชัย วงศ์สนธิ (2553) ได้ศึกษา”บทบาทของพรรคการเมืองไทยต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551” ซึ่งเขาชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ “เครือข่ายฝักฝ่าย” ทำงานได้ผลมากกว่าพรรคการเมือง อยู่ 5 ประการใหญ่ๆ คือ 1.ความต่อเนื่อง/เสมอต้นเสมอปลาย 2. ความสัมพันธ์ส่วนตัว/ผูกพันรักดี 3. ความรวดเร็วในการตอบสนอง/ฟังฟังได้ง่ายและสะดวก 4. ขนาดของเครือข่าย/การครอบคลุมพื้นที่ 5. ความยืดหยุ่น/มีอิสระ/มีความคล่องตัว ปี พ.ศ. 2553 มิ่งงานศึกษาเกี่ยวกับ “บทบาทผู้นำชุมชนต่อการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น เทศบาลตำบลสนับทึบเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ของ สนธยา ต่างใจ จากผลการศึกษาได้แยกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ **ด้านที่หนึ่ง** บทบาทการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการเลือกตั้ง พบว่า ผู้นำชุมชนปฏิบัติบทบาทด้านกฎหมายเลือกตั้งได้ดี อำนาจความสะดวกให้แก่ประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับการศึกษาการใช้รูปแบบแห่งอำนาจของผู้นำในอุดมคติที่ใช้อำนาจตามกฎหมาย (Legal domination) โดยแม็กเวเบอร์ กล่าวไว้ว่า ผู้ยอมทำตามเพราะเห็นว่าผู้นำนั้นเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งชอบธรรมตามกฎหมาย และเป็นที่มีความสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนดไว้ ไม่ใช่มาเป็นผู้นำเพราะอาศัยจารีตประเพณีหรืออำนาจบารมีส่วนตัว **ด้านที่สอง** บทบาทการแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบว่า ผู้นำชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบและประสานงานหรือรับข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง แจ้งข่าวสารอย่างรวดเร็วและให้คำแนะนำตอบข้อซักถามอย่างชัดเจนด้วยความเต็มใจ **ด้านที่สาม** บทบาทเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการเลือกตั้ง พบว่า ผู้นำชุมชนได้ทำหน้าที่เป็นรักษาความปลอดภัย ในการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย **ด้านที่สี่** บทบาทการสนับสนุนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของราษฎร พบว่า ผู้นำชุมชนได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ระดับหนึ่ง ในการเชิญชวนให้ราษฎรเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมการเมือง โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถึงแม้จะมีราษฎรบางรายที่ไม่เห็นความสำคัญแต่ก็เป็นเหตุสุดวิสัยทั้งนี้เนื่องจากผลจากสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวของราษฎรเอง **ด้านที่ห้า** บทบาทการดูแลการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และถูกต้องตามกฎหมาย พบว่า ผู้นำชุมชนปฏิบัติหน้าที่ได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากอิทธิพลทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งไม่สามารถที่จะควบคุมได้ (สนธยา ต่างใจ, 2553)

จากการศึกษาของคณาจารย์ในเรื่องการเลือกตั้งระดับชาติและท้องถิ่น ผ่านงานวิจัยและบทความต่างๆ จะเห็นได้ว่า จากองค์ความรู้ทางการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นของการวิจัยในด้านต่าง จะเป็นในด้านเกี่ยวกับกฎหมาย การซื้อเสียงทางการเมือง การฉ้อโกง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือแม้แต่วิทยาศาสตร์ในการเลือกตั้ง แต่สิ่งที่ยังต้องมีการเพิ่มเติมในองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ น่าจะมีการศึกษาถึงกระบวนการเลือกตั้งในระดับประเทศ เช่น การเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้งในต่างประเทศ ที่มีระบบการเลือกตั้งที่คล้ายกับประเทศ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและเข้าใจถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละประเทศ ในการนำมาปรับปรุงให้การเลือกตั้งนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะมีการศึกษาถึงระบบการบริหารจัดการการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้รู้ถึงหลักการในการจัดการเลือกตั้งและอำนาจขอบเขตของ กกต. ในการสร้างความเข้าใจในระบบการเลือกตั้งใน

สังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบันนี้การเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น ถูกกำหนดโดยรัฐบาลทหารที่เข้ามาบริหารจัดการให้อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ โดยท้องถิ่นนั้นไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งองค์ความรู้ด้านการการเลือกตั้งระดับชาติและท้องถิ่นนั้น จะเป็นบทสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยตรง

3. กลุ่มที่ศึกษาการเลือกตั้งผ่านสื่อมวลชน

การศึกษาสถานะทางความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ผู้ศึกษาได้มีการนำเอางานวิจัยทางด้านสื่อสารมวลชนเข้ามาศึกษา เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการของการเลือกตั้งที่มีสื่อเป็นการช่วยรณรงค์ในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เลยยกงานวิจัย 2 เรื่อง เพื่อนำมาสร้างองค์ความรู้ขึ้นใหม่ ดังนี้

อัจฉรา ปณฺทราวุธ (2551) ได้ทำการศึกษา “มายาคติและอุดมการณ์ในโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548: การวิเคราะห์ด้วยวิธีสัญวิทยา ผลการศึกษาพบว่า การสร้างความหมายในโฆษณาหาเสียงของพรรคไทยรักไทยทั้งที่เป็นความหมายโดยตรงและโดยนัย เกิดจากสัญลักษณ์ประเภทต่างๆ ซึ่งการวิเคราะห์พบว่า โฆษณาหาเสียงใช้ระบบความหมายสัญลักษณ์เพื่อสร้างความหมายมายาคติที่สนับสนุนอุดมการณ์ต่างๆ ได้แก่ มายาคติแห่งอุดมการณ์ชาตินิยมใหม่ของพรรคไทยรักไทย มายาคติแห่งอุดมการณ์การเมืองแบบอุปถัมภ์ มายาคติแห่งอุดมการณ์ความเป็นอื่นๆ และมายาคติแห่งอุดมการณ์ความเป็นคนอื่น และมายาคติแห่งอุดมการณ์ชนชั้นกลาง มายาคติเหล่านี้ เป็นไปเพื่อสนับสนุนค้ำจุนผลประโยชน์ของชนชั้นที่มีอำนาจเหนือในทางการเมืองและเศรษฐกิจ คือชนชั้นนายทุนและชนชั้นกลาง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า การอ่านความหมายของผู้รับสารอาจแตกต่างกันออกไป ซึ่งหมายความว่าชนชั้นล่างยังพอมิ “พื้นที่” ในการต่อสู้ทางอุดมการณ์อยู่บ้าง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งเสริมสร้างความรู้เท่าทันสื่อ (medialiteracy) ให้แก่ประชาชนที่มีต่อการสื่อสารทางการเมืองประเภทการโฆษณาหาเสียงให้มากยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งงานวิจัยนี้สร้างความเข้าใจการเลือกตั้งผ่านสัญลักษณ์ทางการเมืองระหว่างชนชั้น

ในปี 2553 มีงานศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเลือกตั้งของจังหวัดที่มีผู้ไปลงคะแนนเสียงมากที่สุดในประเทศไทย ของ ปณฺธูฎา จันทรบุญเรือง พบว่า 1) กลยุทธ์สื่อที่จังหวัดลำพูนใช้แล้วสามารถเชิญชวนให้ประชาชนออกมาเลือกตั้งมากที่สุด คือ กลยุทธ์สื่อพื้นฐานภายใน ซึ่งประกอบด้วยนโยบาย แผนงาน และโครงการ กฎหมาย คำสั่ง และข้อบังคับ เป็นต้น ส่วนกลยุทธ์สื่อสารภายนอกมีการใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล ข้อความสั้น และโทรสาร ในการประสานงาน มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้ความสำคัญสื่อและสารประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายผ้า ป้ายไว้นิว ป้ายไม้ เป็นต้น 2) กลยุทธ์ที่ใช้รณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ประกอบด้วย กลยุทธ์สารเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อใช้ควบคุมผู้ปฏิบัติงานและควบคุมให้ประชาชนออกมาเลือกตั้ง และก็มีกลยุทธ์สารเกี่ยวกับความสนุกสนานเริง ข้อมูลข่าวสารจากภายนอก ความร่วมมือและช่วยเหลือ การประเมินผลงานแบบ

ทางการและไม่เป็นทางการ สถานการณ์สิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้ และแรงจูงใจ 3) บริบทกิจกรรมสื่อสาร ประกอบด้วย วิธีการติดต่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ การสื่อสารด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร อวัจนภาษา การจัดกิจกรรม เครื่องมือสื่อสาร และตามสารบังคับบัญชา (ปฤษฎางค์ จันทน์บุญ, 2553)

สรุปได้ว่า งานทางด้านสื่อสารมวลชนทั้งสองงาน ชี้ให้เห็นถึงการเข้าถึงสื่อในการเลือกตั้ง อาจมองทางด้านสัญญาณทางการเมืองที่มีผลต่อระชนชั้นทางสังคม หรืออาจมองถึงกลยุทธ์ในการใช้สื่อต่างๆในการสร้างความนิยมในการเลือกตั้ง

บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัยและบทความทางวิชาการ พบว่า งานศึกษาทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น ซึ่งครอบคลุมเรื่องของ การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง โดยศึกษาในมุมมองทางประวัติศาสตร์ การเลือกตั้งระดับชาติและท้องถิ่น รวมไปถึง สื่อสารมวลชน ปรากฏว่าช่องว่างหรือความขาดแคลนองค์ความรู้ต่อการเมืองเรื่องการเลือกตั้งนั้น ยังมุ่งศึกษาเฉพาะการเลือกตั้งในสังคมไทยอยู่ จึงไม่เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างที่เกิดจากระบบการเลือกตั้งในต่างประเทศที่ส่งผลต่อระบบการเลือกตั้งในสังคมไทย และยังไม่มีงานศึกษาใดที่มีการศึกษาถึงกระบวนการเลือกตั้งในสังคมไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน เพราะว่าถ้ามีการศึกษาในลักษณะนี้เราจะสามารถเห็นถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งที่มีความเหมาะสมกับสังคมไทยในสร้างประชาธิปไตยในการเลือกตั้งได้อย่างดียิ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม นับปัจจุบันนี้การเลือกตั้งในสังคมไทยนั้น ยังรอความหวังที่จะให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น ซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับการเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทย อาจจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการนำไปสู่การแสวงหาเหตุผลของการศึกษาการเมืองเรื่องการเลือกตั้งในสังคมไทยต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมการปกครอง.(2529). รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ประจำปี 2528, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. (2531). การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล.

กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิติภูมิชัย วงศ์สนิท. (2553). บทบาทของพรรคการเมืองไทยต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551, ภาคนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยวัฒน์ สารสมบัติ. (2528). ทหารกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง (2500-2506), วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธารินี ภาวะสุทธิการ. (2515). **ระบบเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองในประเทศไทย**, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2550). **บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. 206-2516**, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2546). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุษอริ ยี่หมะ.(2547). **นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ: การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย**, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษอริ ยี่หมะ. (2556). **การสร้างประชาธิปไตยกับปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองในระดับชาติและท้องถิ่น**, การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 14 (พ.ศ. 2556) ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปณฐฎา จันทรบุญ. (2553). **กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเลือกตั้งของจังหวัดที่มีผู้ไปลงคะแนนเสียงมากที่สุดในประเทศไทย**, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ.(2555). **การเมืองว่าด้วยการเลือกตั้ง : วากรรม อำนาจ และพลวัตชนบทไทย**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.
- เพี้ยน อันชุกฤทธิ์. (2523). **รัฐบาลไทย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในช่วง พ.ศ. 2498-2514**, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญกมล มานะรัตน์. (2547).**การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรปณต ปกครอง. (2549). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา**, ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัชณี คล้ายนาค. (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง: ศึกษากรณีเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2541). **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วรสิทธิ์ โธนาพานิช. (2516). การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรินทร์พร ปณิธานธรรม. (2551). การเลือกตั้งท้องถิ่นแบบถ่วงดุลการเมืองระดับชาติ : ศึกษากรณีการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547, ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุขชัย ชวสนกล้วย. (2546). การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สาธิต ชวะโนทัย. (2531). การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ จันทร์วงศ์. (2540). รายงานวิจัยเรื่อง “การเลือกตั้งผู้ว่ากทม.2539: การศึกษายุทธศาสตร์การสร้างภาพ”, เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สายฝน น้อยทิด และวราภรณ์ เผือกเล็ก. (2544). รายงานการวิจัย เรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 มกราคม 2544, สถาบันพระปกเกล้า.
- สนทยา ต่างใจ. (2553). บทบาทผู้นำชุมชนต่อการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่น เทศบาลตำบลสนับทึบ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, รายงานศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุดม เกสรโทยาน. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน, ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนา ประคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2550.
- อัจฉรา ปิ่นทรานวงศ์. (2551). มายาคติและอุดมการณ์ในโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548: การวิเคราะห์ด้วยวิธีสัญวิทยา, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2546). การเมืองท้องถิ่นกับการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง มาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง, วิทยานิพนธ์สาขานโยบายสาธารณะ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

เว็บไซต์

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ม.ป.ป.). <http://www.gpf.or.th/cgi-bin/CMS/SecretaryGeneral/secretaryf1.pdf>, สืบค้นวันที่ 6 มกราคม 2557

นโยบายต่างประเทศของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Foreign relations of China with Regional Security in Southeast Asia.

ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

Dr.kanjira Wijitwatcharak

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Author for Correspondence: Email: kanjira9@gmail.com

บทคัดย่อ

อาเซียนในศตวรรษที่ 21 มีการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและพลวัตแห่งอำนาจ การเคลื่อนย้ายอำนาจ (Power shift) จากตะวันตกไปตะวันออก เกิดการเปลี่ยนผ่านของอำนาจ (Transition of power) เป็นระบบที่เปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบใหม่ สำหรับอาเซียนมีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic Transformation) โดยเฉพาะมิติทางภูมิเศรษฐศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิสังคมศาสตร์ด้วยเช่นกัน ส่งผลให้การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) นำแนวคิดทางสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security Architecture) มากำลึงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประกอบกับ “ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษแห่งเอเชีย” ที่รัฐบาลจีนจึงมุ่งพัฒนาความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคนี้ จีนจึงได้ใช้นโยบาย soft power ในการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนบ้านที่ดี ผ่านการเชื่อมโยงของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและการติดต่อสื่อสารในศตวรรษที่ 21 โดยมีชื่อเรียกใหม่ว่ายุทธศาสตร์ “นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (One Belt, One Road) อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมองว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นภัยคุกคาม

จากการศึกษาพบว่ายุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ก่อให้เกิดความหวาดระแวงและขาดความไว้วางใจที่มีต่ออาเซียน ส่งผลต่อเป้าหมายของอาเซียนที่ต้องการเป็นแกนกลางสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค เนื่องจากจีนอาจใช้ OBOR เป็นเครื่องมือในการขยายกำลังทางการทหารเข้าครอบครองพื้นที่พิพาทในทะเลจีนใต้ รวมทั้งกำหนดทิศทางการเศรษฐกิจของอาเซียนได้ในอนาคต และสร้างความแตกแยกภายในภูมิภาค ดังนั้นอาเซียนควรมีความชัดเจนและกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมต่อยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เพื่อสร้างความไว้วางใจที่มีต่ออาเซียนให้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง

คำสำคัญ: จีน, อาเซียน, นโยบายต่างประเทศ, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Received date:15/08/2561, Accepted date: 24/10/2561 , Published date: 30/12/2561

Abstract

ASEAN community in the 21st century 21 is faced with changes and the dynamics of power, which is moving the power (power shift) from the west to the east. Change occurs through power (power of transition) is a system that changes the old system to the new one. Regarding ASEAN, the changes has happened in the areas of political and economic transformation (Political and Economic Transformation), especially in geographic dimension of economics, immunology, sciences and social sciences. The State chart has called for the ASEAN cooperation meeting and political stability in the Asia-Pacific (ASEAN Regional Forum-ARF). The architectural concept the stability in the region (the Regional Security Architecture) came to mention once again to prepare for these changes to the “ century 21st is the Asian century.” The Chinese Government, therefore, was aimed at developing cooperation with countries in this region. China has used soft power policies in creating relationships in a manner neighbors through the link of the transport infrastructure and communication in the 21st century by a new name that the strategy of “one policy, one bar, a path” (One Belt, One Road), However, experts are looking at how international relations strategy on such strategy as a threat.

Regarding the mentioned strategy, a study found that one of the paths (OBOR) causes distrust and a lack of trust towards ASEAN. ASEAN’s goal that the impact would be a core architecture, regional stability because China may use the mentioned strategy as a tool to expand political possession in the South China Sea, including the ASEAN’s economic direction in the future, and create a schism within the ASEAN region; therefore, the mentioned strategy should be clearer and more concrete to build and bring back trust towards ASEAN.

Keywords: China, ASEAN, Foreign Policy, Southeast Asia

บทนำ (Introduction)

“ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษแห่งเอเชีย” เป็นคำกล่าวที่มาพร้อมกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของประเทศในเอเชีย ในขณะที่สหภาพยุโรปเผชิญกับหนี้สาธารณะและการถอนตัวของสหราชอาณาจักร (Brexit) และสหรัฐอเมริกาผู้นำประเทศคนใหม่ซึ่งเน้นแนวคิด America First ต่างเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระแสอิทธิพลของจีนในเอเชียและในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก การเติบโตของจีนยุคใหม่เริ่มต้นขึ้นจากการปฏิรูปภายในประเทศตามนโยบายสี่ทันสมัย (Four Modernizations) ของเติ้ง เสี่ยวผิง เมื่อ ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) ประกอบกับแนวทางการพัฒนาของผู้นำจีนในรุ่นต่อมา มาได้้นำความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกมาสู่ประเทศ และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้เศรษฐกิจของจีนเติบโตอย่างก้าวกระโดด จีนได้กลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกแทนที่สหรัฐอเมริกา และปัจจุบันทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนสูงที่สุดในโลก ดังนั้น หลายประเทศจึงปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อจีน โดยเฉพาะรูปแบบการบริหารเศรษฐกิจของจีนที่ได้นำระบบทุนนิยมโดยรัฐ (State Capitalism) มาใช้จนประสบความสำเร็จ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

ในขณะเดียวกันศตวรรษที่ 21 จีนต้องการขึ้นมาเป็นมหาอำนาจ ส่งผลให้จีนต้องการทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งลงทุนเพื่อขยายเศรษฐกิจและ ความเป็นรัฐชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ (Statism and National Interests) จีนจึงได้เปลี่ยนยุทธศาสตร์น่านน้ำทะเล ซึ่งเดิมได้เน้นการปกป้องอำนาจอธิปไตยบริเวณพื้นที่ทางทะเลบริเวณใกล้ชายฝั่งเป็นหลัก (มณฑล. 2556 อ้างถึงใน บรรจง ไชยลังกา. 2559) ขยายไปสู่ทะเลลึกมากขึ้น โดยการรุกเข้ายึดครองพื้นที่ในบริเวณทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ จากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้ประเทศต่างๆ ในอาเซียนเกิดความหวาดระแวง แต่ในปัจจุบันรูปแบบของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ถือว่าเป็นรูปแบบการดำเนินนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีลักษณะการใช้ Soft Power นำในการดำเนินนโยบายต่างๆ มากกว่าการใช้ Hard Power

ประกอบกับในศตวรรษที่ 21 อาเซียนมีการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและพลวัตแห่งอำนาจการเคลื่อนย้ายอำนาจ (Power shift) จากตะวันตกไปตะวันออก ซึ่งในศตวรรษที่ 21 ฝั่งตะวันออกหรือเอเชียมีบทบาทมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนผ่านของอำนาจ (Transition of power) ซึ่งเป็นระบบโลกที่สหรัฐฯ เป็นศูนย์กลาง (US. Centric World Order) เป็นระบบที่เปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบใหม่สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic Transformation) โดยเฉพาะมิติทางภูมิเศรษฐศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิสังคมศาสตร์ ด้วยเช่นกัน (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2558: 30-31) จนทำให้การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้าน การเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) นำแนวคิดทางสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security Architecture) มากล่าวถึง

อีกครั้งหนึ่งเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว บนพื้นฐานของแผนงานความร่วมมือระดับ ภูมิภาคและอนุภูมิภาค ที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมการสร้างควมไว้วางใจ การทูตเชิงป้องกัน และการจัดการกับความขัดแย้งในภูมิภาคที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง (ASEAN centrality) (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2555 : 14-15)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาเรื่อง นโยบายต่างประเทศของ จีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อศึกษานโยบายต่างประเทศของจีนผ่าน ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีนในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งศึกษาผลกระทบนโยบายต่างประเทศของจีนผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค โดย แบ่งการอธิบายออกเป็น 3 ส่วน **ส่วนแรก**เป็นทบทวนแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ ผ่านการศึกษาเรื่องสังคมนิยม สังคมนิยมใหม่ และสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ (Realism, Neo- Realism and Neo Classical Realism) ซึ่งโดยทั่วไปนักคิดแนวสังคมนิยม (Realism) เชื่อว่าการใช้อำนาจทางการเมือง และการแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติ นักคิดสังคมนิยมใหม่ (Neo- Realism) เชื่อว่าโครงสร้างระหว่างประเทศ (International structure) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของรัฐ และ นักคิดสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ (Neo Classical Realism) มองว่ารัฐมุ่งควบคุมและออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อตอบสนองต่อความไม่แน่นอนและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นภัยอันตรายสำคัญของสภาวะอนาธิปไตย และแนวคิดเสรีนิยม และเสรีนิยมใหม่ (Liberalism and Neo- Liberalism) โดยเสรีนิยม (Liberalism) มองว่ามนุษย์เป็นคนดีและมีเหตุผล “ผลประโยชน์ร่วมกันเกิดขึ้นได้” (a potential harmony of interests) เสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism) เชื่อว่าถึงแม้ว่าโลกจะเป็นสภาวะอนาธิปไตยแต่ความร่วมมือก็เกิดขึ้นได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจีนมีการดำเนินนโยบายสอดคล้องกับหลักการของแนวคิดสังคมนิยม ของ Heywood แต่ในปัจจุบันรูปแบบของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล มีลักษณะการใช้ Soft Power นำในการดำเนินนโยบายต่างๆ มากกว่าการใช้ Hard Power ในการบีบบังคับ โดย Nye มองว่า Soft Power เป็นพลังอำนาจอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ในการบังคับหรือใช้มาตรการต่างๆ ให้ผู้อื่นกระทำตาม แต่ใช้การสร้างควมพอใจในการดึงดูด ให้ผู้อื่นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการยอมรับอย่างพร้อมใจ ซึ่งแตกต่างไปจากการใช้อิทธิพล (Influence) **ส่วนที่สอง**อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียน ผ่านการสรุปความสัมพันธ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และ**ส่วนสุดท้าย**อธิบายนโยบายต่างประเทศของจีนผ่านความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางที่มีต่อสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงของภูมิภาค โดยเริ่มต้นการอธิบายแนวคิดทางสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security Architecture) บนพื้นฐานของแผนงานความร่วมมือระดับ ภูมิภาคและอนุภูมิภาค ที่มีอาเซียนเป็นแกนกลาง (ASEAN centrality) จากจุดเริ่มต้นและความสำคัญ ของยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง One Belt and One Road (OBOR) รวมทั้งอธิบายถึง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียนหลังจากที่มีการประกาศนโยบายดังกล่าว

วัตถุประสงค์ (Aim of present study)

เพื่อศึกษานโยบายต่างประเทศของจีนผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีนในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งศึกษาผลกระทบนโยบายต่างประเทศของจีนผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค

วิธีการศึกษา (Methods)

บทความเรื่อง นโยบายต่างประเทศของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นบทความทางวิชาการในประเภทบทความทั่วไป (General articles) โดยเน้นการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือใช้การศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการศึกษา โดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือ ทั้งจากแหล่งทุติยภูมิจากเอกสารภาษาไทย และข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างประเทศ หลังจากนั้นทำการประมวลผลข้อมูล (Data Processing) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสารมาประมวลผลออกมาเป็นข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและอภิปรายผลในรูปแบบการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) และการวิจัยแบบอธิบาย (Explanatory Research)

ส่วนที่ 1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature review)

แนวคิดสังคมนิยม สังคมนิยมใหม่ และสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ (Realism, Neo- Realism and Neo Classical Realism)

สังคมนิยม (Realism) หรือบางครั้งเรียกว่า สังคมนิยมทางการเมือง (political realism) เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นในศตวรรษที่ 20 เป็นมุมมองที่สำคัญของเวทีระหว่างประเทศในช่วงหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 Heywood (2002) ได้อธิบายเกี่ยวกับ สังคมนิยมไว้ในหนังสือ Politics ไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยมองว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบของสังคมนิยมนั้นควรไปในทิศทางของหลักศีลธรรม (morality) แต่แท้จริงแล้วสังคมนิยมคือการใช้อำนาจทางการเมือง และการแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยที่รัฐเป็นตัวแสดงหลักที่อยู่บนพื้นฐานของอนาธิปไตย (anarchism) ซึ่งสามารถทำหน้าที่ได้อย่างอิสระในเวทีโลก นักวิชาการแนวคิดสังคมนิยม เช่น Carr and Hans Morgenthau มองว่าความน่าวิตกกังวลของสังคมนิยมคือเรื่องของอุดมการณ์ ความเชื่อในแบบสากลนิยม (idealist belief in internationalism) และความสามัคคีโดยธรรมชาติ (natural harmony) Carr (1939 quoted in Heywood 2002) กล่าวว่าการเมืองระหว่างประเทศจะดำเนิน

ไปในรูปแบบ “ธรรมชาติของรัฐ” (state of nature) ที่มีแต่ความวุ่นวายและขาดความสามัคคี ซึ่งระบบอนาธิปไตยระหว่างประเทศนี้ เป็นสิ่งที่บังคับให้รัฐแต่ละรัฐต้องบังคับตัวเองให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งตามธรรมชาติของมนุษย์ (Human Nature) มีแต่ความเห็นแก่ตัว การแข่งขัน และต่อสู้ดิ้นรนกันอยู่เสมอ และรัฐก็มีธรรมชาติแบบเดียวกันกับธรรมชาติของมนุษย์ ที่มีแต่ความเห็นแก่ตัว การแข่งขัน เพื่อการแสวงหา และรักษาสถิตผลประโยชน์แห่งชาติ

โดย Heywood (2002) ได้เสนอหลักการของ สัจนิยม (Realism) ไว้ 4 ด้วยกัน ประการแรก การศึกษาตามหลักความเป็นจริง (Realistic Approach) กล่าวคือ “อำนาจ” โดยเชื่อว่าสันติภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการสร้างสมดุลทางอำนาจ (Balance of Power) ระหว่างรัฐให้สมดุล ประการที่สองรัฐชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ (Statism and National Interests) หรือเรียกว่า รัฐนิยม (statism) รัฐเป็นตัวแสดงหลักบนเวทีโลก พฤติกรรมของรัฐที่มีแต่ความเห็นแก่ตัว การแข่งขัน เพื่อการแสวงหา และรักษาสถิตผลประโยชน์ ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของรัฐ รัฐจึงต้องแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติ (national interests) ผ่านการออกนโยบายต่างประเทศ (foreign policy) บนพื้นฐานความอยู่รอดปลอดภัย (survival) ความมั่นคง (security) ความมั่งคั่ง (prosperity) และเกียรติภูมิ (prestige) ประการที่สามสภาวะอนาธิปไตย (International Anarchy) การแสวงหาความอยู่รอด (survival) และการพึ่งพิงตนเอง (self-help) โดยที่รัฐต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุด บนพื้นฐานของพึ่งพิงตนเอง (self-help) ประการสุดท้ายการถ่วงดุลอำนาจ (the balance of power) เพื่อป้องกันมิให้มีการครอบงำทางอำนาจ สร้างความมั่นใจในเสถียรภาพและระบบความมั่นคงร่วมในระบบระหว่างประเทศ และสร้างความแข็งแกร่งและยืดเวลาสันติภาพเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดสงคราม

ต่อมาในช่วง 1980 สัจนิยมใหม่ (neo-realism) หรือบางครั้งเรียกว่า สัจนิยมเชิงโครงสร้าง (structural realism) ได้รับการพัฒนาภายใต้อิทธิพลของ Waltz ที่ยังคงให้ความสำคัญในเรื่องของอำนาจ รัฐ อนาธิปไตย แต่เพิ่มเติมในประเด็นโครงสร้างระหว่างประเทศ (International structure) เพื่อนำมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Heywood, 2002: 128) Waltz (1979) เชื่อว่าโครงสร้างระหว่างประเทศ (International structure) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของรัฐ เนื่องจาก Waltz มองว่า การใช้รัฐเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ระหว่างประเทศนั้นไม่มีเพียงต่อการอธิบายอย่างมีระบบและแบบแผน ต้องอาศัยหน่วยวัดที่มีขนาดใหญ่กว่ารัฐคือ โครงสร้างระหว่างประเทศ ที่แบ่งออกเป็นหลักในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วย (Ordering Principle) การแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างหน่วย (Functional Differentiation) และการกระจายขีดความสามารถ (Distribution of Capabilities)

นอกจากนี้ ภูวนะเวชชีวิน (2559) ได้เสนอกระแสด้านความคิดสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ (neo classical realism) มองว่า รัฐภายใต้โครงสร้างอนาธิปไตยไม่ได้เป็นตัวแสดงที่มุ่งแสวงหาความมั่นคง

สูงสุด (security maximizer) หากแต่รัฐมุ่งควบคุมและออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกให้มีลักษณะ อันพึงประสงค์ ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อความไม่แน่นอน และภัยคุกคามที่อาจปรากฏขึ้น ซึ่งเป็นภัย อันตรายสำคัญของสภาวะอนาธิปไตย (Rose, 1998: อ้างถึงในภูวรินทร์ บุญยะเวชชีวิน, 2559) เนื่องจาก ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐปราศจากการกำกับดูแลจากองค์กรทางการเมืองที่มีอำนาจเหนือ ทำให้ สงครามอาจปะทุขึ้นได้ตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มีแนวปฏิบัติในการหลีกเลี่ยงสภาวะอนาธิปไตย ที่อาจนำไปสู่สงครามดังกล่าว (Lobell et al., 2009: 28-29. อ้างถึงในภูวรินทร์ บุญยะเวชชีวิน, 2559) โดย Rose (1998: อ้างถึงในภูวรินทร์ บุญยะเวชชีวิน, 2559) ได้ตั้งสมมติฐานของกระแสความคิดสังคมนิยม คลาสสิกใหม่ คือเมื่ออำนาจเชิงสัมพัทธ์ (relative power) เพิ่มขึ้น รัฐจะแสวงหาอิทธิพลในต่าง ประเทศมากขึ้น และเมื่ออำนาจเชิงสัมพัทธ์ลดลง รัฐจะแสวงหาอิทธิพลในต่างประเทศน้อยลง และ การกระทำ (action) รวมถึงความทะเยอทะยานก็จะมีระดับต่ำลงเช่นกัน

แนวคิดเสรีนิยม และทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Liberalism and Neo- Liberalism)

Heywood (2002) อธิบายว่า เสรีนิยม (Liberalism) เป็นผลจากการสลายตัวของระบบ ศักดินา (feudalism) พร้อมกับการเจริญเติบโตของระบบทุนนิยม (capitalist society) ที่สะท้อนให้ เห็นถึงแรงจูงใจในการเพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมระดับชนชั้นกลาง ทำให้แนวคิดเสรีนิยมและทุนนิยมมี ความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ในยุคแรกนั้นเสรีนิยมเป็นเพียงหลักการทางการเมืองเพื่อโจมตีระบอบ เผด็จการและระบบศักดินา เมื่อถึงต้นศตวรรษที่ 19 ความเชื่อทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมเริ่มมีความ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเรียกร้องว่าเป็นระบบที่มีคุณธรรม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูป สวัสดิการและการลดการแทรกแซงทางเศรษฐกิจ จากความสำคัญดังกล่าวจึงกลายมาเป็นประเด็น สำคัญของแนวคิดเสรีนิยมสมัยใหม่ (modern Liberalism)

Heywood (2002: 43) ได้แบ่งองค์ประกอบของเสรีนิยมไว้ดังนี้ ปึงเจกนิยม (Individualism) เสรีภาพ (Freedom) ความเท่าเทียม (Equality) ความอดทนอดกลั้น (Toleration) และการยอมรับ (Consent) รวมทั้งรัฐธรรมนูญ (Constitutionalism) อีกด้วย Heywood (2002: 45) อธิบายเพิ่ม เต็มว่า แนวคิดหลักของเสรีนิยมแบบดั้งเดิมคือการให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่ปราศจากการ ครอบงำจากภายนอก รวมไปถึงการครอบงำจากภาครัฐ เสรีนิยมแบบดั้งเดิมจะให้ความสำคัญกับรัฐ น้อยที่สุด ให้รัฐเป็นเพียงแค่ nightwatchman คือรัฐมีหน้าที่เพียงแค่การป้องกันการรุกรานจาก ภายนอกเท่านั้น ส่วนในรูปแบบของเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ มีความเชื่ออย่างลึกซึ้งในระบบกลไกตลาด โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาล

ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คิวพล ชมพูพันธ์ (2559: 117) ได้เริ่มอธิบายเสรีนิยม (Liberalism) ไว้อย่างน่าสนใจว่าเมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงในต้นทศวรรษที่ 1990 พร้อมกับแนวคิด “ระเบียบโลกใหม่” (New World Order) ของสหรัฐอเมริกา สังคมนิยมไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ ในยุคหลังสงครามเย็นได้อย่างสมบูรณ์ เสรีนิยมจึงเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือ

สร้างความชอบธรรมให้กับการจัดระเบียบโลกใหม่ที่มี แต่ภายหลังการก่อวินาศกรรมในอเมริกาปี 2001 หรือ 9/11 แนวคิดเสรีนิยมกลับกลายมาเป็นเครื่องมือให้กับสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร สร้างความชอบธรรมในการเสริมสร้างอำนาจของรัฐให้แข็งแกร่งและใช้ลงโทษกลุ่มผู้ก่อการร้ายรวม ทั้งการก่อสงครามกับรัฐที่สนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวอีกด้วย Stean, Pettiford, Diez & ElAnis, (2010) Jackson & Sorensen (2013) (อ้างถึงใน ศิวพล ชมพูพันธ์. 2559) ได้ตั้งสมมติฐานว่า เสรีนิยม เชื่อว่ามนุษย์เป็นคนดีและมีเหตุผล สามารถที่จะเข้าใจหลักศีลธรรมและดำรงอยู่ในหลักนิติธรรมได้ (The rule of law) เชื่อว่า“ผลประโยชน์ร่วมกันเกิดขึ้นได้” (a potential harmony of interests) ความร่วมมือเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในมนุษย์ รวมทั้งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

ส่วนการศึกษาเสรีนิยมหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เสรีนิยมเริ่มมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น Keohane (1986) นักวิชาการคนสำคัญในสำนักเสรีนิยม ได้แบ่งเสรีนิยมออกเป็น 3 ประเภท คือ เสรีนิยมเชิงประชาธิปไตย(republican liberalism/democratic liberalism) เสรีนิยมเชิงพาณิชย์ (commercial liberalism) เสรีนิยมเชิงควบคุม (regulatory liberalism) นอกจากนี้ยังมี เสรีนิยม เชิงสังคมวิทยา (sociological liberalism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำเสนอถึงผลกระทบเชิงเปลี่ยนผ่าน ของ การติดต่อสัมพันธ์ข้ามพรมแดนการประสานความร่วมมือกันของทัศนคติแห่งชาติ (coliations on national attitudes) และการให้นิยามของผลประโยชน์อีกด้วย

ศิวพล ชมพูพันธ์ (2559: 124) อธิบายเพิ่มเติมว่าการบูรณาการ (Integration) เป็นแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวของรัฐเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง การบูรณาการที่เกิดขึ้นหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 มีลักษณะความร่วมมือในระดับภูมิภาค (regional cooperation) ในที่นี้จะขอ นำเสนอแนวคิดสำคัญ 3 แนวคิด ได้แก่ แนวความคิดปฏิสัมพันธ์นิยม (Transactionalism) ปรากฏ ในงานของ Karl W. Deutsch (1953. อ้างถึงใน ศิวพล ชมพูพันธ์. 2559) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญ ของกิจกรรมข้ามชาติระหว่างกัน จะก่อให้เกิดสันติภาพระหว่างประเทศ และจะก่อให้เกิดประชาคม แห่งความมั่นคง (security community) แนวคิดการกิจนิยม (Functionalism) มองว่าสงครามมิได้ เกิดมาจากมนุษย์ แต่เกิดจากสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่ หากมีสถาบันที่เป็นองค์กรเหนือชาติ ที่เน้นสันติจะสามารถช่วยแก้ไขความขัดแย้งและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของมนุษย์ได้ และแนวคิดการกิจ นิยมใหม่ (Neo-functionalism) เชื่อว่าเมื่อการเกิดความร่วมมือหรือการบูรณาการในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง จะส่งผลให้เกิดการไหลล้น (spill over) ไปสู่กิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่มีระดับการพึ่งพากัน และกันสูงในขณะนั้นหรือในอนาคต

ทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) เป็นการผสมผสานแนวความคิดระหว่างเสรีนิยมเชิงพึ่งพา อาศัยกันและเสรีนิยมเชิงสถาบัน อีกทั้งการนำทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) และทฤษฎีเกม (Game Theory) เข้ามาประยุกต์เพื่อสร้างกรอบแนวคิด Keohane และ Nye (อ้างถึงใน ศิวพล ชมพูพันธ์ 2559: 133) เชื่อในทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ว่า “ถึงแม้ว่าโลกจะเป็น

สภาวะอนาธิปไตย แต่ความร่วมมือก็เกิดขึ้นได้” อีกทั้งยังยอมรับว่าความร่วมมืออาจจะเกิดความยุ่งยากที่จะประสบความสำเร็จแต่ก็เกิดขึ้นได้ด้วยการเติบโตของสถาบันระหว่างประเทศและระบอบระหว่างประเทศ กล่าวคือ สภาวะอนาธิปไตยเป็นดังภาวะสุญญากาศ (a vacuum) ซึ่งจะถูกเติมเต็มด้วยกระบวนการและสถาบันที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ความร่วมมือจะเกิดขึ้นหากมี “สถาบัน” เป็นตัวกลางเชื่อมความร่วมมือระหว่างรัฐ นอกจากนี้เสรีนิยมใหม่เชื่อเรื่องการได้เชิงสัมบูรณ์ (absolute gain) โดยมองว่ารัฐทั้งหลายแม้จะได้ผลประโยชน์โดยไม่เท่าเทียมกัน แต่ก็ล้วนได้ผลประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น

Keohane (1986) มองว่าสถาบันจะทำให้ความร่วมมือระหว่างประเทศประสบความสำเร็จ Sterling-Folker (2010: 114-115 อ้างถึงใน ศิวพล ชมพูพันธ์ 2559: 138) มองว่าความหมายของสถาบันในที่นี้มี 2 ประการ คือ สถาบันที่เป็นทางการ (Formal Institutions) และ สถาบันที่ไม่เป็นทางการ (Informal Institutions) หรือระบอบระหว่างประเทศ (International Regimes) สอดคล้องกับ ขจรศักดิ์ (2556) ที่แบ่งสถาบันออกเป็น สถาบันและองค์การระหว่างประเทศ (international Institutions and International Organization) และความร่วมมือระหว่างประเทศ (international cooperation)

จากแนวคิดแนวคิดเสรีนิยม และทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Liberalism and Neo- Liberalism) แล้ว พบว่า ความต้องการขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของจีน ส่งผลให้จีนต้องการทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งลงทุนเพื่อขยายเศรษฐกิจและ ความเจริญก้าวหน้า เพื่อความเป็นรัฐชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ (Statism and National Interests) จีนจึงได้เปลี่ยนยุทธศาสตร์น่านน้ำทะเล ซึ่งเดิมได้เน้นการปกป้องอำนาจอธิปไตยบริเวณพื้นที่ทางทะเลบริเวณใกล้ชายฝั่งเป็นหลัก (มณฑล. 2556 อ้างถึงใน บรรจง ไชยลังกา. 2559) ขยายไปสู่ทะเลลึกมากขึ้น โดยการรุกเข้ายึดครองพื้นที่ในบริเวณทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ จากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้ประเทศต่างๆ ในอาเซียนเกิดความหวาดระแวง สอดคล้องกับหลักการของแนวคิดสังคมนิยม ของ Heywood แต่ในปัจจุบันรูปแบบของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล มีลักษณะการใช้ Soft Power นำในการดำเนินนโยบายต่างๆ มากกว่าการใช้ Hard Power ในการบีบบังคับ (ปณต แสงเทียน, 2558: 54) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำ ทฤษฎี Soft power มาใช้ในการอธิบาย

แนวคิด Soft power

แม้ว่า Soft Power จะมีใช้กันมานาน แต่นิยามดังกล่าวเพิ่งจะมาเป็นที่ยอมรับและใช้กันในทศวรรษที่ 90 จากผลงานทางวิชาการของ Joseph Nye (1990) ได้อธิบายเกี่ยวกับคำว่า “อำนาจ” ไว้ว่าเป็นความสามารถในการได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่เราต้องการ (the ability to get the outcomes one wants) ซึ่งเป็นนโยบายการใช้ไม่แข็งในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ Nye วิธีการดังกล่าวว่า hard power แต่อย่างไรก็ตาม Nye ยังได้แสดงถึงอำนาจในรูปแบบตรงกันข้ามคือ soft power

ซึ่งมีนัยที่สำคัญคือการใช้วิธีการของ soft power ที่ทำให้ประเทศอื่นๆ ปฏิบัติตามความต้องการ (Co-opt) โดยที่ไม่จำเป็นต้องดำเนินการบังคับ (Coerce) หรือสร้างข้อกำหนดหรือข้อแลกเปลี่ยนในการต่อรอง โดย Nye ได้ให้คำนิยามว่า Soft Power ว่าเป็นพลังอำนาจอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ในการบังคับหรือใช้มาตรการต่างๆ ให้ผู้อื่นกระทำตาม แต่ใช้การสร้าง ความพอใจในการดึงดูดให้ผู้อื่นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการยอมรับอย่างพร้อมใจ (สุชาติ บำรุงสุข, 2557: 1) ซึ่งแตกต่างไปจากการใช้อิทธิพล (Influence) ที่ต้องอาศัยอำนาจแบบ hard power

Nye (1990) ได้นำเสนอที่มาของ Soft Power ว่าประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. วัฒนธรรม (Culture) ถ้าวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับ ผลประโยชน์ และค่านิยมของประเทศอื่นๆ โอกาสที่วัฒนธรรมดังกล่าวจะกลายเป็น Soft Power ของประเทศนั้น ก็จะมีมากขึ้น
2. ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) ถ้าประเทศดังกล่าวมีค่านิยมทาง การเมืองที่ สอดคล้องกับประเทศอื่นๆ Soft Power ของประเทศนั้นจะเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันถ้าค่านิยมของ ประเทศดังกล่าวขัดกับค่านิยมของประเทศอื่นๆ อย่างชัดเจน Soft Power ของประเทศนั้นก็จะลดลง
3. นโยบายต่างประเทศ (Foreign Policies) ถ้าประเทศหนึ่งดำเนินนโยบายที่หน้าไหว้หลังหลอก (Hypocritical) ก้าวร้าว และไม่แยแสต่อท่าทีของประเทศอื่นๆ โอกาสที่จะสร้าง Soft Power จะมีน้อย แต่ถ้าประเทศดังกล่าวมี แนวนโยบายต่างประเทศที่รักสันติภาพและเคารพในสิทธิมนุษยชน โอกาสที่จะสร้าง Soft Power ให้เกิดขึ้นจะมีมาก

ส่วน Kalathil (Online, 2011 อ้างถึงใน ปณต แสงเทียน, 2558: 55) การใช้ Soft Power เป็นองค์ประกอบสำคัญใน การดำเนินยุทธศาสตร์การต่างประเทศของจีน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและผลประโยชน์แห่งชาติของจีน มีการใช้กิจกรรมและเครื่องมือในการดำเนินการหลายรูปแบบ โดยสามารถจำแนกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. การลงทุนให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ผ่านความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญของจีนในการขยายอิทธิพล โดยได้รับการตอบรับ อย่างดีจากประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากรูปแบบการให้ความช่วยเหลือของประเทศตะวันตกมีเงื่อนไข ที่ให้ประเทศผู้รับความช่วยเหลือปฏิบัติตามซึ่งเป็นการบีบ บังคับมากกว่ารูปแบบของจีน
2. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการรักษาสันติภาพ ผ่านทางการปฏิบัติการที่ไม่ใช่ทางทหาร (Military Operations Other Than War: MOOTW) เป็นการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและปฏิบัติการสันติภาพในประเทศที่ประสบภัย สำหรับจีนปัจจุบันได้ส่งกองกำลังรักษาสันติภาพไปปฏิบัติการกิจต่างๆ หลายที่ในโลก รวมทั้งส่งหน่วยแพทย์ไปช่วยเหลือ ประเทศที่ประสบภัยพิบัติต่างๆ ด้วย

3. โครงการแลกเปลี่ยนด้านภาษาและวัฒนธรรม การใช้วัฒนธรรมโดยปกติจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือการใช้ Soft Power แต่กิจกรรมทางวัฒนธรรมและภาษา ส่วนใหญ่จะไม่สามารถสร้าง Soft Power ได้โดยตรง แต่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์กันผ่านเรื่องราวประวัติศาสตร์ หรือการนำ วัฒนธรรมประเพณีที่เชื่อมโยงกัน รวมทั้งสร้างความนิยมให้กับผู้กระทำ

4. การทูตและการมีส่วนร่วมในเวทีต่างประเทศ การทูตเป็นกิจกรรมที่เป็นช่องทางโดยตรงในการสื่อถึง Soft Power เป็นหลักทางการทูตแนวใหม่ของจีน ที่ยึดหลักการไม่แทรกแซงในกิจการภายในของประเทศอื่น ทำให้จีนได้รับความนิยมและการสนับสนุนมากขึ้นจากประเทศอื่น

5. ความร่วมมือพหุภาคี การดำเนินนโยบายต่างประเทศ รัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบพหุภาคีเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่รัฐจะส่งสัญญาณของความอ่อนโยนและความงามที่จะทำให้เกิด Soft Power ได้ภายใต้กรอบหรือกฎระเบียบขององค์กรระหว่างประเทศ ปัจจุบันจีนเป็นศูนย์กลางขององค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กร มีบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศในระดับพหุภาคีรวมทั้งสถาปนาก่อตั้งความร่วมมือองค์กรระหว่างประเทศใหม่ในระดับภูมิภาคด้วย

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาจีนได้ใช้ Soft Power ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบายต่างประเทศต่ออาเซียน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ถือว่าเป็นรูปแบบการดำเนินนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นหากนำ Soft Power มาวิเคราะห์ผลกระทบต่อ ASEAN centrality จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียน

ความสัมพันธ์อาเซียน-จีนเริ่มต้นขึ้นเมื่อนายนายเฉียน ฉีเฉิน (Qian Qichen) รัฐมนตรีต่างประเทศจีน เข้าร่วมพิธีเปิดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 24 เมื่อเดือนกรกฎาคม 2534 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในฐานะแขกของรัฐบาลมาเลเซีย ต่อมา จีนได้รับสถานะคู่เจรจาอย่างเต็มรูปแบบของอาเซียนเมื่อปี 2539 และ ยกสถานะขึ้นเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์เมื่อปี 2546 โดยมีการฉลองครบรอบ 10 ปี ของความเป็นหุ้นส่วน เชิงยุทธศาสตร์อาเซียน-จีนเมื่อปี 2556 ในช่วงที่ไทยทำหน้าที่เป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-จีน และครบรอบ 25 ปี ของความสัมพันธ์อาเซียน-จีนในปี 2559 (กรมอาเซียน, 2560: 1. ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, ม.ป.ป.: 14)

กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ กรมอาเซียน (2560) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลไกในการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ไว้อย่างครบถ้วน สามารถสรุปได้ว่าอาเซียนและจีนมีกลไกในการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน-จีนในหลายระดับ ได้แก่ 1) การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน-จีน (ASEAN-China Summit) 2) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ

อาเซียน-จีน (ASEAN Post Ministerial Conference Session with China) 3) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-จีน (ASEAN-China Senior Officials' Consultation) 4) กลไกส่งเสริมความร่วมมือในประเด็นทะเลจีนใต้ในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและคณะทำงาน (SOM และ JWG on DOC) และ 5) กลไกรายสาขาในระดับรัฐมนตรี 9 กลไก และระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส 11 กลไก ครอบคลุมความร่วมมือทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือด้านการพัฒนา สังคม และวัฒนธรรม

ส่วนไชยสิทธิ์ ดันตยกุล (ม.ปป.) ได้วิเคราะห์ทิศทางของความสัมพันธ์ในเชิงยุทธศาสตร์ไว้อย่างน่าสนใจ ผ่านงานศึกษาของ ออแกนสกี (A.F.K. Organski) ผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของมหาวิทยาลัยมิชิแกน เมื่อปี ค.ศ. 1985 (พ.ศ.2501) แม้ว่าแนวคิดดังกล่าวจะนำเสนอมากกว่า 40 ปี แล้ว แต่ยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ จาง หยุนหลิง (Zhang Yunling) และถัง ซื่อผิง (Tang Shiping) ที่ได้วิเคราะห์บทบาทการผงาดขึ้นมามีอำนาจอย่างสันติของจีนในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของกำลังอำนาจระหว่างประเทศในเชิงยุทธศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

1) จีนมุ่งสู่การเป็นมหาอำนาจ แต่จีนระลึกละอู่เสมอว่าสหรัฐอเมริกาเป็นอภิมหาอำนาจที่จีนต้องมีความร่วมมือในพื้นที่ต่างๆ นอกจากนี้จีนจะเพิ่มความแข็งแกร่งของประเทศรวมทั้งความเข้มแข็งทางการทหารเพื่อรักษาสถานภาพทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

2) จีนต้องการดำรงความมีเสถียรภาพอันเป็นผลจากนโยบาย 4 ทันสมัยในยุคของ เต๋ง เสี่ยวผิง และ รักษาภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศให้มีความสงบเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับ สหรัฐอเมริกาและประเทศเพื่อนบ้านของจีน

3) จีนเน้นการเป็นประเทศใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและควบคุมพฤติกรรมของตนเองที่จะไม่มุ่งแสวงหาการเป็นผู้นำในกิจการระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยดำเนินกิจกรรมผ่านองค์กร สถาบันและกลไกต่างๆ แบบพหุภาคี (multilateral institutions) เพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ รวมทั้งร่วมปรึกษาหารือระหว่างประเทศเพื่อสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures: CBMs) ในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงบนพื้นฐานของแนวคิดความมั่นคงใหม่ (new security concept) ที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น การเห็นประโยชน์ร่วมกัน มีความเสมอภาคกันและมีความร่วมมือกัน

4) จีนเน้นการดำเนินการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของความมั่นคงและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับภาวะแวดล้อมของโลก โดยดำเนินนโยบายอย่างอิสระและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด รวมทั้งยึดถือกรอบ ปฏิบัติของสหประชาชาติและจะต่อต้านการแทรกแซงกิจการระหว่างประเทศ

ส่วนที่ 3 นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางที่มีต่อสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงของภูมิภาค

แนวคิดทางสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security Architecture)

สถาปัตยกรรมความมั่นคง (Security Architecture) หมายถึง บรรทัดฐาน การปฏิบัติ ความสัมพันธ์ของพันธมิตรและสถาบัน ที่ถูกสร้างและพัฒนาาร่วมกันระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหา ส่งเสริม หรือสร้างความมั่นใจในระดับสากล และ/หรือในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค (Christopher Snedden, n.d. :7) อาเซียนในศตวรรษที่ 21 มีการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและพลวัตแห่งอำนาจ การเคลื่อนย้ายอำนาจ (Power shift) จากตะวันตกไปตะวันออก ซึ่งในศตวรรษที่ 21 ฝั่งตะวันออกหรือเอเชียมีบทบาทมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนผ่านของอำนาจ (Transition of power) ซึ่งเป็นระบบโลกที่สหรัฐอเมริกา เป็นศูนย์กลาง (US. Centric World Order) เป็นระบบที่เปลี่ยนผ่านไปสู่อระบบใหม่สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic Transformation) โดยเฉพาะมิติทางภูมิเศรษฐศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิสังคมศาสตร์ ด้วยเช่นกัน (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2558: 30-31) จนทำให้การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) นำแนวคิดทางสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security Architecture) มากล่าวถึงอีกครั้งหนึ่งเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว บนพื้นฐานของแผนงานความร่วมมือระดับ ภูมิภาคและอนุภูมิภาค ที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมการสร้างควมไว้วางใจ การทูตเชิงป้องกัน และการจัดการกับความขัดแย้งในภูมิภาคที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง (ASEAN centrality) (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2555 : 14-15) ASEAN centrality เป็นการอธิบายถึงขอบเขตของบทบาทอาเซียนในระบบสถาปัตยกรรมความมั่นคงในระดับภูมิภาค (the regional security architecture) กฎระเบียบภายในภูมิภาค (regional order) และพลวัตของอำนาจระหว่างอำนาจภายนอกภูมิภาคที่ให้ความสนใจในภูมิภาคอาเซียน (Joycee A. Teodoro, 2016) แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทในในระบบสถาปัตยกรรมความมั่นคงในระดับภูมิภาค (the regional security architecture) มิเพียงแต่เป็นแนวคิดภายในภูมิภาคอาเซียนเท่านั้น แต่ยังมีเป้าหมายในการเป็นแรงผลักดันในการสร้างแผนการพัฒนาระบบสถาปัตยกรรมความมั่นคงในระดับภูมิภาคในประเทศกำลังพัฒนาอีกด้วย (Benjamin Ho, 2012 :4)

สถาปัตยกรรมความมั่นคงในเอเชีย มี 2 ระบบ ได้แก่ 1. ระบบที่สหรัฐฯ เป็นศูนย์กลาง (US. Centric Security Architecture หรือ Hub and Spoke) ลักษณะเด่นคือเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากเป็นข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีความร่วมมือที่ชัดเจน และ 2. ระบบสถาปัตยกรรมความมั่นคงที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง(ASEAN Centrality Security Cooperation Structure) มีข้อดีคือความเท่าเทียมกัน และการ แลกเปลี่ยน สำหรับข้อด้อย คือความเป็นพหุภาคี (Multilateral) เนื่องจากมีความหลากหลายดังนั้น ทำให้การได้รับฉันทามติจะกระทำไ้ยาก ทำให้ประสิทธิภาพใน

การบริหารความขัดแย้งลดลง โดยเป้าหมายของสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงได้แก่การสร้างควมไว้น้ำใจเชื่อใจด้วยกระบวนการต่างๆ การลดความหวาดระแวง การสร้างความร่วมมือ และการสร้างความมั่นคงร่วมกัน ซึ่ง ARF เป็นนวัตกรรมและเป็นกลไกรักษาเสถียรภาพในภูมิภาค ซึ่งแนวทางปฏิบัติการของ ARF ประกอบด้วย 1) การสร้างความไว้น้ำใจเชื่อใจ (Confidencebuilding) 2) การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) และ 3) วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict Resolution) (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2558: 33)

นอกจากนี้ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (2558: 33) ยังระบุอีกว่าปัจจุบันภัยคุกคามไม่ใช่ภัยคุกคามตามรูปแบบเดิม (Traditional Security) ประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้อย่างครบวงจร ต้องอาศัยชาติสมาชิกอาเซียนร่วมแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยคุกคามที่เกิดจากการแข่งขันของประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะ สหรัฐฯ จีน อินเดีย และญี่ปุ่น ทำให้อาเซียนต้องพิจารณายุทธศาสตร์ของตัวเองอยู่เสมอ เนื่องจากสหรัฐฯ คงสถานะความเป็นเจ้าทางการเมืองและการทหารพร้อมกับการแข่งขันเพื่อถ่วงดุลจีนโดยใช้อาเซียนเป็นจุดยุทธศาสตร์ และจีนได้โต้กลับอิทธิพลของสหรัฐฯ ทั้งทาง ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นแผนยุทธศาสตร์ของจีนในอาเซียนผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และยุทธศาสตร์ป้อมหัวสะพานของมรทลยูนิาน ส่วนอินเดียปัจจุบันเน้น “นโยบายมุ่งสู่ตะวันออก” (Look East Policy) ซึ่งมีการผลักดันอาเซียนให้เป็นสะพานเชื่อมเศรษฐกิจกับเอเชียตะวันออกและเป็นจุด ยุทธศาสตร์ความร่วมมือรอบอ่าวเบงกอล ส่วนญี่ปุ่นปัจจุบันขยายฐานการลงทุนพร้อมตั้ง ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานราคาถูกจากรัฐอาเซียน รวมทั้งยังแผ่อิทธิพลเหนือ อาเซียนผ่านโครงการช่วยเหลือของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB)

นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง One Belt and One Road (OBOR)

เส้นทางสายไหม คือเส้นทางทางการค้าและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ที่เคยได้เชื่อมโยงภูมิภาคต่างๆ เข้าด้วยกันมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันภายใต้การบริหารประเทศของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้มีแผนพัฒนา “เส้นทางสายไหมใหม่ภายใต้ศตวรรษที่ 21” ขึ้นเพื่อกระชับความสัมพันธ์และพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอีกครั้ง ในปี 2556 โดยนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ศตวรรษที่ 21 (The New Silk Road) มีแนวคิดยุทธศาสตร์คือ “One belt One Road” policy (หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง) (สำนักเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออก, 2558: 1) ถือเป็น Grand Strategy ของจีนในขณะนี้ One Belt One Road (OBOR) ซึ่งจะเป็นเส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเล แต่ทางบกจะมี 3 เส้นทาง เส้นทางที่ 1 เชื่อม จีน เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป เส้นทางที่ 2 เชื่อม จีน อ่าวเปอร์เซีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ผ่านทางเอเชียกลางและตะวันออกกลาง และเส้นทางที่ 3 เชื่อมจีน กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ ส่วนเส้นทางสายไหม ทางทะเลนั้น จะเชื่อมจีนกับยุโรปทางทะเลผ่านทางทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรอินเดีย (ประภัสสร เทพชาตรี, 2560)

ในเดือนมีนาคม 2558 จีนได้เปิดเผยวิสัยทัศน์และปฏิบัติการในการร่วมสร้างวงแหวนเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 (OBOR) โดยจีนระบุว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่ทุกประเทศที่เข้าร่วมมือ โดยการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ผ่านการพัฒนาความร่วมมือในภูมิภาค รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งในการแลกเปลี่ยนตลอดจนส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนา (National Development and Reform Commission, 2015) วิสัยทัศน์ OBOR ระบุว่า โครงการนี้จะใช้สวนอุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจเป็นฐานความร่วมมือ ส่วนแผนงานทางทะเลจะเน้นสร้างเส้นทางคมนาคมที่ “ราบรื่น มั่นคง และมีประสิทธิภาพ” เชื่อมต่อท่าเรือสำคัญที่ตั้งอยู่ตลอดเส้นทางเป้าหมายของโครงการ OBOR (Wong, B, 2015) เป้าหมายสำคัญของ OBOR คือ “การประสานนโยบาย” เพื่อความร่วมมือทางยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ ใน OBOR และนโยบายสนับสนุนเพื่อความร่วมมือดังกล่าวและโครงการขนาดใหญ่ การเชื่อมโยงระบบสาธารณูปโภค (Facilities Connectivity) เป็นอีกเรื่องที่ได้รับการให้ความสำคัญ และรวมถึงการปรับปรุงการ เชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐาน การก่อสร้างระเบียงการคมนาคมระหว่างประเทศ และการพัฒนาเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานข้ามพรมแดน โครงการนี้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน รวมทั้งการพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าระดับภูมิภาคอีกด้วย (National Development and Reform Commission, 2015)

OBOR ถือว่าเป็นนโยบายกระชับความสัมพันธ์และพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ทั้งนี้การดำเนินนโยบาย OBOR ระหว่างจีนและอาเซียนตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการทำทฤษฎี Soft power มาใช้ ดังนี้ (สำนักเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออก, 2558: 1-2) 1) ผลักดันการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาค ซึ่งจีนในฐานะประเทศที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความยินดีที่จะช่วยภูมิภาคอาเซียนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่างกัน 2) กระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการลงทุนนั้น อาเซียนและจีนยังมีศักยภาพที่จะขยายมูลค่าการลงทุนระหว่างกันได้อีกมาก และปัจจุบันจีนมีโครงการขนาดใหญ่จำนวนมากเพื่อกระตุ้นการขยายมูลค่าการลงทุนระหว่างกัน 3) พัฒนาเงินทุนระหว่างอาเซียนและจีน ปัจจุบันอาเซียนมีความต้องการเงินทุนเพื่อการพัฒนาสูงถึง 6 แสนล้านเหรียญสหรัฐ ดังนั้น จีนจึงมีนโยบายจัดตั้งธนาคาร Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) เพื่อปล่อยเงินกู้แก่ประเทศอาเซียนในอัตราดอกเบี้ยต่ำจำนวน 1 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ รวมถึงมีการระดมเงินทุนระยะที่ 2 ของกองทุนความร่วมมือด้านการลงทุนจีน-อาเซียนมูลค่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ และจัดเงินกู้สำหรับก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน 1 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อการพัฒนาดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีกองทุนสำหรับการพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่ ศตวรรษที่ 21 อีกจำนวน 4 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะมีความสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการจ้างงานระหว่างกันในภูมิภาค นอกจากนี้ ยังรวมถึงการส่งเสริมการใช้สกุลเงินหยวนในการดำเนินธุรกรรมระหว่าง

อาเซียนและจีนในอนาคต และ4) กระชับความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างจีนและอาเซียน ซึ่งเป็นการสนับสนุนภาคประชาชน อาทิ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การศึกษา และการท่องเที่ยว

ผลกระทบของยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค

การนำแนวคิดเรื่อง Soft Power ของจีนมาใช้ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อขยายอำนาจและอิทธิพล ผ่านยุทธศาสตร์ One Belt One Road ถือเป็น grand strategy ที่จะลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ มูลค่าลงทุน 1- 4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ถือว่าเป็นโครงการลงทุนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลกจะมีผลในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกใหม่ การเชื่อมจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาเซียน เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ OBOR โดยจีนต้องการเชื่อมจีนตอนใต้กับอาเซียน แน่แน่นอนว่าอาเซียนจะได้รับประโยชน์มหาศาลจาก OBOR จีนมีเงินทุนมหาศาลที่จะมาสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคมขนส่งเชื่อมจีนกับอาเซียน โดยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นภูมิภาคที่จีนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แม้ว่า OBOR จะมีผลดีต่ออาเซียนมหาศาล แต่ OBOR ก็เหมือนเป็นดาบสองคม ที่มีแนวโน้มจะส่งผลเสียต่ออาเซียนหลายเรื่องด้วยกัน

ประการแรกคือ จีนกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของอาเซียนได้ในอนาคต เนื่องจากการที่จีนจะเข้ามาลงทุนมหาศาลในโครงสร้างพื้นฐานของอาเซียน จะทำให้จีนกลายเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในภูมิภาค

ประการต่อมา ถึงแม้ว่าศาลอนุญาโตตุลาการมีมติว่าจีนไม่สามารถอ้างการครอบครองหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ได้ แต่จีนก็ไม่ยอมรับคำตัดสินของศาล ซึ่งท่าทีของจีนดังกล่าวได้สร้างความเสียหายให้กับศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของจีนในสายตาของประเทศอาเซียน ในการมองว่าจีนเป็นประเทศที่ไม่มีความรับผิดชอบ และไม่เคารพต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งกระทบต่อภาพลักษณ์ของจีนเป็นอย่างมาก อาจนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจต่อจีน และอาจจะทำให้หลายๆ ประเทศหวาดระแวงต่อความทะเยอทะยานของจีนในการผลักดันโครงการ OBOR ซึ่งจีนอาจใช้ OBOR เป็นเครื่องมือในการขยายกำลังทางการทหารเข้าครอบครองพื้นที่พิพาทในทะเลจีนใต้

และผลกระทบอีกประการที่สำคัญอย่างยิ่งต่ออาเซียนคือ OBOR ทำให้อาเซียนแตกแยกไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการรวมตัวกันของอาเซียน เนื่องจากกัมพูชา ลาว และพม่า 3 ประเทศนี้พึ่งพาทางเศรษฐกิจจีนเป็นอย่างมาก จึงมีท่าทีสนับสนุน OBOR เป็นอย่างมาก ในขณะที่ประเทศอาเซียนอื่นๆ มีท่าทีแบ่งรับแบ่งสู้ อาทิ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม มีท่าทีที่ต้องการถ่วงดุลมหาอำนาจต่างๆ ในภูมิภาค โดยไม่ต้องการให้มหาอำนาจใดมาครอบงำภูมิภาคอาเซียน ประเทศเหล่านี้จึงมีความกังวลว่า หากสนับสนุน OBOR เต็มที่ จะทำให้ประเทศตนต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจต่อจีนมากเกินไป และจีนอาจจะครอบงำเศรษฐกิจของประเทศตนได้ และจะสูญเสียอิสระทางการทูต และไม่สามารถวางตัวเป็นกลางได้อีกต่อไป โดยจะต้องมีท่าทีสนับสนุนจีน ในทุกๆ เรื่อง ประเทศเหล่านี้จึงยังคงมีความหวาดระแวงจีนอยู่

จากผลกระทบดังกล่าวทำให้อาเซียนมีความหวาดกลัวว่า OBOR จะทำให้จีนครอบงำภูมิภาค และจะเปลี่ยนระเบียบภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐกิจของเอเชีย โดยจีนอาจจะผงาดขึ้นมาเป็นแกนกลางหรือศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมในภูมิภาค แทนที่ระบบสถาปัตยกรรมความมั่นคงที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง (ASEAN Centrality Security Cooperation Structure) เนื่องเป้าหมายของสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคง ได้แก่การสร้างควมไว้วางใจ การลดความหวาดระแวง การสร้างความร่วมมือ และการสร้างความมั่นคงร่วมกัน แต่ OBOR อาจทำให้ประเทศต่างๆ มีความหวาดระแวง และขาดความไว้วางใจที่มีต่ออาเซียน

สรุป

ความต้องการขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของจีน ส่งผลให้จีนต้องการทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งลงทุนเพื่อขยายเศรษฐกิจและ ความเจริญก้าวหน้า เพื่อความเป็นรัฐชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ (Statism and National Interests) ส่งผลให้จีนกำหนดนโยบายผ่านการนำแนวคิดเรื่อง Soft Power ของจีนมาใช้ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อขยายอำนาจและอิทธิพลผ่านยุทธศาสตร์ One Belt One Road ถึงแม้ว่าอาเซียนจะได้รับประโยชน์มหาศาลจาก OBOR แต่อย่างไรก็ตาม OBOR ก็เหมือนเป็นดาบสองคม ที่มีแนวโน้มจะส่งผลเสียต่ออาเซียนหลายเรื่องด้วยกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการเข้ามาใช้อำนาจของจีนผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) ทำก่อให้เกิดความหวาดระแวง และขาดความไว้วางใจที่มีต่ออาเซียน ส่งผลต่อเป้าหมายของอาเซียนที่ต้องการเป็นแกนกลางสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาค ดังนั้นอาเซียนควรมีความชัดเจน และกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมต่อยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (OBOR) เพื่อสร้างความไว้วางใจที่มีต่ออาเซียนให้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง

บรรณานุกรม

- กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ กรมอาเซียน. 2560. ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน. 13(เมษายน). ค้นวันที่ 13 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/partnership-20170418-133335-058032.pdf>
- ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล. ม.ป.ป. อนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียน. ค้นวันที่ 13 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.vijaichina.com/sites/default/files>
- ธนาสฤษฎ์ สตะเวทิน. 2560. นโยบายต่างประเทศไทย (Thai Foreign Policy). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- บรรจง ไชยลังกา. 2559. ระเบียบโลกใหม่ของจีน: วิเคราะห์ตามทฤษฎีสัจนิยมใหม่ Chinese new world order: neo-realism theory analysis. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2.
- ปณต แสงเทียน. 2558. ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน: ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ใน รัฐศาสตร์ ปีที่ 57 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2558. หน้า 49-61.
- ประภัสสร เทพชาตรี. 2560. (7 มิถุนายน) One Belt One Road (OBOR) : Grand Strategy ของจีน. ค้นวันที่ 8 ตุลาคม 2561. จาก <http://www.drprapat.com/one-belt-one-road-obor-grand-strategy>
- ภูวิน บุญยะเวชชีวิน. 2559. กระแสความคิดสังคมนิยม: บทปริทัศน์เบื้องต้น Realist currents of thought: A preliminary review. ใน Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2559.
- ศิวพล ชมพูพันธ์. 2559. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความรู้เบื้องต้น. นนทบุรี: โรงพิมพ์วัชรินทร์ พี.พี.
- สุรชาติ บำรุงสุข. 2557. Soft Power ใน จุลสารความมั่นคงฉบับที่ 136-137. กรุงเทพฯ: บริษัท สแควร์ปริ้นซ์ 93 จำกัดสำนักเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออก. 2558. จีนกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้แผนพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่. เข้าถึงวันที่ 5 ตุลาคม 2561 จาก https://www.thaifita.com/ThaiFTA/Portals/0/cn-asean_jul58.pdf
- Benjamin Ho. 2012. ASEAN's centrality in a rising Asia. RSIS Working Paper. Retrieved September 15, 2018 from <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/WP249.pdf>
- Christopher Snedden. n.d.. Regional Security Architecture: Some Terms and Organizations. Retrieved September 15, 2018 from <https://apcss.org/wp-content/uploads/2016/12/Regional-organizations-Snedden.pdf>
- Joycee A. Teodoro. 2016. Distracted ASEAN? Where To For ASEAN Centrality?. CIRSS Commentaries VOL. III, NO. 15. Retrieved September 15, 2018 from <http://www.fsi.gov.ph/distracted-asean-where-to-for-asean-centrality>.
- Keohane, R. O. 1986. After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. New Jersey, Princeton University Press.

- National Development and Reform Commission Ministry of Foreign Affairs, and Ministry of Commerce of the People's Republic of China, with State Council authorization. 2015 (march). Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road. Retrieved September 15, 2018 from http://en.ndrc.gov.cn/newsrelease/201503/t20150330_669367.html
- Nye, Joseph S. Jr., 1990. Bound to Lead. New York: Basic Books, Inc.
- Waltz, K. (1979). Theory of International Politics. New York: Random House.
- Wong, B. 2015. (April 16), "One Belt, One Road" Initiative: The Implications for Hong Kong, HKTDC Research. Retrieved September 15, 2018 from <http://economists-pick-research.hktdc.com/business-news/article/Research-Articles/One-Belt-One-Road-Initiative-TheImplications-for-Hong-Kong/rp/en/1/1X000000/1X0A23WV.htm>

Abstract

Practice-based learning is defined as teaching and learning activities which created properly environment for learners. Knowledge content, skills, and attribute were applied in learning process. Technology and information employed in the practice-based learning in which ensured to able to support the practice of the medical students. Practice-based learning recognized and success to improve the quality of graduate medical education since 1988. Evaluation of the practice-based learning utilized the scientific method which focused on the empirical evidence. This article represented the 7 aspects of the practice-based learning which comprised; 1) definition 2) elements of the practice-based learning 3) Model of practice-based learning, 4) Domain of practice-based learning competency, 5) Indicator of practice-based learning, 6) Practice-based learning assessment, and 7) Conclusion and suggestion.

Keywords: Practice-based learning, Practice-based learning form, Indicator of the practice-based learning form, and Research skills.

บทนำ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต กำลังถูกพัฒนาขึ้นมาให้เป็นจุดเด่นที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ อย่างเด่นชัดบนพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้นผลการปฏิบัติงานสัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งเป็นกลยุทธ์ประการหนึ่งที่ตอบสนองนโยบายและความต้องการของประเทศที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงานทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการบริการตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งอัตลักษณ์ที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-Based Learning) มีความโดดเด่นและตอบสนองต่อความต้องการของวิชาชีพครู โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่อาจจะประกอบวิชาชีพครู ได้ทำงานอย่างจริงจัง ซึ่งวิชาชีพครูเป็นส่วนหนึ่งในหมวดวิชาชีพเฉพาะของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วย 1) ความเป็นครู 2) ปรัชญาการศึกษา 3) ภาษาและวัฒนธรรม 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) หลักสูตร 6) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 10) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 11) คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในฐานะสถาบันการผลิตและพัฒนาครู ได้ให้ความสำคัญ

สำคัญกับกลุ่มวิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะการวิจัยทางการศึกษา ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการฝึกปฏิบัติงานจริงด้วยการทำวิจัยเพื่อพัฒนานักศึกษาที่จะประกอบอาชีพครูผู้สอนในอนาคตได้ฝึกปฏิบัติการทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้นักศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยให้มากขึ้น (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2560) ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงได้ทำการศึกษา และค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพื่อแสวงหาวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่น่าสนใจเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการวิจัยให้กับนักศึกษาครู ที่อาจจะเหมาะสมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติเป็นฐานให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ต้องการปลูกฝังทัศนคติ ทักษะ และความรู้ ก่อนจะออกไปประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ได้เตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะการวิจัย ตั้งแต่การกำหนดปัญหา การสืบค้นข้อมูล และการดำเนินการวิจัย รวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นครูมืออาชีพ โดยการปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูในกับนักศึกษาครูผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-Based Learning) (Hayden, Dufel and Shih, 2002: 1242-1247) ซึ่งวิธีการนี้นิยมใช้เป็นกิจกรรมในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาแพทย์อย่างได้ผลและเป็นรูปธรรม (A major activity of the Accreditation Councils for Graduate Medical Education) และกิจกรรมการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-Based Learning Activities) นี้ ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการแพทยศาสตร์เฉพาะทางแห่งสหรัฐอเมริกา (the American Board of Medical Specialties: ABMS) และ คณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน (The American Board Emergency Medicine: ABEM) รวมทั้งสมาคมผู้อำนวยการนักศึกษาการแพทย์ฉุกเฉิน (The Council of Residency Director in Emergency Medicine: CORD-EM) ที่ใช้ในการประเมินนักศึกษาแพทย์จนประสบผลสำเร็จมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี 1988 เป็นต้นมา และมีการปรับปรุงครั้งล่าสุดในเดือนมีนาคม 2002 (Hayden, Dufel and Shih, 2002: 1242-1243) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lynch, Swing, Horowitz, Holt & Messer (2004: 85-92) ที่ทำการศึกษารื่อง การประเมินผลการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Assessing Practice-Based Learning and Improvement) พบว่า นักศึกษาแพทย์ที่ต้องการได้ใบประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะทางการแพทย์จากคณะกรรมการแพทย์เฉพาะทางของประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องผ่านการประเมินการเรียนรู้แบบการปฏิบัติเป็นฐาน ซึ่งเป็น 1 ใน 6 สมรรถนะทางการแพทย์ของสหรัฐอเมริกา (1 in 6 general residency graduate) ทั้งนี้ ผลสำเร็จของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐานเกิดจากการคิดอย่างใคร่ครวญและมีวิจารณ์ญาณ (Critical thinking analysis) การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์ (Real-time scientific evidence) และประสบการณ์จากการปฏิบัติ (Practice experience)

สำหรับการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-Based Learning) เป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่มีใคร นำมาใช้ในแวดวงการศึกษามากนักแต่มีการใช้รูปแบบการเรียนรู้ประเภทอื่นๆ ที่มี

ลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่ การเรียนรู้จากการทำงาน (Work-based learning) การเรียนรู้จากปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning) ดังนั้น ขอบเขตการนำเสนอเนื้อหาในบทความนี้ประกอบด้วย 1) ความหมาย 2) องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 3) รูปแบบการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 4) ขอบเขตสมรรถนะของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 5) ตัวชี้วัดของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 6) วิธีการประเมินการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน และ 7) บทสรุป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมาย (What is the practice-based learning)

การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-based learning) มีนักการศึกษาหลายท่านและสถาบันการศึกษาชั้นนำได้ให้ความหมายของคำว่า “การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน” ที่หลากหลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกันก่อนว่า Practice-based Learning หมายความว่าอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไร ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัย South Australia ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-based learning) หมายถึง การสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้จากความเป็นจริงเท่าที่จะเป็นไปได้ของครูที่จัดให้กับนักศึกษาและเป็นตอบสนองหรือการแสดงออกหรือการสาธิตความรู้ที่มีการเชื่อมโยงประสานกันระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติโดยการฝึกฝนของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้จากการมีประสบการณ์จริง (University of South Australia, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับ Hayden, Dufel and Shih (2002:142-147) ที่กล่าวว่า Practice-based learning หมายถึง ความสามารถในการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานหรือผลผลิต (Product evaluation) โดยใช้หลักฐานที่เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method) ซึ่งวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีการตรวจสอบหลักฐานต่างๆ ได้จะประกอบด้วยวิธีการแบบอุปนัยและนิรนัย (Deductive and Inductive Methods) เป็นวิธีการที่มีความเป็นระบบและเชื่อถือได้ เรียกว่า การวิจัย (Research) ซึ่ง The University of Melbourne ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การสังเกต (Observation) 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น (Initial data gathering) 3) สร้างนวัตกรรมหรือทฤษฎี (Theory formulation) 4) กำหนดสมมติฐาน (Hypothesis formulation) 5) การเก็บรวบรวมข้อมูลอนาคต (Further data gathering) 6) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และ 7) การสรุปผล (Deductive) (The University of Melbourne: 2010: 1-3)

นอกจากนี้ มัวร์ และเพนนิ่งตัน (Moore and Pennington, 2003: s73) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมไว้ว่า การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติเป็นฐาน หมายถึง การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการที่สร้างความสำเร็จผ่านการวัดผลประเมินผล และการสะท้อนของการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อรักษาผู้ป่วยทางคลินิกโดยใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากการเรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ความรู้และบูรณาการ

องค์ความรู้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสุขภาพของผู้ป่วยให้ดีขึ้นตามหลักการ “การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางความสำเร็จ”

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-based Learning) หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างสรรค์ชิ้นงานของนักศึกษาที่ผ่านการเรียนรู้โดยอาศัย การคิดอย่างไตร่ตรอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหา การค้นคว้าข้อมูล และการดำเนินการที่เป็นระบบ ภายใต้การอำนวยความสะดวกของอาจารย์ผู้สอนตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัย (Research process assignment)

2. องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Element of practice-based learning)

การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีและ สารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ประกอบด้วย 6 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ประสบการณ์การปฏิบัติงานและพัฒนาการของการปฏิบัติงานโดยใช้วิธี การเชิงระบบ (Systematic methodology) เป็นการจัดการเชิงระบบที่มีการวิเคราะห์พัฒนาการใน การทำงานจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดแตกต่างที่มีการพัฒนาเพิ่มสูงขึ้นโดยการประเมินจากผลงานที่มีความ ก้าวหน้าขึ้น

2. การประเมินและจัดทำหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นข้อมูลสำหรับการตรวจสอบได้ ของการดูแลคนไข้ที่นักศึกษาแพทย์ทำการรักษาอยู่ ซึ่งเป็นการประเมินผลการรักษาคนไข้ด้วย หลักฐานเชิงประจักษ์ที่สามารถตรวจสอบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3. ใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ได้รับจากประชากรที่เขียนบันทึกไว้ เป็นการศึกษาข้อมูลที่ได้ มีการบันทึกเป็นข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาเพื่อประเมินข้อมูลที่ได้รับ

4. ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ออกแบบการเรียนรู้ไว้และวิธีการทางสถิติในการประเมินอย่างมี ประสิทธิภาพเพื่อการวินิจฉัยและตัดสินใจบนข้อมูลและสารสนเทศที่มีต้องการ ซึ่งการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

5. ใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูล และค้นหาข้อมูลผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต เป็นการค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและตอบสนองต่อ ความต้องการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

6. อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและบุคลากรวิชาชีพ เพื่อปลูกฝัง กระบวนการเรียนรู้ในการนำตนเองของนักศึกษาด้วยระบบ Self-direction learning ที่มีจุดเน้นที่ เกิดจากการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. รูปแบบการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Learning distinct form of practice-based learning)

การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งมหาวิทยาลัย South Australia ได้กำหนดรูปแบบการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน มีจำนวน 6 รูปแบบ (University of South Australia, 2018) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

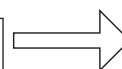
1. รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ในที่ทำงานของนักศึกษา (Student experience in workplace learning) เป็นรูปแบบการร่วมมือกันกับเจ้าของสถานประกอบการ ภาครัฐกิจ และอุตสาหกรรมเพื่อจัดประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนไทยยุค 4.0
2. รูปแบบการเรียนรู้ของหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมการเรียนรู้ผูกติดกับภาคอุตสาหกรรมที่บริษัทกำหนดเอาไว้ในโปรแกรมการเรียนรู้ (Actively embedded industry into the program)
3. รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะการจัดการทักษะวิชาชีพของนักศึกษา (Supporting student development in career management skills)
4. รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะการทำงานแบบมืออาชีพ (Supporting student to develop skill to work professionally with discipline's knowledge as part of curriculum)
5. รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้บุคลากรมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานที่ทำงานจริง (Supporting staff experience in the workplace)
6. รูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องทดลอง (Laboratory experience)

4. ขอบเขตสมรรถนะของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Domain competency of practice-based learning)

การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติเป็นฐาน เบิร์ก เบนสัน อิงแลนด์อร์ คาร์เรซิโอ และฮิก (2014) กล่าวถึงสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติเป็นฐาน ประกอบด้วย 10 สมรรถนะ ดังนี้ (Burke, A. E., Benson, B., Englander, R., Caraccio, C. & Hicks, P. J. (2014).

สมรรถนะที่ 1 กำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน และข้อจำกัดของความรู้และความเชี่ยวชาญของตนเอง ต้องอาศัยความตระหนักและแรงจูงใจภายในเพื่อนำตนเองให้ยอมรับช่องว่างของจุดอ่อนและข้อจำกัดด้านความรู้และ/หรือทักษะที่ตนเองมีกับเนื้อหาความรู้ที่พึงประสงค์เกี่ยวกับคลินิกหรือการสอน โดยอาศัยการตั้งคำถามนำตนเองของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบและนำเสนอความรู้ ความสามารถ และทักษะที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนที่มีอยู่ โดยได้จัดระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติไว้ดังต่อไปนี้

Early Learner → → → Developmentally advance learner

Aspect of Milestone	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4
การจัดลำดับการเรียนรู้ซึ่งกำหนดในปัจจุบัน	ชี้แนะและบอกความสามารถตามคำแนะนำของการเรียนการสอนสำหรับความรู้ทักษะ และทัศนคติได้ เช่น บอกกฎ รูปแบบ อัลกอริธึมพื้นฐาน เป็นต้น	บอกความสามารถที่เข้าใจจริงๆของความรู้ ทักษะ และทัศนคติ	บอกความสามารถที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงๆ ของความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เช่น ความสามารถในการพยากรณ์ที่ถูกต้องเพื่อแก้ปัญหา คำถามเชิงคลินิก เป็นต้น	บอกความสามารถในการประยุกต์ใช้รายละเอียดในความรู้ ความสามารถ และทักษะในสถานการณ์ที่แตกต่างและเฉพาะเจาะจง
บอกจุดแข็ง จุดอ่อน และอื่นๆที่ปรากฏขึ้นมาอันเนื่องมาจากอิทธิพลจากภายนอก	แรงขับที่เป็นผลมาจากภายนอก (ทั้งเชิงบวกและลบ)	แรงขับที่เป็นผลมาจากรางวัล ภายนอก	แรงขับที่เกิดจากภายในที่ได้รับรางวัลจากการเรียนรู้ สะดวกสบาย ง่ายต่อการทำงาน และพึงพอใจ	แรงขับภายในที่ต้องการได้รับความรู้ และความเชี่ยวชาญสำหรับการพัฒนาตนเอง เพื่อให้บริการที่ดีกว่าต่อคนไข้
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปได้ในการบอกจุดแข็ง จุดอ่อน และช่องว่างของภายนอกและภายใน	จำได้หรือคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการคุกคาม	การประเมินก่อนหรือการให้งานก่อนที่เป็นคำถามภายนอกของความรู้ ทักษะ และทัศนคติ	การตั้งคำถามนำตนเองด้วยปราศจากความเครียด หรือความไม่แน่นอน	ผู้เรียนตอบสนองสิ่งที่ขัดแย้งกับตัวเองโดยการนำ การวิเคราะห์ความเชี่ยวชาญหรือการรอบรู้
ระดับความสัมพันธ์ของการกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน และการเปรียบเทียบความสมบูรณ์และการวัดมาตรฐานระดับทอง	ความสุขและการนำไปสู่การไร้สติของความรู้ที่ไม่สมบูรณ์	ตระหนักรู้แต่ไม่ตอบรับหรือไม่สามารถยอมรับหลักฐานของการกำหนดช่องว่างความรู้	สามารถที่จะกำหนดประสิทธิภาพระดับสากลหรือจุดแข็งที่ปราศจากช่องว่าง	สามารถเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และข้อจำกัดของความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

สมรรถนะที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning) ซึ่งจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้น โดยการอาศัยแนวทางการสนับสนุนและความร่วมมือของผู้อื่นที่จะตอบสนองการเรียนรู้ตามหลักการที่ว่า “งานเป็นศูนย์กลาง (Task-centered)” เพื่อสร้างเป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว รวมทั้งพัฒนาในกระบวนการเรียนรู้แบบหุ้นส่วน (Learning partners)

สมรรถนะที่ 3 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะใช้สำหรับการประเมินการปฏิบัติงานเพื่อแนะนำการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ เป็นกระบวนการคัดเลือกแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นที่จะสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ใหม่ๆ หรือเนื้อหาของการเรียนรู้ (ทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ) ซึ่งผู้เรียนต้องกำหนดการวัดผลลัพธ์กิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญๆ มีดังนี้

Educational method	Cognitive; Knowledge	Cognitive; Problem solving	Affective; Attitudinal	Psychomotor; Skills or Competence	Psychomotor; Behavioral or Performance
1. การอ่าน	Y	?	?	?	N
2. การบรรยาย	Y	?	?	?	N
3. การอภิปราย	Y	Y	Y	?	N
4. การฝึกหัดแก้ปัญหา	Y	Y	?	N	?
5. หลักสูตรการเรียนรู้	Y	Y	N	?	N
6. โครงการเรียนรู้	Y	Y	?	?	?
7. การแสดงบทบาทสมมติ	N	?	Y	?	Y
8. การสาธิต	?	?	?	Y	Y
9. ประสบการณ์ในชีวิตจริง	?	Y	Y	Y	Y
10. การลอกเลียนประสบการณ์	?	Y	Y	Y	?
11. การทบทวนความรู้จากสื่อ	?	N	N	Y	?
12. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม/สิ่งแวดล้อม	N	N	?	?	Y

สมรรถนะที่ 4 วิเคราะห์ระบบการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการปรับปรุงคุณภาพและประยุกต์ใช้การเปลี่ยนแปลงกับเป้าหมายของการพัฒนาการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นอาศัยหลักการจัดการเปลี่ยนแปลง (Change management) เพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ เพราะเนื้อหาความรู้จะนำไปใช้ในวงจรของการเปลี่ยนแปลง คือ การวางแผน การทำ การศึกษา และการปฏิบัติ (Plan-Do-Study-Act) เพราะระบบนี้จะใช้ในการจัดเตรียมความพร้อมของระบบในการดูแลคุณภาพ โดยเฉพาะในการวิเคราะห์การปฏิบัติงานที่ต้องทำงานเป็นทีม

สมรรถนะที่ 5 การประเมินระหว่างทางแบบร่วมมือกับการให้ข้อมูลย้อนกลับในการฝึกปฏิบัติงานทุกวัน เป็นการเตรียมการให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีความหมาย ซึ่งบ่งบอกความแตกต่างระหว่างการประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีจุดเน้นที่ลักษณะของการปฏิบัติงานแต่ละคนของผู้เรียน โดยมีการสังเกตเป็นเครื่องมือในการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพราะข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากข้อมูลย้อนกลับมีความซับซ้อนและสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออกมา

สมรรถนะที่ 6 สำรวจ ประเมิน และค้นหาหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพของผู้ป่วย โดยอาศัยการวางระบบตามหลักการ “หลักฐานทางวิทยาศาสตร์” มาช่วยในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วย ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) การค้นหาหลักฐานที่ดีที่สุดในการค้นหาคำตอบ 2) ประเมินอย่างรอบคอบโดยอาศัยหลักฐานที่เชื่อถือได้ 3) บูรณาการข้อค้นพบกับการตัดสินใจทางคลินิก 4) พัฒนาระดับความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เป็นคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง

สมรรถนะที่ 7 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการรักษา เป็นการบูรณาการสมรรถนะของเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ที่อาศัยการใช้เครื่องมือให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยอาศัยระบบใหม่ๆ ในการอำนวยความสะดวกที่ใช้ช่วยเหลือ สนับสนุน ประสิทธิภาพตนเอง ทั้งอาศัยสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีสนับสนุน และประยุกต์ใช้ในตัวผู้เรียน

สมรรถนะที่ 8 พัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อที่จะเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ เป็นการกำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีและมีประสิทธิภาพโดยอาศัยหลักการของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่ครูต้องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนเริ่มด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ใช้การสอนนำ สื่อสารเป้าหมายของการสอนและผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการและวัสดุอย่างเหมาะสม วางแผนให้ความสำคัญผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง

สมรรถนะที่ 9 การมีส่วนร่วมในการศึกษาของผู้ป่วย ครอบครัว นักศึกษา นักศึกษาแพทย์ และกลุ่มวิชาชีพสุขภาพ สมรรถนะนี้ต้องการเน้นที่การศึกษาผู้ป่วยและครอบครัว ส่วนสมรรถนะอื่นๆ จะเน้นที่นักศึกษา นักศึกษาแพทย์ และกลุ่มวิชาชีพอื่นๆ ซึ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์ กระบวนการของโรค การส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วย ความสามารถในการตรวจสอบผู้ป่วยผ่านการสัมภาษณ์ การให้คำแนะนำผู้ป่วย และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

สมรรถนะที่ 10 รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติกับการกำหนดเป้าหมายเฉพาะในการเข้าร่วมกับการประชุมวิชาการ สมรรถนะนี้เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นการเรียนรู้โดยการนำตนเองของผู้เรียนเพื่อรับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้โดยการอภิปราย การสอนผู้เรียน เพื่อช่วยผู้เรียนให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

5. ตัวชี้วัดของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Indicator of practice-based learning)

การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญๆ จำนวน 8 ตัว ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาต้องเป็นผู้เรียนรู้ในสถานที่ทำงานทั้งที่ได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับค่าจ้าง
2. นักศึกษาต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นฐาน และ/หรือได้รับงาน/โครงการที่ทำเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร/รายวิชา
3. นักศึกษาต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้ทักษะการจัดการงานอาชีพที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
4. นักศึกษาต้องเป็นผู้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมในเวลาเรียนในชั้นที่ออกแบบกิจกรรมให้เสมือนจริงโดยการดูแลของมืออาชีพ
5. นักศึกษาต้องเป็นผู้เรียนรู้ผ่านทักษะการใช้โปรแกรมและเครื่องมือภายใต้การแนะนำของนักปฏิบัติมืออาชีพ (Practicing professionals)
6. นักศึกษาต้องเป็นผู้เรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมเสมือนจริงในสถานประกอบการให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
7. นักศึกษาต้องเป็นผู้ประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับในคุณภาพของบัณฑิตที่กำหนดเป็นสมรรถนะในวิชาชีพ
8. ผู้สอนต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับในด้านวิชาชีพและด้านจริยธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของหลักสูตร

6. วิธีการประเมินการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Approaches used to assess the practice-based learning steps)

การประเมินผลการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน มีขั้นตอนของการวัดและประเมินการปฏิบัติเป็นฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการใช้การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน	วิธีการประเมินการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน
1. การติดตาม กำกับการฝึกปฏิบัติ (Monitor Practice)	1. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) - การทบทวนบันทึกของคนที่ไข้ (Medical record review) - การให้ค่าน้ำหนักการปฏิบัติ (Performance rate)

ขั้นตอนการใช้การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน	วิธีการประเมินการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน
2. การวิเคราะห์และสะท้อนการปฏิบัติที่ชีวิตการเรียนรู้และพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการ	2. แฟ้มสะสมงาน และการทำโครงการ (Project, and Portfolio)
3. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการวางแผนการปรับปรุงและพัฒนา	3. แฟ้มสะสมงาน และการทำโครงการ (Project, and Portfolio)
4. การประยุกต์ใช้การเรียนรู้ใหม่ หรือการปรับปรุงและพัฒนา	4. แฟ้มสะสมงาน การทำโครงการ และบันทึกทางการแพทย์ (Project, Portfolio, and Medical record review)
5. การติดตาม กำกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ (Monitor of learning impact or improvement)	5. แฟ้มสะสมงาน การทำโครงการ บันทึกทางการแพทย์ และการตรวจสอบการปฏิบัติ (Project, Portfolio, Medical record review, and Performance rate)

7. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยการวิเคราะห์และประมวลเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน เพื่อสร้างความแตกต่างในการพัฒนานักศึกษาอย่างชัดเจนบนพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านวิชาชีพ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน เพื่อตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างสรรค่นวัตกรรมโดยอาศัยปัจจัยที่สำคัญๆ ประกอบด้วย 6 ประการ คือ 1) ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 2) องค์ประกอบของการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 3) รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 4) ขอบเขตสมรรถนะของการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน 5) ตัวชี้วัดของการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน และ 6) วิธีการประเมินการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนของกระบวนการวิจัย 7 ขั้นตอน คือ 1) การสังเกตปัญหาวิจัย (Observation research problem) 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น (Initial data gathering) 3) สร้างนวัตกรรมหรือทฤษฎี (Theory formulation) 4) กำหนดสมมติฐาน (Hypothesis formulation) 5) การเก็บรวบรวมข้อมูลอนาคต (Further data gathering) 6) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และ 7) การสรุปผล (Deductive) (The University of Melbourne: 2010: 1-3) ดังนั้น แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐานเมื่อผสมผสานกับวิธีการวิจัยนำจะนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างผลงานจากการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐานที่เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามนำ และศึกษาค้นคว้าเพื่อตอบคำถามด้วยตนเอง มีการตั้งสมมติฐาน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลและสารสนเทศ และสรุปผลงานหรือผลิตชิ้นงานที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสามารถตรวจสอบหลักฐานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ชัดเจน

บรรณานุกรม

- Accreditation Council for Graduate Medical Education (ACGME). Advancing Education in Practice_based learning & Improvement. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2018 จากเว็บไซต์ http://www.usahealthsystem.com/Practice_based learning. Pdf.
- Burgess, R.G.(2012). The reseach process in educational setting: Ten case studies. New York: The Falmer Press.
- Burke, A. E., Benson, B., Englander, R., Caraccio, C. & Hicks, P. J. (2014). Domain of Competence: Practice-based learning and improvement. In *ACADEMIC PEDIATICS Journal*. 14(2S): S38-S54.
- Hayden, S. R., Dufel, S., Shih, R. (2002). Definitions and competencies for practice-based learning and improvement. In *ACAD EMERG MED Journal*, 9(11): 1242-1247.
- Lynch, D.C., Swing, S.R., Horowitz, S. D., Holt, K. & Messer, J. V. (2004). Assessing practice_based learning and improvement. In *Teaching and Learning in Medicine*, 16(1): 85-92.
- Moore, D. E., Pennington, F.C. (2003). Practice_based learning and improvement. In *Journal of Continuing Education in the Health Professions*. Volume 23: s73-s80.
- Ogrinc, G., Headrick, L. A., Mutha, S., Coleman, M.T., O'Donnell,J & Miles, P. V. (2003). A framework for teaching medical students and residents about practice_basedlearning and improvement, synthesized from a literature review. In *Academic Medicine Journal*. 78(7):748-756.
- University of South Australia. (2018). *Practice_based learning*. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2561 จากเว็บไซต์ <http://w3.unisa.edu.au/academicdevelopment/engagement/practice.asp>.
- University of Melbourne. (2010). Helpsheet : The research process. สืบค้นเมื่อ17 พฤษภาคม 2561 จาดเว็บไซต์ www.distance.vic.edu.au/wp/HELPSHEET-The-Research-Process.pdf

การตั้งค่าหน้ากระดาษ A4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม. ด้านล่าง 4.01 ซม.

ด้านซ้าย 3.81 ซม. ด้านขวา 3.81 ซม.

การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาดตัวอักษรแบบ TH sarabun PSK ขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวหนา

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

ชื่อผู้พิมพ์
ชื่อผู้ร่วมพิมพ์

บทคัดย่อภาษาไทย

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ:

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:

1. บทนำ (ขนาดขนาด 16 พอยท์ (Points) ตัวหนา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

2. วัตถุประสงค์ ของการวิจัย

1.
2.
3.

3. วิธีดำเนินการวิจัย

.....

.....

.....

4. สรุปผลการวิจัย

.....

.....

.....

5. อภิปรายผลการวิจัย

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

7. กิตติกรรมประกาศ(ถ้ามี)

.....

.....

.....

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ :

.....
.....

(2) วารสาร :

.....
.....

(3) วิทยานิพนธ์ / ดุษฎีนิพนธ์ / สารนิพนธ์ / รายงานการวิจัย :

.....
.....

(4) สัมภาษณ์

.....
.....

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

.....
.....

2. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

.....
.....

(2) Journal :

.....
.....

(3) Thesis/Dissertations/Research report :

.....
.....

(4) Interview :

.....
.....

(5) Website :

.....
.....

ว ส ร ส ร ๙ ส ง อี ส า บ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

การตั้งค่าหน้ากระดาษ A4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม. ด้านล่าง 4.01 ซม.

ด้านซ้าย 3.81 ซม. ด้านขวา 3.81 ซม.

การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาดตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

ชื่อผู้พิมพ์*

บทคัดย่อภาษาไทย

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ:

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:

ย่อหน้า 1.5 ซม. 1. บทนำ (ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวหนา) —→

2. เนื้อหา

1.

2.

3.

ฯลฯ.....

3. สรุป

4. ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ :

(2) วารสาร :

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

.....
